Furst Nechljudof

Kosackerna

av LEO TOLSTOJ

Oavkortad översättning direkt från ryska originalet av GUNNAR SKANS.

MALMÖ *Världslitteraturens Förlag*

MALMÖ Vitus Peterssons Bokindustri 1928

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken utkom 1928 och digitaliserades av oss i februari 2016.

Furst Nechljudof (Утро помещика) utkom 1856 och finns hos oss även **på norska**. *Kosackerna* (Казаки) utkom 1863.

1.

Furst Nechljudof var nitton år gammal, när han efter att hava genomgått den tredje årskursen vid universitetet kom till sitt gods och där tillbragte hela sommaren. På hösten skrev han med sin ännu barnsligt osäkra handstil till sin tant grevinnan Bjelorjetsky, som efter hans eget förmenande var hans bästa vän och den genialaste kvinnan i världen, följande brev, som här återges i översättning från franskan:

”Kära lilla Tant!

Jag har fattat ett beslut, som kommer att bli avgörande för hela mitt livsöde. Jag skall lämna universitetet för att ägna mig åt livet på landet, ty jag känner, att jag är född för det. Kära Tant, skratta för Guds skull inte åt mig! Tant kommer att säga, att jag är ung; kanske är det verkligen så, att jag ännu är ett barn, men det hindrar miginte att känna min kallelse och vilja att göra det goda och älska det.

Som jag redan förut skrivit, fann jag min egendom i obeskrivligt förfall. Då jag under mina bemödanden att åstadkomma ordning, trängde in i förhållandena, uppdagade jag, att böndernas bedrövliga och eländiga belägenhet är ett ont, som är värre än allt annat, ett ont, som kan botas blott med arbete och tålamod. Om Tant bara kunde få se två av mina bönder, David och Ivan, och det liv, de föra tillsammans med sina familjer, så tror jag fullt och fast, att blotta anblicken av dessa båda olyckliga skulle övertyga Tant mer än allt det, som jag kan säga för att förklara min avsikt. Är det icke helt enkelt min heliga plikt att sörja för dessa sjuhundra människors väl, för vilka jag kommer att få svara inför Gud? Är det icke en synd att överlämna dem åt råa byfogdars och förvaltares godtycke för att själv tillfredsställa sitt njutningsbegär och sin ärelystnad? Och varför skall jag i en annan sfär söka tillfällen att vara nyttig och göra gott, när en så förnäm, lysande och nära till hans liggande plikt kallar mig? Jag känner mig skickad att bli en duktig lantbrukare; men för att bli det, som enligt min åsikt därmed

menas, behövs varken kandidatdiplom eller en sådan ämbetsrang, som Tant så gärna önskar mig. Kära lilla Tant, smid inga äregiriga planer för mig, utan gör Dig förtrogen med den tanken, att jag slagit in på en alldeles särskildväg, som emellertid är en god väg, vilken — jag känner det redan — kommer att föra mig till lycka. Gång på gång har jag tänkt över mina kommande plikter och nedskrivit regler för mina handlingar, och om Gud blott giver mig liv och krafter, skall jag lyckas i mitt företag.

Visa inte detta brev för min bror Vasja. Jag är rädd för hans hån. Han är van att visa sig såsom förmer än jag och jag att underordna mig honom. Vanja däremot kommer åtminstone att förstå min avsikt, om han också inte gillar den."

Grevinnan sände honom följande svarsbrev, som här också återges översatt från franskan:

"Ditt brev, min käre Dmitrij, har icke bevisat någonting annat, än att du har ett gott hjärta, och det har jag aldrig tvivlat på. Men, käre vän, våra goda egenskaper äro oss mer till skada i livet än de dåliga. Jag skall icke säga till dig, att du gör en dumhet, att ditt uppförande gör mig ledsen, utan jag skall försöka att inverka på dig på övertygelsens väg. Låt oss tänka efter, min vän! Du säger, att du känner en kallelse till ett liv på landet, att du vill lyckliggöra dina bönder och att du hoppas att kunna bliva en god lantbrukare. Jag måste säga dig, 1) att vi först då känna vår kallelse, när vi tagit miste om den; 2) att det är lättare att bereda lycka åt sig själv än åt andra och 3) att den,som vill bliva en god lantbrukare, måste vara en kall och sträng människa, något som du knappast någonsin kommer att bli, även om du försöker låtsa dig vara sådan.

Du anser ditt resonemang oantastbart och tager det till och med till levnadsregel. Men vid min ålder, min vän, tror man icke på resonemang och på regler, utan det enda man tror på är erfarenheten. Men erfarenheten säger, att dina planer äro barnsligheter. Jag närmar mig redan de femtio, och många aktningsvärda människor har jag känt, men aldrig har jag hört, att en ung man med namn och begåvning under förevändning att göra gott grävt ner sig på landet. Du har alltid velat visa dig originell, men din originalitet är inte annat än överdriven egenkärlek. Min vän, välj hellre upptrampade stigar. De föra lättare till framgång. Och även om du icke behöver framgången i och för sig, så är den oundgängligen nödvändig såsom medel att kunna göra det goda, vilket du älskar.

Några bönders fattigdom — är ett nödvändigt ont eller ett ont av det slag, som kan avhjälpas, utan att man glömmer alla sina plikter mot samhället, mot sina släktingar och mot sig själv. Det finns ingen bana, på vilken icke du med ditt förstånd, ditt hjärta och din kärlek till dygden icke skulle hava framgång. Men välj åtminstone en sådan, som anstår dig och kan skaffa dig ära.

Jag tror på din uppriktighet, då du säger, att duicke har någon äregirighet. Men du bedrar dig själv. Äregirighet är en dygd, när man är i dina år och förfogar över samma medel som du. Men den blir ett lyte och en smaklöshet, när man icke längre är i stånd att tillfredsställa denna lidelse. Och det kommer också du att få erfara, om du icke viker från din avsikt. Farväl, käre Mitja! Jag tycker liksom, att jag älskar dig ännu mer på grund av din befängda men dock ädla och storsinta plan. Gör, som du vill, men jag tillstår, att jag icke kan samtycka med dig."

När den unge mannen mottog detta brev, tänkte han länge över det och kom slutligen till den åsikten, att också en genialisk kvinna kan begå misstag. Han lade in ansökan om att få avgå från universitetet och stannade för alltid på landet.

2.

Den unge godsägaren hade, såsom han skrev till sin tant, ställt upp regler för sin verksamhet såsom lantbrukare, och hela hans liv och alla hans sysselsättningar voro indelade efter timme, dag och månad. Söndagen var bestämd för mottagning av hjälpsökande, livegna vid gården och fria bönder, för inspektion av fattiga bönders lantbruk och för beredande av hjälp åt dem i samråd med kommunalstämman, som varje söndagskväll samlades för att besluta, åt vem hjälp skulle lämnas och i vilken form det borde ske. Under sådana sysselsättningar gick mer än ett år, och den unge mannen var icke längre fullständig nybörjare vare sig i fråga om praktisk eller

teoretisk lantbrukskännedom.

Det var en klar junisöndag. Nechljudof hade just druckit kaffe och hastat igenom ett kapitel i ”*Maison Rustique*”. Med en anteckningsbok och en bunt sedlar i fickan på sin lätta överrock gick han ut ur den stora med pelare och terasser smyckadeherrgårdsbyggnaden, i vilken han bebodde ett enda litet rum på nedre botten. På ovårdade, igenväxta gångar i den gamla engelska parken styrde han kosan till byn, som utbredde sig på båda sidor om den stora landsvägen. Nechljudof var en lång, välbyggd ung man med tjockt, lockigt, mörkbrunt hår, med en ljus glans i de svarta ögonen, friska kinder och röda läppar, på vilka blott de första fjunen syntes. I alla hans rörelser och i hans gång kunde man märka kraft, energi och ungdomlig, godmodig självbelåtenhet. Bondebefolkningen återvände brokigt klädda i grupper från kyrkan; gubbar, unga flickor, barn och kvinnor med dibarn gingo högtidsklädda hem till sina stugor, bugade djupt för sin herre och gingo ur vägen för honom. När Nechljudof kommit ut på stora vägen, stannade han, tog fram sin anteckningsbok ur fickan och läste på den sista sidan några bondenamn med åtföljande anmärkningar, som han skrivit ned med sin barnsliga stil. *Ivan Tjurisenok — har bett om stöttor*, läste han, gick vägen framåt och steg in i porten till den andra stugan på höger hand.

I Tjurisenoks hus var bjälklaget halvruttet och alldeles murket i hörnen. Det buktade sig åt sidan och hade växt ner i jorden så, att man över gödselhögen blott kunde se skymten av ett sönderslaget fönster med halvt lösryckt fönsterlucka samt ett annat smalare, tillstoppat med bomull. En timrad farstu med murken tröskel och låg dörr, en annanliten stuga, ännu äldre och lägre än farstun, en port och en handkammare av flätverk slöto sig till huvudstugan. Allt detta hade en gång varit täckt med ett enda ojämnt tak. Numera hängde det bara tät, svart, ruttnande halm på takställningen. Upptill kunde man på sina ställen se bjälkarna och taklaget. Framför gården fanns en brunn med en förfallen brunnskista med resterna av en påle och ett hjul samt en smutsig, av kreatur upptrampad pöl, i vilken ankor plaskade omkring. Intill brunnen stodo två gamla spruckna och sönderbrutna pilträd, med några få blekgröna grenar. Under en av dessa pilar, vilka vittnade om att någon en gång i tiden sörjt för smyckandet av denna plats, satt en åttaårig, blond flicka och lät en annan, tvåårig flicka krypa omkring sig. Då gårdvaren, som snodde omkring hos dem, fick se godsägaren, rusade han med full fart fram till porten och lät därifrån höra ett förskräckt, bävande skall.

— Är Ivan hemma? frågade Nechljudof.

Den äldsta flickan blev liksom förstenad vid denna fråga och spärrade upp ögonen allt mer och mer, utan att alls svara. Den andra öppnade munnen och ville börja att gråta. En liten gumma i sönderriven, rutig kjol med en lågtsittande gammal rödaktig gördel, tittade fram bakom dörren. Icke heller hon svarade något. Nechljudof gick fram till förstukvisten och upprepade sin fråga.

— Ja, han är hemma, välgörare! sade den lillagumman med darrande röst, i det hon neg djupt och blev fullständigt förskräckt och upprörd.

När Nechljudof hade hälsat på henne och genom farstun gick ut på den trånga gården, stödde gumman ansiktet i sina händer. Hon gick fram till dörren, och utan att lämna sin herre ur sikte började hon sakta vagga med huvudet. På gården var det fattigt. Här och där låg gammal svartnad gödsel, som icke blivit bortskaffad. På gödseln lågo slängda huller om buller ett murket tråg, några högafflar och ett par harvar. Skjulen runt omkring gården, under vilka på ena sidan några plogar och en vagn utan hjul samt en hög tomma, odugliga bistockar lågo kastade på varandra, voro nästan alldeles utan täckning och hade på ena sidan fallit ihop så, att takbjälkarna framtill icke längre vilade på sina stöttor utan på en gödselhög. Tjurisenok slog med eggen och baksidan av en yxa sönder en gärdesgård, som hade pressats ner av taket.

Ivan Tjuris var en bonde på femtio år, som inte nådde upp till genomsnittslängden. Dragen i hans solbrända, långsträckta ansikte, som kransades av mörkbrunt, gråsprängt skägg och likafärgat, tjockt hår, voro vackra och uttrycksfulla. Blicken i hans mörkblå, halvslutna ögon var klok och godmodigt sorglös. Den lilla regelbundna munnen, som när han log, framträdde skarpt under de rödbruna små mustascherna, uttryckte ett lugnt självförtroende och en något hånfull likgiltighet mot allt, somomgav honom. På den grova huden, de djupa

rynkorna, de skarpt framträdande ådrorna i ansiktet och på halsen och händerna, på hans onaturliga, kutryggiga hållning och på hans krokiga bågformiga benställning kunde man se, att han tillbragt hela sitt liv i omåttligt, alltför tungt arbete. Hans kläder bestodo av vita hampbyxor med blåa lappar på knäna och en likadan, smutsig skjorta, som var trasig på rygg och ärm. Skjortan var långt ner sammanbunden med ett band, i vilket en kopparnyckel hängde.

— Gud vare med dig! sade godsägaren, när han kom in på gården.

Tjurisenok såg sig om och tog så på nytt itu med sitt arbete. Han gjorde en energisk kraftansträngning och slet fram gärdesgården, som stod inklämd under skjultaket, och först därefter drev han in yxan i en stock, gjorde i ordning sin gördel och steg fram mitt på gården.

— En god helg, ers nåd! sade han, bugade sig djupt och kastade tillbaka sitt hår.

— Tack skall du ha. Ser du, jag har kommit för att se på ditt lantbruk, sade Nechljudof med barnslig vänlighet och blyghet och mönstrade bondens kläder. — Visa mig, vartill du behöver de där stöttorna, som du bad om på stämman.

— Stöttorna? Det vet man väl, vad stöttor skall vara till, far lille, ers nåd. Jag ville stötta under om än aldrig så litet. Vill ers nåd vara så god ochsjälv se! Nyligen störtade hörnet där in. Gud var mig ännu nådig, så att kreaturen inte stod där den stunden. Och likväl hänger det fortfarande med nöd och näppe ihop, sade Tjuris och tittade föraktligt på sitt otäcka, vinda och förfallna skjul. Bara man nu rör vid taksparrarna och sidoväggarna, så ser man, att där inte finns något virke som duger mera. Men var skall man nu få tag i trä? Ers nåd vet det väl bäst själv.

— Vad skall du med de fem stöttorna till, då ett skjul redan har störtat in och de andra snart komma att följa efter? Det är inte stöttor, som du behöver utan taksparrar, tvärbjälkar och pålar, alltsammans behöver du få nytt, sade godsägaren, synbarligen stoltserande med sin sakkunskap.

Tjurisenok teg.

— Du behöver alltså virke och inte stöttor; det skulle du också ha sagt.

— Naturligtvis behöver jag det, men var skall man ta det ifrån? Man kan ju alltid gå till herrgården! Om man vänjer sådana som oss att hälsa på hos ers nåd på herrgården för att be om allt möjligt gott, vad blir det då för bönder av oss? Men om ers nåd är hågad att ge mig ektopparna, som ligger till ingen nytta uppe på herrgårdslogen, sade han och bugade sig och vilade än på den ena foten, än då den andra, — då kunde jag kanske byta ut somliga och hugga av andra ett stycke och bygga upp något av det gamla.— Hur så, av det gamla? Du säger ju själv, att alltsammans hos dig är gammalt och murket. Nyligen störtade det där hörnet in, i morgon sker det med det där, i övermorgon med det tredje. Skall något göras, så måste det därför göras alldeles från början, så att inte ditt arbete blir förgäves. Säg mig, tror du, att din gård kan stå över denna vintern eller inte?

— Vem kan veta det?

— Nej, men hur tror du? Kommer den att störta in eller ej?

Tjuris funderade en minut.

— Det kommer säkert att störta in alltsammans, sade han plötsligt.

— Nå, ser du där! Då hade du gjort bäst i att också säga det på stämman, att du måste bygga om hela gården, i stället för att bara be om några stöttor. Nå, jag är ju glad att kunna hjälpa dig...

— Jag är ers nåd mycket tacksam, svarade Tjurisenok misstroget och utan att se på sin herre. — Om ers nåd ger mig fyra bjälkar och några stöttor bara, så kommer jag kanske själv till rätta med det. Och det olämpliga virket, som jag dessutom kommer över, kan jag använda till stöttor i min stuga.

— Men är också din stuga dålig?

— Vi väntar, min gumma och jag, bara, att den när som helst skall slå ihjäl någon, sade Tjurishelt likgiltigt. För lite sen var det också en bräda från taket, som slog ihjäl min gumma!

— Vad för något? Slog ihjäl?

— Jaa, just slog ihjäl. Den föll på hennes rygg, så att hon blev liggande som död ända tills natten.

— Nå men har det gått över?

— Gått över? Jo men, vad det har. Men hon är krasslig för jämnan.

— Vad nu? Är du sjuk? frågade Nechljudof gumman, som alltjämt stod i dörren och genast hade börjat stånka, när hennes man förde samtalet in på henne.

— Det är slut, att det vill släppa mig här, svarade hon och visade på sitt smutsiga, magra bröst.

— Samma historia igen! sade Nechljudof förtretad och ryckte på axlarna. — Varför har du inte gått och gett dig till känna på sjukhuset, om du är sjuk? Det är för sådant, som sjukhuset är inrättat. Är det ingen, som har talat om det för er?

— Jo, det har de nog gjort, nådig välgörare, men jag hinner aldrig gå. Jag måste göra dagsverke på herrgården, och så har jag hemmet och ungarna att tänka på, jag ensam! Vi är så avskilda här...

3.

Nechljudof gick in i stugan. På de ojämna, nerrökta väggarna hängde i ”det svarta hörnet”Ugnshörnet. alla möjliga trasor och plagg; ”det röda hörnet”Helgonbildens hörn. däremot var bokstavligen beklätt med rödaktiga kackerlackor, som hade samlat sig särskilt omkring helgonbilderna och bänken. I mitten av detta svarta, stinkande, sex arschiner stora styguruckel var det en stor rämna i taket, och oaktat att det på två ställen stodo stöttor, hade taket buktat sig så, att det varje ögonblick hotade att falla in.

— Ja, stugan är mycket dålig, sade godsägaren och såg Tjurisenok, som icke tycktes ha för avsikt att tala om detta, forskande i ansiktet.

— Vi kommer att bli ihjälslagna och barnungarna med, började gumman med gråten i halsen och lutade sig mot ugnen nedanför sovbritsen.— Babbla nu inte du! sade Tjuris strängt och vände sig med ett fint, knappast märkbart leende under mustascherna till sin herre med följande ord:

— Och jag kan inte begripa, ers nåd, vad jag skall göra med henne, stugan menar jag. Jag har satt dit både stöttor och annat underlag, men det vill inte hjälpa.

— Hur skall vi kunna övervintra här? Oj, oj, oj! sade gumman.

— Om man reser ett par stöttor till och lägger på nya takbräder, avbröt henne bonden lugnt och sakligt, och byter ut en av tvärbjälkarna, så kan vi kanske på något sätt klara oss över vintern. Att bo här blir nog möjligt, det är bara det, att man måste spärra hela stugan med stöttor, se. Och om man sen bara rör vid det, så blir här inte en mus vid liv. Kåken håller, så länge den står, slutade han, synbarligen nöjd med att ha tänkt ut detta.

Nechljudof beredde det förtret och smärta, att Tjuris hade låtit det gå så långt utan att förr vända sig till honom, och det så mycket mer som han alltifrån sin ankomst icke hade vägrat bönderna någonting och blott strävade efter att alla skulle komma direkt till honom med sina behov. Han var till och med rätt arg på bonden. Han ryckte ilsket på axlarna och rynkade pannan. Men anblicken av fattigdomen runt omkring honom och Tjurisenoks lugna och självbelåtna utseende mitt i dennafattigdom förvandlade hans förtret till en känsla av sorg och hopplöshet.

— Nå, Ivan, varför har du inte förr talat om detta för mig? anmärkte han förebrående och satte sig på den sneda, smutsiga bänken.

— Jag tordes inte, ers nåd, svarade Tjuris med det där knappt märkbara småleendet, stående med sina bara,

smutsiga fötter på det ojämna jordgolvet. Men han sade detta så djärvt och lugnt, att det var svårt att tro, att han icke tordes gå till herrgården.

— Vi är ju bara bondfolk, hur skulle vi våga!... började gumman snyftande.

— Babbla inte! sade Tjuris åter till henne.

— I den här stugan får du inte stanna; det vore orimligt! sade Nechljudof efter en stunds tystnad. — Vet du, vad vi skola göra, bror lille...

— Nej, vad då? frågade Tjuris.

— Har du sett stenhusen, som jag har låtit bygga på den nya utgården, de där med de ihåliga murarna?

— Hur vore det möjligt, att jag inte hade sett dem? svarade Tjuris och log, så att hans ännu hela, vita tänder syntes. — Vi förundrade oss inte måttligt, när de byggdes; det är ena sinnrika hus! Barnungarna skrattade och undrade, om det inte skulle bli magasin, där man kunde hälla spannmålen i väggarna för att skydda den mot råttorna. Utmärkta hus! slutade han och skakade på huvudet med ett uttryck av hånfullt tvivel. — Precis som fängelser!— Ja, husen äro förträffliga, torra och varma och inte så eldfarliga, återtog den unge godsägaren och rynkade pannan, tydligen missnöjd med bondens hånfullhet.

— Otvivelaktigt, ers nåd, husen äro förträffliga.

— Nå, nu är ett av husen redan fullständigt färdigt. Tio arschiner långt, med farstu, spiskammare, och alltsammans är fullständigt färdigt. Jag skall ge dig den på kredit till självkostnadspris. Du betalar mig sedan en gång, sade godsägaren med ett självbelåtet leende, som han icke kunde hålla tillbaka vid tanken på, att han gjorde en välgärning.

— Du river din gamla stuga. Det kan bli ett visthus av den. De övriga gårdsbyggningarna skola vi också flytta. Det finns förträffligt vatten där. En köksträdgård skall jag utstaka åt dig på det nybrutna jordstycket. Därintill skall jag avgränsa en åker åt dig i alla tre riktningarna. Du kommer att få det ypperligt där! Vad, tycker du inte om förslaget? frågade Nechljudof, då han märkte, att Tjuris alltifrån det det blivit tal om flyttning, försjunkit i fullständig orörlighet och utan att längre småle stod och såg ner på marken.

— Som ers nåd vill, svarade han utan att lyfta ögonen.

Gumman böjde sig framåt, som om man hade rört vid hennes sårbaraste ställe och skulle just till att säga något, men mannen förekom henne:

— Som ers nåd vill, upprepade han beslutsamtmen samtidigt ödmjukt, såg upp på sin herre och kastade tillbaka sitt hår, — men det lämpar sig inte för oss att bo på den nya utgården.

— Varför det?

— Jo, ers nåd, om ni låter oss flytta dit, vad blir vi då för slags bönder där? Redan här är det skräp med oss, men där skulle ers nåd aldrig i livet få några riktiga bönder av oss. Där kan man ju omöjligen leva, som ers nåd vill!

— Varför kan man inte det?

— Hur skulle vårt liv bli där? Tänk själv efter! Platsen är obebodd, man kan inte veta hurudant vattnet är, någon betesmark finns där inte. Våra hampfält här äro sedan urminnes tider väl gödslade, men vad finns det där? Ja, säg, vad finns det där. Kala backen! Inte finns det gärdsgårdar och inte rior och inte skjul, ingenting finns där. Vi blir ruinerade, om ers nåd jagar oss dit, absolut ruinerade. Platsen är ny och okänd... upprepade han eftertänksamt men skakade samtidigt beslutsamt på huvudet.

Nechljudof skulle just till att bevisa för bonden, att överflyttningen tvärtom vore mycket fördelaktig för honom, att gärdsgårdar och skjul skulle byggas där, att vattnet var gott och så vidare, men Tjurisenoks trumpna tystnad gjorde honom förvirrad, och av någon anledning kände han på sig, att han icke talade så, som han borde. Tjurisenok sade honom icke emot, men när hans herre tystnat,anmärkte han med ett svagt leende, att det skulle

vara allra bäst, att låta det gamla gårdsfolket och Tokige Alescha bo på utgården, så att de kunde bevaka sädesfälten.

— Det vore utmärkt! anmärkte han och skrattade på nytt. — Men det här är meningslöst, ers nåd!

— Men vad betyder det, att platsen är obebodd? fortsatte Nechljudof tålmodigt sina övertalningsförsök. — Här var ju också en gång i tiden en obebodd plats, men nu bor det ju folk här. Så blir det också där. Bara du har slagit dig ner där och visat vägen, så skall du få se... Du måste flytta dit...

— Ack, far lille, ers nåd, hur kan man göra en sådan jämförelse! svarade Tjuris livligt, som om han fruktade, att hans herre skulle fatta ett slutgiltigt beslut. Här mitt uppe i byn bor jag på en gammal plats, som jag är van vid och där jag kan ha roligt. Där är vägen, och där är dammen, om gumman min vill byka eller vattna kreaturen. Och hela vårt lantbruk är av gammalt inrättat här; där är logen och köksträdgården och pilträden, desamma som mina föräldrar planterade; och här somnade min farfar och farmor in i Gud, och om också jag bara finge sluta mina dagar här, ers nåd, så ber jag inte om något mera. Om ers nåd hjälper mig att laga stugan, så skall vi bli mycket tacksamma, om inte, så skall vi väl alltid på något sätt kunna leva vår tid i den gamla. Vi vill alltid bedja tillGud för ers nåd, fortsatte han och bugade sig djupt, — kör inte ut oss ur vårt bo, far lille...

Medan Tjuris talade, kunde man nedanför sovbritsen, där hans hustru befann sig, höra allt kraftigare snyftningar, och när maken sade ”far lille”, störtade hon fram och föll under tårar ner för sin herres fötter.

— Ruinera oss inte, vår välgörare! Du är vår far, och du är vår mor! Vart skall vi ta vägen? Vi är gamla och ensamma människor. Som Gud är, så är också du... började hon tjuta.

Nechljudof for upp från bänken och ville lyfta upp gumman, men hon slog i ett slags förtvivlans vällust sitt huvud mot jordgolvet och stötte bort sin herres hand.

— Vad menar du! Res dig upp, var så god! Vill ni inte, så är ni inte tvungna. Jag skall inte nödga er, sade han, i det han slog ifrån sig med händerna och gick emot dörren till.

När Nechljudof åter hade satt sig på bänken, och det i stugan hade inträtt en tystnad som blott avbröts av snyftningar från gumman, som på nytt hade dragit sig tillbaka till sovbritsen, där hon torkade sina tårar med skjortärmen, förstod den unge godsägaren, vad den fallfärdiga kåken, den igenrasade brunnen med den smutsiga pölen, de murkna fähuset och skjulen och de spruckna pilarna, som syntes genom de vinda fönstren, betydde för Tjuris ochhans hustru, och han blev på något sätt tung om hjärtat och sorgsen och fick liksom dåligt samvete.

— Varför sade du inte, Ivan, förra söndagen inför kommunalstämman, att du behövde en stuga? Jag vet nu inte, hur jag skall kunna hjälpa dig. Jag sade er på det första sammanträdet, att jag hade slagit mig ner på landet för att ägna mitt liv åt er, att jag var beredd att själv försaka allt, bara ni vore nöjda och lyckliga, och jag svär vid Gud, att jag skall hålla mitt ord, sade den unge godsägaren, som icke visste, att sådana utgjutelser icke äro ägnade att väcka förtroende hos någon, och i all synnerhet icke hos ryssen, som icke älskar ord utan handling och ogärna ger uttryck för sina känslor, hur vackra dessa än må vara.

Men den rättframme unge mannen var så lycklig i de känslor, han erfor, att han icke kunde låta bli att ge utlopp åt dem.

Tjuris lade huvudet på sned, blinkade sakta, och lyssnade till sin herre med tvungen uppmärksamhet, såsom man lyssnar till en människa, som man måste höra på, även om hon pratar strunt, som inte alls angår en.

— Jag kan ju inte ge alla det, som de be mig om. Ifall jag inte gav någon av dem, som be mig om virke, avslag, så skulle jag snart inte ha något virke kvar och alltså inte kunna hjälpa dem, som verkligen äro i behov därav. Därför har jag delat av ett område av skogen och bestämt det förreparation av böndernas stugor samt överlämnat det helt och hållet till bystämman. Den skogen tillhör numera alltså inte mig utan er bönder, och jag kan inte längre förfoga över den, utan bystämman förvaltar den efter eget skön. Kom till sammanträdet i dag. Jag skall tillstyrka din anhållan. Om det bestämmes, att du skall få virke, så är det bra. Men jag har ingen skog att ta av numera. Jag önskar av hela min själ att hjälpa dig. Men om du inte vill flytta, så är det inte jag utan bystämman,

som kan göra något åt saken. Har du förstått?

— Jag är ers nåd mycket tacksam, svarade Tjuris förvirrad. Om ers nåd är snäll och ger mig litet virke för gården, så ordnar det sig nog också på det sättet. Ty vad bystämman går för, vet man nog minsann...

— Nej, du är god och kommer med.

— Skall ske. Jag skall komma. Varför skulle jag inte det? Det är bara det, att anhålla om något på bystämman, det gör jag inte.

4.

Den unge godsägaren tycktes vilja fråga husfolket om ännu en sak. Han reste sig icke från sin bänk, utan satt obeslutsam och såg än på Tjuris, än på den tomma, oeldade ugnen.

— Har ni redan ätit? frågade han till slut.

På Tjurisenoks läppar visade sig ett ironiskt leende, som om det föreföll honom löjligt, att hans herre framställde sådana dumma frågor. Han svarade ingenting.

— En sådan middag! sade gumman och suckade tungt. Litet bröd har vi ätit, det var vår middag. Vi hade inte tid att gå efter kål, så att vi kunde inte koka soppa, och vad vi hade kvar utav kvass, har vi givit barnen.

— Vi har just nu svältfasta, ers nåd, sade Tjurisenok i det han blandade sig in i samtalet för att förklara, vad hans gumma hade sagt. Bröd och lök, det är vår bondemat. Ännu har gudskelov brödet, tack vare ers nåd, räckt för mig tills nu, menmina grannar härintill har inte heller bröd. Löken har i år alldeles slagit fel. För lite sen ville vi skicka efter hos Mihail, trädgårdsmästaren, men han tar en groschen för knippan, och sådana som vi har ju intet att köpa för. Sedan i påskas har vi inte varit i kyrkan, vi har inte ens pengar att köpa ett litet ljus åt Nikolaj.

Nechljudof hade redan för länge sedan lärt känna det djup av fattigdom, i vilket hans bönder befunno sig. Han hade icke lärt känna det på ryktets väg och genom andras skildringar, utan han hade sett det i verkligheten. Men denna verklighet var till den grad oförenlig med hela hans uppfostran, tänkesätt och läggning, att han alltid mot sin vilja glömde det sanna förhållandet och varje gång, då han såsom nu på ett levande och påtagligt sätt påmindes därom, blev outhärdligt sorgsen och tung om hjärtat, som om han plågades av minnet av en förbrytelse, som han begått och icke mer kunde sona.

— Varför äro ni så fattiga? frågade han och yppade därmed ofrivilligt, vad han tänkte.

— Hur skulle vi kunna vara annat, far lille, ers nåd? Jorden vår är sådan: Lerig och backig. Och så har vi tydligen förtörnat Gud; ända sedan kolerans dagar växer det inte någon säd mer. Ängar och marker har förminskats, man har övertagit somligt för odling, och annat har man lagt till herrgårdsängarna. Jag är ensam och gammal... Det skullenog vara roligt att styra och ställa, men krafterna räcker inte. Och gumman min är sjuk, varje år föder hon ett flickebarn, och alla måste man ge att äta. Jag är ensam om att gno och arbeta, men hemma har jag sju själar. Det är väl syndigt inför Gud, men ofta tänker jag: ”Ack om Gud snart ville ta ett par av dem till sig! Det skulle bli lättare för mig då, och för dem skulle det vara bättre än att lida här.”

— Ack, ack! suckade gumman liksom för att bekräfta sin mans ord.

— Se, den där är all hjälp jag har, fortsatte Tjuris och pekade på en ljushårig, lurvig sjuåring, som just nu skygg och tyst kom in genom den knarrande dörren och förvånat och tjurigt tittade på sin herre, allt under det han med sina små händer höll sig i sin fars skjorta. — Det är all hjälp, jag har, fortsatte Tjurisenok med klingande stämma och strök med sin grova hand över pojkens vita hår. — När kan jag vänta mig något av honom?... Redan nu överstiger arbetet mina krafter. För ålderns skull vore det väl inte så farligt, om jag inte hade bråck, som plågar mig. Vid dåligt väder skulle jag vilja skrika, och det borde redan för länge sedan ha varit tid för mig att dra mig tillbaka från dagsverksskyldigheten som de andra gamla gubbarna. Se till exempel på Dutlof, Djomkin och

Zjabref, — alla äro de yngre än jag, men ändå har de för länge sedan lämnat ifrån sig jorden. Nå, jag har ingenatt lämna den till, — det är min olycka. Man måste skaffa sig sitt bröd, och så drar man sig alltid fram, ers nåd.

— Jag skulle vara verkligt glad, om jag kunde skaffa dig någon lindring. Hur skulle det kunna ske? sade den unge mannen och såg med deltagande på bonden.

— Ja, hur skall jag få lindring? Det vet man ju, att äger man jord, så måste man också göra dagsverken på herrgården, så är det ju nu en gång inrättat. Jag måste på något sätt härda ut, tills pojken växt upp. Om bara ers nåd ville vara så snäll och befria honom från skolan. Nyligen var kommunalskrivaren här, och han sade, att ers nåd fordrade, att också han skulle gå i skolan. Honom kan ers nåd väl dock befria! Vad kan han ha för ett förstånd? Han är ännu ung och begriper ingenting.

— Nej prata du, bror, hur du vill, sade godsägaren, — men din pojke kan redan förstå. Det är på tiden, att han börjar lära sig något. Jag talar till ditt bästa. Tänk efter själv! Han växer upp för dig, övertar lantbruket och kommer att kunna både läsa och skriva, ja, till och med att läsa i kyrkan. Allt hemma hos dig kommer att bli bra med Guds hjälp, sade Nechljudof, i det han försökte att uttrycka sig så lättförståeligt som möjligt, varvid han av någon anledning rodnade och stammade.

— Obestridligt, ers nåd. Ni önskar oss intetont. Men det blir ju ingen här hemma då. När jag och min gumma går på dagsverken, så är han, fastän han är liten, likväl till hjälp. Han kan både driva nötboskapen och vattna hästarna. Hurudan han annars är, en liten bonde är han i alla fall, och Tjurisenok tog leende pojken om näsan med sina tjocka fingrar och snöt honom.

— Skicka honom i alla fall till skolan, när du själv är hemma och han har tid, hör du! Alldeles säkert! Tjurisenok suckade tungt och svarade ingenting.

5.

— Det var något mer, som jag ville fråga dig, sade Nechljudof. — Varför har du inte kört bort gödseln?

— Är det också någon dynga, far lille, ers nåd! Det är ju rakt ingenting att köra bort. Och vad är det för en boskap, jag har? Ett ungsto och ett föl, och en dräktig kviga lämnade jag i höstas åt förvaltaren, — det var hela min boskap.

— Du har så litet boskap, och ändå har du lämnat ifrån dig den dräktiga kvigan, hur kommer det sig? frågade godsägaren förundrat.

— Vad skulle jag fordra den med?

— Räcker inte din halm till en ko? För de andra räckte den.

— De andra ha välgödslad jord, men min åker består bara av lera, och den kan man inte göra något av.

— Nå, så gödsla den då, så att det inte blir en leråker längre. Då kommer den att bära skördar, och du kommer att få foder åt kreaturen.— Ja, men kreatur har jag ju inga; var skall jag då få gödsel ifrån.

”Det här var en underlig *cercle vicieux*”, tänkte Nechljudof, men han kunde absolut inte fundera ut, vad han skulle ge bonden för råd.

— Och det är, som jag brukar säga, ers nåd; det är inte gödseln, som ger säden, utan det är Gud, som ger allt, fortsatte Tjuris. — Jag hade förra sommaren på den ogödslade jorden sex höstackar, men på en gödslad åker fick man inte ens en hässja korn. Ingen annan än Gud! tillade han med en suck. — Och kreaturen vill sig inte i vår gård. De lever inte sex år. Förra sommaren dog en kviga, och en annan sålde jag. Jag hade intet att föda den med, och i förfjol föll en bra ko ner och dog. Vi hade drivit hem henne från betet, det fattades henne ingenting, plötsligt började hon vackla och vackla, och så hade hon slutat att andas. Jag har bara olycka!

— Nå, bror lille, för att du inte skall säga, att du inte har någon boskap, därför att du inte har något foder, och att du inte har något foder, därför att du inte har någon boskap, så har du här till en ko, sade Nechljudof rodnande, i det han ur byxfickan tog fram en hopskrynklad bunt sedlar, som han tog isär. — Köp dig en ko, och tag foder på min loge, — jag skall säga till om det. Laga så, att du har en ko nästa söndag. Jag kommer hit, för att se efter då.Tjuris stod där så länge villrådigt leende utan att sträcka fram handen efter pengarna, att Nechljudof lade dem på bordsändan och rodnade ännu mer.

— Jag tackar ödmjukast, ers nåd, sade Tjuris med sitt vanliga, litet ironiska leende.

Gumman suckade tungt några gånger nedanför sovbritsen, och det lät, som om hon läste en bön.

Den unge godsägaren tyckte det blev pinsamt. Han reste sig hastigt från bänken, gick ut i farstun och kallade Tjuris till sig. Åsynen av en människa, som han bevisat en välgärning, var honom så angenäm, att han inte ville skiljas från honom så snart.

— Det var roligt att få hjälpa dig, sade han och stannade vid brunnen. — Dig kunde jag hjälpa, därför att jag visste, att du inte är lat. Du skall sträva och arbeta, och jag skall hjälpa dig. Med Guds hjälp skall du åter repa dig.

— Det är inte tal om att repa sig, ers nåd... sade Tjuris, i det han fick ett allvarligt, ja, strängt ansiktsuttryck, som om han vore mycket missnöjd med sin herres antagande, att han skulle kunna repa sig. Jag och mina bröder bodde hos vår lille far och sågo ingen nöd av något slag. Men så dog han, och vi skildes åt, och det gick allt sämre och sämre. Alltsammans beror på ensamheten!

— Varför skildes ni åt?

— Det berodde på fruntimren. Den gången var ers nåds farfar redan död, ty under hans livstid hade de inte vågat. Då fanns det nämligenverklig ordning. Han tog liksom ers nåd själv reda på allting. De vågade inte ens tänka på att skiljas åt. Er salig farfar tyckte minsann inte om att ge efter för bönderna. Efter honom stod Andrej Iljitj för uppsikten över oss — frid över hans minne — en drinkare och otillförlitlig människa. Vi komma med våra böner till honom en gång, två gånger; vi sade honom, att vi inte finge någon levande ro för våra hustrur, och att vi därför skulle vilja bo var för sig. Nå, han pryglade och pryglade, men till slut gick det dock därhän, att våra hustrur genomdrev sin vilja, och vi började leva skilda. Men alla vet ju, hur litet en ensamstående bonde förmår. Det fanns heller inte en tillstymmelse till ordning. Andrej Iljitj styrde och ställde med oss, som han ville. ”Du måste ha allt”, sade han, men var bonden skulle ta det ifrån, det frågade han inte efter. Vid den tiden höjde man mantalspengarna och började man samla in större förråd för herrgårdsbordet, men vår jord minskades, och säden ville inte växa mer. Men när åkerskiftet kom, så lade han, den skurken, våra välgödda åkrar till herrgårdsjorden och ruinerade oss alldeles; vi kunde gott dö! Ers nåds far — frid över hans stoft — var en god herre. Men vi sågo honom nästan aldrig. Han levde jämt i Moskva. Men vi vet, att det började fara skjutsar dit oftare. Det var kanske dåligt väglag och fanns intet foder, men det var bara att fara. Det var ju nödvändigt för godsägarens skull. Vi törs inte vara stöttaför det, men det fanns ingen ordning. Nu då ers nåd släpper varje liten bonde inför sitt ansikte, har också vi blivit annorlunda, och även förvaltaren har blivit en annan människa. Nu vet vi åtminstone, att vi ha en herre. Och jag kan inte ens beskriva, hur tacksamma bönderna är för din godhet. Men under förmynderskapet fanns det ingen riktig herre. Var och en var herre: förmyndaren var herre, Iljitj var herre, och hans fru och skrivaren hos polisen ville också vara med och bestämma. Då led vi, stackars bönder, mycket, mycket ont!

Åter erfor Nechljudof en känsla, som liknade skam eller samvetskval. Han lyfte på mössan och gick vidare.

6.

”Juchvanka Mudrjony vill sälja en häst”, läste Nechljudof i sin anteckningsbok och gick vägen fram till Juchvanka Mudrjonys gård. Juchvankas stuga var sorgfälligt täckt med halm från herrgårdslogen och uppförd av

friskt, ljusgrått aspvirke, likaså hämtat från herrgårdsskogen. Den hade två rödstrukna fönsterluckor och en trappa med tak över och med märkvärdiga räcken, snidade av tunna bräder. Farstun och sommarstuganOfta äro de ryska bondstugorna delade i två rum, det ena med tjocka väggar och eldstad, avsett till att vara vinterbostad, det andra beboeligt blott om sommaren. *Övers. anm.* voro också så, som sig bör. Men det totalintryck av förnöjsamhet och välmåga, som denna byggnad gav, stördes något av att intill porten uppfört visthus med en ofullbordad inhägnad och ett ännu otäckt skyddstak.

Samtidigt som Nechljudof närmade sig trappanfrån den ena sidan, kommo från den andra sidan två bondkvinnor med ett fullt vattenämbar. Den ena var Juchvanka Mudrjonys hustru, den andra hans mor. Den förra var en kraftig, rödkindad kvinna med ovanligt utvecklat bröst och breda, fylliga kinder. Hon hade en ren skjorta, som var broderad på ärmar och krage, en likadan överdragsklänning, en ny kjol, höga känger, pärlband samt en snygg liten fyrkantig toppmössa, broderad med rött garn och paljetter. Ändan av oket gungade icke utan låg stadigt på hennes breda och fasta skuldror. Den lätta ansträngning, som skönjdes i det röda ansiktet, i ryggens krökning och i händernas och fötternas jämna rörelser, förrådde hos henne en ovanlig friskhet och manlig kraft.

Juchvankas mor, som bar i andra ändan av oket, var däremot en sådan där gumma, som tycks ha nått den yttersta gränsen för en levande människas ålder och förfall. Hennes beniga kropp, vilken var klädd i en svart, sönderriven skjorta och en färglös kjol, gick böjd, så att oket låg mera på hennes rygg än på hennes axel. Hennes båda händer och de krökta fingrarna, med vilka hon höll om oket, som om hon ville hålla sig fast, hade en svartbrun färg och tycktes icke mera kunna vridas isär. Det böjda huvudet, som var ombundet med en trasa, bar de mest vanställande spår av fattigdom och hög ålder. Under hennes låga panna, som i alla riktningar var fårad av djupa rynkor, blickade två rödaögon matt mot marken. Ögonhåren voro avfallna. En enda gul tand visade sig under den infallna överläppen, och i oupphörlig rörelse berörde den då och då den spetsiga hakan. Rynkorna i den nedre delen av ansiktet och halsen liknade ett slags säckar, som gungade vid varje rörelse. Hon andades tungt och rosslande. Men hennes nakna, krokiga fötter rörde sig regelbundet den ena efter den andra, även om det såg ut, som om de blott med ansträngning släpade sig fram på marken.

7.

Då den unga kvinnan nästan stött till godsägaren, ställde hon raskt ned ämbaret, slog ner ögonen och neg. Sedan såg hon med glänsande ögon under lugg på sin herre, och i det hon bemödade sig att med den broderade skjortärmen dölja ett svagt leende, sprang hon med klappande skor uppför trappan.

— Hör du, mor lilla, bär hem oket till faster Nastasja! sade hon, i det hon stannade i dörren och vände sig till den gamla.

Den blygsamme, unge godsägaren såg strängt men uppmärksamt på den rödkindade kvinnan, rynkade pannan och vände sig till den gamla gumman, som med ens lösgjort oket ur sina krokiga fingrar och nu tog det på sina axlar för att undergivet bege sig till grannstugan.

— Är din son hemma? frågade godsägaren.

Gumman böjde sin böjda gestalt ännu mer, hälsade och ville säga någonting, men hon ladehänderna för munnen och började hosta så, att Nechljudof utan att vänta på hennes svar gick in i stugan. Juchvanka satt på bänken i ”det röda hörnet”. När han fick syn på sin herre, rusade han fram till ugnen, som om han ville dölja något för honom, lade skyndsamt någonting på sovbänken, och med ryckningar i mun och ögon tryckte han sig intill väggen, som om han ville bereda plats för sin herre. Juchvanka var en blond karl på ungefär trettio år, magerlagd, välbyggd, med ett litet, spetsigt skägg. Han skulle varit riktigt vacker, om han icke haft sådana oroliga, små bruna ögon, som på ett otrevligt sätt tittade fram under hans rynkade ögonbryn, och om han icke saknat två framtänder, något som genast föll en i ögonen, därför att hans läppar voro för korta och oupphörligt rörde sig. Han hade på sig en helgdagsskjorta med ljusröda flikar under ärmarnas randiga kattunbyxor och tunga stövlar med veckade

skaft. Juchvankas stuga var icke så trång och mörk invändigt som Tjurisenoks, men det var också här kvavt, det luktade rök från fårskinn, och även här lågo manskläder och husgeråd spridda huller om buller. Två saker drogo särskilt till sig uppmärksamheten, nämligen en liten bucklig samovar, som stod på en hylla, och en liten svart ram med resten av ett smutsigt glas och ett porträtt av en klosterföreståndare med kroknäsa och sex fingrar, som hängde i kopparinfattning bredvid ikonen. Nechljudof såg missnöjtpå samovaren, på porträttet utav klosterföreståndaren och på sovbänken, på vilken ena ändan av en pipa med kopparbeslag stack fram ur några gamla lumpor.

— God dag, Jepifan! sade han, i det han vände sig mot bonden och såg honom i ögonen.

Jepifan bugade sig och mumlade: ”Vi önskar ers nåd hälsa”, och därvid uttalade han orden ’ers nåd’ särskilt vekt. Hans ögon överforo på ett ögonblick godsägarens hela gestalt, stugan, golvet och taket och stannade icke någonstädes. Därpå gick han skyndsamt fram till sovbritsen, tog fram sin rock och började ta på sig den.

— Varför tar du på dig? frågade Nechljudof, medan han satte sig på bänken och synbarligen bemödade sig att se så strängt som möjligt på Jepifan.

— Hur i all sin dar, ers nåd, kan man? Vi kan väl också förstå...

— Jag har kommit till dig för att taga reda på, varför du behöver sälja din häst och om du har många hästar och vilken häst det är, som du tänker sälja, sade godsägaren torrt, tydligen läsande upp en inledning, som han tänkt ut på förhand.

— Vi är mycket tacksamma mot ers nåd, som icke försmådde att komma till mig, som bara är en bonde, svarade Juchvanka och lät blicken snabbt vandra omkring på klosterföreståndarens porträtt, på ugnen, på godsägarens skor och på allting medundantag av Nechljudofs ansikte. Vi ber alltid till Gud för ers nåd...

— Varför skall du sälja en häst? upprepade Nechljudof med högre röst och harklade sig.

Juchvanka suckade, kastade sitt hår bakåt, lät åter blicken löpa omkring i rummet, och då han fick syn på katten, som låg och spann i all sköns ro på bänken, skrek han: ”Ut, ditt kräk!” och vände sig därpå hastigt till sin herre och sade:

— Hästen är oduglig, ers nåd... Om det vore ett bra djur, så skulle jag inte sälja det, ers nåd.

— Men hur många hästar har du sammanlagt?

— Tre, ers nåd.

— Inga föl?

— Varför skulle jag inte ha det, ers nåd? Jo, jag har en fölunge också.

8.

— Kom och visa mig dina hästar. Har du dem hemma?

— Jojo men, ers nåd! Jag har gjort, som jag blev befalld, ers nåd. Slipper vi kanske att lyda ers nåd? Jakob Alpatytj befallde mig att inte släppa ut hästarna på fältet i morgon, sa’ han, för fursten skulle se på dem, och då har vi förstås inte heller släppt ut dem. Vi törs minsann inte tredskas med ers nåd.

Medan Nechljudof gick mot dörren, tog Juchvanka pipan från sovbänken och slängde den bakom ugnen. Hans läppar rörde sig lika oroligt, även när hans herre icke såg på honom.

Ett magert, grått sto slet under skyddstaket i den ruttna halmen. Ett två månaders långbent föl av obestämbar färg, med blåaktiga ben och likafärgad nos vek icke från dess svans, som var full av kardborrar. Mitt på gården stod en bukig, brun vallack med ögonen slutna och huvudet eftertänksamt böjt. Det såg ut att vara en bra bondhäst.— Är detta alla dina hästar?

— Nej, visst inte, ers nåd! Se där är ett sto till, och där är ett föl, svarade Juchvanka och pekade på hästarna, som hans herre icke kunnat undgå att se.

— Jag ser. Vilken vill du sälja?

— Den här, ers nåd, svarade han och visade med sitt rockskört på den sovande vallacken, under det han oupphörligt blinkade och rörde läpparna. Vallacken öppnade ögonen och vände lättjefullt bakdelen mot honom.

— Efter utseendet att döma är hon inte gammal, och det är i och för sig en kraftig häst, sade Nechljudof. — Ta fatt i henne och visa mig tänderna. Jag skall se efter, om hon är gammal.

— Jag kan inte på villkor fånga in henne ensam, ers nåd. Hela kreaturet är inte värt en styver, det är istadigt, bits och sparkas med framfötterna, ers nåd, svarade Juchvanka och log glatt, i det han lät ögonen löpa åt olika håll.

— Strunt! Fånga henne, säger jag dig.

Juchvanka stod länge och log obeslutsamt, och först när Nechljudof ilsket skrek: ”Nå, blir det av?” rusade han bort under skjulet efter en grimma och började jaga efter hästen, varvid han skrämde den genom att närma sig bakifrån i stället för framifrån.

Den unge godsägaren fann det tydligenlångtråkigt att se på, och kanske ville han också visa sin skicklighet.

— Hit med grimman, sade han.

— Bevare oss väl! Hur kan ers nåd? Måtte ers nåd inte...

Men Nechljudof gick emot hästen rakt framifrån. Plötsligt fattade han den om öronen och böjde den med sådan kraft ned mot marken, att vallacken, som, enligt vad det visade sig, var en mycket fredlig bondehäst, började vackla och rossla och försökte slita sig lös. När Nechljudof märkte, att det var alldeles onödigt att använda sådana krafter, och då han såg på Juchvanka, som icke upphörde att le, kom den i hans ålder mest kränkande av alla tankar för honom, nämligen att Juchvanka skrattade åt honom och i sitt stilla sinne höll honom för ett barn.

Han rodnade, släppte hästens öron, öppnade hans mun utan tillhjälp av grimma och tittade på hans tänder. Kindtänderna voro hela och framtändernas kronor ännu icke urholkade, alltså var det en ung häst; det hade den unge lantbrukaren redan hunnit lära sig.

Juchvanka gick nu bort till skjulet, och då han såg en harv, som icke låg på sin plats, lyfte han upp den och lutade den i upprätt ställning mot gärdsgården.

— Kom hit! ropade godsägaren med ett barns förargelse målad i ansiktet och nästan med tårarav harm och vrede i rösten. — Skulle den här hästen vara gammal?

— Förbarmande, ers nåd, mycket gammal, omkring tjugo år... en sådan häst...

— Tig! Du är en lögnare och odåga, ty en hederlig bonde ljuger inte; det har han ingen orsak att göra! sade Nechljudof, som höll på att kvävas av vredestårar, som stego upp i hans strupe. Han tvärtystnade för att icke riskera att brista ut i gråt och skämma ut sig inför bonden. Juchvanka teg också, snyftade genom näsan såsom en människa, som är nära att brista ut i gråt, och ryckte litet på huvudet. — Nå, vad skall du plöja med, sedan du har sålt den här hästen? fortsatte Nechljudof, sedan han lugnat sig tillräckligt för att kunna tala med sin vanliga ton. Man ger dig med flit sådant arbete, som du kan uträtta utan häst, för att du skall låta dem ta igen sig till plöjningen, och så tänker du sälja din sista häst? Men först och främst: Varför ljuger du?

Bara godsägaren hade lugnat sig, så lugnade sig också Juchvanka. Han stod där raklång, och medan han alltjämt rörde på läpparna, lät han ögonen löpa från det ena föremålet till det andra.

— Jag skall inte arbeta sämre för ers nåd än de andra.

— Vad skall du ha för en häst att köra med då?

Var bara lugn, jag skall nog uträtta arbetet för ers nåd, svarade han, i det han ropade åt vallackenoch jagade bort

den. Om jag inte behövde pengar, så skulle jag nog inte ta mig för att sälja den.

— Vad behöver du pengar till?

— Jag är alldeles utan bröd, ers nåd, och så måste jag betala mina skulder till bönderna, ers nåd.

— Hur kommer det sig, att du inte har något bröd? De andra ha ju, familjerna ha ännu, men du, som är ogift, har intet kvar. Vart har det tagit vägen?

— Vi ha ätit upp det ers nåd, och nu finns det inte en smula kvar. En häst skall jag köpa till hösten, ers nåd.

— Akta dig bara för att ens tänka på att sälja den!

— Hur så, ers nåd, om det är så, hur skall då vårt liv bli? Bröd har vi intet, och inte törs vi sälja någonting för att få pengar, svarade han, alldeles vänd åt sidan, i det han rörde läpparna och plötsligt kastade en fräck blick mitt i ansiktet på sin herre. Man måste alltså svälta ihjäl.

— Ser man på! ropade Nechljudof och bleknade. Han erfor en känsla av personlig illvilja mot bonden. — Sådana bönder som du bryr jag mig inte om att hålla. Det kommer att gå dig illa.

— Det är ers nåds vilja, svarade han och slöt ögonen med ett låtsat ödmjukt uttryck, — ifall jag inte tjänat väl. Men mig tycks det, att man inte kan finna något att lägga mig till last. Om jag inte är ers nåd till lags, så är det förstås givet, att alltstår i ers nåds vilja; men jag förstår bara inte, varför jag måste lida.

— Jo, det skall jag säga dig. Därför att din gård är utan täckning, gödseln inte utplöjd på åkrarna, gärdsgårdarna inte sönderbrutna och du sitter hemma och röker pipa utan att arbeta. Därför att du inte ger så mycket som ett stycke bröd åt din mor, som överlämnade hela sin gård åt dig, tillåter din hustru att slå henne och låter det gå så långt med henne, att hon kommer till mig för att klaga.

— Förbarmande, ers nåd, jag vet rakt inte, vad det är för pipor, ers nåd talar om, svarade Juchvanka förvirrat. Han tycktes allra mest ha blivit sårad av beskyllningen, att han rökte pipa. — Vad kan man inte säga allt om en människa!

— Se, nu ljuger du igen! Jag har själv sett...

— Hur skulle jag våga att ljuga för ers nåd!

Nechljudof teg, bet sig i läppen och började gå fram och tillbaka över gården. Juchvanka stod stilla på ett och samma ställe och följde sin herres steg med blicken utan att lyfta ögonen.

— Hör på Jepifan, sade Nechljudof med mild röst som ett barn, i det han stannade framför bonden och bemödade sig att dölja sin rörelse. — På det här sättet får du inte leva; du ruinerar dig själv. Tänk efter ordentligt! Om du vill bli en bra bonde, så ändra ditt liv, övergiv dina dåliga vanor, låt bli att ljuga och dricka, hedra din moder. Jag vet juallt om dig. Sysselsätt dig med ditt jordbruk i stället för att stjäla ved i kronoskogen och gå på krogen. Tänk själv efter, vad det kan vara för nytta med det! Nej, när du lider brist på något, så kom till mig, bed rakt fram om det, som du behöver, och säg, varför du har behov av det, och ljug inte utan säg hela sanningen, och då skall jag inte neka dig något, som jag bara kan göra för dig.

— Förbarmande, ers nåd, visst kan vi förstå ers nåd! svarade Juchvanka och log så, som om han till fullo förstode hela tjusningen i det skämt, som hans herre tilläte sig.

Detta leende och detta svar omintetgjorde fullständigt Nechljudofs förhoppningar att få bonden rörd och genom förmaningar leda honom in på den rätta vägen. Därvid föreföll det honom, som om det icke anstode honom, som hade makten, att förmana sin underlydande bonde och som om allt det, som han sade, icke alls vore det, som passade honom att säga. Han sänkte sorgset huvudet och gick ut i farstun. På tröskeln satt den gamla gumman och stönade högt såsom tecken, tycktes det, till att hon sympatiserade med de ord, som hon hört sin herre yttra.

— Där har ni till bröd, sade Nechljudof henne i örat och lade en sedel i hennes hand. — Köp det själv och giv det inte till Juchvanka, ty då super han upp det.Gumman grep med sin beniga hand om dörrposten för att resa sig och

ville just tacka sin herre; hennes huvud började vackla. Men Nechljudof var redan på andra sidan av vägen, när hon hade rest sig.

9.

”Davidka Bjely har bett om bröd och stöttor”, stod det skrivet i anteckningsboken efter Juchvanka.

Då Nechljudof gått förbi flera gårdar, mötte han, just som han svängde in på en liten bigata, sin förvaltare Jakob Alpatytj, som redan på långt håll hade fått syn på sin herre och nu tog av sig sin vaxduksmössa, tog fram sin sidennäsduk och började torka av sitt tjocka, röda ansikte.

— Sätt på dig mössan, Jakob! Jakob, sätt på dig den, säger jag dig...

— Vem har ers nåd behagat besöka? frågade Jakob, i det han skyddade sig med mössan mot solen, dock utan att sätta den på sig.

— Jag har varit hos Mudrjony. Var snäll och säg mig, hur har han blivit sådan, som han är? sade godsägaren och fortsatte att vandra gatan framåt.

— Hur så, ers nåd? frågade förvaltaren, som följde sin herre på aktningsvärt avstånd, och sedan han satt på sig sin mössa, ordnade sina mustascher.— Jo, han är en riktig odåga, en lathund, en tjuv, en lögnare och han plågar sin mor; ja, han ser ut att vara en så inrotad odåga, att det aldrig kan bli folk av honom.

— Jag vet inte, ers nåd, varför ni tycker så illa om honom.

— Och hans hustru, avbröt godsägaren honom, — tycks vara ett alldeles vidrigt fruntimmer. Den gamla gumman är sämre klädd än en tiggerska och har intet att äta, men själv kan hon klä sig fint och han också. Jag vet verkligen inte, vad jag skall ta mig till med honom.

— Jakob hade blivit märkbart förlägen, då Nechljudof började tala om Juchvankas hustru.

— Nå, har han låtit det gå långt, så måste ers nåd vidtaga lämpliga åtgärder, började han. — Han lever verkligen i fattigdom såsom alla ensamboende bönder. Men han håller i alla fall i viss mån på sin värdighet i olikhet med de andra. Han är en klok bonde, kan läsa och skriva, och som det synes, är han också hederlig, så att det går an. Han kommer alltid på skatteuppbörden. Och under min tid som förvaltare har han tre år varit byäldste, också det utan någon som helst anmärkning. För tre år sedan fann förmyndaren för gott att avsätta honom; så blev han i stället en ordentlig dagsverkare. Kanske han tog sig ett litet rus ibland, när han var i staden vid posten, men däremot måste man söka ut lämpliga åtgärder. Det hände, att han hoppade överskaklarna, då skrämde man honom, och han kom åter till förnuft. Han har det bra, och i hans familj råder endräkt. Men om det inte är er lämpligt, att vidtaga vissa åtgärder, så vet inte heller jag, vad vi skall ta oss till med dem. Är det verkligen så, att han låtit det gå för långt? Till soldat duger han åter inte, därför att han, såsom ers nåd torde ha lagt märke till, har förlorat två tänder. Han slog med flit ut dem för länge sedan. Och jag är djärv nog att tala om, att han inte är den ende, som saknar all respekt...

— Bry dig inte om det, Jakob! svarade Nechljudof och log sakta, — det ha vi talat tillräckligt om. Du vet, vad jag tänker om det, och vad du än säger mig, kommer jag att lika fullt stå vid min åsikt.

— Förvisso vet ers nåd om allt det där, sade Jakob och ryckte på axlarna och betraktade sin herre bakifrån på ett sätt, som om det han sett, inte lovade mycket gott. — Men beträffande den gamla är det onödigt, att ers nåd oroar sig, fortsatte han. — Det är förstås sant, att hon uppfött och fostrat de faderlösa barnen och gift bort Juchvanka och allt det där. Men det är alltid så bland bönderna, att när en moder eller fader överlämnat jordbruket åt sin son, så är det han, som är bonde, sonen och svärdottern är det, som styr; gumman måste arbeta för sitt bröd, så mycket hon orkar och kan. De har naturligtvis inte sådana där veka känslor, men det är nu en gång så bland bönderna. Därför är jag djärv nog atttala om, att gumman har besvärat ers nåd i onödan. Hon är en klok gumma och husmoder. Men varför besvärar hon ers nåd med allting? Nå, hon kivades med sin svärdotter och denna kanske

stötte till henne. Så bär sig ju fruntimmer åt. De borde också ha samsats igen i stället för att besvära er. Ers nåd lägger redan det förutan alltför mycket på hjärtat, sade förvaltaren med faderlig ömhet och undseende, i det han såg på sin herre, som tigande och med långa steg gick gatan uppför framför honom.

— Skall ers nåd gå hem? frågade han.

— Nej, till Davidka Bjely eller Kosjol.

— Han är då en krake, måste jag säga er. Hela Kosjols familj är sådan. Vad jag än tar mig till med honom, så är det lika lönlöst. I går for jag förbi hans åkerfält. Han har inte sått bovetet ännu. Vad vill ers nåd, att man skall göra med sådant folk? Om bara den gamle ville lära sin son något, men han är en likadan odåga. Han är omöjlig både hemma och för herrgårdstjänst, överallt är han samme tölp. Vad har inte förmyndaren och jag försökt för medel på honom: Vi har skickat honom till poliskontoret, och vi har straffat honom hemma, men sådant är det just, som ers nåd inte tycker om...

— Vem? Är det verkligen den gamle, du talar om?

— Ja, just den gamle. Förmyndaren har ofta straffat honom inför hela den församlade bystämman. Men ers nåd tror väl inte, att det biterdet ringaste på honom; nej, han skakar på sig, går bort, och så är det likadant igen. Och dock är Davidka, kan jag försäkra er, en fredlig och klok bonde, och han varken röker eller dricker, förklarade Jakob, — men han är värre än en drinkare. Det enda vore, att han bleve soldat eller skickades till nybyggena, någon annan utväg finns inte. Hela Kosjols släkt är sådan, också Matruschka, som bor i det svarta hörnet, är en sådan förbannad odåga... Ers nåd behöver mig alltså inte, tillade förvaltaren, när han märkte, att hans herre icke hörde på honom.

— Nej, du kan gå, svarade Nechljudof förstrött och styrde sina steg till Davidka Bjely.

Davidkas stuga stod lutande och ensam i utkanten av byn. Det fanns varken gård, ria eller lada omkring den; blott några små smutsiga fähus stodo uppsmetade efter den ena stuguväggen, och på den andra sidan lågo ris och bjälkar, som man gjort i ordning för att därav bygga en gård, kastade i en hög. Högt, grönt steppgräs växte där, som en gång gården varit belägen. Ingen syntes vid stugan utom en gris, som låg i smutsen vid tröskeln och grymtade.

Nechljudof knackade på ett sönderslaget fönster, men då ingen svarade honom, gick han in i farstun och ropade: ”Hallå, gott folk!” Men icke heller därpå fick han något svar. Han gick genom farstun, tittade in i den tomma ladugården och gick in i den tomma stugan. En gammal röd tupp och två hönor gingo av och an på golv och bänkar och rycktepå halsarna och klampade med fötterna. När de fingo syn på en människa störtade de med förfärat kackel och utbredda vingar att gömma sig längs väggarna, och en av dem tog sig upp på ugnen. Den lilla stugan, som mätte sex arschiner, uppfylldes fullständigt av en ugn med trasigt skorstensrör, en vävstol, som oaktat det var sommar, inte hade blivit utburen, samt ett nedsvärtat bord, vars skiva hade slagit sig och spruckit.

Fastän det var torrt på gården, stod det vid tröskeln en smutspöl, som vid ett föregående regn hade bildats genom läckor i taket. Sovplatser fanns det inga. Man hade svårt att tro, att detta var en bostad, — så absolut var det intryck av förödelse och oordning, som både det inre och det yttre av stugan bar. Och likväl bodde här Davidka Bjely med hela sin familj. Just nu låg Davidka, trots junidagens hetta, uppkrupen i ugnshörnet med huvudet svept i en fårpäls och slumrade djupt. Den förskräckta hönan, som hade hoppat upp på ugnen och ännu icke hunnit lugna sig, gick av och an på Davidkas rygg men väckte honom det oaktat icke.

Då Nechljudof icke hade upptäckt någon i stugan, ville han redan gå ut, när en utdragen suck förrådde bonden.

— Jaså, vem är där? ropade godsägaren.

Från ugnen hördes ännu en utdragen suck.

— Vem är där? Kom hit!Ännu en suck, ett vrål och en högljudd gäspning kommo som svar på godsägarens tillrop.

— Nå, var är du?

På ugnen rörde det sig långsamt. Skörten på en gammal fårpäls blevo synliga. En stor fot i en sönderriven bastsko sänkte sig ned, därefter kom en andra. Och slutligen visade sig Davidka Bjelys hela gestalt. Slött och missnöjt satt han på ugnen och gnuggade sig med sina stora nävar i ögonen. Långsamt böjde han fram huvudet, gäspade och tittade sig omkring i stugan. Då han fick syn på sin herre, raskade han sig något mer än förut, men det gick ändå så söligt, att Nechljudof tre gånger hann gå fram och tillbaka mellan pölen och vävstolen, innan Davidka ännu hunnit ner.

Davidka Bjely*bjely* betyder *vit*. Övers. anm. var verkligen vit: både hans hår, hans kropp och hans ansikte voro ovanligt vita. Han var storväxt och mycket tjock, men tjock så som bönderna äro det, d. v. s. icke över magen utan över hela kroppen. Hans fetma var emellertid lös och osund. Hans ganska vackra ansikte med ljusblå, lugna ögon och brett, yvigt skägg bar en prägel av sjuklighet. Han var varken solbränd eller det ringaste röd om kinderna. Hans ansikte hade en blek, gul färg med lätta lilafärgade skuggor under ögonen, och det såg ut att vara alldeles fläskigt och svullet. Hans händer voro uppsvällda och gula somhos människor, som lida av vattensot, och betäckta med små fina, vita hår. Han hade sovit så djupt, att han icke på villkor kunde öppna ögonen riktigt eller stå utan att vackla och gäspa.

— Skäms du då inte, började Nechljudof, — att sova mitt på ljusa dagen, då du måste bygga upp gården och då du inte har något bröd?...

När Davidka hade mornat sig från sin sömn och började förstå, att hans herre stod framför honom, knäppte han händerna om magen, sänkte huvudet och lutade det litet åt sidan och rörde icke en lem. Han stod och teg. Men hans ansiktsuttryck och hela hans kroppsställning sade: ”Jag vet, jag vet. Det är inte första gången, jag hör detta. Nå, slå mig, om det behövs. Jag skall nog fördra det.” Han tycktes önska, att hans herre skulle sluta att tala och i stället desto fortare börja slå honom, ja, slå honom på de svullna kinderna, men sedan lämna honom i ro så fort som möjligt. Då Nechljudof märkte, att Davidka icke förstod honom, försökte han medelst olika frågor få bonden ut ur hans ödmjukt tåliga tystnad.

— Varför har du bett mig om ved, då det ligger sådan här hos dig sedan en hel månad tillbaka, och den får ligga här över den allra ledigaste tiden?

Davidka teg envist och rörde sig icke.

— Nå så svara!

Davidka brummade något och ryckte med ögonhåret.— Arbeta måste man ju, bror lille. Vad skall det bli, om man inte arbetar? Nu har du inte bröd, men varför är det så? Jo, därför att du har plöjt din jord dåligt, bara en gång, och sedan inte sått i tid. Alltsammans beror på lättjan. Du ber mig om bröd. Låt oss anta, att jag ger dig, därför att du inte kan få svälta ihjäl. Men egentligen duger det ju inte att göra så. Vems bröd är det, som jag skall ge dig? Vad tror du, vems är det? Vems bröd skall jag ge dig?

— Herrgårdsbröd, mumlade Davidka, i det han skyggt och frågande lyfte sina ögon.

— Men herrgårdsbrödet då, varifrån kommer det? Fundera själv ut, vem som har plöjt för det, harvat, sått och skördat?... Jaså, bönderna. Då ser du, hur det är. Skall man dela ut herrgårdsbröd åt bönderna, så måste man ge dem mer, som ha arbetat mer därför. Men du har arbetat minst av alla; på dig klagar man även vid dagsverksarbetet. Du har arbetat minst, men du ber om mer herrgårdsbröd än alla andra. Varför skall man ge åt dig men inte åt de andra? Om alla låge på rygg som du, så skulle alla här i världen för länge sedan ha svultit ihjäl. Arbeta måste man, bror lille; det här är illa, — hör du det, David?

— Ja, jag hör, sade han långsamt mellan tänderna.

10.

Vid denna tidpunkt skymtade huvudet av en bondkvinna förbi fönstret; hon bar ett ok med tvätt, och inom en minut kom Davidkas mor in i stugan, en lång kvinna, omkring femtio år gammal, mycket frisk och livlig. Hennes koppärriga och fårade ansikte var icke vackert, men den raka, kraftiga näsan, de sammanpressade, tunna läpparna och de snabba, gråa ögonen uttryckte förstånd och energi. De kantiga axlarna, det platta bröstet, de torra händerna och de utvecklade musklerna i de svarta, nakna fötterna vittnade om att hon för länge sedan upphört att vara kvinna och numera blott var en arbetare. Hon kom hurtigt in i stugan, stängde dörren, satte kjolen tillrätta och tittade ilsket på sin son. Nechljudof ville säga något åt henne, men hon vände sig bort från honom och började korsa sig emot en svart träikon, som skymtade bakom vävstolen. När hon var färdig med det, satte hon den smutsiga,rutiga näsduk tillrätta, som var bunden om hennes huvud, och neg djupt för godsägaren.

— En god helg, ers nåd. Beskydde dig Gud, vår Fader, sade hon.

När Davidka fått syn på sin mor, blev han märkbart förlägen, böjde litet på ryggen och lät halsen sjunka ännu djupare ner.

— Tack, Arina, svarade Nechljudof. — Jag höll just på att tala med din son om ert jordbruk.

Arina, eller som bönderna kallade henne alltifrån hennes barndomstid, Arina Burlak, stödde hakan på högra handens knytnäve, vilken åter vilade mot vänstra handens flata. Utan att låta sin herre tala ut, började hon prata så gällt och ljudligt, att hela stugan fylldes av hennes röst och det utifrån kunde tyckas, som talade plötsligt flera kvinnor på en gång.

— Varför, du min far, varför tala med honom! Han kan ju inte ens prata som en människa. Se, hur han står där som en tölp, fortsatte hon, i det hon föraktfullt med sitt huvud visade på Davidkas massiva figur. — Ett sådant jordbruk *jag* nu har, far lille, ers nåd! Fattiglappar är vi. Sämre folk än vi finns inte i hela din by, varken när det gäller att åstadkomma något för oss själva eller när vi gör dagsverksarbete. Det är en skam! Men det beror bara på honom. Vi födde honom till världen, gåvo honom att äta och dricka och kunde knappast tåla oss, tills pojken växte upp. Se där nu, vad det var,vi väntade på. Bröd kan han vräka i sig, men arbetar gör han som den där murkna träklossen där. Det enda, han förstår sig på, är att ligga på ugnen eller stå så där och klia sig i sin dumma skalle, sade hon och härmade honom. Om du bara ville ge honom ordentligt med stryk! Far, jag ber dig själv därom. Straffa honom för Guds skull eller till kasernen med honom, det kommer på ett ut. Jag har ingen makt med honom längre, så är det fatt.

— Nå, är det inte syndigt av dig, Davidka, att bringa din mor därhän? sade Nechljudof och vände sig förebrående mot bonden.

Davidka rörde sig icke.

— Om karln vore sjuklig, så skulle jag intet säga, fortfor Arina med samma livlighet och samma gester, men se bara på honom; han är ju uppblåst som en mjölnargris. Han är, tycks det, en sådan fettklump, att han inte kan arbeta. Nej, han kommer att gå under där uppe på ugnen, den lathunden! Griper han sig an med något, så vill jag inte se på; se bara, hur han reser sig, när han rör sig framåt o. s. v., sade hon, i det hon drog ut på orden och klumpigt vände sig från den ena sidan till den andra med sina kantiga axlar. — Som till exempel i dag. Den gamle fick ensam fara till skogen efter ris. Men jag sade till honom att gräva en grop. Men inte blev det av! Han har inte ens tagit spaden i hand... (Hon teg en liten stund.) Han har fördärvat mig, värnlösa kvinna! började honplötsligt jämra sig och närmade sig sonen, svängande armarna och hotfullt gestikulerande. Du, din glatta, nedriga käft... Gud förlåte mig!... Hon vände sig föraktligt och samtidigt förtvivlat från honom, spottade och vände sig åter emot sin herre och fortsatte att med samma livlighet och med tårar i ögonen fäkta med armarna. — Jag är alltid ensam, välgörare. Min gubbe är sjuk, och jag har ingen nytta av honom, utan jag måste göra allting alldeles ensam. En sten — och han spricker. Det vore lättare att få dö. Det skulle komma på ett ut. Han har ändå pinat ihjäl mig, den där skurken: O, du vår far, jag har inga krafter mer. Min svärdotter arbetade ihjäl sig. Det kommer att gå med mig likadant.

11.

— Hur så, arbetat ihjäl sig? frågade Nechljudof misstroget.

— Av överansträngning var det, hon dog, så sant Gud är helig. Vi hämtade i förfjol hit henne från Baburino, fortsatte hon, och i hennes ansikte vek genast vreden för sorg och svårmod. Det var en ung, frisk och fredlig kvinna. Hemma hos sin far hade hon som flicka blivit bortskämd och aldrig sett någon nöd, och när hon kom till oss, när hon fick lära känna vårt arbete — på herrgården, här hemma och överallt... Hon och jag, vi hade att ensamma göra allt. Vad gjorde det mig? Jag var van vid sådant, men hon, hon var på det viset till på köpet. O far, hur hon slet ont och hur hon arbetade över sina krafter, — men så tog hon också skada, den kära. I somras vid Peter Paulstiden födde hon till råga på allt en pojke. Men det fanns inte ens bröd. Jag vet knappast, vad vi livnärde oss av, och bråttom hade vi med arbetet. Hennes bröst voro alldelesförtorkade. Det var hennes första barn, ko hade vi ingen, och vi är ju bönder: Hur skulle vi kunna livnära barnet med flaska. Nå, man vet ju, hur dumma kvinnfolk är. Hon började sörja mer och mer. Och då barnet till slut dog, då tjöt och skrek hon av sorg, och nöden och arbetet blev allt värre och värre, och så fördärvade hon sig under sommaren, så att hon själv dog till Prokofdagen, den kära. Det var han, som gjorde slut på henne, den boven! Gumman vände sig åter med förtvivlans raseri mot sin son. — Det var något, som jag ville be dig om, nådige herre, fortsatte hon efter en liten paus, i det hon sänkte rösten och neg.

— Vad då? frågade Nechljudof tankspritt, ty han var ännu upprörd av hennes berättelse.

— Han är ju ännu en ung bonde. Vad kan man vänta sig för arbete mer av mig? I dag lever jag, i morgon är jag död. Hur skall han klara sig utan hustru? Han kommer inte att bli någon riktig bonde. Ordna du, far, för oss på något sätt!

— Du vill alltså få honom gift? Jaså, ja det var ett sätt, det!

— Gör oss den gudomliga välgärningen! Du är vår far och mor.

Och sedan hon gjort ett tecken åt sin son, störtade hon tillsammans med honom ned för sin herres fötter.

— Varför kastar du dig på marken? frågade Nechljudof förargat och lyfte upp henne. — Räckerdet inte, om du bara säger det utan att falla omkull? Du vet, att jag inte tycker om sådant. Låt du din son gifta sig. Jag är mycket glad, om du har en brud i kikarn åt honom.

Gumman reste sig upp och började torka av sina torra ögon med ärmen. Davidka följde hennes exempel, och sedan han torkat ögonen med sin svullna näve, blev han stående i samma, tåligt ödmjuka ställning och hörde på, vad Arina sade.

— Visst finns det en brud, hur vore det möjligt annat? Jag hade tänkt på Vasjutka Mihejkina. Hon är en rätt så trevlig flicka, men utan att du säger till henne, tar hon honom inte.

— Kanske hon inte går med på det?

— Nej, gode välgörare, inte om giftermålet skulle bero på hennes eget gillande.

— Nå, vad skall man då ta sig till? Jag kan inte tvinga henne. Sök er någon annan, gärna på annat håll, om det inte finns någon här. Jag skall köpa henne fri, om hon bara gifter sig av egen fri vilja, men att med våld tvinga någon in i äktenskap, det får man inte. Det finns ingen sådan lag, och dessutom är det en stor synd.

— Asch, gode välgörare, hur kan du, när du ser på vårt liv och på vår fattigdom, tro, att någon skulle komma hit av egen vilja? Inte ens en soldathustru skulle vilja ta på sig en sådan nöd. Vilken bonde skulle då släppa sin flicka till oss? Ingen, hur förtvivlat hans läge än vore! Vi är naknafattiglappar. 'De ha redan', kommer man att säga, 'hungrat ihjäl en, så kommer det också att gå min flicka.' Vem skall ge oss sin dotter? tillade hon i det hon missröstande skakade på huvudet, — tänk själv efter, ers nåd!

— Men vad kan jag göra åt saken?

— Hitta du på någon råd, far! upprepade Arina bevekande. — Vad skall vi ta oss till?

— Och vad kan jag finna för en utväg? Jag kan inte heller göra något för er i detta fall.

— Vem skall tänka över saken åt oss, om inte du? sade Arina. Hon hade sänkt huvudet och med ett uttryck av sorgsen villrådighet lät hon händerna falla.

— Ni ha bett om bröd, jag skall också säga till, att man lämnar er bröd, sade godsägaren efter någon tystnad, medan Arina snyftade och Davidka gjorde likadant. — Men mer kan jag inte göra.

Nechljudof gick ut i farstun. Moder och son följde under bugningar efter.

12.

— Ack, ack, så övergiven jag är! sade Arina och suckade djupt.

Hon stannade och såg ilsket på sin son. Davidka vände sig genast om, och sedan han släpat sin tunga fot i den stora, smutsiga bastskon över tröskeln, försvann han i dörren mittemot.

— Vad skall jag göra med honom, far? fortsatte Arina, i det hon vände sig till sin herre. — Du ser själv, hurudan han är. Han är ju ingen dålig bonde, han är nykter och fredlig och gör inte ens ett barn något för när. Det vore synd att påstå annat. Det finns intet ont hos honom, men Gud vet, vad som hänt med honom, då han började handla illa mot sig själv. Han är inte heller glad däröver. Du må tro, far lille, hjärtat blöder i mig, när jag ser på honom, hur han lider. Hurudan han än må vara, så har han dock vilat i mitt sköte. Jag tycker så synd, så synd om honom!... Han är ju inte sådan, att han skulle göra något emot mig eller mot sin far eller motöverheten, han är rädd, man skulle kunna säga, som ett litet barn. Hur skall han kunna gå som änkling? Tänk på oss, du vår välgörare, upprepade hon och ville tydligen därigenom utplåna det dåliga intryck, som hennes skällsord förut kunnat ha på godsägaren. — Välgörare, ers nåd, fortsatte hon med tillitsfull, viskande röst. — Jag har funderat och funderat, men jag kan inte bli klok på, varför han är sådan. Det är alldeles, som om onda människor hade förstört honom.

Hon teg ett litet grand.

— Om man blott kunde finna en människa, så skulle han kunna botas.

— Vad du pratar för strunt, Arina! Hur kan man förstöra en människa?

— Så kan man förstöra en människa, far, att hon i evighet inte blir människa mer. Finns det få dåliga människor i världen? Av elakhet tar en sådan en näve jord från ens fotspår... eller något i den stilen... och man blir aldrig i livet människa mer. Hur lätt är inte en sådan synd begången! Jag tänker för mig själv: skall jag inte gå till den gamle Dunduk, som bor i Vorobjofka. Han känner till alla möjliga ord och örter. Han förstår sig på att göra en bra igen. Han låter vatten rinna från korset.Det kors nämligen, som de grekisk-katolska bära i en kedja om halsen. *Övers. anm.* Hjälper inte månne han? sade gumman. — Kanske kan han bota honom.— Sådan är den, fattigdomen och okunnigheten! tänkte den unge godsägaren, i det han sorgset sänkte huvudet och med stora steg gick utför bygatan. — Vad skall jag ta mig till med honom? Att lämna honom i denna belägenhet är mig omöjligt både för hans egen skull och på grund av det exempel, han blir för andra. Jag kan inte se honom i detta tillstånd, men hur skall jag få honom därur? Han förstör alla mina bästa planer beträffande jordbruket. Om det fortfar att finnas sådana bönder, så bliva mina drömmar aldrig förverkligade, tänkte han, och han kände sig förargad och vred på bonden, för att denne förstörde hans planer. — Skall jag skicka honom till nyanläggningarna, som Jakob säger, när han inte vill sitt eget bästa, eller skall jag göra honom till soldat? Ja minsann, jag skall åtminstone göra mig honom kvitt och i utbyte få en bra bonde, övervägde han.

Med tillfredsställelse tänkte han därpå, men samtidigt sade honom ett oklart medvetande, att han tänkte endast

med den ena sidan av förståndet, och att där fanns något, som icke var bra. Han hejdade sig. ”Halt, vad är det, jag tänker”, sade han för sig själv. ”Ja, till militär, bort till nyanläggningarna. Varför det? Han är en bra karl, bättre än många andra, och hur kan jag veta... Släppa honom fri?” tänkte Nechljudof, och nu skärskådade han inte längre frågan bara med ena sidan av förståndet såsom förut. ”Släppa honom, nej, det vore bådeorättfärdigt och omöjligt.” Plötsligt fick han en idé, som gladde honom mycket. Han smålog med samma uttryck som en människa, som löst en svår uppgift. ”Hem till min gård skall jag ta honom, jag skall själv övervaka honom med mildhet och förmaningar, välja ut vissa lämpliga sysselsättningar åt honom och så lära honom att arbeta och bli bättre.”

13.

”Så skall jag också göra”, sade Nechljudof i glad självbelåtenhet, och då han kom ihåg, att han också måste gå till den rike bonden Dutlof, begav han sig till en hög och rymlig byggnad, med två skorstenar, som stod mitt i byn. På väg dit stötte han vid grannstugan på en lång, enkelt klädd kvinna i fyrtioårsåldern, som kom emot honom.

— En god helg, far lille, sade hon utan spår av skygghet, stannade bredvid honom, neg och log glatt.

— God dag, amma, svarade han, — hur står det till? Jag är just på väg till din granne.

— Jaså, far lille, ers nåd. Det är bra, det. Men varför gör ers nåd inte oss den äran. Min gubbe skulle bli så glad!

— Jo, jag skall titta in, får jag prata litet med dig, amma! Är det här din stuga?

— Ja, det är det, far lille.

Och amman sprang i förväg. Nechljudof följdeefter in i farstun och satte sig på en balja. Han tog fram en cigarett och tände på den.

— Där inne är det hett. Det är bättre att vi sitter här och pratar, svarade han på ammans inbjudan att komma in i stugan. Amman var en ännu frisk och vacker kvinna. I hennes ansiktsdrag och särskilt i de stora, svarta ögonen fanns stor likhet med hennes herre. Hon knäppte händerna under förklät, och under det hon djärvt såg på sin herre och oupphörligt nickade med huvudet, började hon samtala med honom:

— Vad är det, far lille, varför vill du besöka Dutlofs?

— Jo, jag vill, att han skall arrendera ungefär trettio desjatiner jord av mig och sätta i gång med ett eget lantbruk, och så att han skall köpa skog tillsammans med mig. Han har ju pengar. Varför skall han ha dem liggande till ingen nytta? Vad tycker du, amma?

— Tja, det vet ju alla, far lille, att det är folk, som kan något. På hela godset är han nästan den förste bonden, svarade amman och gungade med huvudet. — I somras uppförde han en ny byggnad av eget virke utan att besvära herrgårdsfolket. Av hästar har han sammanlagt utom fölen och de halvvuxna sex trespann. Och fäkreatur sen! När man driver hem hans kor och får, och kvinnfolken kommer ut på gatan för att driva in dem genom porten, så blir det en sådan trängsel där, så det är ett elände.Och så har han två hundra bistockar, om inte mer. Det är en mäktig bonde, och pengar måste han också ha.

— Men tror du, att han har mycket pengar? frågade godsägaren.

— Folk säger, naturligtvis på elakhet, att gubben inte har så litet pengar. Nå, om det säger han ingenting, inte heller för sönerna berättar han det, men något måste det väl finnas där. Varför skulle han låta bli att befatta sig med skogen om inte därför, att han fruktar, att det skall komma ut ett rykte om hans pengar? Han var också med för fem år sedan och deltog med en liten andel i rättaren Schkaliks handel med ängsmarker, men han, den där Schkalik bedrog honom, och gubben förlorade omkring trehundra rubel. Sedan dess har han struntat i de där affärerna. Hur skulle det kunna gå annat än utmärkt för honom far lille, ers nåd? fortsatte amman. — Han har tre

jordstycken, familjen är stor, alla arbetar, och det är gubben, som befaller över det hela, säger man, — och inget ont i det! I allt har han en sådan framgång, att folk förundrar sig. Med säden, med hästarna, med nötboskapen, med bina och med barnen har han tur. Nu är alla gifta. Förut tog han svärdöttrar här i vår by, men nu har Iljuschka gift sig med en fri; det var han själv, som köpte henne fri. Och hon har också blivit en bra hustru.— Hur är det med dem då, leva de i sämja? frågade godsägaren.

— Där det finns en verklig styresman i huset, där råder också sämja. Nog händer det väl, att svärdöttrarna hos Dutlofs träter och skäller bakom ugnen — kvinnfolk är nu en gång sådana — men gubben är i alla fall den, som styr, och sönerna lever i god sämja.

Amman teg en liten stund.

— Nu låter det, som om gubben vill göra Karp, den äldste sonen, till herre i huset. Han säger, att han har blivit gammal. ”Nu kan jag passa till att se efter bina”, säger han. Nå, Karp är en bra bonde, en ordentlig bonde, men han går inte på långa håll upp emot den gamle. Ett sådant förstånd som han, har han inte!

— Då kommer kanske Karp i alla fall att vilja sysselsätta sig med åkrar och skogar, eller vad tror du? frågade godsägaren, som önskade erfara allt av gumman, som hon visste om sina grannar.

— Knappast, far lille, fortsatte amman, — gubben har inte talat om för sonen, hur mycket pengar han har. Så länge han själv lever och pengarna finns hemma hos honom, så betyder det, att den gamles förstånd styr allt. Och då sysselsätta de sig också mer med körslor.

— Men kommer inte den gamle att gå med på saken?

— Han kommer att vara rädd för det.— Vad då för?

— Men far lille, hur skulle en herrgårdsbonde kunna öppet omtala, att han har pengar? Ödet växlar, och han kan rätt som det är bli av med alla pengarna. Han inlät sig ju i affärer med rättaren, och det var ett felsteg. Hur skulle han kunnat processa med honom? Och så förlorade han pengarna. Gör han affärer med självaste godsägaren, så blir han väl kvitt allt sitt på en gång.

— Jaså, det är därför... sade Nechljudof och rodnade. Farväl, amma!

— Farväl, far lille, ers nåd! Jag tackar ödmjukast.

14.

”Skall jag inte gå hem?” tänkte Nechljudof på väg till Dutlofs port. Han kände ett slags obestämt svårmod och moralisk trötthet.

Men just då gick den nya bräddörren knarrande upp framför honom, och en vacker, rödkindad, blond adertonårs pojke i formanskläder visade sig i porten, ledande efter sig ett trespann svettiga, lurviga hästar med kraftiga ben. Han kastade med en hurtig rörelse tillbaka sitt hår och bugade sig för sin herre.

— Är din far hemma, Ilja? frågade Nechljudof.

— Ja, han är vid bikuporna, bakom gården, svarade pojken, i det han förde hästarna efter varandra genom den halvöppna porten.

”Nej, jag skall vara karaktärfast, jag skall framlägga mitt förslag och göra, vad på mig ankommer”, tänkte Nechljudof. Han lät hästarna passera och gick in på Dutlofs rymliga gård.

Man kunde se, att gödsel nyligen hade förts bort från gården. Marken var ännu svart och fuktig,och på somliga ställen, särskilt vid porten, lågo röda fintrådiga kokor. På gården och under de höga skjulen stodo ordentligt uppställda en mängd vagnar, plogar, slädar, tråg, byttor och lantbruksredskap av alla slag. Duvor flaxade omkring och kuttrade i skuggan under breda, hållbara takbjälkar. Det luktade gödsel och tjära. I ett hörn satte

Karp och Ignat nytt underrede under en stor, järnbeslagen trespannsvagn. Dutlofs söner hade alla tre nästan på pricken samma utseende. Den minste, Ilja, som hade mött Nechljudof i porten, saknade skägg, var kortare, mer rödkindad och snyggare klädd än de äldre. Den andre, Ignat, var längre till växten, mörkare och hade hakskägg, och fastän även han hade stövlar, kuskskjorta och lammskinnsmössa, hade han icke samma sorglösa helgdagsutseende som den yngre brodern. Den äldste, Karp, var ännu längre, var klädd i bastskor, grå kaftan och skjorta utan axelklaffar. Han hade yvigt, rött skägg och såg icke blott allvarlig utan nästan dyster ut.

— Befaller ers nåd, att jag skall skicka efter far? frågade han, i det han kom fram emot godsägaren och gjorde en liten fumlig bugning.

— Nej, jag skall själv gå bort till honom vid bikuporna och se, hur han har det inrättat där. Men jag måste tala litet med dig, sade Nechljudof, i det han gick över till den andra sidan av gården, för att icke Ignat skulle kunna lyssna till det, som han hade för avsikt att tala med Karp om.En viss självsäkerhet och stolthet, som alltid var märkbar i dessa båda bönders uppträdande, samt det, som amman hade sagt, gjorde den unge godsägaren så förvirrad, att han hade svårt att komma sig för att tala med dem om sitt förslag. Han kände sig liksom skyldig, och det tycktes honom lättare att tala med den ene brodern ensam, så att den andre icke hörde på. Karp var liksom förundrad över att hans herre förde honom avsides, men han följde efter.

— Jo, det var så, började Nechljudof osäkert, — att jag ville fråga dig om en sak: Har ni många hästar?

— Fem trespann kan vi få ihop, och fölungar har vi också, svarade Karp obesvärat och kliade sig på ryggen.

— Och dina bröder fara med post?

— Vi kör post med tre trespann. Och för övrigt har Iljuschka varit ute på körslor. Han kom nyss hem.

— Jaså. Är detta fördelaktigt för er då? Hur mycket förtjänar ni på det?

— Ja, vad kan man begära för fördel av det, ers nåd? Åtminstone livnär vi hästarna med det, och vi får tacka Gud för det.

— Varför sysselsätter ni er då inte med något annat? Ni kunde ju köpa skog eller arrendera åker.

— Naturligtvis, ers nåd, kunde vi arrendera åker, om det funnes sådan till hands någonstädes.— Hör på, vad jag vill föreslå er! I stället för att syssla med körslor, varpå ni bara tjänar till födan, kan ni hellre arrendera trettio desjatiner jord av mig. Hela landremsan bortom Sapofs skall jag lämna er, och så kan ni sätta i gång med ett eget, stort lantbruk.

Och Nechljudof, som var hänryckt av sin plan att inrätta en lantbruksfarm där, en plan, som han flerfaldiga gånger själv hade gått igenom och tänkt över, började nu utan att längre visa någon osäkerhet förklara sitt förslag för bonden. Karp lyssnade mycket uppmärksamt till sin herres ord.

— Vi är mycket tacksamma mot ers nåd, sade han, när Nechljudof tystnat och såg på honom i väntan på svar. — Givetvis är planen inte alls illa. Att arbeta på jorden är bättre för en bonde än att fara med piskan. Att komma bland främmande människor och se allt möjligt slags folk, därav blir sådana som vi oregerliga. Det allra bästa är, att bonden sysselsätter sig med jorden.

— Hur tänker du dig saken alltså?

— Så länge far lever, kan jag ju intet tänka, ers nåd! Hans vilja är ju till för att bestämma.

— Följ mig till bikuporna. Jag vill tala med honom.

— Häråt, om jag får lov, sade Karp, i det han långsamt begav sig till det bakre skjulet. Hanöppnade den låga dörren, som förde ut till biodlingen, och sedan han släppt igenom godsägaren och stängt dörren igen, gick han ut till Ignat och tog itu med sitt avbrutna arbete.

15.

Nechljudof gick framåtlutad genom den låga dörren under skjulets skuggiga tak ut till biodlingen, som var belägen bakom gården. På det lilla området, vilket var omgivet av halm och flätverk, som icke var tätare, än att det släppte igenom solljuset, stodo med brädlappar betäckta bikupor symmetriskt ordnade, omkring dem surrade guldglänsande bin, och över det hela göt junisolen sina brännande, glänsande strålar. Från dörren ledde en upptrampad stig till ett mitt på gården befintligt träkors, på vilket det fanns en försilvrad helgonbild, som lyste bjärt i solen. Några unga lindar, som med sina lummiga toppar reste sig högt över granngårdens halmtak, rörde sitt mörkgröna, friska lövverk så sakta, att det knappast hördes i surret av bina. Alla skuggor, från den täckta gärdsgården, från lindarna och från de med bräder täckta bikuporna, föllo svarta och korta på det låga, krusiga gräset, som sköt upp mellan bikuporna. En krökt liten gubbgestalt,barhuvad, med litet i solen grått glänsande hår och förresten flintskallig, visade sig vid dörren till en timrad, mossbelupen och med frisk halm täckt stuga, som låg mellan lindarna.

När gubben hörde dörren knarra, såg han sig omkring, torkade sitt svettiga, solbrända ansikte med skörtet på sin skjorta och gick med ett blitt och glatt leende sin herre till mötes.

Vid bikuporna var det så hemtrevligt, glatt, stilla och ljust. Den gråe gubben med sina täta, strålformiga rynkor omkring ögonen, som med ett slags breda skor på de bara fötterna vaggade fram för att med ett godmodigt, självbelåtet leende på läpparna hälsa godsägaren på sina egna ägor, var så öppenhjärtigt vänlig, att Nechljudof med ens glömde de tunga intrycken från morgonen och såg sin älsklingsdröm livligt framträda för sitt inre jag. Han såg redan alla sina bönder lika rika och godmodiga som den gamle Dutlof, och alla logo vänligt och glatt emot honom, ty alla hade de honom ensam att tacka för sin rikedom och lycka.

— Behagar ers nåd inte ett nät? Bina är just nu stygga. De bits, sade gubben, i det han från gärdsgården tog fram en honungsdoftande, smutsig lärftsäck, som var fastsydd vid en bastring, och erbjöd den åt godsägaren. — Bina känner mig, och mig biter de inte, tillade han med ett blitt leende, som knappast ville vika från hans vackra, solbrända ansikte.— Då behöver inte heller jag något. Jaså, svärma de redan? frågade Nechljudof och log också han utan att veta varför.

— Om de svärmar, far lille, Mitrij Nikolajevitj, svarade gubben, i det han i denna benämning med förnamn och fadersnamn gav uttryck för ett särdeles vänligt sinnelag, — om de svärmar, så har de först just nu börjat med det. I år har det varit en kall vinter, som ers nåd torde veta.

— Men jag har läst i en bok, började Nechljudof, i det han slog bort ett bi, som hade gömt sig i hans hår och nu surrade vid hans öra, att bina svärma tidigare, när honungskakorna stå upprätt längs de smala stängerna. Därför gör man sådana kupor av bräder... med tvärslår...

— Ers nåd måste låta bli att slå ifrån sig; det blir bara värre, sade den lille gubben. Skall jag inte ta fram nätet?

Nechljudof kände, att det gjorde ont, men på grund av ett slags barnslig egenkärlek ville han icke gå med på detta, och sedan han ännu en gång hade avvisat nätet, fortsatte han att berätta för gubben om ett sätt att inrätta bikupor, som han läst om i *Maison Rustique*, ett sätt, enligt vilket enligt hans förmenande bina måste svärma dubbelt så ofta. Men ett bi stack honom på halsen, han stakade sig och kom av sig mitt i sin utläggning.

— Det är riktigt, far lille, Mitrij Nikolajevitj, sade den gamle och såg med faderligt beskyddandemin på sin herre. — Precis så skriver man i boken. Det förhåller sig nog så här: Man skriver så där enfaldigt och menar, att folk skall följa råden, och sedan skall man skratta åt dem. För sådant händer verkligen! Men hur skall man kunna lära biet, var det skall fästa honungskakorna? Det söker sig självt en lämplig plats i bistocken, än på tvären, än rakt upp och ner. Vill ers nåd inte se? tillade han, öppnade en av de närmaste stockarna och tittade in i håligheten, som längs de snett placerade vaxkakorna var betäckt med surrande och krypande bin. — Se, detta är unga bin. De ser, att över dem sitter visen. Honungskakorna placera de, som det passar dem bäst i stocken, än rakt, än snett, sade gubben, som tydligen var hänförd av sitt älsklingsämne och icke märkte, hur det var fatt med hans herre. — I dag ”går de i galoscher”, de är vita om fötterna av frömjöl; det är en varm dag, man kan se allt, tillade han, i det han åter täppte till bikupan och med en trasa klämde till ett bi, som kröp omkring, samt med sin grova

hand strök bort några bin från sin rynkiga hals. Bina stungo honom icke; i gengäld kunde Nechljudof knappast längre undertrycka sin önskan att springa sin väg. Bina hade stuckit honom på tre ställen och surrade på alla håll runt omkring hans huvud och hals.

— Har du många bistockar? frågade han, då han gick bort emot dörren.

— Så många, Gud gett mig, svarade Dutlofleende, — man skall inte räkna dem; bina tycker inte om det. Hör nu, far lille, jag ville be ers nåd om något angående Osip, mannen till ers nåds amma, fortsatte han, pekande på några små bistockar, som stodo vid inhägnaden. — Jag ville be, att ers nåd säger till honom, att det är illa att handla så oförskämt mot grannarna i sin egen by, och förbjuder honom det.

— Vad gör han?... Aj, de bits ändå! svarade godsägaren, som redan hade dörrklinkan i sin hand.

— Ja, det går inte ett år, utan att han släpper sina bin på mina ungbin. De skall ta igen sig, men de främmande bina släpar bort deras vaxkakor för dem och har sönder dem, sade den gamle utan att märka sin herres grimaser.

— Bra, sedan, strax... sade Nechljudof, och ur stånd att härda ut längre slog han ifrån sig med båda händerna och sprang i trav ut genom dörren.

— Man skall gnida det med jord, då gör det ingenting, sade den gamle, då han följde efter sin herre ut på gården. Denne gned det ställe med jord, där han blivit stungen, såg sig rodnande om efter Karp och Ignat, vilka icke tittade på honom och rynkade vredgad pannan.

16.

— Det var något, som jag ville be ers nåd om beträffande mina söner, sade bonden utan att lägga märke till sin herres hotande min, om denna var låtsad eller ej.

— Vad då?

— Ja, med hästarna är allt i ordning. Gud ske lov, och dräng har jag också, så att inte försummar vi för vår del herrgårdstjänsten.

— Nå, än sen?

— Om ers nåd läte mina barn köpa sig fria från arbetsplikten, så skulle Iljuschka och Ignat med tre trespann slå sig på körslor under sommaren. Kanske de skulle förtjäna något.

— Vart skulle de bege sig?

— Som det faller sig, sade Iljuschka, som blandade sig in i samtalet, sedan han hade bundit hästarna vid skjulet och kommit fram till fadern. — Kadminskis barn lär ha farit till Romen med åtta trespann, livnärt sig själv och kommit hem med bortåttre tiorubelsedlar per trespann. Annars kan man också fara till Odjest. Man säger, att fodret är billigare där.

— Det var detta, jag ville tala med dig om, sade godsägaren, vändande sig till gubben för att så skickligt som möjligt föra honom in på ett samtal om farmen. — Säg mig, är det förmånligare att fara på körslor än att arbeta med jordbruk här hemma?

— Varför skulle det inte vara fördelaktigare, ers nåd? inföll Ilja åter, i det han raskt strök upp sitt hår. Här hemma har vi intet att fodra hästarna med.

— Nå, men hur mycket förtjänar du på sommaren?

— I våras till exempel, då fodret var dyrt, for vi med varor till Kief, och i Kursk lastade vi åter och körde gryn till Moskva. Så livnärde vi oss själva, och hästarna voro mätta, och vi hade femton rubel med oss hem.

— Det är ingen olycka att ha en hederlig syssla, hurudan den än må vara, sade godsägaren, i det han ånyo vände sig till gubben, — men jag tycker, att ni kunde finna en annan sysselsättning. Om detta arbete är av den art, att

den unge gossen far omkring överallt, får se allehanda människor och därav kan bli bortskämd, tillade han, upprepande Karps ord.

— Vad skall vi bönder sysselsätta oss med ominte med körslor? återtog gubben med sitt blida leende. — Kör man bra, så blir man själv mätt, och hästarna blir mätta. Och vad beträffar, att körkarlen kan bli bortskämd och oregerlig, så är det Gud ske lov inte första året, som de mina skjutsar; och jag har själv varit forman, men aldrig har jag sett något dåligt hos någon utan bara gott.

— Men det finns mycket annat, som ni kunde sysselsätta er med här hemma, med åker och äng och...

— Hur skulle vi kunna det, ers nåd! inföll Iljuschka livligt. Detta är medfött hos oss, alla dessa anordningar äro oss bekanta. Att ta städja som formän passar för oss, det tycker vi om.

— Men vill ers nåd inte göra oss den äran att stiga in i vår stuga? I vår nya bostad har ers nåd ännu inte varit, sade gubben, i det han bugade sig djupt och gjorde ett tecken åt sonen. Iljuschka satte iväg in i stugan. Efter honom kom Nechljudof tillsammans med gubben.

17.

Inkommen i stugan bugade sig gubben ännu en gång, torkade av den främre ändan av bänken med sitt rockskört och frågade leende:

— Vad behagar ers nåd?

Det var en rymlig och ren stuga med skorsten, sovbänkar och britsar. Det friska asptimret, mellan vilket den först nyligen vissnade mossan tittade fram, hade ännu icke mörknat. De nya bänkarna och sovställena voro ännu icke blankslitna, och golvet var ännu icke upptrampat. En ung, magerlagd bondkvinna med ett långt, eftertänksamt ansikte, Iljas hustru, satt på en brits och gungade med foten en vagga, som hängde ned från taket i en lång stång. I vaggan slumrade ett litet dibarn med slutna ögon och knappt märkbar andedräkt. En annan fyllig, rödkindad kvinna, Karps hustru, hade kavlat upp ärmarna ovanför armbågarna, så att hennes starka, ända upp över handlovarna solbrända armar voro bara. Hon stod framför ugnen och skar lök i en träskål. En koppärrig, havande kvinna stod framför ugnen och höll ärmen för sitt ansikte. Istugan rådde en stark värme, som icke blott härrörde från solen utan även från ugnen, och en stark lukt av alldeles nybakat bröd förnams. Från en sovbrits tittade två ljushuvade pojkar och en flicka, som kravlat sig upp dit i väntan på middagen, nyfiket ned på godsägaren.

Nechljudof var glad över att se detta välstånd, men samtidigt skämdes han inför kvinnorna och barnen, som alla sågo på honom. Han satte sig rodnande på bänken.

— Ge mig ett litet stycke varmt bröd, det tycker jag om, sade han och rodnade ännu mer.

Karps hustru skar av ett stort stycke bröd och gav det åt sin herre på en tallrik. Nechljudof teg, ty han visste icke, vad han skulle säga. Kvinnorna tego även. Den gamle smålog blitt.

— ”Men varför skäms jag egentligen? Alldeles som om jag hade gjort mig skyldig till någonting?” tänkte Nechljudof. — ”Varför framlägger jag inte mitt förslag om farmen? Så dum jag är!” Och ändå fortsatte han att tiga.

— Nå, far lille, Mitrij Nikolajevitj, hur bestämmer ers nåd om mina söner? frågade den gamle.

— Jag skulle råda dig att över huvud inte släppa iväg dem utan söka ett arbete åt dem här, sade Nechljudof, som plötsligt fattat mod. — Vet du, hur jag har tänkt ut det åt dig? Jo, du bör köpa ett stycke kronoskog tillsammans med mig och så åker...— Vad menar ers nåd? För vilka pengar skall jag köpa det? sade han och avbröt sin herre.

— Bara en liten skog, för cirka två hundra rubel, anmärkte Nechljudof.

Gubben log förargat.

— Det är bra, bara jag hade pengar att köpa för, sade han.

— Har du då inte redan så pass mycket pengar? frågade godsägaren förebrående.

— Ack, far lille, ers nåd! svarade den gamle med sorg i rösten och såg emot dörren. Om jag bara kunde föda min familj, så vore jag nöjd. Skogsköpet får allt vara.

— Ja, men du har ju pengar. Varför skall de ligga så där?

Nechljudof stod på sig. Gubben blev med ens häftigt upprörd; hans ögon gnistrade, och det började rycka i axlarna.

— Det har kanske elaka människor sagt om mig, började han med darrande röst. — Vid Gud! fortsatte han, allt mer och mer upprörd, i det han riktade blicken mot ikonen. — Måtte mina ögon brista och jag själv på stället sjunka ner i jorden, om jag äger något utom de femton rubel, som Iljuschka hade med sig, och därmed måste jag betala mantalsskatten. Ers nåd vet ju själv, att vi har byggt en stuga...

— Nåväl, det är bra, det är bra, sade godsägaren och reste sig från bänken. — Farväl, gott folk!

18.

”Min Gud, min Gud!” tänkte Nechljudof, när han med stora steg begav sig hem längs de skuggiga alléerna i den igenvuxna trädgården och tankspritt bröt av blad och grenar, som råkade vara i hans väg. ”Voro då verkligen alla mina drömmar om mitt livs mål och plikter bara dumheter? Varför blir jag så tung om hjärtat, så sorgsen, som om jag vore missnöjd med mig själv, jag, som en gång föreställde mig, att jag, sedan jag slagit in på denna väg, ständigt skulle komma att känna samma fulla mått av moralisk tillfredsställelse, som då jag första gången fick dessa tankar?” Och med ovanlig livlighet och klarhet förflyttade han sig ett år tillbaka till detta lyckliga ögonblick..

Tidigt nästa morgon steg han upp före alla andra i huset. Plågsamt upprörd av sitt unga sinnes dolda, outtalade trängtan gick han mållöst ut i trädgården, därifrån in i skogen, och mitt i den kraftiga, saftiga men lugna majnaturen strövade han längeomkring ensam utan några som helst tankar, lidande av ett känsloöverflöd, för vilket han icke kunde finna något uttryck. Än visade honom hans unga fantasi med det obekantas hela tjusning den vällustiga bilden av en kvinna, och det tycktes honom, att detta var hans outtalade önskan. Men en annan, högre känsla sade: *”Nej, detta är det icke!”* och tvang honom att söka något annat. Än tycktes det honom, som om hans oerfarna, eldiga sinne, som lyfte sig allt högre och högre upp i det abstraktas sfärer, yppade tillvarons lagar, och med stolt njutning dröjde han vid dessa tankar. Men på nytt sade den högre känslan: *”Nej, detta är det icke!”* Och på nytt tvang den honom att söka och oroa sig. Han lade sig på rygg under ett träd och började betrakta de genomskinliga morgonmolnen, som seglade fram över honom på den djupa, oändliga himlen, och han låg så fullständigt utan tankar och önskningar, som man brukar vara efter en ansträngande verksamhet. Plötsligt, utan någon anledning, fick han tårar i ögonen och från något håll, Gud vete vilket, kom en ljus tanke och uppfyllde hela hans själ, och med välbehag grep han fatt den; — det var tanken, att kärleken och det goda äro sanningen och lyckan, den enda sanningen och den enda möjliga lyckan här i världen. Den högre känslan sade icke längre: *”Detta är det icke!”*

Han reste sig och började pröva riktigheten av denna tanke. ”Så är det, så är det!” sade han försig själv under hänförelse och lade som måttstock på alla tidigare åsikter och upplevelser sin nyuppdagade och, som det tycktes honom, fullständigt nya sanning. ”Hur dumt var icke allt det, som jag visste, trodde på och älskade”, sade han för sig själv. ”Kärleken och självförsakelsen äro den enda verkliga, av ödet oberoende lyckan!” upprepade han leende. Han tillämpade denna tanke på alla sidor av livet och fann bekräftelse därpå såväl i livet som i den inre rösten, som sagt honom, att det var det rätta, och han erfor en ny känsla av sprittande glädje och förtjusning. ”Alltså måste jag göra det goda för att bli lycklig”, tänkte han, och hela framtiden tecknade sig för honom, men

icke längre på ett abstrakt sätt utan i levande bilder, och han såg sig själv föra en godsägares liv.

Han såg framför sig ett ofantligt arbetsfält för hela sitt liv, som han vigt åt det goda och som alltså skulle bliva lyckligt. Han behövde icke söka sig ett verksamhetsområde, det låg färdigt; han hade en omedelbar plikt: Han hade sina bönder... Vilken glädjande och tacksam uppgift väntade honom icke! ”Att verka för denna enkla, mottagliga och ofördärvade samhällsklass, befria den från fattigdom, bibringa den välstånd och bildning, sådan som jag till min lycka har kommit i åtnjutande av, rätta dess fel och brister, som spirat ur okunnighetens och vidskepelsens jord, utveckla dess sedlighet och förmå den att älska det goda... Vilken lysande,lycklig framtid! Och jag, som gör detta för min egen lycka, kommer att njuta av deras tacksamhet, och jag kommer att se, huru jag för varje dag kommer allt närmare det mål, jag föresatt mig. En härlig framtid! Hur kommer det sig, att jag icke såg detta förut?”

— ”Och dessutom”, tänkte han. ”Vem kan hindra mig att själv vara lycklig i kärleken till en kvinna, att känna familjelivets lycka?” Och hans unga fantasi målade för honom en ännu trolskare framtid. ”Jag och min hustru, som jag älskar så varmt, som ännu aldrig någon på jorden älskat, vi skola alltid leva mitt i denna lugna, poetiska, lantliga natur, tillsammans med våra barn och kanske även vår gamla faster. Vi ha vår inbördes kärlek och kärleken till våra barn, och vi veta båda, vad vårt kall är, — att göra det goda. Vi skola hjälpa varandra att närma oss detta mål. Jag vidtager de allmänna åtgärderna, lämnar var och en rättvis hjälp, sätter i gång med med en farm och med sparkassor och verkstäder. Men hon med sitt lilla vackra huvud, i sin enkla, vita klänning och med sina välformade små fötter vandrar genom smutsen till byskolan, till lasarettet och till den olycklige bonden, som rättvisligen icke förtjänade någon hjälp, och överallt bringar hon tröst och hjälp... Barn och gubbar och kvinnor avguda henne och se i henne en ängel eller Guds försyn. Sedan återvänder hon och förhemligar för mig,att hon gått till den olycklige bonden och givit honom pengar, men jag vet allt och sluter henne fast i mina armar och kysser ömt hennes förtjusande ögon, skamset rodnande kinder och leende, röda läppar.”..

19.

”Var äro nu dessa drömmar?” tänkte nu ynglingen, då han efter sina besök var på väg hem. ”Sedan mer än ett år söker jag lyckan på denna väg, men vad finner jag? Det är sant, emellanåt känner jag, att jag kan vara belåten med mig själv! Nej, nej, jag är helt enkelt missbelåten med mig själv! Jag är missbelåten därför att jag icke finner lyckan här, den lycka, som jag längtar, lidelsefullt längtar efter. Redan innan jag ännu smakat njutningarna, har jag avskurit förbindelserna med allt, som skänker dem. Varför? Till vad nytta? Vem har jag därigenom berett lindring? Det var sant, vad faster skrev, att det är lättare, att själv finna lyckan än att giva den till andra. Ha månne mina bönder blivit rikare? Ha de blivit mer bildade eller moraliskt utvecklade? Ingalunda. De ha icke fått det bättre, men jag får det svårare för var dag. Om jag ändå såge någon framgång i mitt företag, om jag såge någon tacksamhet... Men nej! Jag sergammal inrotad falskhet, last, misstro, hjälplöshet. Förgäves giver jag ut mina bästa år”, tänkte han, och av någon anledning erinrade han sig, att grannarna, enligt vad han hört av sin njanja, kallade honom ”pojkvaskern”, att han icke hade några pengar kvar på kontoret, att den nya tröskmaskinen, som han tänkt ut, till allmänt löje för bönderna icke hade tröskat någonting utan bara visslat, då man för första gången satte igång den inför en talrik åskådarkrets ute på logen, att han vilken dag som helst kunde vänta distriktdomaren för utmätning av egendomen, då han, helt upptagen som han var av olika nya jordbruksföretag, försummat en inbetalningstermin. Och lika levande som han förut sett framför sig sin promenad ute på landet och i skogen samt drömmen om sitt liv som godsägare, lika livligt framträdde nu för hans fantasi hans lilla studentrum i Moskva, i vilket han suttit sent om natten vid ett enda litet ljus tillsammans med sin kamrat och avgudade sextonårige vän. De hade läst fem timmar i sträck och repeterade en del långtråkiga anteckningar i civilrätt. Sedan de slutat med det skickade de efter kvällsmat och lade ihop till en flaska champagne samt talade om den framtid, som väntade dem. Huru annorlunda hade icke framtiden tett sig för den unge studenten! Den gången hade framtiden varit full av njutningar, växande sysselsättningar, glänsande framgångar, och det hade tyckts, som om den otvivelaktigtskulle komma att föra dem båda till det bästa goda, de

då kunde tänka sig i världen, till berömmelse.

”Han vandrar redan på den vägen, och det går raskt framåt”, tänkte Nechljudof om sin vän, ”men jag...”

Men nu hade han redan kommit hem, och där stodo omkring yttertrappan ett tiotal bönder och gårdsdrängar och väntade på sin herre för att be honom om olika ting. Från sina drömmar måste han alltså nu vända sig till verkligheten.

Där var en sönersliten, blödande och illa tilltygad bondkvinna, som under gråt beklagade sig över sin svärfar, som hon påstod hade velat slå ihjäl henne. Där voro två bröder, som redan för mer än ett år sedan hade delat sitt jordbruk mellan sig och nu sågo på varandra med förtvivlans raseri. Där var också en orakad, gråhårig gammal livegen vid gården, med händer, som darrade av dryckenskap, vilken blivit förd till godsägaren av sin son, trädgårdsmästaren, som klagade över hans slarviga leverne. Där var en bonde, som kört sin hustru hemifrån, emedan hon icke arbetat på hela våren. Där var också en sjuk gumma, som snyftande och utan att säga ett ord satt på gräset invid stora ingången, så att hennes inflammerade, svullna, med en smutsig trasa slarvigt förbundna fot syntes...

Nechljudof lyssnade till alla böner och klagomål;han bistod somliga med råd, andra, som lågo i tvist, skilde han åt, och åter andra hugnade han med löfte om ett eller annat. Med en blandad känsla av trötthet, blygsel, kraftlöshet och ånger gick han in i sitt rum.

20.

I det icke särdeles stora rum, som Nechljudof bodde i, stod en gammal med mässingsspik beslagen lädersoffa, några likadana fåtöljer, ett uppslaget, gammaldags spelbord med inläggningar, fördjupningar och mässingsbeslag, på vilket några papper lågo, samt ett gammalt, gulaktigt, öppet, engelskt piano med nötta, buktade, smala tangenter. Mellan fönstren hängde en stor spegel i en gammal förgylld, snidad ram. På golvet intill bordet lågo buntar av papper, böcker och räkningar. Över huvud hade hela rummet ett karaktärslöst och oordentligt utseende. Och denna livliga oordning utgjorde en skarp motsats till de övriga, sirligt och gammaldags herrskaps fina rummen i den stora byggnaden. Inkommen i rummet slängde Nechljudof förargat sin mössa på bordet och satte sig på en stol, som stod framför pianot, lade det ena benet över det andra och lät huvudet sjunka ner.

— Skall ers nåd äta frukost? frågade en lång ma-mager, rynkig gumma, klädd i huva och kattunsklänning, som just kom in i rummet.

Nechljudof såg sig om på henne och teg ett tag, som om han tänkte efter.

— Nej tack, jag har inte lust, njanja, sade han och sjönk åter i tankar.

Njanjan skakade förargat på huvudet och sade med en suck:

— Ack, far lille, inte är det värt att vara ledsen. Det finns större sorger än så, och allting går över, jaggu gör det det!

— Ja, men jag är inte ledsen. Varifrån fick du det, Malanja Finogenovna? frågade Nechljudof och försökte le.

— Det kan jag väl se, att ers nåd är ledsen! sade njanjan, och hon började bli ivrig. Dag från dag är ni alldeles ensam. Och allting lägger ni er på hjärtat, till alla går ni själv. Nu äter ni knappast längre. Är det reson? Om ni åtminstone fore till staden ibland eller till grannarna, men nej! Jag har inte sett på maken. Ni är ung och sörjer så för allting! Du får förlåta mig, far lille, men jag sätter mig, fortsatte njanjan och slog sig ner vid dörren. — Ni har ju visat en sådan eftergivenhet, att ingen mera fruktar er. Är det så, som herrar handla? Nej, det är inte alls någon fröjd med det. För vårt folk är ju sådant, att det inte har någon känsla för detta, det är då sant. Du kunde ju faratill din faster. Hon skrev ord, som var sanna... — Sådant var njanjans råd.

Nechljudof blev allt sorgsnare. Hans högra hand, som var stödd mot knäet berörde slappt tangenter-ina. Det ljöd ett ackord, ett andra, ett tredje . . . ; Nechljudof flyttade sig närmare, drog den andra handen ur fickan och

började spela. Ackorden, som han tog, voro ibland icke förberedda och icke ens alldeles riktiga, ofta voro de så vanliga, att de förekommo en banala, och de pekade icke på någon som helst musikalisk begåvning hos honom, men denna sysselsättning beredde honom en obestämd, sorgsen njutning. Vid varje harmoniförändring väntade han med ångest i hjärtat på vad som skulle bliva av det, och när det nya uppstått, fullbordade han förvirrat i sin fantasi det, som fattades. Han tyckte sig höra hundratals melodier från en kör och en orkester, som ljödo i samklang med hans harmoni. Den största njutningen beredde honom den stegrade verksamheten hos hans fantasi, som utan sammanhang och avbrutet men med slående klarhet visade honom de mest olikartade, sammanblandade och befängda bilder och tavlor ur det förgångna och det kommande. Än visar sig för honom Davidka Bjelys uppsvällda gestalt, som vid anblicken av sin moders svarta, seniga knytnäve förfärat rycker i de vita ögonhåren, han ser hans runda rygg och ofantliga, med vita hår täckta händer, som , blott med tålamod och undergivenhet under ödetsvarat på all misshandel och allt umbärande. Än ser han den raska amman, som under sin tid på gården blivit dristig, och av någon anledning föreställer han sig, att hon går omkring i byarna och predikar för bönderna, att de måste gömma sina pengar för godsägarna, och omedvetet upprepar han för sig själv: ”Ja, de måste gömma sina pengar för godsägarna.” Än visar sig plötsligt för honom hans tillkommande hustrus blonda huvud, som i tårar och djup sorg lutat sig mot hans skuldra. Än ser han Tjurisenoks goda, blåa ögon, som med ömhet se på hans ende, lille tjocke son. I honom ser han utom en son även en medhjälpare och räddare. ”Se, detta är kärlek!” viskar han. Sedan minnes han Juch-vankas moder, det tåliga och allförlåtande uttryck, som han, oaktat hennes framskjutande tand och vanskapliga drag, varseblivit i hennes åldrade ansikte. ”Jag är säkerligen den förste, som varsnar detta under hennes sjuttioåriga levnad”, tänker han och viskar: ”Underligt!” Och omedvetet fortsätter han att beröra tangenterna och lyssna till tonerna. Därpå erinrar han sig livligt sin flykt från bina och Ignats och Karps ansiktsuttryck; tydligen vilja de skratta, men de låtsa, som om de icke se honom. Han rodnar och ser sig ofrivilligt om efter njanjan, som fortfarande sitter vid dörren och tiger. Oav-vänt stirrar hon på honom; då och då skakar hon på sitt gråa huvud. Men plötsligt framstår för honom ett trespann svettiga hästar och Iljuschkasstarka, sköna gestalt med de ljusa lockarna, de muntert lysande, smala, blå ögonen, med den friska rodnaden och det ljusa fjunet, som nyss börjat betäcka hans läpp och haka. Han erinrar sig, huru Ujuschka fruktat att icke mer släppas ut på körslor och hur ivrigt han tagit denna sin favoritsysselsättning i försvar. Och Nechljudof ser en grå, tidig morgon, en halkig landsväg och en lång rad högt lastade, med bastmattor betäckta trespannsforor, försedda med stora, svarta bokstäver. Mätta hästar och kraftiga ben skramla med skällorna, kröka ryggen, spänna draglinorna och draga med jämna steg uppför berget, i det de av alla krafter haka sig fast i den slipp-riga vägen med sina långa järndobbar. I riktning mot raden av foror kör posten i full fart utför berget, bjällrorna klinga, så att det ekar långt inne i den djupa skogen, som sträcker sig längs båda sidorna av vägen.

— He-e-ej! skriker postkusken, som har en metallplåt på lammskinnsmössan, högt med sin barnsliga röst och lyfter piskan över huvudet.

Vid den första vagnens framhjul vandrar tungt och med dyster blick Karp med sina stora stövlar och sitt röda skägg. På det andra lasset sticker Il-juschkas huvud fram; han har på morgonkvisten legat framme under bastmattan och värmt sig riktigt ordentligt. Tre med resväskor lastade trespanns-vagnar ha farit förbi under skrammel av hjul, klockklang och tillrop. Ujuschka gömmer åter sitt vackrahuvud under trasmattan och somnar . . . Och Nechljudof ser en klar, varm afton. Knarrande öppnar sig portarna till gästgivaregården för de trötta trespannen, som skockat sig utanför, och en efter en hoppa de höga, bastbetäckta fororna över plankan, som ligger i porten och försvinna in i de rymliga skjulen. Iljuschka hälsar glatt på den ljushyllta och bredbröstade värdinnan, som frågar honom, om han kommer långt bortifrån och om han tänker äta mycket till kvällsvarden, och därvid med sina glänsande, vänliga ögon förnöjt betraktar den vackre pojken. Och sedan, när Iljuschka skött om hästarna, går han in i den varma stugan, som är full av folk, korsar sig, sätter sig ned vid en full trämugg och samspråkar glatt med värdinnan och kamraterna. Och sedan har han sitt nattläger under den fria stjärnehimlen, som skymtar fram under taket i det doftande höet bredvid hästarna, som stampande och frustande rota i fodret i träkrub-borna. Han har gått till sitt nattläger av hö, han har vänt sig mot öster och väl trettio gånger i sträck korsat sitt breda, kraftiga bröst, kastat tillbaka sina ljusa lockar och läst ”Fader vår” och ”Herre, förbarma dig” en tjugo

gånger, och sedan han lindat en stor röck om sitt huvud, sjunker han nu i en stark, frisk människas sunda, sorglösa sömn. Och i drömmen ser han städer, Kief med dess helgon och pilgrimsskaror, Romen med dess köpmän och varor, han ser Odjest och det vida, blå havet och de vitaseglen och staden Tsarjgrad med dess gyllene hus och sköna turkinnor med vita bröst och svarta ögonbryn, och han flyger dit på osynliga vingar. Fri och lätt flyger han längre och längre och ser där nere gyllene städer, badande i solens strålar, och han ser den blå himlen med de täta stjärnorna och det blå havet med de vita seglen, och han svävar allt längre och längre på sin sköna och lustiga färd..

”Härligt” viskar Nechljudof för sig själv, och han frågar sig: ”Varför är icke jag en Iljuschka?” I.

Djup tystnad rådde på Moskvas gator. Man hörde endast med långa mellanrum skramlet av hjul i den moddiga snön. Intet ljusskenträngde ut igenom fönstren, och gatlyktorna voro för länge sedan släckta. Morgonens annalkande förkunnades genom kyrkklockornas klang, som dånade ut över den slumrande staden. Gatorna voro folktomma: Här såg man en droskkusk, som slumrat in under väntan på en försenad passagerare, därborta en gammal kvinna, som styrde stegen mot kyrkan, där de tända vaxljusen kastade ett oleKrött skimmer över de gyllne ornamenten.

Arbetarebefolkningen vaknade så småningom för att återtaga dagstungan efter den långa vinternattsvilan.

Men de lyckligare lottade ha ännu icke slutat sin afton. I ett av fönstren i hotell Chevalier tränger ljusskenut genom de tillskjutna luckorna, ehuru den av lagen tillåtna tiden gått till ända. Vagnar, slä-dar och en post-trojka hålla utanför iiotellporten. Portieren, väl insvept i sin stora päls, har krupit in i en vrå.

”Att de kunna sitta och prata strunt så där en hel natt”, sade en blek och uttröttad hotelluppassa-re, som satt vid ingången. ”Jag har då alltid min tur, när jag passar upp.”

Från närmast liggande rum hörde man rösterna av tre superande unga män. De sutto kring ett bord, där matrester och vinflaskor ännu stodo kvar. En av dem en liten, omsorgsfullt klädd, ful och klen ung herre satt tyst och godmodig och såg på kamraten, som stod färdig att resa. Den andre, en ung storväxt man, låg på en «offa invid bordet, och den tredje, klädd i en ny, kort päls, gick fram och tillbaka, och stannade blott då och då tör att taga sig en krakmandel, som han behändigt krossade emellan sina starka, prydliga fingrar. Hans ögon och kinder lågade och han log oavbrutet. Livligt och med hänförelse sökte han uttrycka sina tankar och förklara, vad som låg honom på hjärtat, men orden tycktes emellanåt tryta honom.

”Ja, nu kan jag säga allt”, sade han. ”Jag vill inte söka att urskulda mig, men jag önskade, att du kunde fatta det, så som jag själv fattar det, och inte så, som den stora, trångbröstade hopen ser saken. Du säger, att jag har orätt gent emot henne”, tillade han, i det han vände sig mot den, som så vänligt betraktade honom.”Ja, orätt liar du”, sade den lille fule, och hans ansikte fick ett ännu starkare uttryck av mildhet och trötthet.

”Jag vet, vad som gör, att du tror så. Enligt dm åsikt är det, att vara älskad, en lika så stor lycka som att själv älska och till och med mera än att själv älska.”

”Ja, till och med mera, käre vän”, bekräftade den lille, i det han öppnade och på nytt slöt ögonen.

”Men varför inte själv älska?” frågade den res-färdige, såg medlidsamt på sin vän och föll i begrundande. ”Det är en olycka att vara älskad och känna rned sig, att man icke kan återgälda den kärlek, man väckt. Ack, herre Gud”, — han gjorde en förtvivlad åtbörd, ”om nian blott visste orsaken, men i regel sker allt omedvetet och utan ens egen vilja. Det ser ut, som om jag hade stulit denna känsla, du tycker så, neka ej till det! Men lika fullt, om du vill tro mig, så är denna den enda av alla dårskaper (och de äro icke få!) som jag begått, vilken jag icke ångrar och aldrig kan komma att ångra. Varken i början eller senare var jag osann mot henne, eller mot mig själv. Jag var övertygad om, att jag älskade henne, först så småningom insåg jag min villfarelse och hejdade mig. Men hennes kärlek tilltog. Skall jag klandras för det, att jag icke kan älska? Vad skulle jag då ha gjort?”

”Nu är ju allt slut”, sade vännen, och tände sin cigarr för att söka driva sömnen på flykten, ”och

Tolstoj II 8det tjänar till ingenting att orda mera i den saken. Men ett vill jag säga dig, och det är, att du ännu

aldrig har älskat, och ännu inte vet, vad kärlek är.”

Den unge resklädde herrn ville svara, tog sig om huvudet med båda händerna, men fann ej ord. Slutligen sade han:

”Aldrig älskat!... Ja, det är verkligen så! Jag har aldrig älskat, men jag har en brinnande åtrå att lära känna kärleken. Men ges det väl en sådan kärlek, som jag drömmer om? Allt är ofullkomligt. Men varför tala härom? Jag har bedragit mig själv, förfelat min tillvaro, och nu är det slut. Ja, du har rätt: Jag måste börja att leva på nytt.”

”Och du skall på nytt göra misstag, förlöpa dig”, inföll nu den unge mannen, som låg på soffan. Men hans ord uppfattades ej.

”Det gör mig ont att resa, men på samma gång känner jag mig glad däråt. Varför det smärtar mig, kan jag inte säga.”

Han fortsatte att tala för sig själv och märkte inte, att ämnet föga intresserade hans sällskap. Människan är aldrig mera egoist, än då hon ger efter för ögonblickets hänförelse; man tror i sådana stunder, att det inte ges något härligare och intressantare än man själv.

”Dmitri Andreitsch, kusken vill inte vänta längre”, förklarade en ung tjänare, som trädde in klädd i en päls, som han hade surrat fast om livet med ett skärp.”Hans hästar ha stått för dörren sedan klockan tolv, och nu är hon fyra.”

Dmitri Andreitsch såg på Vanja. Dennes dräkt, hans filtskodon och sömniga ansikte kommo honom att tänka på det nya liv, som väntade — ett liv av umbäranden, arbete och möda.

”Det är verkligen på tiden”, sade han. Och tillade, i det han knäppte igen pälsen: ”Farväl, mina vänner!”

Vännerna uppmanade honom att skicka ut drickspengar till kusken och låta honom vänta litet till, men det ville han inte, drog hårdare till pälsen om livet och blev stående mitt i rummet. Vännerna togo avsked av honom, de omfamnade och kysste varandra upprepade gånger. Den resande gick fram till bordet, tog ett glas vin och tömde det, och i det han fattade den lille fules hand, sade han rodnande:

”Säg mig. .. jag bör och jag vill tala öppet med dig, ty jag håller mycket av dig.. . Älskar du henne? Jag har alltid misstänkt det... säg... Ja?”

”Ja” svarade vännen och smålog milt, ”då kanske. ..”

”Jag ber er mycket om ursäkt, men jag har fått tillsägelse att släcka ljuset”, sade hotelluppassaren, som hört sista delen av samtalet och inte kunde begripa, varför de unga herrarna ideligen talade om samma sak. — ”At vem av herrarna skall jag lämna räkningen; åt er, min herre?” tillade han, ochvände sig till den längste i sällskapet, liksom om han på förhand hade vetat, till vern han skulle vända sig.

”Ge mig den”, sade han. ”Hur mycket är den på?”

”Tjugusex rubel.”

Funderande ett ögonblick, tog den storväxte räkningen och utan att säga ett ord, stoppade han den i fickan. Under tiden fortforo de andra båda att prata.

”Således farväl, du präktiga hedersvän!” sade den lille fule med det milda leendet.

De båda unga männens ögon voro skymda av tårar. De gingo ut på trottoaren. Resenären vände sig lite brydd till den storväxte.

”Det var sant”, sade han, ”gör du upp min räkning hos Chevalier och skickar mig den?”

”Ja visst”, svarade den andre, som just höll på att dra på sina handskar. Därpå utbrast han på ett för honom ganska ovanligt sätt:

”Vad jag avundas dig, som får fara härifrån!”

”Verkligen; nå, så far med”, sade den resande. Han svepte in sig i pälsen, makade åt sig i släden och gjorde plats åt den, som avundades honom. Hans röst darrade.

”Farväl, Mitja”, sade vännen, ”må Gud ge dig. ..” Han höll upp. Han hade tydligen ingen annan önskan än att den andre nu äntligen skulle fara, och det kunde han ju inte säga.

De tego. Så ropade den ene: ”Farväl!” den andre : ”Kör!” ocli släden sattes i gång.”Min släde!” ropade en av de kvarvarande. Kuskarna rörde tömmarna. Medarna gnistrade mot marken.

”Vilken präktig pojke Olenin är!” sade en av de unga männen, ”men vilken galenskap att resa till Kaukasus och till på köpet som fänrik! Äter du middag på klubben i morgon 1”

”Ja visst!”

Och de åkande skildes åt.

Den resande hade satt sig längst inne i slädan. Det kändes rätt varmt, och han knäppte upp pälsen. Troj-kan med de tre hästarna förde bort honom i mörkret från den ena gatan till den andra, förbi hus, som han aldrig förr hade sett. Olenin tänkte för sig själv, att detta måtte vara en väg, som endast resande togo. Allt var mörkt, dystert och stilla omkring honom, och i hans själ vaknade kärlek, saknad och ljuva minnen.

II.

”Vad jag håller av dem! Ack, så mycket, av hela mitt hjärta”, sade han för sig själv, och tårarna kommo honom i ögonen. Men varför skulle han gråta? Och vilka voro de, som han höll så mycket av? Det skulle han inte ha kunnat säga. Helt omedvetet satt han och gav akt på ett hus, vilket ”Min släde!” ropade en av de kvarvarande. Kuskarna rörde tömmarna. Medarna gnistrade mot marken.

”Vilken präktig pojke Olenin är!” sade en av de unga männen, ”men vilken galenskap att resa till Kaukasus och till på köpet som fänrik! Äter du middag på klubben i morgon 1”

”Ja visst!”

Och de åkande skildes åt.

Den resande hade satt sig längst inne i slädan. Det kändes rätt varmt, och han knäppte upp pälsen. Troj-kan med de tre hästarna förde bort honom i mörkret från den ena gatan till den andra, förbi hus, som han aldrig förr hade sett. Olenin tänkte för sig själv, att detta måtte vara en väg, som endast resande togo. Allt var mörkt, dystert och stilla omkring honom, och i hans själ vaknade kärlek, saknad och ljuva minnen.

II.

”Vad jag håller av dem! Ack, så mycket, av hela mitt hjärta”, sade han för sig själv, och tårarna kommo honom i ögonen. Men varför skulle han gråta? Och vilka voro de, som han höll så mycket av? Det skulle han inte ha kunnat säga. Helt omedvetet satt han och gav akt på ett hus, vilkethan just for förbi, och förundrade sig över, att det var så egendomligt byggt, och i nästa ögonblick frågade han sig, varför Vanjuschka och kusken, som voro fullkomliga främlingar för honom, det oaktat befunno sig i hans omedelbara närhet, tvungna att följa honom och nödsakade att liksom han själv tåla alla stötar, som sidohästarna vållade varje gång de häftigt knyckte i de av kölden stelnade draglinorna. Så upprepade han åter: ”Så snälla de äro! Vad jag håller av dem!” En gång sade han till och med: ”Det är riktigt beundransvärt!” men hejdade sig och började fundera över, om han möjligen kunde vara berusad. Ja, nog hade han druckit ett par flaskor vin, men vinet enbart berusade honom inte! Han tänkte på de varma, vänliga ord, som sagts till honom vid avskedet, på handtryckningarna, på blickarna, på tystnaden och på tonfallet i de röster, som ropat till honom: Farväl, Mitja! Han påminde sig sin egen bekännelse och alltsammans blev för honom så underbart och rörande. Före avresan hade alla, vänner, släktingar och andra annars ganska likgiltiga människor, liksom kommit överens om att visa honom intresse och förlåta honom hans fel liksom före ett skriftermål eller inför döden.

”Kanske kommer jag aldrig tillbaka från Kaukasus”, tänkte han. Och det föreföll honom, som om han utom vännerna älskade och saknade ännu någon mera, och hans hjärta blev djupt bedrövat.

Emellertid var det icke den känsla, han hyste förvännerna, som gjorde honom så vek, att han ej kunde tilibakatränga de meningslösa ord, som liksom av sig själva kommo över hans läppar, icke heller kärleken till en enda, en kvinna — han hade ju aldrig älskat, — nej, det var kärleken till honom själv, en ungdomlig, varm förhoppningsfull kärlek till allt, som han trodde gott och vackert hos sig, och den kärleken kom honom att fälla tårar och mumla tomma fraser.

Oienin hade aldrig avlagt examen vid något läroverk, han hade inte haft någon plats, men var inskriven i ett departement och hoppades att få en syssla. Vid tjugufyra år hade han nu förstört hälften av sin föi-mögenhet, hade ingen anställning och var endast ”en ung man” ur Moskvas högsta kretsar. Redan vid aderton års ålder var han herre över sitt eget görande och låtande, han hade varken familj, fosterland eller religion; ingen tygel, intet moraliskt tvång lade något band på honom och han underkastade sig ingen myndighet. Han trodde på ingenting, inte ens på kärleken, och dock darrade han, när han stod inför en ung kvinna.

Han låtsade sig förakta rang och utmärkelser, men erfor dock en livlig tillfredsställelse över att på bal bli uppmärksammad och tilltalad furst Sergei. Aldrig hängav han sig åt någon böjelse, så att han blev en slav under den. Så snart den ställde honom i svårighet eller ökade vardagslivets små, lumpna besvärligheter för honom, skyndade han att göra sigkvitt den och åter bli fri. På det sättet hade han trätt in i sällskapslivet, försökte sig på lantbruket och ekonomien, på musiken, vilken han en tid ägnat sig åt, och kärleken till kvinnorna, vilken han förnekade. Han frågade sig, huru han skulle använda all sin ungdomskraft, som gåves blott en enda gång i livet, om på konsterna, på vetenskaperna eller kvinnorna, denna kraft, som icke är förståndets, hjärtats eller den sedliga uppfostrans, utan en mäktig impuls, en påverkan, en högre flykt, som endast ungdomen kan besitta och som gör människan i tanken till herre över hela världen — över allt.

Det är sant, att det finnes människor, som icke känna denna oemotståndliga kraft och som genast vid inträdet i livet pålägga sig själva ett ok och arbeta under detsamma ärligt och outtröttligt hela sin levnad. Men Olenin kände inom sig denna ungdomens makt, som icke finner något mål för högt; som koncentrerar alla våra möjligheter i en enda önskan att vilja och att handla, — att kasta sig helt reflexionslöst i en bottenlös avgrund, utan att veta varför. Han var stolt över denna kraft och utan att förstå det, var han också lycklig över den: Hittills hade han uteslutande älskat sig själv, han trodde sig i stånd till goda handlingar; han kunde inte komma ifrån den föreställningen. Allt under det att han erkände sina fel, sökte han intala sig själv, att de voro obetydliga, ett verk av slumpen, att han icke förut brytt sig om ett ordnat liv, men att hannu skulle börja ett nytt sådant, där fel eller ånger icke skulle finnas till, men vari han säkert skulle finna lyckan.

Då man reser, behåller man vanligen under de första timmarna ett livligt minne av de ställen, man lämnat, men snart komma de nya intrycken, man tänker på resans mål och börjar invagga sig i förhoppningar för framtiden. Så gick det även med Olenin. Sedan han hade kommit utom staden, betraktade han de snöhöljda slätterna och gladdes över att vara ensam mitt ute på fälten. Han lutade sig tillbaka i släden och halvsovande drömde han om avskedet från vännerna, om den sista vintern i Moskva och om de sista upplevelserna, till vilka sällade sig förvirrade minnen och förebråelser. Han tänkte på vännen och dennes förhållande till den flicka, om vilken de hade samtalat. ”Hur kunde han älska henne? Hon älskade mig?” tänkte han med ett visst förakt.

Det var dager, då Olenin anlände till tredje skjutshållet; han flyttade själv med Vanjas hjälp kappsäckarna och nattsäcken över i en annan släde och slog sig sedan ned mitt ibland alla effekterna, nöjd och belåten att han visste, var allt fanns, reskassan, passet och kvittot på vägpengarna. Denna känsla av belåtenhet lugnade honom, satte honom i gott lynne och kom hans färd att förefalla honom som en riktig lustresa.

Under dagens lopp beräknade han avståndet tillnästa hållplats, till närmaste stad, huru länge det dröjde till middagen, till aftonteet, till Stawropol och hur långt han redan hade rest. Så började han tänka över, huru mycket pengar han hade med sig, huru mycket han kunde betala av på sina skulder och huru mycket av sina inkomster han kunde leva upp i månaden. Sedan han hade druckit sitt aftonte, räknade han ut, att sju elvtedelar av vägen

ännu återstodo till Stawropol, och att han måste hushålla noga under sju månader för att kunna betala sina skulder. Nu fick det vara nog med funderingar: Han kröp ned i släden och somnade.

Van jas röst och ett ögonblicks rastande på vägen avbröto sömnen; halvsovande bytte han om släde, och så gick färden vidare.

Dagen därpå upprepades åter ett och detsamma; teet, skjutshållen, litet prat med Vanja, samma orediga drömmar och under natten ungdomens och trötthetens sunda sömn.

III.

Allt eftersom resan fortgick, bleknade minnena, och ju närmare Kaukasus Olenin kom, desto lättare kände han sig om hjärtat. Vid framkomsten till de donska kosackernas område, bytte han ut släden mot en kärra, och lade bort pälsen. Sedan han passerat Strawropol, blev luften ljummare, det blev med ens nästa hållplats, till närmaste stad, huru länge det dröjde till middagen, till aftonteet, till Stawropol och hur långt han redan hade rest. Så började han tänka över, huru mycket pengar han hade med sig, huru mycket han kunde betala av på sina skulder och huru mycket av sina inkomster han kunde leva upp i månaden. Sedan han hade druckit sitt aftonte, räknade han ut, att sju elvtedelar av vägen ännu återstodo till Stawropol, och att han måste hushålla noga under sju månader för att kunna betala sina skulder. Nu fick det vara nog med funderingar: Han kröp ned i släden och somnade.

Van jas röst och ett ögonblicks rastande på vägen avbröto sömnen; halvsovande bytte han om släde, och så gick färden vidare.

Dagen därpå upprepades åter ett och detsamma; teet, skjutshållen, litet prat med Vanja, samma orediga drömmar och under natten ungdomens och trötthetens sunda sömn.

III.

Allt eftersom resan fortgick, bleknade minnena, och ju närmare Kaukasus Olenin kom, desto lättare kände han sig om hjärtat. Vid framkomsten till de donska kosackernas område, bytte han ut släden mot en kärra, och lade bort pälsen. Sedan han passerat Strawropol, blev luften ljummare, det blev med ensvår, en oväntad, härlig vår, som tjusade den unge mannen. Resan fortsattes nu icke längre om nätterna, ty man tillät honom icke att lämna stanitzan om kvällen — det vore farligt. Vanja blev orolig och hade bössan laddad. På vägen sågo de beväpnade män, och postmästaren vid ett av hållen berättade om ett nyligen timat, förskräckligt mord. Men Olenin oroade sig icke. Han väntade med otålighet att få se de höga, snöhöljda bergstopparna, om vilka han hade så mycket hört talas. En afton utpekade kusken för honom bergskedjan, som trädde fram ur molnen. Olenin blickade ivrigt ditåt, men bergen försvunno i molnen, och han såg blott något otydligt, gråaktigt, kantigt, men intet vackert. Han kände sig besviken, ty han kunde ej skilja bergen från molnen. Men följande morgon väcktes han i gryningen av luftens friska svalka. Det var en vacker, klar morgon, och plötsligt varseblev han — som han tyckte, endast tjugo steg längre bort — kolossala massor, bländande vita, vilka i underbart lätta och tydliga linjer avtecknade sig mot himlen. Först då han fattade, huru avlägsna dessa storartade höjder voro, då förstod han deras ojämförliga skönhet, och han greps av en underlig bävan och trodde, att allt var en dröm. Han ruskade på sig för att förvissa sig om, att han var fullt vaken. Ja, där voro bergen, alldeles framför honom.

”Vad är det?... Vad är det, som jag ser där?” utropade han.”Det är ju bergen”, svarade kusken likgiltigt.

”Jag har redan länge beundrat dem”, sade Vanja; ”det är storartat! Ingen därhemma skulle kunna tänka sig något dylikt.”

Trojkan for snabbt fram, och solens första strålar kastade ett rosigt skimmer över de snöhöljda topparna.

I början greps Olenin av undran och förvåning, sedan hänrycktes han av det praktfulla skådespelet. En djup känsla bemäktigade sig honom, och från denna stund påverkades hans tankar och sinnen av bergens majestätiska skönhet. Han glömde allt inför densamma: Minnen, fel, ånger och dåraktiga drömmar.

”Nu som först börjar du att leva!” viskade en hemlighetsfull röst inom honom.

Terekfloden, som slingrade sig i fjärran, stanitzor-na, kosackerna, allt blev något högtidligt för honom. Han såg på himlen drömde om bergen, såg på Vanja och tänkte åter och åter på bergen. Två kosacker kommo ridande, och gevären i sina fodral slogo takten på deras rygg; röken från tscherkessiska boningar steg upp emot skyn; den uppgående solen glänste på flodens vatten. En verkvagn lämnade stanitzan, vackra unga kvinnor sutto i den, abre-ker* strövade omkring på steppen — men Olenin

*) Mot Ryssland fientligt sinnade tscherkesser.fruktade dem icke. Han var beväpnad, ung och kraftfull, och han tänkte på oergen, alltjämt endast på cergen.

IV.

Hela den cirka åttio verst långa delen av Tereks sträckning, vid vilken stationerna, d. v. s. kosackbyarna, ligga, har överallt samma karaktär i avseende på landskap och befolkning. Terek, som skiljer kosackerna från de muhammedanska berginvånarna, flyter grumlig och hastig, men sedan bred och lugn. På högra stranden lågo de fredliga, men ännu oroliga tscherkessbyarna, men längs den vänstra stranden på en halv versts distans från stranden kosackstationerna med ett avstånd från varandra av sju à åtta verst. Från station till station leder en väg, som snörrät efter kanonskottet huggits genom skogen. Längs vägen stå vakthus, som äro besatta av kosacker, och mellan vakthusen skiltvakter på höga ställningar. Blott en smal, cirka sexhundra meter bred, skogig, fruktbar jordsträcka utgör kosackernas område. Norr därifrån vidtaga den nogaiskiska eller wosdokska stäppens sandkullar, som sträcka sig långt mot norr och i avlägsna fjärran, Gud vet var, sammanflyter med den astrakanska steppen, där kir-gis-kosackerna hålla till. fruktade dem icke. Han var beväpnad, ung och kraftfull, och han tänkte på oergen, alltjämt endast på cergen.

IV.

Hela den cirka åttio verst långa delen av Tereks sträckning, vid vilken stationerna, d. v. s. kosackbyarna, ligga, har överallt samma karaktär i avseende på landskap och befolkning. Terek, som skiljer kosackerna från de muhammedanska berginvånarna, flyter grumlig och hastig, men sedan bred och lugn. På högra stranden lågo de fredliga, men ännu oroliga tscherkessbyarna, men längs den vänstra stranden på en halv versts distans från stranden kosackstationerna med ett avstånd från varandra av sju à åtta verst. Från station till station leder en väg, som snörrät efter kanonskottet huggits genom skogen. Längs vägen stå vakthus, som äro besatta av kosacker, och mellan vakthusen skiltvakter på höga ställningar. Blott en smal, cirka sexhundra meter bred, skogig, fruktbar jordsträcka utgör kosackernas område. Norr därifrån vidtaga den nogaiskiska eller wosdokska stäppens sandkullar, som sträcka sig långt mot norr och i avlägsna fjärran, Gud vet var, sammanflyter med den astrakanska steppen, där kir-gis-kosackerna hålla till.Söder om Terek ligger det stora Tschetschna, tschetschentsernas område, och Kotschkalosowsks bergsrygg. Sedan följa svarta berg och ytterligare en bergskedja och därbortom äntligen snöberg, som man blott ser på avstånd, men som ingen har bestigit. På denna fruktbara, skogiga och på vegetation rika jordsträcka bor sedan urminnes tider den krigiska, vackra, rika befolkningen av rysk härstamning och av ”den gamla tron”, som kallas grebenkiska kosacker.

För länge, länge sedan hade deras förfäder, likaledes gammaltroende, flytt från Ryssland för religiösa förföljelser och hade slagit sig ned vid Terek på bergsryggen Greben. Kosackerna blandade sig med tschetschentserna samt antogo dessa bergsbors bruk, levnadssätt och seder. Men även där bevara de det ryska språket och den gamla tron i ursprunglig renhet.

Kosackerna hata mindre den tappre bergsbon, ”dschigiten” (tscherkessen), som slog hans broder, än soldaten, som bor hos honom för att försvara hans station, men röker in hans hydda med tobak. Ty den gammaltroende är ingen rökare. Han aktar sin fiende från berget, men han föraktar den för honom främmande soldaten, sin förtryckare. Den egentliga ryska muschiken (bonden) är för kosackerna en främmande, vild och föraktlig varelse.

De skryta med att de efterhärma tschetschentsernas dräkt. De bästa vapnen tro de sig få frånbergsborna och av dem köpa de, eller stjäla, de bästa hästarna. Den unga kosacken gör sig en ära av sin insikt i tartariska språket

och även i umgänget med de sina talar han gärna tartariska.

Men det oaktat anser sig detta lilla kristna folk, som av ödet slungats till denna avlägsna vrå av världen, omgivet av halvvilda, muhammedanska folkslag och soldater, för företrädesvis begåvat och gynnat och erkänner såsom människor blott kosackerna, men ser med förakt alla andra.

Kosacken tillbringar sin mesta tid i vaktstugorna, på strövtåg, på jakt eller fiske. Han arbetar nästan aldrig i hemmet, hans närvaro på stationen är ett undantag från regeln och då går han lat och lever i sus och dus. Kosackerna ha alla sitt eget vin, och dryckenskapen är icke så mycket en allmän passion som icke fastmer en sed, och att icke följa den skulle anses för avfällighet.

I kvinnan ser kosacken blott ett medel att ernå välstånd. Blott helt unga flickor få gå sysslolösa. Hustrun är tvungen ända från sin ungdom och till sin sena ålderdom att arbeta för honom, och på orientaliskt sätt kräver han av sin hustru lydnad och arbete.

I följd därav ernår hustrun, som genom omständigheternas tvång utvecklar sig högre både fysiskt och andligen, trots sin yttre förnedring och underordnade ställning, liksom överhuvud i orientenojämförligen mera inflytande på det husliga livet än i västerlandet.

Kosackerna anser det för honom ovärdigt att i andras närvaro föra ett vänligt eller förtroligt samtal med sin hustru, men känner ovillkorligt hennes övermakt, när han är på tu man hand med henne. Hela huset, allt vad han äger är förvärvat genom henne och underhålles eller formeras genom hennes arbete och möda. Hustrurna äro till stor del starkare och kraftigare, bättre utvecklade och vackrare än sina män, kosackerna. Deras skönhet får ett stegrat behag genom den för dem egna föreningen av tschetschentseransiktets renaste typ med den nordiska kvinnans kraftiga drag.

Kosackkvinnorna bära den tschetschentsiska dräkten, med blott en huvudduk ombunden enligt rysk sed. Dyrbarhet och renlighet, till och med prakt i klädseln och i hemmens utstyrsel äro en levnadsvana, varifrån kosackhustrun ogärna avstår. I sitt förhållande till männen åtnjuta kvinnorna, särskilt flickorna, fullkomlig frihet.

Stationen Novomlinsk anses för de grebensiska kosackernas rotfäste. Där voro de gamlas seder mera än annorstädes bevarade, och sedan lång tid tillbaka voro kvinnorna vid denna station berömda för sin skönhet.

Stationen ligger tre verst från Terek, skild från denna genom tjock skog. På den ena sidan om vägen, som för till stationen, flyter floden, på den andragröna vingårdar, frukträdgårdar och längre bort den nogaiskiska stäppens sandkullar.

Stationen är omgiven av en jordvall och taggiga törnhäckar. Höga, på pelare vilande portgångar leda in i stationen. Vid porten står på en trälavett en kanon såsom en ganska onyttig pjäs, ty på hundra år har det icke lossast ett skott ur den, men den togs någon gång som byte av kosackerna. Ofta står en kosack i uniform med sabel och gevär på post vid porten, men också ofta står det ingen där. Ibland gör han honnör för en förbigående officer, ibland icke. Vid porten är anslagen en vit tavla, på vilken med svart färg är målat: ”Hus — 266; själar, manliga 897, kvinnliga 1,012.”

Kosackernas hus stå på pålar, en halv meter eller mera över marken. De äro snyggt täckta med vass och ha högt uppskjutande gavelbjäikar. Alla äro. om också icke nya, dock väl underhållna och snygga. De ligga icke tätt intill varandra, utan äro rymligt och måleriskt fördelade utefter de breda gatorna. Framför de stora, klara fönstren i många hus resa sig högt över dem mörkgröna popplar, veka akasior med ljusa blad och vita, doftande blommor mellan gula solrosor och vinrankor.

Vid den öppna platsen finnas tre handelsbodar med förledande varor av alla slag, från frösorter till pepparkakor, och bakom den höga trädgårdsmuren i en grupp av popplar ser man överstens hus med stora fönster i två halvor.

Tolstoj 11 9 v.

Det var afton och en sådan afton, som man endast ser i Kaukasien. Solen sjönk just bakom bergen, men det var

ljust ännu. I rosenrött glödde himlen och mot densamma avtecknade sig de vita bergstopparna. Vinden var stilla och ren. På de öde stäpperna kastade bergen långa skuggor. Om en ryttare syntes, sågo kosackerna vid posteringen och tschet-schenserna undrande efter honom och fruktade en fiende. Så snart aftonen här faller på, gömma sig människorna i sina hyddor, oroliga och ängsliga, och blott fåglarna och de vilda djuren röra sig fritt i den stora ensligheten. Kvinnorna, som arbetat i trädgårdarna, skynda hem, och än från ett, än från ett annat håll kommer folket tillbaka, till fots, till häst eller i vagn. De unga flickorna springa med långa spön i händerna och möta boskapen, som kommer från stäppen. Den präktiga hjorden vallas av kvinnor, klädda i brokiga dräkter. Glatt skämt och skrattsalvor blandas med kornas råmande, och man märker överallt brådskan, som föregår nattens vila.

Ulitka, hustrun till en underordnad officer, som tillika är skolmästare, står likt de andra kvinnorna i sin dörr och inväntar kreaturen, som hennes dotter Marjanka gått för att möta. Knappt hinner hon att öppna grinden, förrän en kalv, ansatt av flugorna, rusar in. Korna följa långsamt efter; deras storaögon söka matmodern, till vilken de förtroligt närma sig.

En smärt, vacker flicka, Marjanka, följer dem, stänger grinden, kastar bort sitt spö och driver in djuren.

”Far vackert fram, förbaskade unge”, ropar hennes mor. ”Nu har du åter förstört skorna.”

Men Marjanka blir icke ledsen för det, hon tar tillropet som ett vänligt skämt och fortfar belåten med sitt arbete. Hennes ansikte är till en del betäckt av den duk, som hon bär på huvudet. Hon är klädd i röd skjorta och grön jacka. Nu försvinner hon på bakgården och man hör henne smekande tala till buffelkon, som hon mjölkar: ”Stå stilla, kossan min, seså, seså!”

Snart komma mor och dotter in i hyddan med mjölken, som nu skall ystas. I spiseln flammar elden, och den unga flickan underhåller den, medan modern åter går ut till grinden. Hela byn ligger insvept i skymning. I luften känner man lukten av friska grönsaker, av boskap och av röken från hyddornas lerspisar.

En grovlemmad, storvuxen kvinna på väg hem kommer fram till Ulitka.

”Nå, gamlamor, hur går det för er, är ni redan färdig?” frågade hon.

”Min dotter står vid spisen. Vad kan jag hjälpa dig med? Behöver du eld?”, frågar Ulitka, stolt över att kunna stå till tjänst.Kvinnorna gå in i stugan. Ulitka tar en tändsticksask, en ovanlig lyx hos kosackerna, och försöker att öppna den, vilket går långsamt, ovana, som hennes av arbete hårdnade fingrar äro, vid sådana små tingestar. Den besökande slår sig ned på tröskeln i tydlig avsikt att prata bort en stund.

”Är din man kvar i skolan?” frågar hon.

”Ja, mor, han håller på med sina gossar, men han har skrivit, att han kommer hem helgdagarna.”

”En klok och lärd man, du har!”

”Ja visst, mycket lärd!”

”Och min Lukaschka him är vid posteringarna och får inte permission att komma hem.” Detta visste Ulitka förut, men den främmande ville föra talet på sin son, som han ville skulle gifta sig med Marjanka, sedan han nu inträtt i tjänsten.

”Är han kvar vid posteringen?”

”Ja han är kvar, mor, och har inte varit hemma hos mig sedan senaste helgen. För några dar sedan skickade han hem sina skjortor med Fomuschkin. Hans förmän lära vara nöjda med honom. Lukaschka är kry och belåten, det fattas honom ingenting. Han lät mig också veta, att de nu äro abre-kerna på spåren.”

”Nå, Gud ske lov för det. Din son är en riktig ur wau.”

”Lukaschka hade en gång räddat en gosse från att drunkna, och hade då fått detta tillnamn, som väj närmast kan översättas med räddare. Ulitkapåminde om denna händelse för att säga sin gäst en artighet.

”Ja, han är en god son, en präktig pojke; om jag bara finge se honom väl gift, så kunde jag med lugn lägga ihop mina ögon.”

”Åh, inte annat än det; det finns gott om flickor i stanitzan”, sade den gamla, illmariga frun och slog igen tändsticksasken.

”Ja, visst finns det många”, sade Lukaschkas mor och skakade på huvudet, ”men maken till din Marja-nuschka får man allt söka efter.”

Ulitka förstod nog god mening, men förhöll sig litet stram. Ty hon var rik, gift med en officer, då Lukaschka däremot endast var en faderlös simpel kosack. Dock såg han bra ut, det kunde inte förnekas. Hon ville för övrigt inte så snart skiljas från sin dotter och slutligen hörde det ju till god ton att göra invändningar.

”Då Marjanka kommit till passande ålder, blir hon nog så bra som någon annan”, sade hon iite blygsamt.

”Jag skall skicka till dig min böneman”, sade Lukaschkas moder, ”och själv skall jag gå och framställa min begäran till Ilja Vassilitsch.”

”Till Ilja? Det är till mig man måste vända sig”, sade den gamla, en smula högdraget. ”Men allt i sinom tid.”

Lukaschkas mor såg på den andras stränga an-sikte, att det nu ej var lönt att säga mera. Hon fick eld på sin spån och beredde sig att gå.

”Glöm inte, vad jag har sagt, mor. Nu går jag hem och tänder eld i spisen.”

När hon kommit ut på gatan, mötte hon Marj anka, som hälsade.

En ståtlig flicka och en arbetsam flicka, tänkte hon för sig själv. Då hon kommit till passande ålder!... Just nu skall hon gifta sig och med Lukaschka!

Länge satt Ulitka på dörrtröskeln, fördjupad i sorgsna tankar, och väcktes först ur dem av sin dotters kallande stämma.

VI.

Stanitzans manliga befolkning tillbringar sin tid vid kordongen, som kosackerna kalla gränslinjen, utefter vilken de ha sina posteringar, eller på militära strövtåg. Lukaschka, urwanen, om vilken kvinnorna hade talat, var denna afton vid Nischni-Pro-tosk; han gjorde tjänst på ett vakttorn vid Tereks strand. Stödjande sig mot bröstvärnet, blickade han ut i fjärran över floden och såg emellanåt på kamraterna nedanför tornet och växlade ett och annat ord med dem. Solen sjönk mot de snöiga bergstopparna, ljusa moln skimrade bakom dem. Det lägre molnlagret blev mörkare och mörkare, från skogen sikte, att det nu ej var lönt att säga mera. Hon fick eld på sin spån och beredde sig att gå.

”Glöm inte, vad jag har sagt, mor. Nu går jag hem och tänder eld i spisen.”

När hon kommit ut på gatan, mötte hon Marj anka, som hälsade.

En ståtlig flicka och en arbetsam flicka, tänkte hon för sig själv. Då hon kommit till passande ålder!... Just nu skall hon gifta sig och med Lukaschka!

Länge satt Ulitka på dörrtröskeln, fördjupad i sorgsna tankar, och väcktes först ur dem av sin dotters kallande stämma.

VI.

Stanitzans manliga befolkning tillbringar sin tid vid kordongen, som kosackerna kalla gränslinjen, utefter vilken de ha sina posteringar, eller på militära strövtåg. Lukaschka, urwanen, om vilken kvinnorna hade talat, var denna afton vid Nischni-Pro-tosk; han gjorde tjänst på ett vakttorn vid Tereks strand. Stödjande sig mot bröstvärnet, blickade han ut i fjärran över floden och såg emellanåt på kamraterna nedanför tornet och växlade ett och annat ord med dem. Solen sjönk mot de snöiga bergstopparna, ljusa moln skimrade bakom dem. Det lägre molnlagret

blev mörkare och mörkare, från skogenkom ljuvlig svalka, men ännu var det mycket varmt vid vakttornet. Kosackernas röster hördes vida omkring i den klara aftonluften. Tereks mörka, snabba vatten syntes tydligare mellan de stilla stränderna; floden var i sjunkande, och på grunda ställen såg man redan sanden. Mitt emot posteringen, på andra sidan om floden, var allting tyst och öde. Till höger syntes lerkojorna i en tschetschentserby, med platta tak och tunnliknande skorstenar. Med livlig uppmärksamhet följde den unge Lukaschka de i blå och röda kjolar klädda tschetschentserkvinnornas rörelser.

Ehuru kosackerna varje stund kunde vänta ett överfall av abrekerna, voro inga särskilda försiktighetsmått vidtagna vid posteringen. Kosackerna hade lagt från sig sina vapen, sadlat av hästarna och höllo på med fiske, jakt eller dryckjom. Och detta, fastän översten hade skriftligen befallt dem att vara på sin vakt, och man nu befann sig i maj månad, då vattenståndet är så lågt, att man kan vada över Te-rek. Endast den kosack, som var på vakt, var beväpnad, och hans häst betade i närheten. Underofficeren, en lång, mager karl, satt med uppknäppt röck vid hyddan. Han stödde huvudet i händerna, och hans hela utseende bar vittne om, hur ledsamt han tyckte, att allting var. En gammal kosack, med långt grånande skägg och klädd endast i en skjorta, som var bunden om livet med en skinnrem, låg på stranden och följde med drömmande blickar flodensenformiga lopp. Några, plågade av värmen, tvättade sitt linne, andra åter sjöngo, där de lågo utsträckta på den heta stranden. Bredvid hyddan hade en dödfull kosack slagit läger; han hade lagt sig i skuggan av väggen för ett par timmar sedan, nu stekte solstrålarna på hans magra och bleka ansikte.

Lukaschka höll utkik från vakttornet; han var en stor och vacker ung man omkring de tjugo åren och liknade mycket sin mor. Hela hans utseende vittnade om både fysisk och andlig hälsa. Länge hade han ej varit i tjänsten, men man kunde gott se på honom, att han var medveten om sin värdighet som kosack och soldat. Hans vida kaftan var mycket sliten, skinnmössan satt bakpå nacken, som tschet-schentserna bruka bära den. Hans dräkt var verkligen ej dyrbar, men han bar upp den bra och han hade tydligen avsett att likna tschetschentserna. En äkta djighit måste hava vackra vapen; vad uniformen angår, kan den gott stå efter. Men han bär den slitna dräkten och sitt vapen på ett alldeles särskilt sätt, som inte vem som helst kan göra efter. Lukaschka kunde det han, och man såg vid första ögonkastet, att han var en verklig krigare. Han hade satt handen över mössan och kisade med ögonen, då han såg ut i fjärran mot tscherkessbyn. Hans drag voro egentligen ej regelbundna, men han väckte ovillkorligen uppmärksamhet genom sitt kloka, intelligenta utseende och man måste säga till sig själv: ”Vilken vacker pojke!””Så mycket kvinnor därborta, så mycket kvinnor”, sade han högt, utan att egentligen vända sig direkt till någon.

Nazarka, som låg nedanför, lyfte hastigt upp huvudet :

”De gå väl till källan”, sade han.

”Man skulle skjuta av ett skott i högen”, sade Lu-kaschka skrattande, ”det skulle vara muntert att skrämma dem en smula.”

”Ditt gevär går inte så långt.”

”Hå, hå, det går ännu längre. Vänta bara till deras högtid kommer; då skall jag gå över till deras Ghirey-khan och dricka öl”, sade Lukaschka och viftade otåligt bort flugorna, som plågade honom.

Det hördes ett prassel i buskarna, och kosackernas uppmärksamhet blev väckt. En brokig jakthund, som ivrigt sökte ett spår, sprang in i posteringen. Lukaschka kände igen hunden. Det var hans grannes, farbror Jeroschkas hund, och efter honom syntes snart den gamle jägaren själv.

Jeroschka var en gammal kosack, jättelik till växten, med vitt skägg; hela gestalten var så välbildad, att då han trädde ut ur skogen, glömde man hans längd. Han var klädd i en gammal, dålig kaftan, och på fötterna hade han trasiga hjortskinnskor, fästa med snören. På huvudet hade han en ruggig gammal skinnmössa. Över ena skuldran hängde ka-bilkan, ett vapen, som man använder vid fasan jakt, och en påse; på andra skuldran bar han en vildkatt,som han nyss hade dödat. I bältet hade han ytterligare en påse med kulor, krut och bröd, en tagelvippa till skydd mot flugorna, en stor dolk i genombruten slida, nedsölad av blod, och två döda fasaner. Han gjorde halt

vid posteringen.

”Kom hit, Ljam!” ropade han med en stämma, som ekade i skogen. Så kastade han sin stora fliiit-låsbössa över axeln och tog av sig mössan.

”Hur må ni här, gott folk? sade han med samma tordönsröst, liksom om han ville, att någon på andra sidan skulle höra honom.

”God dag, god dag, farbror!” ropade från alla håll de unga kosackemas glada röster.

”Har ni sett någonting, vad?” frågade Jeroschka och torkade svetten ur sitt upphettade ansikte med rockskörtet.

”Farbror, en hök har slagit sig ned i det trädet!. . . Så fort kvällen faller på, är han där”, sade Nazarka och blinkade åt kamraterna.

”Det ljuger du”, sade den gamle jägaren misstroget.

”Nej, det är sant, du behöver bara ställa dig på lur, så har du honom”, sade Nazarka skrattande.

Den illmarige spefågeln hade visst inte sett någon hök, men soldaterna drevo alltid litet smått med Jeroschka, när han kom till posteringen.

”Du kan då prata dumheter!” sade Lukaschka uppifrån utkiken. Då teg Nazarka tvärt.

”Jag kunde ju försöka att passa ut honom”, sadeJeroschka till kosackernas stora förtjusning. ”Men har ni inte sett till något vildsvin?”

”Inte illa! Om vi ha sett några vildsvin?” sade underofficeren, som gärna ville skämta litet och vred sig om för att klia sig på ryggen med båda händerna : ”Vi ska fånga abreker, inte vildsvin. Har du inte hört något, vad?” tillade han, plirande med ögonen och visande sina vita tänder.

”Om abrekerna? Nej, det har jag inte. Har ni något rödvin, så ge mig ett glas; jag är alldeles förbi. Ge mig en klunk”, sade han till underofficeren, ”så skall du i stället snart få färskt vildsvinskött av mig; det ska’ du, så sant jag lever!”

”Tänker du gå och ställa dig i håll?” frågade underofficeren och låtsade, som om han inte hade hört, vad den gamle sagt.

”Jag skall en gång ställa mig på lur om natten”, svarade Jeroschka; ”kanske har jag tur till helgen och fäller ett villebråd, då skall du få med av det; min själ är det inte säkert!”

”Hallå, farbror, hör på ett tag”, ropade Lukasch-ka uppifrån utkiken med skallande stämma. Alla kosackerna tittade dit upp och lyssnade.

”Gå dit uppåt till bäcken, så träffar du på en hel skock. Jag ljuger inte, det är verkligen sant. En kosack sköt häromdagen ett svin, det kan jag svära på.” På rösten kunde man mycket väl höra, att han icke skämtade.”Åh, det är ju Lukaschka, urwanen”, utropade den gamle jägaren. ”Var sköt han vildsvinet, säg?”

”Jaså, du har inte sett mig häruppe, ja, du är ju också så liten, räcker inte att se så högt”, sade Lukaschka, skämtande med Jeroschkas ovanliga längd. ”Det var nära”, tillade han allvarsamt; ”min bössa låg i sitt fordral, men Iljuschka sköt. Jag ska’ visa dig stället, gubbe, det är inte alls långt härifrån, och jag känner alla stigar. Onkel Mossew”, sade han i myndig, nästan befallande ton till underofficeren, ”tiden är inne för avlösning”. Och utan att invänta befälhavarens order, tog han sin bössa och gick ned utför stegen.

”Kom hit”, ropade underofficeren, och såg sig fundersamt omkring. ”Är det inte din tur, Gur-ko? ... Gå dit upp! Det har blivit en duktig pojke, den där Lukaschka”, sade han till den gamle jägaren, och liksom du kan han aldrig vara sysslolös; han har nyligen gjort ett vackert skott.”

VII

Solen hade nyss gått ned. Hastigt sänkte sig nattens skuggor över landskapet. Kosackerna hade gått till

aftonmåltiden; endast den gamle Jeroschka stannade vid platanen och väntade på höken, om vilken Nazarka hade talat med honom. Lukaschka gick ”Åh, det är ju Lukaschka, urwanen”, utropade den gamle jägaren. ”Var sköt han vildsvinet, säg?”

”Jaså, du har inte sett mig häruppe, ja, du är ju också så liten, räcker inte att se så högt”, sade Lukaschka, skämtande med Jeroschkas ovanliga längd. ”Det var nära”, tillade han allvarsamt; ”min bössa låg i sitt fordral, men Iljuschka sköt. Jag ska’ visa dig stället, gubbe, det är inte alls långt härifrån, och jag känner alla stigar. Onkel Mossew”, sade han i myndig, nästan befallande ton till underofficeren, ”tiden är inne för avlösning”. Och utan att invänta befälhavarens order, tog han sin bössa och gick ned utför stegen.

”Kom hit”, ropade underofficeren, och såg sig fundersamt omkring. ”Är det inte din tur, Gur-ko? ... Gå dit upp! Det har blivit en duktig pojke, den där Lukaschka”, sade han till den gamle jägaren, och liksom du kan han aldrig vara sysslolös; han har nyligen gjort ett vackert skott.”

VII

Solen hade nyss gått ned. Hastigt sänkte sig nattens skuggor över landskapet. Kosackerna hade gått till aftonmåltiden; endast den gamle Jeroschka stannade vid platanen och väntade på höken, om vilken Nazarka hade talat med honom. Lukaschka gickoch gjorde i ordning snaror för fasanerna. Han gjorde sig ingen brådska och sjöng under tiden den ena visan efter den andra. Oaktat han var så grov och stor och händerna i förhållande till växten, gjorde han allt så nätt och behändigt.

”Hallå, Lukaschka!” hördes Nazarkas gälla röst från skogen. ”Kosackerna äro vid aftonmåltiden!” Han röjde sig väg genom buskarna. Under armen hade han en levande fasan.

”Hå, hå”, svarade Lukaschka. ”Var har du tagit den där, från min snara troligen?”

Nazarka var vid samma ålder som Lukaschka och även han hade sista våren inträtt i tjänstgöring. För övrigt voro de grannar och kamrater. Nazarka var liten till växten, ful och mager; hans pipiga, jämmerliga röst var en ren öronpina. Lukaschka satt på tartariskt sätt i gräset och passade sina snaror.

”Jag vet inte; kanske är det din.”

”Har du tagit honom i gropen borta vid platanen, så är den min, ty där lade jag ut snaror i går.” Han steg upp och tittade närmare på fågeln. Tuppen sträckte på huvudet och rullade förskräckt med ögonen. Lukaschka strök honom smeksamt på det vackra huvudet.

”Gå och slakta honom, så skola vi göra en pilav av honom.”

”Skola vi äta upp honom eller ge honom åt underofficeren? Jag tycker inte. om att döda sådana häf kräk”, sade Narzarka.”Vad onkel Mossew beträffar, så har han nog ändå, och slaktningen kan jag själv åtaga mig.” Lukaschka tog fram en liten kniv och skar raskt till; fågeln gjorde en ryckning, men hann ej ens breda ut vingarna, förrän hans blodiga huvud hängde och dinglade. ”Ja, där ser du, så skall det gå till.” Han kastade fågeln i gräset. Nazarka stirrade förskräckt på djuret.

”Vet du vad, Lukaschka”, sade Nazarka och böjde sig för att ta upp fågeln, ”den där gemene djävuln (han menade underofficeren) tänker åter skicka oss till bakhållet att lura på abrekerna. Fomuschkin stod i tur, men honom har han skickat efter rödvin. Nej, alltid är det vi. Huru många nätter ha vi inte fått göra tjänst!”

Tigande gick Lukaschka bort till postlinjen. ”Tag med dig snöret”, ropade han till Nazarka, som alltid lydde honom.

”Men i kväll ska’ han få höra det”, fortsatte Nazarka. ”Ja, jag ska’ säga honom det. Vi neka att gå helt enkelt, vi ä’ ju alldeles uttröttade. Kan inte du säga honom det; på dig skall han höra. Jag tycker, det är förskräckligt.”

”Åh, prat”, sade Lukaschka, som tydligen tänkte på annat. ”Sådant strunt! Ja, om man jagade ut oss från stanitzan där man roar sig, det vore en skandal, men vakten vid postlinjen eller i bakhållet, det kvittar lika.”

”När ska’ du gå till stanitzan?””Till helgen, tänker jag.”

”Gurko har sagt mig, att din Dunajka låter kurtisera sig av Fomuschkin”, sade Nazarka och bytte plötsligt om samtalsämne.

”Nå, så må fan ta’ henne!” sade Lukaschka och visade tänderna utan att skratta. ”Eller tror du inte, att jag kan få en annan?”

”Gurko hade kommit till henne”, fortsatte Nazarka, ”mannen var inte hemma, men Fomuschkin var där och satt och åt kakor. Gurko dröjde där en stund, men så gick han. Från fönstret, under vilket han ställde sig, hörde han, hur hon sade: ”Nu har han gått, den satan; varför äter du inte, min älskling? Stanna hos mig i natt.” Då ropade Gurko utifrån: ”Det är snyggt!”

”Det ljuger du!”

”Nej, det är vid Gud sant.”

Lukaschka teg, men efter ett ögonblick sade han:

”Nåja, om hon har fått en annan, så må fan vara med henne; det finnes gott om andra flickor. Jag är för resten trött på henne för länge se’n.”

”Ack, en så’n skojare!” sade Nazarka. ”Du skulle förresten ha försökt din lycka hos Marjanka, hon har ännu ingen käraste.”

Lukaschkas panna lade sig i djupa veck.

”Varför just Marjanka? ... hon är väl inte bättre än någon annan.”

”Jo, säkert. Försök!””Det var också ett förslag! Är det så ont om flickor i stanitzan?”

Lukaschka tog visslande vägen åt posteringen, och ryckte, medan han gick, bladen av grenarna. Så stannade han med ens framför en liten smärt och rak telning utan grenar, tog fram kniven och skar av den.

”Det där blir en präktig laddstake till min bössa”, sade han och lät det avskurna spöet vina i luften.

Kosackerna sutto på golvet i förstugan till hyddan omkring ett lågt tartariskt bord och åto sin kvällsmat. De talade sinsemellan, om vem som i natt skulle tjänstgöra vid bakhållet. En av dem ropade till underofficeren genom den halvöppna dörren: ”Vem är det, som står i tur?” Och den tillfrågade svarade:

”Burlak har varit där, likaså Fomuschkin.” Och med litet mindre säkerhet i tonen tillade han: ”Ska’ inte Lukascha och Nazarka gå? Och så Erguschow ... jag tycker, att han nu borde ha hunnit att sova ruset av sig.”

”Men om han inte är nykter än, hur ska’ det då bli?” frågade Nazarka halvhögt.

Kosackerna skrattade. Erguschow var den berusade kosacken, som sovit utanför hyddan. Nu kom han intumlande yrvaken och gnuggade sig i ögonen. Lukaschka hade rest sig upp och började att göra sin bössa i ordning.

”Ät och ge er genast i väg”, sade underofficeren.Han väntade tydligen lika litet bifall som lydnad av sina underordnade. ”Om jag inte hade bestämda order, skulle jag inte skicka dit någon. Men befälet kan komma, och dessutom sägs det, att åtta abreker ha gått över floden.”

Han gick mot dörren, som han häftigt stängde efter sig.

”Ja, naturligtvis måste man gå”, sade Erguschow; ”det är ingen tid att förlora; ordning måste det vara i tjänsten. Så låt oss gå då!”

Under tiden stod Lukaschka och höll ett stort stycke fasan framför munnen och sneglade ömsom på Nazarka, ömsom på förmannen och skrattade i mjugg åt bägge två. Kosackerna höllo just på att bryta upp, då Jeroschka, som ända till mörkrets inbrott förgäves hade spejat efter sitt inbillade byte, trädde in i den mörka förstugan. Som en klockas klang, dånade hans väldiga stämma, när han sade:

”Mina barn, jag följer er! Ni sk’a jaga abreker, och jag ska’ jaga vildsvin.”

VIII.

Det var alldeles mörkt, då Jeroschka och de tre kosackerna, klädda i pälskappor, och med gevären på axeln, togo vägen längs floden för att begiva sig till bakhållet. Nazarka vägrade först att följa med,

Tolstoj II

10 Han väntade tydligen lika litet bifall som lydnad av sina underordnade. ”Om jag inte hade bestämda order, skulle jag inte skicka dit någon. Men befälet kan komma, och dessutom sägs det, att åtta abreker ha gått över floden.”

Han gick mot dörren, som han häftigt stängde efter sig.

”Ja, naturligtvis måste man gå”, sade Erguschow; ”det är ingen tid att förlora; ordning måste det vara i tjänsten. Så låt oss gå då!”

Under tiden stod Lukaschka och höll ett stort stycke fasan framför munnen och sneglade ömsom på Nazarka, ömsom på förmannen och skrattade i mjugg åt bägge två. Kosackerna höllo just på att bryta upp, då Jeroschka, som ända till mörkrets inbrott förgäves hade spejat efter sitt inbillade byte, trädde in i den mörka förstugan. Som en klockas klang, dånade hans väldiga stämma, när han sade:

”Mina barn, jag följer er! Ni sk’a jaga abreker, och jag ska’ jaga vildsvin.”

VIII.

Det var alldeles mörkt, då Jeroschka och de tre kosackerna, klädda i pälskappor, och med gevären på axeln, togo vägen längs floden för att begiva sig till bakhållet. Nazarka vägrade först att följa med,

Tolstoj II

10men Lukaschka tog honom i så sträng upptuktelse, att han inte vågade neka. Under tystnad veko de in på en liten undangömd gångstig, som nästan doldes av vassen. En stor, svart trästam, som av vattnet kastats upp på stranden, låg där, och runt omkring hade vassen nyligen blivit tilltrampad.

”Är det här? frågade Nazarka.

”Ja, varför inte”, svarade Lukaschka. ”Slå er ned här, jag kommer strax tillbaka, jag skall bara visa gubben den där platsen, som jag lovat.”

”Det här är det bästa ställe, man kan välja”, sade Erguschow; ”vi se allt, men ingen kan se oss. Här stanna vi.”

Nazarka och Erguschow bredde ut sina pälskappor på marken invid stammen och lade sig ned, medan Lukaschka avlägsnade sig med Jeroschka. Med lätta steg, utan att göra det minsta buller, gick Lukaschka framför den gamle.

”Jag skall visa dig, var vildsvinen gått fram, det är ingen mera än jag, som vet det. Det är icke långt härifrån.”

”Du är en hederspojke”, sade den gamle viskande, ”visa mig stället!”

När de hade gått några steg, stodo de vid en vat-tenpöl; Lukaschka stannade och visslade.

”Ser du”, sade han helt tyst, ”hit komma de för att dricka”, och han visade på tydliga spår i marken.

”Kristus hjälpe dig”, sade den gamle; ”de skola nog komma. Du kan gå, jag stannar.”Ensam gick Lukaschka samma väg tillbaka längs floden, och hans blickar vilade än på vassen, än på Tereks brusande vågor.

”De stå väl på vakt, de också”, sade han för sig själv med tanken på abrekerna, eller smyga de omkring här i närheten.”.

Plötsligt for han ihop och grep sitt gevär. Ett knakande i vassen och ett plumsande i vattnet hördes alldeles invid honom. Den mörka skepnaden av ett vildsvin försvann i vassen. Flodens glänsande spegel återgav bilden. Lukaschka siktade, men hann ej skjuta, förrän djuret försvann i vassen. Han svalde förtreten och fortsatte sin

väg.. Kommen nära bakhållet, visslade han. Kamraterna svarade honom, och han gick fram till dem.

Nazarka hade somnat, väl insvept i sin pälskappa, bredvid honom satt Erguschow med benen i kors under sig. Han flyttade litet på sig för att ge plats åt Lukaschka.

”Det är riktigt trevligt, att vara på vakt här!” sade Erguschow., ”ett riktigt bra ställe. Har du nu följt den gamle?”

”Ja, det har jag”, sade Lukaschka och bredde ut sin kappa på marken. ”Och så har jag skrämt upp ett vildsvin nära vattnet, ett vackert djur. Hörde du?”

”Ja, jag hörde, hur det knakade i småskogen och tänkte med detsamma, att du hade skrämt upp ett villebråd. Men nu måste jag sova ett litet tag. Dukan väcka mig vid hanegället, ty ordning måste det vara. Se’n ska du sova och jag skall vaka!”

”Tack, jag är inte sömnig”, svarade Lukaschka. Natten var mörk, men lugn och varm. På ena sidan av horisonten lyste stjärnorna, men andra delen av himlen skymdes av ett stort, svart moln, som långsamt nalkades och spred sig till den ljusare delen av himlen. Kosackerna hade Terek framför sig, och på sidan och bakom sig hade de en tät vägg av vassrör. Emellanåt började vassen utan synbar orsak att vaja och susa och dess stänglar gnedo sig mot varandra.

Nedifrån sedda, voro vassrören som lövade trädgrenar, avtecknande sig mot den ljusa himlaranden. Floden brusade, de blänkande, bruna vågorna skummade omkring sandbankarna och mot stränderna, vattnet och molnen allt flöt tillsammans i ett ogenomträngligt mörker. Över vattenytan drogo svarta skuggor, som kosackernas vana ögon sågo voro förbiflytande stockar. En och annan blixt, som återspeglades i vattnet, lyste för ett ögonblick upp den motsatta stranden.

Suset i vassen, kosackernas snarkande, surret av insekterna och flodens dån — alla dessa enformiga nattliga ljud avbrötos titt och tätt av ett avlägset skott, samt av nedstörtandet av strandkanten i vattnet, av någon stor fisks plaskande lek i vassen eller av ett villebråds framträngande genom den täta urskogen. En uggla flög med långsamma vingslag överfloden. Då hon hade kommit mitt över kosackernas huvuden, vände hon tvärt mot skogen och länge hördes rasslet av hennes vingar mot trädgrenarna. Vid minsta buller lyssnade den vakande kosacken ivrigt, knep ihop ögonen och grep sakta efter geväret.

Så skred natten framåt. Det svarta molnet drog sig mot väster, och mellan dess sönderslitna kanter syntes himlen klar och stjärnprydd, medan den bleka halvmånen övergöt bergen med ett trolskt skimmer. Det började att kännas kyligt. Nazarka vaknade, pratade litet, men somnade på nytt. Lukaschka fann det långtrådigt att vaka; han steg upp, tog sin kniv och började att skära en laddstock till sin bössa. Han tänkte på tschetschenerna uppe i bergen, undrade om de skulle trotsa kosackerna och gå över floden och om de möjligen skulle välja annat ställe än denna plats. Han spanade utefter floden, men såg intet annat än den svagt belysta andra stranden. Så slog han dem ur tankarna och väntade ivrigt, att det skulle bli tid att väcka kamraterna och återvända till stanitzan.

Med stanitzan kommo tankarna på Dunajka, hans käraste, och harmen steg upp inom honom. Morgonens annalkande började giva sig tillkänna, ur vattnet steg en silvervit dimma, och örnungarna slogo med vingarna och läto höra sina gälla skrik. Långt borta från stanitzan hördes tuppens första galande, i fjärran svarades han av en annan, ochsnart hördes andra tuppar gala från alla håll och kanter.

”Nu är det tid att väcka dem”, tänkte Lukaschka. vars sömnlösa ögon började att bliva tunga. Har. vände sig mot sina kamrater och sökte gissa, vems ben det var, som han hade framför sig, då plötsligt ett lätt vågskvalp fäste hans uppmärksamhet; han såg på bergen, som avtecknade sig mot himlaranden, åt flodens andra strand och på de flytande grenarna ... Han tyckte det var, som om stranden rörde sig, och floden däremot var stilla, men det varade blott ett ögonblick. Åter såg han ditbort och fäste sin blick på vattnet. En mörk trädstam, över vilken en lång gren sköt upp, väckte hans synnerliga uppmärksamhet, ty den flöt på ett så eget sätt, utan att snurra omkring mitt i strömmen, det såg nästan ut, som om den flöt emot strömmen och skar Terek på dess grunda ställen. Lukaschka tog ej sina ögon ifrån den och ännu mera väcktes hans misstankar, när stammen stannade vid en av sandbankarna. Han tyckte sig se en hand bakom stammen.

”Ha!” sade han, ”jag skall ensam döda en abrek!” Han grep bössan, spände hanen, höll andan och siktade, utan att för en sekund flytta blicken från stammen. Hjärtat bultade så häftigt i bröstet på honom, att han måste dröja ett ögonblick. Han lyssnade. Stammen började åter att röra på sig och klöv vattnet i riktning mot stranden.

”Om jag inte skulle träffa honom?” tänkte kosac-ken. Månens bleka ljus visade ett tartarhuvud bredvid stammen. Lukaschka siktade rakt på huvudet, det tycktes honom helt nära, alldeles intill bösspipan. ”Det är en abrek”, tänkte han helt glad och enligt sin barndomsvana sade han: ”I Fadrens, Sonens .. och tryckte av. För ett ögonblick lyste vattnet och vassen upp av skottet, ekot återgav knallen. Stammen flöt icke längre med vågorna, utan fördes runt omkring i strömvirveln.

”Hallå!” skrek Erguschow, reste sig upp och grep sin bössa.

”Tig, för tusan!” väste Lukaschka med sammanbitna tänder; ”det är abrekerna!”

”Har du dödat en?” frågade Nazarka.

Men kosacken svarade icke. Han laddade om sin bössa och såg efter stammen, som fördes bort av strömmen, tills den hejdades av en sandbank. ”En svart rörlig massa höjde sig ovan vattnet.

”Varför svarar du inte? Vad har du skjutit?” upprepade kosackerna.

”Jag har dödat en abrek, det var allt!” sade Lukaschka, men hans stämma var helt upprörd. ”Han simmade därborta, nära sandbanken, och jag sköt honom!”

”Du pratar”, sade Erguschow, och gnuggade sig i ögonen.

”Nå, så se då!” skrek Lukaschka, i det han fattade Erguschow vid axlarna och böjde honom ned med sådan kraft, att denne gav till ett skri. Hansåg, dit Lukaschka visade, varseblev kroppen och ändrade genast ton.

”Håll, säger jag. Där finnas flera”, viskade han, och spände hanen på sin bössa. Det där var spionen, de andra komma efter, var säker på det!”

Lukaschka kastade av sig rocken och gördeln.

”Är du galen, vad tänker du göra?” utbrast Erguschow. ”Rör dig inte ur fläcken, eller är du dödens. Är han död, så kan han ju icke undkomma. Ge mig lite krut! Nazarka, spring till posteringen, men inte längs stranden, ty då är du dödens!”

”Du tror, att jag skulle gå ensam? Nej tack! Gå själv!” sade Nazarka ilsket.

Lukaschka gick ned till floden.

”Stanna, säger jag”, ropade Erguschow till honom. ”Ser du inte, att han är stilla. Det är ju snart morgon, vänta tills hjälp kommer från posteringen. Gå, Nazarka; är du en sådan kruka? Du skall inte vara rädd, säger jag dig!”

”Lukaschka”, sade Nazarka, ”hur gick det till, när du dödade honom?”

Lukaschka hade ändrat mening. ”Gå bägge två till posteringen”, sade han, ”så skall jag stanna här ensam. Bed dem skicka hit en ridande patrull; ifall flera abreker ha gått över floden, måste vi söka att fånga dem alla.”

Erguschow steg upp.

”De skola inte komma undan”, sade han. De bägge kosackerna gjorde korstecknet och begåvo sig av.De undveko stranden och togo vägen genom snåren åt skogsvägen.

”Och du, Lukaschka, håll dig stilla”, sade Ergu-schow ännu en gång, ”om du rör dig, är det slut med dig.”

”Gå bara”, sade Lukaschka, ”jag skall nog reda mig.” Han undersökte sin bössa och kröp ned bakom stammen; han tog ej sina ögon från sandbanken och lyssnade i spänd väntan.

Det var långt till posteringen och han började bli otålig. Han fruktade, att de abreker, som följt efter den dödade, skulle undkomma och att han skulle förlora detta byte liksom vildsvinet förra aftonen. Spejande såg han sig

omkring och i vilket ögonblick som helst var han färdig att ge eld. Att hans eget liv stod på spel, däråt ägnade han ej en tanke.

IX.

Det var i dagningen. Man kunde nu tydligt se den dödade tschetschenens lik vagga fram och åter vid sandbanken. Plötsligt hördes steg närma sig, vassen rörde sig. Lukaschka spände genast hanen på geväret och skulle just börjà sitt: ”I Guds, Fadrens, Sonens ...” då stegen tystnade, och gamle Je-roschkas lugna röst hördes ifrån vassen: ”Hallå, kosacker. Döda inte gamle farbror!”' De undveko stranden och togo vägen genom snåren åt skogsvägen.

”Och du, Lukaschka, håll dig stilla”, sade Ergu-schow ännu en gång, ”om du rör dig, är det slut med dig.”

”Gå bara”, sade Lukaschka, ”jag skall nog reda mig.” Han undersökte sin bössa och kröp ned bakom stammen; han tog ej sina ögon från sandbanken och lyssnade i spänd väntan.

Det var långt till posteringen och han började bli otålig. Han fruktade, att de abreker, som följt efter den dödade, skulle undkomma och att han skulle förlora detta byte liksom vildsvinet förra aftonen. Spejande såg han sig omkring och i vilket ögonblick som helst var han färdig att ge eld. Att hans eget liv stod på spel, däråt ägnade han ej en tanke.

IX.

Det var i dagningen. Man kunde nu tydligt se den dödade tschetschenens lik vagga fram och åter vid sandbanken. Plötsligt hördes steg närma sig, vassen rörde sig. Lukaschka spände genast hanen på geväret och skulle just börjà sitt: ”I Guds, Fadrens, Sonens ...” då stegen tystnade, och gamle Je-roschkas lugna röst hördes ifrån vassen: ”Hallå, kosacker. Döda inte gamle farbror!””Gode Gud, så när hade jag skjutit dig!” sade Lukaschka.

”Och vad har du skjutit?” frågade den gamle. Hans kraftiga stämma ljöd över floden och tiüngde inåt skogen, den liksom skingrade nattens mystiska tystnad. Dagen bröt fram mer och mer.

”Du har ingenting sett du, gubbe”, sade Lukaschka, ”men jag har dödat ett högdjur.”

Den gamle jägarens blick hängde vid grunden, som nu lågo i fullt dagljus.

”Han simmade med grenen fäst på ryggen, men han lurade mig inte. Ser du där? Kan du se honom?”

”Skulle jag inte se honom”, sade Jeroschka, och hans ansikte fick ett strängt och allvarligt uttryck. ”Det var en tapper man, och du har dödat honom”, tillade han medlidsamt.

”Jag hade just krupit ned där”, fortsatte Lukaschka, ”då jag fick se något mörkt borta vid andra stranden. Jag såg på det länge; så med ens rörde det sig. Det var en ofantligt stor trädgren, som flöt på vattnet, men inte med strömmen, utan den skar floden på tvären. Så stack ett huvud fram bakom den. Jag måste resa mig upp för att se tydligt, det hörde han och smög sig fram på sanden. ”Vänta, tänkte jag, nu är du fast!” Men min strupe var som sammansnörd ... Jag spände hanen och stod orörlig; han började simma igen. När han kom i månstrimman, såg jag hans rygg tydligt... I Fadrens,Sonens och den helige Andes namn! Jag sköt och såg genom krutröken, hur han sprattlade. Jag hörde hans stönande eller tyckte mig höra det... men Gud vare tack, jag hade träffat honom. Han försökte resa sig, men hade ej kraft och i nästa ögonblick låg han styv och stel. Han har ej rört sig sedan, han måste vara död. Mina kamrater sprungo till posteringen efter hjälp ... bara ej de andra nu komma undan!”

Den gamle skakade svårmodigt på huvudet. ”Jaså, det gick till så ...” sade han endast.

Högljudda rop hördes i detsamma. Det var kosacker till häst och till fots; man hörde deras ivriga röster i småskogen.

”Har ni båt med er?” ropade Lukaschka.

”Bra gjort, Lukaschka!” skrek en av kosackerna, ”för nu också hit honom.”

Utan dröjsmål klädde Lukaschka av sig, men höll under tiden oavvänt ögonen på sitt byte.

”Vänta, Nazarka är ju strax här med båten”, skrek underofficern.

”Du är en dåre, tag åtminstone din dolk med”, hördes en annan ropa. ”Tänk, om han ännu lever l”

”Dumheter!” svarade Lukaschka, och tog av sig kortbyxorna, gjorde korstecknet och kastade sig i vattnet, som stänkte högt upp omkring honom. Med långa, kraftiga simtag nådde han sandbanken. Kosackerna på stranden pratade högt. Tre av dem hade till häst begivit sig ut att undersöka den när-måste trakten. Vid en krökning syntes Nazarka med båten.

Lukaschka steg upp på grundet, böjde sig över liket och ruskade det gång på gång. ”Han är stendöd”, ropade han med genomträngande stämma.

Kulan hade gått tvärs igenom huvudet. Den döde var klädd i kortbyxor och skjorta; på ryggen hade han bössan bunden och en dolk, samt den trädgren, som till en början hade narrat Lukaschka.

Man hade dragit liket ur vattnet upp på gräset. Runtomkring stodo kosackerna; en av dem sade: ”Så skall man fånga korparna.”

”Så gul han är!” sade en annan.

”Vart ha väl de våra ridit i väg? Abrekerna äro tydligen kvar på andra sidan floden. Men om han ej haft flera bakom sig, hur kunde han våga sig ut så ensam?”

”Det måste ha varit en djärv en, en äkta dschigit!” sade Lukaschka hånfullt, i det han vred vattnet ur de våta kläderna under ideliga frosskakningar, ”han har färgat skägget och kortklippt det!”

”Han hade stoppat sin blus i en påse på ryggen, så hade han lättare att simma”, sade en.

Underofficeren, som stod och höll den dödes vapen i handen, sade till Lukaschka:

”Tag du jackan och dolken och låt mig få bössan, så ska’ jag ge dig tre rubel för den. Jag ville gärna behålla den som ett minne. Se, den har en spricka”, tillade han och blåste i pipan.Lukaschka teg. Han blev tydligen förargad över underofficerens gnidenhet, men han visste, att det var ingenting att göra åt saken. Han kastade tsche-tschenens röck på marken: ”Om det åtminstone hade varit ett bra plagg, men sådana här lumpor!”

”Du kan väl ha den, när du hugger ved”, föreslog en av kosackerna.

”Mosew, jag går hem nu”, sade Lukaschka till underofficeren; han hade tydligen glömt förargelsen och ville draga nytta av vad han hade avstått till underofficeren.

”Gå du, gärna för mig! Och nu, gossar, för liket till posteringen, men först måste ni göra ett skyddstak av grenar att täcka över det med för solen; de skola kanske komma för att återköpa liket!”

”Det är ju inte så varmt”, anmärkte någon.

”Nej, men schakalerna kunna sönderslita honom”, sade någon bland kosackerna.

”Vi måste ställa ut vakt; ifall de komma för att lösa ut honom, vore det illa, om de funne honom sönderSliten av schakalen”

”Nå, Lukaschka, gör med den saken, som du vill, men bjud nu dina kamrater på ett glas”, sade underofficern.

”Ja, det hör till” ropade kosackerna med en mun. ”Tänk vilken tur Gud gett dig, att så utan vidare döda en abrek!”

”Köp dolken och jackan”, svarade Lukaschka; hitmed pengar! Jag säljer kläderna också, ty de gå inte på mig, den stackars saten var ju så mager.”

En av kosackerna betalade en rubel för rocken, en annan bjöd två ämbar vin för dolken.

”Drick, kamrater”, sade Lukaschka, jag bjuder på ett ämbar, jag skall själv hämta det från stanitzan!”

”Nu får det vara nog med skämt”, sade underofficeren, ”för bort liket, det här blir en ful historia att berätta vid hemkomsten ...”

”Vad stå ni och gapa på! skrek Lukaschka med befallande stämma till kosackerna, som tycktes ogärna vilja röra vid den döde. ”Släpa bort honom!” De lydde honom, som om han hade varit deras förman. Men när de hade gått några steg, stannade de, släppte ned kroppen och stodo tysta ett ögonblick. Nazarka gick fram och lyfte upp huvudet, så att det runda blodiga såret vid tinningen blev synligt. ”Se, ett sådant märke han fått i pannan”, sade han, ”men han kan inte gå förlorad, han skall kännas igen av de sina!”

Ingen svarade. Tystnadens ängel berörde dem alla med sin vinge.

Solen hade gått upp, och dess strålar glittrade på de gröna, daggbegjutna ängarna; man hörde bruset av Tereks vågor och fasanernas skri, när de hälsade morgonen. Runt omkring den döde stodo kosackerna och sågo på honom.

”Han var en man”, sade en, som tydligen beundrade den döde.”Ja, hade du fallit i hans händer, skulle han säkert inte ha gett dig pardon!” sade en annan.

Tystnadens ängel flög bort. Kosackerna satte sig på nytt i rörelse och pratade högt och livligt. Två av dem gingo för att skära grenar till skyddstaket, de andra gingo till postlinjen.

Lukaschka och Nazarka slogo in på vägen till sta-nitzan. Trots sin hastiga gång upphörde de ej att prata med varandra.

”Säg henne inte, att jag är kommen”, sade Lukaschka kort; ”men tag reda på, om mannen är hemma!”

”Och jag skall gå till Jamka, vi sk’a festa litet; eller hur? sade Nazarka undfallande.

”Ja visst, men inte i kväll!”

Då de hade kommit till stanitzan, togo sig bägge två ett rus och sovo sedan ända till aftonen.

X.

Tre dagar efter ovan beskrivna händelse inryckte två kompanier av ett kaukasiskt infanteriregemente i Novvomlinsk. På torget stodo de frånspända trossvagnarna. Kosackerna hade grävt en grop och samlat upp ved från de omkringliggande gårdarna; de hade nu gjort upp eld och kokade kvällsgröten. Sergeanterna ropade upp manskapet; soldaterna slogo ”Ja, hade du fallit i hans händer, skulle han säkert inte ha gett dig pardon!” sade en annan.

Tystnadens ängel flög bort. Kosackerna satte sig på nytt i rörelse och pratade högt och livligt. Två av dem gingo för att skära grenar till skyddstaket, de andra gingo till postlinjen.

Lukaschka och Nazarka slogo in på vägen till sta-nitzan. Trots sin hastiga gång upphörde de ej att prata med varandra.

”Säg henne inte, att jag är kommen”, sade Lukaschka kort; ”men tag reda på, om mannen är hemma!”

”Och jag skall gå till Jamka, vi sk’a festa litet; eller hur? sade Nazarka undfallande.

”Ja visst, men inte i kväll!”

Då de hade kommit till stanitzan, togo sig bägge två ett rus och sovo sedan ända till aftonen.

X.

Tre dagar efter ovan beskrivna händelse inryckte två kompanier av ett kaukasiskt infanteriregemente i Novvomlinsk. På torget stodo de frånspända trossvagnarna. Kosackerna hade grävt en grop och samlat upp ved från de omkringliggande gårdarna; de hade nu gjort upp eld och kokade kvällsgröten. Sergeanterna ropade upp manskapet; soldaterna slogoned pålar att binda hästarna vid, kvartermästarna gingo gata upp och gata ned och anvisade plats för officerare och soldater. Man såg en lång rad av grönmålade transportvagnar,

ammunitionskärror och hästar samt rykande fältkittlar. Kaptenen, löjtnanten och Onissim Michailowitsch, fältväbeln, alla voro de där. Denna by hade blivit dem anvisad till garnisonsort, och nu voro de här, alltså hemma hos sig. Men varför skulle de förläggas just i denna by? Vilka voro dessa kosacker? Tyckte de om, att regementet skulle ligga här? Betydde ingenting, ingen frågade därefter.

Som en bisvärm spridde sig de trötta och dammiga soldaterna på bygatorna och utan att bry sig om invånarnas synbara missnöje, pratade de sinsemellan. De gingo två och tre tillsammans och hälsade på i stugorna, där de lade från sig sin packning, gjorde det bekvämt för sig och skämtade med kvinnorna. På torget, vid elden, där grötgrytorna kokade, soldaternas älsklingsplats, samlades en stor grupp. Med piporna i munnen sågo soldaterna än på elden, än på den lätta ångan, som steg upp i den klara, rena aftonluften. De skämtade med varandra och skrattade åt kosackernas vanor och bruk, som så väsentligt skilja sig från ryssarnas. Överallt såg man soldater, från gårdarna hörde man deras skratt, blandat med kosackhustrurnas vreda, gälla skrik, då de värnade sin egendom och vägrade giva soldaterna vatten och husgerådssaker. De små barnen smögo sig in-till mödrarna och följde med förskräckta blickar de obekanta soldaternas rörelser eller sprungo efter dem på vördnadsfullt avstånd. Gamla kosacker kommo ut ur sina hyddor och satte sig på marken; med dyster tystnad iakttogo de soldaterna, inom sig undrande, vad allt detta skulle betyda.

Olenin, som redan hade i tre månader tjänat som fänrik vid det kaukasiska regementet, hade sitt kvarter i ett av byns bästa hus, hos fänrik Ilja Wassilje-witsch, d. v. s. hos den gamla Ulitka.

”Vad skall det bli av allt det här. Dmitri Andre-jewitsch?” sade Wanjuschka ängsligt till Olenin, som satt till häst och efter fem timmars marsch belåten red in på gården till det honom anvisade kvarteret.

”Nå, hur är det fatt, Ivan?” frågade han, i det han klappade sin häst och tittade på Wanjuschkas upphettade, förstörda ansikte, när denne kom körande med en vagn och började att packa upp bagaget.

Olenin såg ut som en helt annan människa. Hans förr slätrakade kinder voro nu beväxta med mustascher och skägg på både haka och kinder. Medan förr hans ansikte hade genom oordentligt nattliv fått en gulaktig färgton, låg nu en sund rodnad över panna och kinder. I stället för den fina, nya, svarta fracken bar han en smutsig tscherkeska med breda veck samt vapen, och i stället för den nystärkta skjortkragen såg man nu hans nakna hals skjuta upp ur den röda underdräkten av siden. I klädseln ef-

Tolstoj II

11terhärmade han tscherkesserna, men mycket ofullständigt. Man kände genast i honom igen en ryss och icke en dschigit, men hela hans yttre visade munterhet, hälsa och självförtroende.

”Ni finner det löjligt, men försök en gång att tala med detta folk, man får icke ett ord ur dem.” — Buttert kastade Wanjuschka ett järnämbar på tröskeln.

”Du skulle ha vänt dig till stanitzans äldste.”

”Men jag känner ju varken väg eller stig”, svarade Wanjuschka vresigt.

”Vem har förargat dig så där?” frågade Olenin och såg sig omkring.

”Hin anamme dem, fy! Någon husbonden finns här inte, han har farit på fiske någonstädes, säga de, och käringen är en riktig satan”, svarade Wanjuschka och tog sig om huvudet. ”Hur skall man kunna leva här? Det är värre än hos tartarerna. Och det skall ändå vara kristna! Jag tycker bättre om tartarerna!” slöt Wanjuschka och vände sig bort.

”Ah, är det inte liksom hos oss hemma på landet”, sade Olenin hånfullt utan att stiga av hästen.

”Var god och ge mig hästen”, sade Wanjuschka, som tydligen tyckte mycket illa om sakernas nya ordning, men fogade sig i sitt öde.

”Är således en tartar bättre, säger du, Wanjuschka?” upprepade Olenin och steg av hästen.

”Ja, ni kan skratta, ni tycker, det är löjligt”, sade Wanjuschka retad.”Låt kosackerna vara i fred och förarga dig inte, Ivan Wassilitch”, svarade Olenin, som fortfarande skrattade. ”Jag skall genast gå till värdfolket; du skall få se, att jag skall ställa allt till rätta. Du skall få se, huru belåtna vi skola leva här, reta bara inte upp dig.”

Wanjuschka svarade icke, utan bara tittade ringaktande efter sin herre och skakade på huvudet.

Wanjuschka såg i Olenin endast sin herre, och Olenin såg i Wanjuschka endast tjänaren, och säkert skulle båda ha blivit mycket förundrade, ifall någon hade sagt dem, att de voro vänner. Och dock voro de verkligen vänner, utan att de visste det själva. Som elvaårig livegen gosse togs Wanjuschka upp i huset, då Olenin var i samma ålder. När sedan Olenin blev femton år, sysselsatte han sig en tid med att undervisa Wanjuschka. Han lärde honom att läsa franska, varöver Wanjuschka var mycket stolt och i ögonblick, då han var vid gott lynne, lät han höra bara franska glosor och fraser, som han alltid ledsagåde med ett dumt skratt.

Olenin sprang uppför trappan och öppnade dörren till förstugan. Marjanka, som var klädd blott i ett rosenfärgat lintyg eller lång skjorta, såsom kosackkvinnorna vanligtvis gå inomhus, sprang förskräckt tillbaka från dörren, tryckte sig tätt intill väggen och betäckte den nedre delen av ansiktet med den vida ärmnen på sin tatariska skjorta. När Olenin öppnade mera på dörren, fick han ihalvmörkret se den unga kosackkvinnans hela höga, smärta gestalt. Med ungdomens hela nyfikenhet märkte han genast de sköna, ungdomliga former, som tydligt trädde fram under den tunna skjortan och de vackra, mörka ögonen, som med ett uttryck av barnslig förfäran och rädd nyfikenhet voro riktade på honom.

”Det är hon”, tänkte Olenin. ”Nå, det finns nog många sådana”, tänkte han sedan, när han öppnade den andra dörren. Den gamla Ulitka låg på knä, också i blotta linnet, med ryggen vänd åt honom, och skurade golvet.

”God morgon, mor lilla; jag har kommit för inkvarteringens skull”, började han.

Utan att stiga upp svarade kosackhustrun, i det hon vände sitt elaka, men ännu ganska vackra ansikte mot Olenin:

”Vad skall du göra här? Gör du narr av mig? Jag skall ge dig, jag! Må pesten komma över dig”, skrek hon, drog ihop ögonbrynen och blängde ilsket på honom. Olenin, som hade trott, att de trötta, tappra kaukasiska trupperna skulle vara välkomna överallt, och i all synnerhet hos kosackerna, deras vapenbröder, blev alldeles förbluffad över detta mottagande.

Utan att visa sig förargad ville han söka att klargöra, att han skulle betala inkvarteringen, men hon överröstade honom.

”Varför har du kommit hit? Vänta du bara, minman kommer snart och han skall lära dig annat! Jag behöver inte dina fördömda pengar, jag önskar, att jag aldrig hade sett dig! Du vill komma och röka huset fullt med tobak, och så betala för det... Bäst vore en kula i skallen på dig!” skrek hon med sin genomträngande röst.

Olenin lämnade stugan, följd av Ulitkas skällsord. ”Wanjuschka har tydligen rätt”, tänkte han, ”så skulle inte en tartar kunna bära sig åt.”

I samma ögonblick, han gick ut, sprang Marjanka plötsligt framför honom ut ur förstugan. Liksom förut var hon klädd endast i blotta linnet, men ända till ögonen inhöljd i en vit duk. Hon sprang barfota utför trappan, stannade sedan ett ögonblick, vände sig om och såg med sina stora, muntra ögon på den unge mannen, och försvann sedan bakom husknuten.

Den vackra flickans fasta, ungdomliga gång, den vilda blicken ur hennes glänsande ögon under den vita duken, och hennes smärta, kraftiga gestalt väckte alltmera Olenins beundran.

”Det måste vara hon”, tänkte han och glömde helt och hållet inkvarteringen. Alltjämt tittande efter Marjanka, gick han och sökte upp Wanjuschka.

”Så skygg den flickan är!” sade Wanjuschka, ännu sysselsatt med att avlasta bagaget, men i något bättre lynne. ”Hon är som ett föl på steppen.” Med högtidlig ton tillade han: ”la femme!” och brast ut i ett klingande skratt.

XI.

Mot aftonen kom gamlefar hem från fisket och då han fick höra, att inkvarteringen skulle betalas, lugnade han sin hustru och gav vad Wanjuschka ville ha.

Snart voro inackorderingarna vederbörligen installerade. Värdfolket flyttade själva in i vinterstugan och avstodo sommarstugan åt fänriken för tre rubel i månaden. Olenin åt och lade sig att sova. Då han vaknade fram emot aftonen, badade han, klädde sig och satte sig vid fönstret åt gatan, rökande en cigarrett. Luften började att bliva svalare. Hyddan med sitt utskurna tak kastade en sned skugga över den dammiga bygatan, och skuggan började redan att sträcka sig över grannhusets lägre tak, som var täckt av vassrör, vilka glänste i den nedgående solens strålar. Luften blev friskare. I byn blev det lugnare, soldaterna voro inkvarterade och läto ej vidare höra av sig. Boskapshjordarna drevos icke ännu in, och folket dröjde kvar ute på ängarna.

Det hus, där Olenin fått kvarter, låg nästan i byns utkant. Från fjärran, från andra sidan av Terek, från den trakt, varifrån Olenin kom, hördes dova skott. Olenin kände sig väl till mods efter sitt tre månaders lägerliv. Hans nytvagna ansikte var an-genämt svalt och hans lemmar uppfriskade av en under fälttåget ovanlig känsla av renhet efter badet, han kände sig kraftig och belåten. Till själen kände han sig lika frisk och sund. Han tänkte på fälttåget, på de faror han varit utsatt tör, hur han skött sig med heder, icke sämre än någon annan, och huru han hade blivit mottagen som kamrat av tappra kaukasiska krigare. Minnena från Moskva hade bleknat bort, det gamla livet var för alltid förbi, och han hade börjat ett helt och hållet nytt liv, som hittills var fritt från förvillelser.

Här kunde han som en ny människa i en ny omgivning få en ny och god mening om sig själv. Han erfor en ungdomlig känsla av återvaknande livslust och när han än genom fönstret såg på, huru pojkarna i husets skugga rullade sina tunnband, än såg sig om i sitt nya hemvist, tänkte han på, huru behagligt han för sig skulle kunna inrätta livet i kosackbyn. Han såg bort mot bergen och på himlen och i alla hans minnen och drömmar blandade sig en känsla av andakt för naturen. Hans nya tillvaro hade börjat långt bättre, än han kunnat hoppas, då han lämnade Moskva. Och bergen sedan, bergen, bergen, de förlänade tjusning åt allt, vad han tänkte och kände.

”Farbror Jeroschka har kysst en hynda och han har slickat på ett krus!” skreko plötsligt kosackbarnen utanför och samlade sig i en klunga på byvägen. ”Han har kysst en hynda, och supit upp sin dolk!”skreko pojkarna och rusade om varandra fram och åter.

Detta oväsen gällde farbror Jeroschka, som med geväret på axeln och några fasaner kom hem från jakten.

”Ja, det är min synd, mina barn, det är min synd!” sade han och vinkade mot alla fönster i stugorna och tittade åt båda sidor av gatan. Ja, jag har supit upp min hynda, det är min synd”, återtog han. Han var tydligen förargad, men sökte att låtsa, som om alltsammans vore honom likgiltigt.

Olenin förundrade sig över barnens sätt emot den gamle jägaren, men ännu mera förvånades han över det intelligenta ansiktet och den kraftfulla gestalten hos den, som de kallade ”farbror Jeroschka.”

”Farbror! Kosack!” ropade han till honom, ”kom hit litet.”

Den gamle tittade åt fönstret och stannade.

”God dag, goda människa”, sade han och lyfte mössan från sitt kortklippta huvud.

”God dag, käre vän! Vad är det barnen skrika till dig?”

Jeroschka kom fram till fönstret.

”De göra narr av mig, gamle stackare. Men det gör ingenting; det tycker jag om. De få gärna ha roligt åt gamle farbror”, sade han, i den underligt sjungande ton som gammalt ärevördigt folk älskar att använda. ”Är du befälhavare för soldaterna, säg?””Nej, jag är fänrik. Men var har du skjutit de där fasanerna?”

”I skogen sköt jag tre stycken hönor”, sade han och vände mot fönstret sin breda rygg, på vilken tre fasaner dinglade, med sitt blod fläckande jackan. ”Har du sett sådana förr? Om du vill ha, så får du gärna ett par”, och han räckte två fasaner genom fönstret. ”Är du också jägare?”

”Ja, jag sköt själv fyra stycken under marschen.”

”Fyra! Jo, det var en hög”, sade den gamle spefullt. ”Nå, tycker du om att dricka då? Dricker du vin?”

”Ja varför inte. Jag dricker rätt gärna.”

”Ah, du tycks vara en hygglig karl; vi måste bli vänner.”

”Gott! Kom in då!” sade Olenin, ”så ska vi ta oss ett glas.”

”Det är bra, jag kommer”, svarade gubben, ”men se där, tag fasanerna!”

Man kunde se på den gamles ansikte, att fänriken föll honom i smaken, ävensom att han genast hade förstått, att det hos fänriken skulle gratis bestås något att dricka, och därför kunde det väl vara lönt att skänka bort ett par fasaner.

Efter några ögonblick syntes Jeroschkas väldiga gestalt i dörröppningen, och Olenin märkte nu först riktigt, huru jättestor och muskulös hans kropp var. Ehuru hans rödbruna ansikte, som omgavs av ett yvigt, vitt skägg talade om ålder och strapatser, få-rat som det var av dylika rynkor, viro dock musklerna på hans armar, ben och skuldror ovanligt ungdomliga. På huvudet syntes genom det korta håret djupa ärr, den seniga, kraftiga halsen, med sina stora ådror, låg i styva veck, likscm på en oxe. De koppärriga händerna voro sargade och skråmiga. Med lätta och raska steg trädde han över tröskeln, ställde bössan i en vrå, kastade en hastig överblick över rummets inredning och bohag. Han förde med sig en stark, men icke obehaglig lukt av vin, brännvin, krut och blod.

Jeroschka bugade sig för helgonbilderna, strök sig över skägget och gick fram till Olenin, vilken han räckte sin tjocka, svarta hand.

”Kosschkildii!” sade han, vilket på tartariska betyder: ”Frid vare med dig!”

”Koschkildii!” svarade Olenin och tog den framräckta handen.

”Asch, du vet inte, hur det skall gå till”, sade Jeroschka och skakade förebrående på huvudet. ”Då man säger: Koschkildii \” till dig, så skall du inte svara ”koschkildii”, utan: ”Allah rasi, bo sum, Gud hjälpe dig!” Men jag skall nog lära dig, jag. En gång var här en ryss, Ilj a Wosseitsch, och vi blevo vänner. Det var en duktig pojke, han kunde supa och röka och jaga. Och en sådan jägare! Jag lärde honom allt!”

”Vad skall du lära mig då?” frågade Olenin, som mer och mer intresserade sig för gubben.”Jag skall följa med dig på jakt, jag skall lära dig att fånga fisk, jag skall visa dig på tschetscherna, och om du icke har en käresta, så skall jag skaffa dig en. Ser du, så god karl är jag... en lustig kurre, det är just vad jag är!” Och så skrattade han. ”Jag sätter mig, far lille, ty jag är trött, karga?” tillade han.

”Vad betyder karga?” frågade Olenin.

”Det betyder ”bra” på grusiska... det är mitt talesätt. Och karga är mitt älsklingsord. Då jag säger karga, så betyder det så mycket som, att jag skämtar. Men, far lille, låt nu vinet komma fram. Har du inte en soldat, som passar upp dig?... Jo, visst... Ivan!” ropade han. ”Alla soldater hos er heta Ivan, då heter väl din det också?”

”Ja, han heter Ivan. Wanjuschka, var god och köp vin hos vårt värdfolk och tag hit det!”

”Ivan eller Wanjuschka, det kommer på ett ut. Men varför heta alla edra soldater Ivan? Ivan”, ropade gubben, ”begär att få av det uppslagna fatet, de ha det bästa vinet i hela byn. Men du får inte betala mer än tretti kopek per krus, hör du? Han skulle allt bli glad det odjuret... Vårt folk är gudlöst och dumt”, tillade han, sedan Wanjuschka gått, ”er räkna de knappt som människor. Du betyder mindre för dem än en tartar. Men, jag menar, att om du än är soldat, så är du dock en människa och har en odödlig själ. Det är min mening. Ilja Wosseitsch var också soldat och vilken själ av guldhade han inte! Är det inte så, far lille? Därför tycka inte heller de våra om mig, men det gör detsamma. Jag är en glad människa, och tycker om alla! Jag är Jeroschka, ser du, far lille!” Och den gamle klappade Olenin vänligt på axein.

XII.

Emellertid hade Wanjuschka lyckats att få hushållet i ordning. Han hade till och med låtit raka sig av kompaniets barberare och så hade han dragit byxorna utanför stövlarna till tecken, att han låg inkvarterad, dessutom var humöret det allra bästa. Han iakttog noga Jeroschka, men såg ej med alldeles blida ögon på honom; han betraktade honom ungefär som ett vilt djur, vars make han aldrig skådat, skakade på huvudet över det av honom tillsmutsade golvet, tog ett par tomma flaskor och gick att söka upp värden.

”God dag, vän”, sade han, ty han hade föresatt sig att vara så hövlig som möjligt. ”Min herre har befallt mig att köpa vin; tappa upp litet åt mig.”

Gubben svarade ej. Flickan stod framför en liten tartarisk spegel och band en halsduk om huvudet, men vände sig om och såg tyst på Wanjuschka. Inte heller hon sade något.

”Jag skall betala det kära ni”, återtog Wanjuschka och skramlade med pengarna i fickan. ”Om ni bara hade han inte! Är det inte så, far lille? Därför tycka inte heller de våra om mig, men det gör detsamma. Jag är en glad människa, och tycker om alla! Jag är Jeroschka, ser du, far lille!” Och den gamle klappade Olenin vänligt på axein.

XII.

Emellertid hade Wanjuschka lyckats att få hushållet i ordning. Han hade till och med låtit raka sig av kompaniets barberare och så hade han dragit byxorna utanför stövlarna till tecken, att han låg inkvarterad, dessutom var humöret det allra bästa. Han iakttog noga Jeroschka, men såg ej med alldeles blida ögon på honom; han betraktade honom ungefär som ett vilt djur, vars make han aldrig skådat, skakade på huvudet över det av honom tillsmutsade golvet, tog ett par tomma flaskor och gick att söka upp värden.

”God dag, vän”, sade han, ty han hade föresatt sig att vara så hövlig som möjligt. ”Min herre har befallt mig att köpa vin; tappa upp litet åt mig.”

Gubben svarade ej. Flickan stod framför en liten tartarisk spegel och band en halsduk om huvudet, men vände sig om och såg tyst på Wanjuschka. Inte heller hon sade något.

”Jag skall betala det kära ni”, återtog Wanjuschka och skramlade med pengarna i fickan. ”Om ni baraä’ hyggliga, så ska’ vi också vara hyggliga och så blir nog allting gott och väl!”

”Hur mycket vill du ha?” frågade den gamla i kort ton.

”Två flaskor.”

”Gå flicka och tappa i”, sade Ulitka till sin dotter. ”Giv honom av det uppslagna fatet, min unge, hör du?”

Flickan tog nycklarna och gick ut, följd av Wanjuschka.

”Kan du säga mig, vem den där flickan är?” frågade Olenin sin gäst och visade på Marjanka, som i samma ögonblick gick förbi fönstret.

Den gamle blinkade med ögonen och stötte till Olenin med armbågen.

”Vänta en smula”, sade han och böjde sig fram mot fönstret. ”Hm, hm!” harsklade han sig, ”Mar-januschka! Min lilla Marjunka! Älska mig en smula, min flicka lilla! Jag är en gammal muntergök”, viskade han till Olenin.

Flickan gick emellertid förbi fönstret, utan att ens vända på huvudet och svängde livligt och graciöst med armarna på det för kosackkvinnorna utmärkande koketta, ungdomliga sättet. Ett ögonblick såg hon med sina djupa, mörka ögon på gubben.

”Älska mig, försök, du skall bli lycklig”, ropade Jeroschka efter henne. ”Jag är allt en tusan till karl, en gammal skämtare”, tillade han. ”Är det inte en präktig flicka, eller hur?””Ja, hon är vacker”, sade Olenin, ”ropa hit henne.”

”Nej, nej”, sade gubben, ”hon tycker om Lukaschka. Det är en modig karl, en dschigit; häromdagen sköt han en abrek. Nej, jag skall skaffa dig en annan flicka. En, som skall gå klädd i silver och siden, helt och hållet i siden! Vad jag lovar, det håller jag också. En riktig praktblomma skall jag skaffa dig!”

”Vad är det du pratar, gubbe? Det är ju synd.”

”Synd? Vad är det för synd? Är det synd att titta efter en vacker flicka — eller fjäsa för henne, är det synd? Menar du det? Nej, far lille, det är ingen synd, tvärtom, det behagar vår Herre! Gud har skapat dig, han har också skapat flickan, allt har han skapat, far lille, därför är det ingen synd, att se på en vacker flicka. Hon är skapad, för att man skall glädja sig åt henne och älska henne, det är min mening om saken.”

Sedan hon hade gått över gården och trätt in i den mörka källaren, där vinfaten lågo, gjorde Marjanka den vanliga bönen, gick fram till vinfatet och stack in häverten. Wanjuschka stod kvar vid dörren och såg leende på henne. Han tyckte det var så löjligt, att hon gick i bara linnet och därtill bar halvrubelstycken på halsen. Han tänkte för sig själv, att det var intet ryskt bruk, och vad man skulle skratta, om en flicka hemma på godset visade sig i sådan dräkt. Men ”la fille comme c’est trés bien”till omväxling, tyckte han och beslöt att säga det till sin husbonde.

”Vad står du där och gapar på, dumbom!” ropade flickan plötsligt. ”Räck mig flaskorna.” Sedan hon fyllt flaskorna med kallt rödvin, räckte hon dem till Wanjuschka. ”Pengarna skall du lämna mor”, sade hon och stötte undan Wanjuschkas hand, i vilken han höll betalningen.

Wanjuschka skrattade. ”Varför är ni så fjär, min sköna?” sade han godmodigt.

Marj anka skrattade.

”Är ni bättre, ni då?”

”Både min herre och jag äro riktigt snälla människor, så snälla, att överallt, där vi bott, ha vårt värdfolk varit nöjda med oss. Min husbonde är adelsman.”

Flickan stod stilla och hörde på.

”Är han gift, din herre?” frågade hon.

”Nej, han är ännu ung och ogift, de adliga herrarna kunna inte gifta sig unga”, sade Wanjuschka förklarande.

”Jaså, varför inte det då? En sådan buffel, bara äta och må gott i stället för att gifta sig ung! Är han högste befälhavare?”

”Min herre är fänrik, det vill säga, ännu inte officer. Men hans eget stånd är högre än en generals. Ty inte bara översten, utan själva kejsaren känner honom personligen”, sade Wanjuschka stolt. ”Vi få inte förblandas med de andra stackars satarna iarmén, vår far var till och med senator och ägde ensam mer än tusen själar, och man skickar oss pengar i tusental. Därför äro vi också omtyckta vart vi komma. En fattig kapten utan pengar, är det samma som intet !”

”Gå, så jag får stänga dörren”, sade flickan, avbrytande hans prat.

Wanjuschka bar in vinet och förklarade för Ole-nin, att ”1 a f i 11 e c’e s t t r é s-j o u 1 i e” och brast därpå ut i ett dumt skratt.

XIII.

Från torget hördes taptot. Folket började återkomma från arbetet ute på fälten. Hustrur och flickor kommo brådskande ut på bygatan för att ta reda på boskapen, som stod råmande i ett helt moln av damm. Solen gick just ned bakom de snöhöljda bergstopparna, en mörk skugga sänkte sig över jorden, stjärnorna glänste svagt, och i byn tystnade så småningom allt buller. Sedan boskapen hade blivit indriven, samlades kosackkvinnorna i spridda grupper i gathörnen. Till en sådan grupp slöt sig Mar-janka, sedan hon först mjölkat korna. Gruppen utgjordes av några flickor och hustrur samt en gammal kosack. Man talade om den dödade abreken, kvinnorna frågade, och kosacken berättade. armén, vår far var till och med senator och ägde ensam mer än tusen själar, och man skickar

oss pengar i tusental. Därför äro vi också omtyckta vart vi komma. En fattig kapten utan pengar, är det samma som intet !”

”Gå, så jag får stänga dörren”, sade flickan, avbrytande hans prat.

Wanjuschka bar in vinet och förklarade för Ole-nin, att ”1 a f i 11 e c’e s t t r é s-j o u 1 i e” och brast därpå ut i ett dumt skratt.

XIII.

Från torget hördes taptot. Folket började återkomma från arbetet ute på fälten. Hustrur och flickor kommo brådskande ut på bygatan för att ta reda på boskapen, som stod råmande i ett helt moln av damm. Solen gick just ned bakom de snöhöljda bergstopparna, en mörk skugga sänkte sig över jorden, stjärnorna glänste svagt, och i byn tystnade så småningom allt buller. Sedan boskapen hade blivit indriven, samlades kosackkvinnorna i spridda grupper i gathörnen. Till en sådan grupp slöt sig Mar-janka, sedan hon först mjölkat korna. Gruppen utgjordes av några flickor och hustrur samt en gammal kosack. Man talade om den dödade abreken, kvinnorna frågade, och kosacken berättade.”Han får väl en stor belöning?” sade en av kvinnorna.

”Ja visst, man talar om att giva honom korset.”

”Mossew sökte fråntaga honom hans rätt. Bössan tog han utan vidare, men överheten i Kislar har fått veta det.”

”Det är en gemen karl, den där Mossew.”

”Det påstås, att Lukaschka är här”, sade en av flickorna.

”Han är med Nazarka och sitter och dricker borta hos Jamka (Jamka var en ogift kosackflicka, som höll krog). De lära redan ha’ druckit en hel del.”

”Den där urwanen, han har då tur. Men en präktig pojke är det, så rask och ärlig också, alldeles som fadern, och gamle Kirjak. När han blev skjuten, storgrät hela byn; men se där komma de ju! Erguschow är med dem, den fyllbulten.”

Sedan Lukaschka och Nazarka tillsammans med Erguschow rikligen förplägat sig, följdes de åt till flickorna. Alla tre, men isynnerhet Erguschow, voro rödare än vanligt. Han raglade, skrattade högt, och stötte Nazarka i sidan. ”Nå, ni lata kvinnfolk, varför springer ni inte”, ropade han till flickorna. ”Ni ska’ sjunga till vår ära!”

”God dag, god dag!” hördes från alla håll.

”Vad skall man sjunga för, är det någon fest i dag då?” sade en av kvinnorna. ”Du har druckit du, sjung själv!”Erguschow gapskrattade och stötte Nazarka i sidan om igen.

”Sjung du, så ska’ jag sjunga sedan, jag kan jag, må ni tro!”

”Nå flickor, vad går det åt er, ha ni somnat?” ropade Nazarka. ” Vi ha kommit från posteringen för att dricka ett glas till Lukaschkas ära.”

Lukaschka trädde nu fram i kretsen, lyfte på pälsmössan och stannade framför flickorna. Hans breda kinder och hals voro mycket röda. Han stod och talade långsamt och avmätt, men i hans lugna och avmätta rörelser låg mera liv och kraft än i Nazarkas bullersamma väsen. Han talade föga och såg än på sina druckna kamrater, än på flickorna. Då Marjanka närmade sig gruppen, tog han lugnt av sig mössan, gick åt sidan och ställde sig åter mitt framför henne, med den ena foten framför den andra, satte sina stora fingrar i gördeln och lekte med dolken. Marjanka böjde lätt på huvudet för att besvara hans hälsning. Hon satte sig på gräsbänken och tog ur bröstvecket på sitt linne fram fruktkärnor. Lukaschka, som också stod och knaprade på fruktkärnor, fixerade Marjanka oavbrutet. Alla tego, sedan Marjanka kom, hade samtalet avstannat.

”Stanna ni här länge?” frågade Marjanka slutligen och avbröt tystnaden.

”Till i morgon”, svarade Lukaschka.

”Nå, så må Gud rikligen belöna dig”, sade dengamle kosacken, ”Jag gläder mig över din lycka, och det har jag nyss sagt.”

”Det säger jag med” inföll den druckne Erguschow skrattande. ”Har ni fått främmande?” tillade hon och pekade på en soldat, som gick förbi. ”Soldatbrännvin är gott, det tycker jag om.”

”Vi ha fått tre satar på halsen”, sade en av kosackkvinnorna. ”Farfar har beklagat sig hos domaren, men han kunde ingenting göra åt saken.”

”Jaså, ni tycka inte om det”, sade Erguschow.

”Ha de åter rökt ut er med tobak?” frågade en annan. ”Ute må de röka, huru mycket som helst, men inne tillåter jag det inte. Om så själva domaren kommer, så tillåter jag det inte. Och så stjäla de också! Men se nu bara på domarfan. Själv har han nog aktat sig för att ta emot någon enda.”

”Du tycker inte om dem, kan jag höra”, sade åter Erguschow.

”Så påstås det, att flickorna blivit befallda att bädda åt soldaterna, och giva dem vin och honung”, sade Nazarka och sökte efterhärma Lukaschka genom att sätta fram ena foten och dra mössan på sned.

Erguschow brast ut i ett skallande skratt och omfamnade den flicka, som st&d honom närmast.

”Släpp mig, din drummel! Jag skall tala om det för mor”, skrek flickan.

”Ja, gör det! Nazarka har rätt, det har kommit en kungörelse, han kan ju läsa, det är sant!”-—–och han försökte att omfamna en annan flicka.

”Vad går det åt dig, din dagtjuv?” ropade den feta, rödblommiga Ustjenka till honom och skakade av skratt. ”Dig har då den lede själv skickat hit från posteringen. Nå, är det du, som dödat abre-ken? Hade han stuckit dig, så hade det varit ändå bättre.”

”Hå, hå, jag tycker just, vad du skulle ha tjutit då!” sade Nazarka.

”Kanske för din skull då?”

”Det skulle föga bekymra henne! Du skulle gråta för Nazarkas skull”, skrek Erguschow.

Lukaschka hade hela tiden tyst sett på Marjanka, hans blickar började tydligen att göra henne förvirrad.

”Hör, Marjanka, hur är det”, sade han, ”ni ha ju en av befälet inkvarterad hos er?”

Marjanka svarade som vanligt icke genast, men såg på honom. Lukaschka hade ett leende i ögat, som om det föreginge något mellan honom och flickan, som inte hade med samtalet att göra.

”Ja, det är ju lätt för dem, som ha två stugor”, inföll en gammal hustru; ”men hos Fomuschkins till exempel ha de också fått en officer, som, efter vad det sägs, tar upp hela uftymmet ensam, så att familjen inte vet, var den skall göra av sig. Det är alldeles oerhört att skicka på oss ett helt regemente, vad skall det bli av! Och fara fram lära de göra som svarta pesten.””De lära skola bygga en bro över Terek”, sade en av flickorna.

”Men jag har hört”, sade Nazarka, och vände sig till Ustjenka, ”att de skola gräva en stor grop och däri kasta alla flickor, som inte tycka om sådana snälla pojkar, som vi äro.”

Ett skallande skratt hördes, och Erguschow omfamnade en gammal kosackhustru, men sprang förbi Marjanka, som var närmast i ordningen.

”Varför tog du inte Marjanka”, sade Nazarka, ”det skall vara ordning.”

”Nej, min gumma är sötare”, sade Erguschow och kysste den motsträviga gamla.

”Han kramar ihjäl mig”, skrek hon, full av skratt. Från slutet av gatan hördes taktmässiga steg. Tre soldater i kappor och med gevär på axeln gingo förbi; de skulle avlösa en post. En gammal korpral med en medalj på bröstet såg förargad på kosackerna och förde sina soldater, så att Lukaschka och Nazarka, som stodo i vägen,

måste gå åt sidan. Nazarka gav dem vägen fri, men Lukaschka rörde sig icke ur stället. Han vände trotsigt på huvudet och sade med en föraktfull blick på soldaterna: ”Här står folk, gå åt sidan!”

Soldaterna gingo tysta förbi. Marjanka skrattade, och alla flickorna instämde.

”Så fina pysar!” sade Nazarka, ”de se ut som kyrkosångare i långrockar”, och han marscherademed gravitetiska steg på gatan, hånfullt härmande dem.

Alla brusto åter i skratt.

Lukaschka närmade sig långsamt Marjanka.

”Var bor officeren hos er?” frågade han.

Marjanka besinnade sig en stund, innan hon svarade.

”I nya stugan bor han.”

”Är han ung eller gammal?” frågade Lukaschka och slog sig ned bredvid flickan.

”Vet jag det!” svarade flickan. ”Han skickade efter rödvin, jag såg honom sitta med farbror Jeroschka vid fönstret. Det är en rödhårig, en! Men han hade en hel vagn med saker med sig.”

Hon slog ned ögonen.

Lukaschka ryckte närmare flickan på gräsbänken. Han såg in i hennes ögon och sade: ”Vad jag är glad, att jag bad om permission från posteringen.”

Marjanka log. ”Stannar du här länge?” sade hon.

”Till i morgon. Ge mig några kärnor!” bad han och sträckte ut handen.

Skrattande öppnade hon bröstvecket på sitt linne.

”Tag icke allt”, sade hon.

”Jag har längtat efter dig... det är sant!” sade han och sänkte rösten till en dämpad viskning. Han tog några kärnor, ryckte henne ännu närmare, och viskade leende något till henne.

”Nej, jag kommer inte, det är säkert”, sade Marjanka högt och vände sig bort.”Ack, kom... det är något, jag vill säga dig”, viskade han, ”Maschinka kom!”

Marjanka skakade nekande på huvudet, men log.

”Marjanka, hör då Marjanka, mor säger, att du skall komma till kvällsmaten”, ropade Marjankas lille bror, som kom springande.

”Jag kommer strax”, svarade flickan, ”gå ensam så länge, jag kommer efter.”

”Jag skall också gå hem”, sade Lukaschka och steg upp. Han försökte se likgiltig ut, men kunde knappast återhålla ett leende, då han försvann bakom hörnet.

Natten hade nu fullständigt sänkt sig över byn; stjärnorna glänste på himlen. Byns gator voro mörka och tomma. Nazarka dröjde ännu på gräsbänken hos kvinnorna, och man hörde deras skratt samt ljudet av Lukaschkas steg, då han långsamt gick ifrån flickorna. Plötsligt sprang han tyst och lätt, med dolken i handen, men icke hem, utan i riktning mot fänrikens stuga. Sedan han hade sprungit genom två gator och slagit in på en tvärgata, tog han av sig jackan och kröp ihop i mörkret i skuggan av en häck.

”Vänta du”, sade han för sig själv och tänkte på Marjanka, ”du skall inte hålla mig för narr. Vänta bara, du sturska flicka!”

Ljudet av en flickas lätta steg väckte angenäma förväntningar hos honom; han lyssnade och log inom sig. Marjanka kom med raska steg alldeles inpåhonom. Hon höll en trädgren i handen och slog med den i häcken. Lukaschka reste sig upp. Marjanka ryckte till och stannade. ”Ack, du välsignade människa, så du skrämde mig!

Varför gick du inte hem?” sade hon skrattande.

Lukaschka fattade med ena handen om flickans liv och med den andra tog han henne under hakan.

”Jag måste tala vid dig... Jag måste...” Hans stämma skalv.

”Undrar just, vad du kan ha att säga mitt i natten”, återtog Marjanka. ”Mor väntar på mig, och du kan gå till din skatt!” Hon slet sig lös från honom och sprang några steg. När hon kom till häcken vid sin stuga, stannade hon och vände sig till kosacken, som sprungit efter henne och bad henne dröja litet.

”Nå, vad är det då, som du har på hjärtat, nattsvärmare där?” Och hon skrattade åter.

”Skratta inte åt mig, Marjanka, hör du! Har jag en skatt, så må hin ta henne! Säg blott ett ord, och jag är din, jag skall göra, vad du vill, förstår du!” Han skramlade med pengarna i fickan. ”Alla andra ha roligt, men jag? Men du unnar mig ingen glädje, Marjanuschka!”

Flickan stod tyst framför honom. Med nervös iver bröt hon sönder grenen, som hon höll i handen, i små, små bitar.

Lukaschka bet ihop tänderna och knöt näven.

”Vänta, alltid bara vänta! Som om jag ickeälskade dig tillräckligt... Gör med mig vad du vill!” sade han plötsligt i dyster ton och grep häftigt bägge hennes händer.

Marjanka ryckte ej undan händerna eller sökte springa sin väg. Hon var fullkomligt lugn och ändrade ej en min.

”Var inte vild, Lukaschka, utan hör, vad jag säger”, sade hon. ”Jag beror ej av mig själv, om du har mig kär, så hör mig. Släpp mina händer, så skall jag säga dig något. Jag skall gifta mig med dig, men begär inga dårskaper av mig för din skull.”

”Gifta oss, det står ej i vår makt, men älska mig blott”, sade Lukaschka och han blev i hast mild, foglig och öm och såg henne leende i ögonen.

Marjanka smög sig intill honom och kysste honom kraftigt på munnen.

”Älskade”, viskade hon och tryckte honom intill sig. Därpå ryckte hon sig häftigt lös, sprang utan att se sig om genom porten in på gården. Hon stannade icke trots kosackens enträgna böner, att höra honom. ”Gå”, sade hon, ”man ser oss! Där går vår gäst över gården.”

”Stolta flicka”, tänkte Lukaschka, ”gifta sig med mig skall hon, och hon måste älska mig.”

Han träffade Nazarka hos Jamka och gick med honom till Dunaschka. Fast hon hade varit honom otrogen, stannade han hos henne hela natten.

XIV.

Olenin promenerade verkligen på gården, då Marjanka kom hem, och han hörde, hur hon sade: ”Vår gäst.” Han hade tillbragt hela aftonen med Je-roschka på trappan till den nya bostaden. Han hade låtit bära ut ett bord, sin samovar, vin och ljus och vid ett glas te och en cigarr hörde han på den gamles berättelse. Jeroschka satt på ett trappsteg. Luften var stilla, men ändock fladdrade ljuslågan, och dess osäkra sken belyste än bordet och glasen, än gubbens vita huvud. Nattfjärilar flögo omkring och strödde stoftet från sina vingar, stötte mot bordet och glasen och flögo in i ljuslågan eller försvunno i mörkret utom ljuskretsen.

Olenin och Jeroschka tömde tillsammans fem flaskor vin. Varje gång gubben fyllde på glasen, räckte han det ena till Olenin, skålade med honom och berättade utan att tröttna om kosacklivet fordomdags, om sin far, som på skuldran kunde bära ett fyra centners vildsvin och dricka två ämbar rödvin på en kväll. Han talade om sin ungdom och om sin vän Girtschik, som då pesten rasade, hjälpte honom att föra hästar över från andra sidan Terek. Så kommo jakthistorierna och huru han en morgon fällde två hjortar, och historien om hans käresta, som om natten sprang efter honom till posteringen,och allt berättade han så raskt och målande, att Olenin ej märkte, hur tiden led.

”Ja, ser du, far lille”, sade han, ”det var då det! Skada att du inte kände mig i mina unga dagar! Nu har Jeroschka för mycket läppjat på glaset, men på den tiden talade hela regementet om mig. Vem hade den bästa hästen och den bästa dolken? Vem skulle man rumla med? Och svärma med se’n? Vem skulle skickas till bergen för att döda Achmet-khan? Alltid var det Jeroschka! Vem tyckte flickorna bäst om? Jeroschka, naturligtvis! Emedan jag var en äkta dschigit, en rumlare, en rövare, som kunde föra bort hela hjordar från bergen och kunde sjunga visor också. Allt dugde jag till! Men sådana kosacker finns det inte numera. Det är sorgligt att se dem! Nu bära de långa, löjliga stövlar och göra intet annat än titta efter flickor, lata sig och supa sig fulla, men inte som människor, utan som, jag vet inte vad! Nej, sådan var inte jag! Jag var Jeroschka, rövaren, överallt var jag känd. Furstar kommo hit, och jag blev deras vän, men jag var vän med alla, utan åtskillnad, med tschetschenser, armenier, soldater och officerare; för mig voro alla lika goda, om de bara kunde dricka duktiga tag. Man sade till mig: Du måste välja ditt umgänge: Inte dricka med soldater eller äta med tschetschenser”, sade de.

”Vem sade det?” frågade Olenin.

”Våra kyrkosångare.””Enligt min mening äro alla lika bra. Gud hai skapat allt till människornas glädje och däruti ligger mgen synd. Ta ett exempel från de vilda djuren. De leva ju både i den tartariska vassen och i vår vass; vart de än råka komma, äro de hemma, och vad Gud ger, sätta de i sig. Jag tror, att det är lögn allt vad de våra tänka och säga”, tillade han och så teg han.

”Vad är lögn?” frågade Olenin.

”Jo, vad de där långrockarna säga. Det fanns en gång hos oss en gammal krigare — han stupade sedan. Det var en av mina vänner, och just en sådan galenpanna som jag själv. Han sade också, att vår tro hade långrockarna funderat ut med sina tomma hjärnor. ”Om du dör”, sade han, ”så skall gräset växa på graven och det är alltsammans!” Det var en karl det!” Och gubben skrattade.

”Hur gammal är du?” frågade Olenin.

”Gud vet! Så där omkring de sjutti. Jag var inte barn längre, när er kejsarinna ännu regerade. Räkna nu efter — nog räcker det väl till sjutti år.”

”Ungefär. Men du är ju rask och duktig.”

”Ja, Gud vare lov, jag är frisk, alldeles frisk, men min hustru, det odjuret, har i grund fördärvat mig.”

”Hur så?”

”Ja, — i grund fördärvat mig.”

”Och när du dör, så växer gräset...” sade Olenin.

Jeroschka ville tydligen ej inlåta sig vidare på ämnet; han teg.”Och vad tror du? Skål!” ropade han och fattade skrattande sitt glas.

XV.

”Men vad var det, jag talade om?” fortfor han eftersinnande. ”En sådan människa jag är. En jägare är jag. Det finns inte en enda sådan jägare som jag i hela regementsområdet, och jag kan visa dig vartenda djur, varenda fågel, hur och var de leva, allt har jag reda på. Jag har hundar också, två gevär, fisknät, jaktredskap och en gam. Allt har jag, Gud vare lov! Om du verkligen är jägare och inte bara skryter, så skall jag visa dig alltsammans. Vad är jag inte för en människa! Jag spårar upp allt. Jag känner vartenda djur, var det ligger, var det dricker och var det badar. Jag inrättar ett bakhåll åt mig och sitter där hela natten. Varför skall man sitta hemma? Man förfaller bara i synder, man super sig full och så komma kvinnor, alla slags folk, och barnen skrika, och man blir vimmelkantig av koloset. Nej, tacka vet jag, att gå ut i skymningen och söka upp åt sig ett bakhåll i vassen och så speja och vänta. Då vet du allt, som tilldrager sig i skogen; du ser himlen, där stjärnorna tindra, och du ger akt

på deras gång, ty du har god tid till det. I skogen blir det liv och rörelse, och du väntar endast att få höra ett knakande i grenarna och se, hur ett vildsvin bryter sig fram. För att taga sig ett bad. ”Och vad tror du? Skål!” ropade han och fattade skrattande sitt glas.

XV.

”Men vad var det, jag talade om?” fortfor han eftersinnande. ”En sådan människa jag är. En jägare är jag. Det finns inte en enda sådan jägare som jag i hela regementsområdet, och jag kan visa dig vartenda djur, varenda fågel, hur och var de leva, allt har jag reda på. Jag har hundar också, två gevär, fisknät, jaktredskap och en gam. Allt har jag, Gud vare lov! Om du verkligen är jägare och inte bara skryter, så skall jag visa dig alltsammans. Vad är jag inte för en människa! Jag spårar upp allt. Jag känner vartenda djur, var det ligger, var det dricker och var det badar. Jag inrättar ett bakhåll åt mig och sitter där hela natten. Varför skall man sitta hemma? Man förfaller bara i synder, man super sig full och så komma kvinnor, alla slags folk, och barnen skrika, och man blir vimmelkantig av koloset. Nej, tacka vet jag, att gå ut i skymningen och söka upp åt sig ett bakhåll i vassen och så speja och vänta. Då vet du allt, som tilldrager sig i skogen; du ser himlen, där stjärnorna tindra, och du ger akt på deras gång, ty du har god tid till det. I skogen blir det liv och rörelse, och du väntar endast att få höra ett knakande i grenarna och se, hur ett vildsvin bryter sig fram. För att taga sig ett bad.Du hör örnungarnas skri, tupparnas galande och gässens kacklande från byn. När gässen tystna, är det midnatt, och allt det där känner jag till. Så hör man långt borta ett bösskott och undrar, vem det var, som sköt. Är det kanske en kosack, vilken liksom jag ligger på lur, som fällt ett vilt djur, eller har han blott sårat det?... Då skall det i raseri komma ned till vassen för att skölja bort blodet från sitt sår. Sådant tycker jag inte om, det är avskyvärt! Varför skall man såra ett djur? Ett sådant dumhuvud! Eller också undrar man, om möjligen en abrek har dödat någon dum kosack. Allt det där flyger genom ens hjärna.

”En gång satt jag vid stranden och såg en vagga komma flytande, en hel vagga. Endast vid kanten var den lite sönderbruten. Det gav mig andra tankar. Vems var vaggan? Tydligen, tänkte jag, ha några soldater överfallit en aul, en by, tagit tschet-schenserflickorna till fånga, och så har en fördömd sate dödat barnet genom att gripa det vid fötterna och slå dess huvud mot väggen. Eller göra de inte så kanske? Ack, de människorna ha intet hjärta. När man kommer på sådana tankar, blir sinnet tungt. Det står för mig, huru de kastat ut vaggan i floden, jagat bort hustrun och satt eld på huset. Då tog dschigiten sitt gevär och kom över till oss för att plundra oss. Ja, så tänker man, när man ligger där på lur. Men så! Lyssnande hör du, huru en skock bryter sig genom småskogen och kommer alldelesinpå dig. Det är en gammal vildsvinshona. ”Hon vädrar”, tänker du och rör dig icke, men hjärtat dunkar som en hammare i bröstet på dig. Dunk! Dunk! Dunk! I våras en dag, kom just en hel hjord inom bösshåll för mig. ”I Fadrens, Sonens och den Helige Andes namn”, sade jag och skulle just till att skjuta, då suggan grymtade till smågrisarna: ”Barn, akta er, det är farligt! Där sitter en människa!” och borta voro de ögonblickligen i buskarna.

”Vad för något? sade suggan, att det satt en människa där?” frågade Olenin.

”Vad tänker du på? Tror du, att de djuren äro dumma? Nej, de äro klokare än människorna och med all orätt kallas de för svin. De veta allt. En människa går till exempel över ett vildsvinspår utan att märka det, men när djuret sedan kommer, märker det genast människospåret, fnyser och tar till flykten, således har det förstånd. Du känner lukten av dem, men de höra dig. Du vill döda dam, men de vilja gå omkring levande i skogen. De ha sin lag, liksom du har din. De äro Guds skapade varelser, fast de äro svin, de äro icke sämre än du. Ack! Vad nyttar det att säga! Människan är dum, mycket dum!” upprepade gubben flera gånger och böjde fundersamt ned huvudet.

Även Olenin blev tankfull. Han steg ned för trappan och gick stillatigande fram och tillbaka på gården med händerna på ryggen.

Jeroschka vaknade åter upp ur sina funderingaroch satte sig att uppmärksamt betrakta nattfjärilarna, som flögo omkring den fladdrande ljuslågan och förgingos i den.

”Dumma kräk”, sade han, ”vart flygen I? Så dumma, så dumma!”

Han reste sig och sökte att jaga bort fjärilarna med sina stora händer. Ni bränna ju upp er, dumma djur! Dit ut skola ni flyga, där finnes plats nog!” sade han med mild stämma och försökte fånga dem så nätt, för att bringa dem i säkerhet. ”Ni rusa ju rakt i fördärvet, det gör mig ont.” Länge satt han på detta sätt, pratande och drickande.

Olenin gick av och an på gården. Plötsligt väcktes hans uppmärksamhet av ett tisslande borta vid häcken. Han hörde en kvinna skratta, en manlig röst tala och så en smällande kyss. Med flit skrapade han med foten i marken och gick över till husets andra sida. Några ögonblick därefter hörde han, huru grinden slogs igen. En kosack, klädd i mörk jacka och med en vit fjäder i mössan avlägsnade sig utefter häcken, och en högväxt flicka i vit klänning skyndade förbi Olenin. Marjunkas bestämda gång tycktes säga honom: ”jag frågar inte efter dig, och du har ingenting med mig att göra.” Hans blickar följde henne ända till trappan. Genom fönstret såg han, huru hon tog av sig sin halsduk och satte sig ned på bänken. Han kände sig med ens så ensam, blev tung till sinnes, och oklara önskningaroch förhoppningar, blandade med en känsla av avund, stego upp i hans hjärta.

I byn slocknade de sista ljusen, och de sista ljuden tystnade. Inhägnaderna och den vita boskapen, som urskildes i mörkret, hustaken och de smärta popplarna — allt tycktes sänkt i en djup och ljuv vila. Blott grodornas kväkande hördes från kärret. I öster glesnade stjärnorna och en efter annan av dem bleknade bort i den tilltagande ljusningen, i zenith strålade de ännu i all sin glans. Den gamle kosacken hade slumrat in med huvudet stött i handen. I gården mitt emot gol tuppen. Olenin gick fortfarande-fram och tillbaka sjunken i djupa tankar. Tonerna av en flerstämmig sång nådde hans öra; han gick fram till häcken och lyssnade. Kosackflickornas ungdomliga röster sammansmälte i en glad visa och er» frisk, kraftfull stämma instämde med dem.

”Vet du, vem som sjunger?” sade den gamle uppvaknande. ”Det är Lukaschka. Han har dödat ei tschetschen, och nu jublar han av fröjd. Är d< c något att vara glad över? Dåre!”

”Har du dödat någon?” frågade Olenin.

Plötsligt höjde sig gubben upp, stödjande sig på armbågarna, och närmade sitt ansikte intill Olenins.

”Djävul!” skrek han, ”varför frågar du om det? Om sådant skall man icke tala. Att döda en själ är illa, mycket illa! God natt, far lille”, sade han och reste sig upp, ”jag är mätt och full. Skall jag komma och hämta dig ut på jakt i morgon?”

Tolstoj II 13”Ja, kora, men passa på tiden, ty om du försover dig, så får du böta.”

”Jag skall nog vara uppe tidigare än du.”

Den gamle gick. Sången hade tystnat, man hörde ljudet av steg och muntert prat. Så hördes på nytt en sång tona långt borta, och Jeroschkas starka stämma hördes bland de andras.

”Vilka människor! Vilket liv!” tänkte Olenin. Suckande vände han om och gick till sitt ensamma rum.

XVI.

Gamle Jeroschka, kosacken, stod ensam i världen och avsked hade han ur krigstjänsten. För omkring tjugu år tillbaka hade hans hustru låtit döpa sig i den rättrogna kyrkan, därpå övergav hon mannen och gifte sig med en rysk fältväbel. Han hade inga barn. Han skröt icke, när han berättade, huru han på sin tid var den mest oförvägne av alla byns gossar. I hela regentsområdet kände man honom i hans ungdom. Mer än ett mord på tschetschenser och ryssar hade han på sitt samvete. I bergen hade han plundrat ryssar och två gånger hade han suttit i fängelse. Största delen av sitt liv tillbragte han i skogarna på jakt och ofta kunde han där leva dagar och nätter på ett stycke bröd, utan något annat att ”Ja, kora, men passa på tiden, ty om du försover dig, så får du böta.”

”Jag skall nog vara uppe tidigare än du.”

Den gamle gick. Sången hade tystnat, man hörde ljudet av steg och muntert prat. Så hördes på nytt en sång tona långt borta, och Jeroschkas starka stämma hördes bland de andras.

”Vilka människor! Vilket liv!” tänkte Olenin. Suckande vände han om och gick till sitt ensamma rum.

XVI.

Gamle Jeroschka, kosacken, stod ensam i världen och avsked hade han ur krigstjänsten. För omkring tjugu år tillbaka hade hans hustru låtit döpa sig i den rättrogna kyrkan, därpå övergav hon mannen och gifte sig med en rysk fältväbel. Han hade inga barn. Han skröt icke, när han berättade, huru han på sin tid var den mest oförvägne av alla byns gossar. I hela regentsområdet kände man honom i hans ungdom. Mer än ett mord på tschetschenser och ryssar hade han på sitt samvete. I bergen hade han plundrat ryssar och två gånger hade han suttit i fängelse. Största delen av sitt liv tillbragte han i skogarna på jakt och ofta kunde han där leva dagar och nätter på ett stycke bröd, utan något annat attdricka än vatten. Men kom han åter till byn, så kunde han rumla om från morgon till kväll.

Då han kom hem från Olenin, sov han ett par timmar och vaknade i daggryningen. Han låg och tänkte på den man, vars bekantskap han gjort föregående afton. Han tyckte mycket om Olenins trevlighet. Han kallade det för trevlighet, att Olenin icke knusslade på vin, men Olenin själv behagade honom också. Han undrade över, att alla ryssar äro så anspråkslösa och så rika, och hur det kem sig, att de ingenting veta, fastän de äro så kunniga. Han funderade över allt detta och räknade ut, vad han möjligen skulle kunna be Olenin om.

Jeroschkas stuga var ganska stor, och icke mycket gammal, men man saknade där en kvinnas ordnande hand. Hans rum var smutsigt och i största oordning, tvärtemot kosackernas vanliga ordningssinne och renlighet. På bordet låg en blodig röck, en halv pannkaka och där bredvid en skjuten och söndersliten kaja, avsedd till hökens utfodring. På bänken vid spisen lågo gamla skor kastade, en bössa, en dolk, en krutpung, våta kläder och trasor. I ett hörn stod en balja med smutsigt, illaluktande vatten, där andra skodon lågo i blöt. Där stod också en dosa samt redskap för fasanfångst. På golvet låg ett nät och några döda fasaner, där spatserade en höna omkring, som hade ett snöre om det ena benet och var fastbunden vid bordsfoten; från det smutsiga golvet plockade hon i sig varjehanda. På denoeldade spisen stod ett lerkärl, som var fyllt med en mjölkartad vätska. Ovanpå spisen skrek en falk och försökte göra sig lös från sitt snöre och på kanten satt helt lugn en hök med huvudet på sned, tittande åt höger och vänster. Jeroschka själv låg i blotta skjortan på ryggen i en säng, som var alltför kort åt honom och som stod emellan väggen och spisen, dit hans stora fötter nådde ända upp. I hela rummet och särskilt i gubbens närhet kändes samma starka, icke obehagliga lukt, som alltid följde den gamle, var han gick.

”Är du hemma, gamle farbror?” ropade en kraftig stämma genom fönstret, på vilken Jeroschka genast igenkände sin granne Lukaschka.

”Ja visst är jag hemma, kom in!” ropade den gamle. ”Lukaschka, Marka, varför kommer du till mig, eller skall du gå till posteringen?”

Vid den gamles rop slog höken förskräckt med vingarna.

Gubben tyckte om Lukaschka, annars hyste han ett djupt förakt för den nya kosackgenerationen. Dessutom gåvo också Lukaschka och hans moder den gamle grannen ej så sällan vin, grädde och andra förnödenheter, som Jeroschka saknade. Gubben, som hela sitt liv vetat att lämpa sig efter ögonblickets krav, förstod alltid att på ett praktiskt sätt göra sina tycken och önskningar begripliga.

”De ha råd till det!” sade han för sig själv. ”Jag ger dem i stället då och då en fasanhöna eller annatvilt. De glömma inte farbror Jeroschka; en annan gång får jag pastejer eller pannkakor!”

”Det gläder mig att du kommer!” ropade gubben belåtet och sprang upp på golvet med bara fötter. Han tog några steg på det knarrande golvet, gjorde ett utfall och skrattade gott åt sina utåt böjda fötter. ”Är det inte fint, kanske?” frågade han och hans små ögon blixtrade. Lukachka log.

”Går du till postlinjen?” frågade den gamle på nytt.

”Jag har med mig det där rödvinet, som jag lovade dig.”

”Må Gud belöna dig”, svarade gubben, tog skyndsamt på sig kläderna, som han fäste med remmar, öste litet vatten över händerna och torkade sig på en gammal handduk, for med en bit av en gammal kam genom sitt toviga skägg och ställde sig framför Lukaschka.

”Färdig!” sade han.

Lukaschka tog ett glas, sköljde det och fyllde det sedan med vin, som han räckte den gamle. Själv slog han sig ned på bänken.

”Din skål, i Fadrens och Sonens namn!” sade gubben med värdighet i det han fattade glaset. ”Må dina önskningar gå i uppfyllelse, må du alltid förbliva en duktig karl och förtjäna korset.”

Lukaschka drack också av vinet med en from önskan och ställde glaset på bordet. Den gamle reste sig, tog fram torr fisk, som han iade på tröskeln ochbultade med en käpp, för att den skulle bli mjuk. Han lade därpå fisken på sin enda blå tallrik och satte fram denna på bordet.

”Allting har jag, till och med en bit att bjuda på, Gud vare lov”, sade han belåtet. ”Nå hur är det med Mossev?”

Lukaschka berättade, huru underofficeren tagit från honom geväret och frågade Jeroschka om hans mening om saken.

”Låt honom behålla bössan”, sade gubben. ”Ger du honom den inte, så får du heller ingen belöning.”

”Vilken belöning då? De säga att jag ännu inte är myndig.Kosackerna kalla dem, som ännu icke gjort tjänst till häst, för omyndiga. Men bössan var en präktig pjäs, från Krim, värd sina 80 rubel.”

”Ack, bry dig inte om den. Jag hade en gång en historia med ryttmästaren. ”Ge’ mig en häst”, sade han, så skall jag föreslå dig till fänrik.” Men jag gav honom ingen och blev heller inte någonting.”

”Ja, men ser du, jag måste köpa mig en häst, och det säges, att man ej kan få en häst på andra sidan floden under femtio rubel. Och mor har ännu ej sålt vinet.”

”Asch! Bekymra dig inte om den saken! När jag var så gammal, som du, hade jag redan stulit en hel hop hästar från nogajerna och drivit dem överTerek. Ibland gav jag bort en vacker häst för en flaska brännvin eller för en pälskappa.”

”För så gott pris?” frågade Lukaschka.

”Du är dum, Marka”, sade den gamle. ”Man skall inte vara gnidig. Men du vet visst inte ens, hur man stjäl en häst? Varför tiger du?”

”Vad skall jag säga. Vi äro nu en gång inte sådana karlar, ser du.”

”Du är dum, Marka, dum! ’Inte sådana karlar’” upprepade gubben hånfullt. ”I dina år var jag allt ett annat slags kosack.”

”Hurudan då?” frågade Lukaschka.

Den gamle skakade föraktligt på huvudet.

”Farbror Jeroschka var enkel och alltid frikostig, därför var han också god vän med alla. Kom en vän till mig, så togo vi oss ett rus tillsammans, jag prisade honom och lät honom sova i min säng, och gick jag till någon, så tog jag alltid en gåva med mig. Så göra kloka människor, men det brukas inte så nu för tiden. Nu skämtar man bara med flickorna, knäcker fruktkärnor och spottar ut skalen”, sade gubben ringaktande.

”Jag vet det”, sade Lukaschka, ”det är så!”

”Vill du vara en duktig karl, så var dschigit och inte bonde. Bonden köper sig en häst, räknar upp pengarna och tar hästen med sig.”

Båda tego ett ögonblick.

”Du kan inte tro, farbror Jeroschka, hur ledsamt det är både i stanitzan och på posteringen, man kanej roa sig på någotdera stället. Alla äro så tråkiga, som t. ex. den där Nazarka. Häromdagen voro vi i tscherkessbyn. Girei-khan uppmanade oss att röva hästen från nogajerna, men ingen ville, och inte kunde jag väl gå ensam heller?”

”Än gamle farbror då? Tror du, att han är alldeles ur leken numera; nej, ge mig en häst, och jag ska’ genast rida till nogajerna!”

”Vad tjänar det till att prata om den saken?” sade Lukaschka. ”Säg mig heller, huru jag skall göra med Girei-khan. Han säger, att kan jag blott föra hästarna till Terek, så skall han nog finna ett gomställe för dem. Men kan man lita på honom, han har en så hal uppsyn?”

”Du kan lita på Girei-khan, hela hans släkt är gott folk. Hans far var en trogen vän. Men hör på mig, jag skall inte lära dig något dåligt. Låt honom gå ed, sedan kan du lita på honom. Och om du är ute med honom, så håll alltid din pistol till reds, i synnerhet när det blir fråga om att dela hästarna. En gång höll jag på att bli dödad av en tschetschen, då jag begärde tio rubel för en häst. Du kan lita på honom, men lägg dig ej att sova utan din bössa bredvid dig.”

Lukaschka hörde uppmärksamt på den gamle.

”Nå, säg mig nu, om det är sant, att du har en trollört?” frågade han tvärt avbrytande.

”Nej, det har jag inte, men jag kan säga dig, hur du skall få en. Du är en hygglig pojke och skall inte glömma gubben. Nå skall jag?””Ja, gör det.”

”Vet du, hur en sköldpadda ser ut?”

”Skulle inte jag veta det!”

”Nå, sök upp hennes bo och gör ett stängsel runt omkring det, så att hon ej kan komma in i det. Hon kommer, hon går runt omkring stängslet, så går hon och söker en trollört, vänder om med den och spränger sönder stängslet. På morgonen skyndar du dit; stängslet ligger sönderrivet, där ligger också trollörten. Du tager den med dig, sedan kan varken låi eller rigel stå dig emot.”

”Har du försökt det?”

”Nej, men goda människor ha sagt mig det. Jag har blott en trollformel. När jag stiger till häst, säger jag: ”Var hälsad!” och ännu har ingen dödat mig.”

”Är det möjligt, att det har kunnat hjälpa dig?”

”Ack, så klok ungdomen är nu för tiden. Du måste själv uppleva det, se’n kan du prata; det kan i alla fall aldrig skada. Men låt bli att rida till noga j erna, Lukaschka!”

”Varför det?”

”Det är andra tider nu, och ni äro ej sådana, som vi voro. Därför ha ryssarna kommit över eder också. Du blir dömd, låt hellre bli det. Annorlunda var det, då jag och Girtschik...”

Och gubben började en av sina ändlösa historier, men Lukaschka såg ut genom fönstret och avbröt honom:”Nu är det dager, farbror Jeroschka! Jag måste gå.”

”Gud beskydde dig! Jag skall gå till fänriken, jag har lovat att taga honom med på jakt. Han tycks vara en riktig reel människa.”

XVII.

När Lukaschka lämnade gubben, gick han till sitt hem. En fuktig dimma steg upp från marken och svepte in hela byn. Från alla håll hördes boskapens råmande och tupparnas ivriga galande. Luften klarnade, och befolkningen började att röra på sig. Lukaschka betraktade den av dimman fuktiga häcken kring sin gård, den lilla trappan och

ladan, som stod öppen. Genom dimman hörde man en yxas slag, då någon högg ved. Lukaschka trädde in i stugan. Hans mor stod vid spisen och kastade på ved, och hans lilla syster sov ännu i sin säng.

”Nå, Lukaschka, har du nu drivit omkring igen?” frågade modern lugnt. ”Var har du varit hela natten?”

”I byn”, svarade sonen motvilligt, i det han tog bössan ur fodralet och undersökte den.

Modern skakade på huvudet.

Sedan han hade lagt krut på fängpannan, tog han fram en pung och plockade fram ur den några tom- ”Nu är det dager, farbror Jeroschka! Jag måste gå.”

”Gud beskydde dig! Jag skall gå till fänriken, jag har lovat att taga honom med på jakt. Han tycks vara en riktig reel människa.”

XVII.

När Lukaschka lämnade gubben, gick han till sitt hem. En fuktig dimma steg upp från marken och svepte in hela byn. Från alla håll hördes boskapens råmande och tupparnas ivriga galande. Luften klarnade, och befolkningen började att röra på sig. Lukaschka betraktade den av dimman fuktiga häcken kring sin gård, den lilla trappan och ladan, som stod öppen. Genom dimman hörde man en yxas slag, då någon högg ved. Lukaschka trädde in i stugan. Hans mor stod vid spisen och kastade på ved, och hans lilla syster sov ännu i sin säng.

”Nå, Lukaschka, har du nu drivit omkring igen?” frågade modern lugnt. ”Var har du varit hela natten?”

”I byn”, svarade sonen motvilligt, i det han tog bössan ur fodralet och undersökte den.

Modern skakade på huvudet.

Sedan han hade lagt krut på fängpannan, tog han fram en pung och plockade fram ur den några tom-tomma patronhylsor. Dessa fyllde han med krut och stoppade sedan noga till dem med en kula, som inneslöts av en liten lapp. Han undersökte sorgfälligt patronerna och lade bort pungen.

”Hur är det, mor, jag lämnade min tornister till lagning, är den färdig?” frågade han.

”Ja, visst. Den stumma lagade den i går kväll. Är det redan tid att gå till posteringen? Jag har då alls inte fått se dig!”

”Jag skall bara göra i ordning mina saker, sedan måste jag gå”, svarade Lukaschka. ”Var är den stumma, har hon redan gått ut?”

”Hon hugger förmodligen ved, hon har varit ledsen för din skull. ”Jag får inte se honom”, sade hon, och pekade på sitt ansikte, smackade med tungan och tryckte handen mot sitt hjärta. Det var riktigt synd om henne. Skall jag ropa på henne? Hon har förstått allt, som rörde abreken.”

”Ropa hit henne”, sade Lukaschka, ”och giv mig ett stycke fett. Jag behöver det att smörja min sabel med.”

Den gamla gick ut, och efter några ögonblick hördes steg på de knarrande trappstegen, och Lukaschkas dövstumma syster trädde in i rummet. Hon var sex år äldre än brodern, och hon skulle ha varit mycket lik honom, om hon icke haft det slöa och döda ansiktsuttryck, som är kännetecknande för alla dövstumma personer. Hon var klädd i ett groftlinne med broderier, fötterna voro nakna och smutsiga och på huvudet hade hon en gammal grå halsduk. Hals, händer och ansikte voro muskelstarka som på en man. Man kunde se på hennes klädsel och allt, att hon ständigt förrättade tungt mansarbete. Hon bar in ett fång ved, som hon kastade vid spisen, sedan gick hon fram till sin bror. Med ett glatt leende lade hon händerna på hans axlar, sedan började hon ett livligt teckenspråk med händer, ansikte och hela kroppen.

”Det är bra, det är bra, Stepka, du är en snäll flicka”, sade brodern och nickade åt henne. ”Allt är i ordning och lagat. Här skall du få för det.” Han tog två pepparkakor ur fickan och räckte henne.

Den dövstumma rodnade och skrek högt av glädje. Så började hon med ännu livligare tecken, pekade ofta i en

viss riktning och for därpå med sin tjocka pekfinger över broderns ögonbryn och ansikte. Lukaschka förstod henne och nickade småleende. Hon ville säga honom, att han skulle ha givit kakorna åt flickorna, ty flickorna tyckte om honom, och en flicka, Marjanka, var bättre än alla de andra flickorna och hon älskade honom. Hon betecknade Marjanka, genom att peka åt det håll, där hennes boning låg; smackande och vaggande på huvudet, vidrörde hon broderns ögonbryn och ansikte. ”Hon älskar dig!” lät hon förstå genom att trycka handen mot sitt bröst, kysste sig själv på handen och låtsades omfamna någon. Modern kom åter in i rummet ochnär hon hörde, vad den stumma sagt, skakade hon skrattande på huvudet.

”Jag har nyligen sagt till Ulitka, att jag skall skicka bönemän”, sade gumman. ”Hon tog väl upp mina ord.”

Lukaschka såg tigande på modern.

”Hur är det, mamma, lilla”, sade han, ”skola vi inte sälja vinet? Jag behöver en häst.”

”Jag skall nog sälja det, när tiden är inne. Jag måste göra faten i ordning”, sade modern, som tydligen icke ville, att sonen lade sig i hushållsangelägenheter. ”Då du går”, sade gumman, ”så tag den lilla påsen i förstugan; jag har lånat den, för att förse dig med förråd på posteringen, eller kanske man skulle kunna lägga det i sadelväskan?”

”Det är bra, som det är”, sade Lukaschka. ”Skulle Girei-khan komma hit från andra sidan floden, så skicka honom till posteringen. Jag får nog inte så snart permission igen; jag har en affär att göra upp med honom.” Han började att plocka ihop sina tillhörigheter.

”Jag skall skicka dit honom, Lukaschka. Nå, ha ni nu rumlat om hos Jamka igen? Då jag var uppe i natt och såg om kreaturen, hörde jag din röst.”

Lukaschka svarade icke, han gick ut i förstugan, hängde påsen över axeln, tog bössan och stannade på tröskeln.

”Farväl, mor”, sade han, skicka mig ett litet fatvin med Nazarka; jag har lovat kamraterna det.” Han drog till dörren efter sig.

”Gud beskydde dig, Lukaschka”, sade den gamla och följde efter honom till häcken, ”måtte Gud vara med dig. Jag skall skicka dig av det unga vinet. Men hör, en sak till.”

Kosacken stannade.

”Du har roat dig här, och Gud vare lov för det, varför skulle inte en ung människa njuta lite av livet? Och Gud har givit dig lycka; det är bra. Men tag dig till vara därborta, min gosse, där är något helt annat; framför allt var dina förmän till lags, annars går det inte. Vinet skall jag sälja, så du skall nog få en häst, och till flickan skall jag fria för dig.”

”Gott, det är bra”, svarade sonen vresigt.

Den stumma skrek för att draga uppmärksamheten till sig. Hon pekade på sitt huvud och på händerna, det skulle betyda ett skalligt huvud, hon menade abreken. Därpå drog hon ihop ögonbrynen och gjorde, som om hon siktade med en bössa, skrek på nytt och nickade med huvudet. Hon ville därmed säga, att Lukaschka skulle döda ännu en abrek.

Lukaschka förstod henne, skrattade och försvann i dimman med raska steg.

Hans gamla moder stod tyst och såg efter honom, så vände hon om och återgick strax till arbetet. XVIII.

Vid samma tid, som Lukaschka gick till posteringen, visslade Jeroschka på sin hund och smög sig in genom inhägnaden för att bakvägen komma fram till Olenins kvarter; när han skulle ut på jakt, ville han ogärna möta kvinnfolk.

Olenin sov ännu, och Wanjuschka, som var vaken, men ännu icke stigit upp, tittade sig omkring och började fundera, om det icke vore på tiden, när Jeroschka med bössan på axeln och i full jaktutrustning öppnade dörren.

”Bomber och granater”, ropade han med sin djupa bas. ”Abrekerna äro över oss! Ivan, gör i ordning samovaren åt din herre och stig upp; fort! Flickorna äro redan uppe och gå efter vatten, se här!” han pekade ut genom fönstret,

och du sover ännu!”

Olenin vaknade och sprang upp ur bädden. Han kände sig glad och upplivad, då han såg gubben och hörde hans röst.

”Skynda dig, Wanjuschka”, ropade han.

”Är det på det sättet du går på jakt? Folket äter redan frukost, och du sover ännu! Ljam, vart tar du vägen?” ropade Jeroschka till hunden. ”Är bössan i ordning, vasa?” skrek han, som om hela rummet varit fullt med folk.

”Ja, jag får böta, det kan inte göras åt den sa-ken”, sade Olenin. ”Tag fram krut och förladdning, Wanjuschka!”

”Böta”, skrek gubben.

”Du t h é’, v o u 1 e z-v o u s?” sade Wanjuschka och skrattade.

”Vad pratar du för smörja? Du är inte en av de våra”, skrek gubben och visade tänderna.

”En gång är ingen gång”, skämtade Olenin och drog på sig sina stora stövlar.

”Nå för en gångs skull kan man väl förlåta”, sade Jeroschka, ”men försover du dig nästa gång, får du böta ett mått vin. Blir det varmare, så få vi ingen hjort inom synhåll.”

”Och få vi se honom på nära håll, så är han klokare än vi”, sade Olenin, upprepande den gamles ord kvällen förut. ”Vi kunna inte överlista honom.’’[1]

”Ja, skratta du; skjut först en, sedan kan du prata. Men skynda på nu. Se där kommer också din värd till dig”, sade Jeroschka, som tittade ut genom fönstret. ”Det var tusan, vad han har riggat upp sig. En ny jacka har han på sig, så att du skall se, att han är officer. Ack, ett sådant herrskap!”

Wanjuschka kom nu in och anmälde, att värden ön:kade tala med hans herre. ”L’a r g e n t”, sade han djupsinnigt för att förbereda sin husbonde på orsaken till besöket.

Strax därpå inträdde värden, klädd i uniform med axeitränsar och blanka stövlar, det senare en säll-synt lyx hos kosackerna. Leende och med trippande steg kom han in i rummet och hälsade på Olenin.

Ilja Wassiljewitsch var en bildad kosack. Han hade varit i Ryssland, var skollärare och framför allt: Adelsman. Han ville också göra intryck av att vara adelsman, men trots hans självbelåtenhet och den anlagda, yttre polityren, märkte man genast på hans oroliga sätt och meningslösa prat, att han var en annan Jeroschka. Ännu tydligare såg man det på hans väderbitna ansikte, händerna och den röda näsan. Olenin bad honom sätta sig.

”God dag, far lille, Ilja Wassiljewitsch”, sade Jeroschka, i det han steg upp och bugade sig djupt och, såsom det föreföll Olenin, ironiskt.

”Åh, farbror, är du också här?” sade Ilja och nickade vårdslöst.

Ilja var en fyrtio års man, med grått, spetsigt skägg, liten, fin och torr, men välbehållen för sina fyrtio år. Han var tydligen rädd, att Olenin skulle få den uppfattningen, att han var en vanlig kosack, och han önskade därför genast övertyga honom om sin bildning. ”Det är vår egyptiske Nimrod”, sade han och vände sig med ett självbelåtet leende till Olenin och visade på den gamle, ”en jägare med Guds nåde, den förste hos oss i allt! Men ni känner honom redan?”

Jeroschka såg på sina fötter, som vore beklädda med fuktiga läderskodon. Han skakade eftertryck-

Tolstoj II 14ligt på huvudet, liksom om han förvånades över Iljas kvickhet och lärdom.

”Giptiske Nimrod? Väd kan han inte hitta på allt!”

”Vi skola gå på jakt”, sade Olenin.

”Det är rätt”, sade Ilja, ”men jag har något att tala med er om.”

”Jag står till er tjänst.”

”Ni är adelsman”, började värden, ”och jag kan antaga, att jag också har rang av officer, vi kunna därför alltid behandla varandra efter vår rang som adelsmän.” Han höll upp och såg småleende på Olenin och gubben. ”Om ni skulle hysa någon önskan med anledning av mitt samtycke i går... och då min hustru är mycket för dum, för vårt stånd och nu inte kunde själv riktigt fatta, vad hon sade i går. Alldenstund mitt kvarter hade kunnat hyras ut åt regementsadjutanten för sex rubel, utan stall, och jag fåfängt alltid som adelsman söker att inte lägga mig i saken, men då ni önskar, så kan jag, som själv har officers rang, i allt personligen komma överens med er och såsom boende här i trakten icke blott efter vår vana, utan i allt iakttaga villkoren ...”

”Den där pratar då som en riktig ryss!” mumlade den gamle.

Ilja höll länge på och pratade på samma sätt. Det blev slutligen klart för Olenin, att hans önskan var att få sex rubel i månaden för inkvarteringen. Ole-nin gick in därpå och bjöd sin gäst på ett glas te. Denne tackade.

”Till följd av vårt dumma bruk”, sade han, anse vi det nästan som en synd att begagna ett glas, som tillhör ett världens barn. Jag, med min bildning, kunde ju sätta mig över det, min hustru, i sin mänskliga svaghet...”

”Nå, behagar ni te?”

”Om ni tillåter, så hämtar jag mitt eget glas, ett ”särskilt glas”, svarade han, gick ut på trappan och ropade: ”Ett glas!”

Några ögonblick därefter öppnades dörren, och en ungdomlig hand i en rosenfärgad linneärm räckte fram ett glas. Ilj a gick fram, tog glaset och sade med låg röst några ord till sin dotter. Olenin hällde upp te i det ”särskilda” glaset åt Ilja, och åt Jeroschka i det ”världsliga.”

”Men jag skall icke uppehålla er länge”, sade Ilja. Han drack så hastigt ur sitt glas, att han brände sig.

”Jag är också mycket road av fiske, men bara på lediga stunder, till omväxling från tjänsten. Jag skall nu ut och pröva min lycka, kanske litet av Tereks gåvor kunna tillfalla mig. Jag hoppas att ni någon gång vill göra mig den äran och dricka ett glas av vårt ’eget’, på kosackmaner”, tillade han.

Ilja tog avsked, tryckte Olenins hand och gick. Under det att Olenin gjorde sig i ordning, hörde han Il jas högfärdiga, befallande stämma, då han gav sina order. Men efter några minuter såg Oleninhonom gå förbi fönstret, klädd i en gammal, trasig dräkt med ett fisknät på ryggen.

”Den spetsboven”, sade Jeroschka och drack ur sitt te. ”Skall du verkligen betala honom sex rubel? Det är oerhört! Den bästa stugan i hela byn kan man få för två rubel. En sådan best! Jag lämnar dig min stuga för tre rubel”, sade gubben.

”Nej, nu stannar jag här”, sade Olenin.

”Sex rubel! Det är ju vansinnigt betalt”, återtog den gamle. ”Låt oss få litet rödvin, Ivan!”

Klockan var nära åtta på morgonen, när Olenin kom ut med den gamle på bygatan, sedan de hade ätit och druckit. Framför porten stod en tungt lastad vagn. Marjanka, klädd blott i linnet, med en vit duk på huvudet, omsvept ända ner till ögonen, höll i handen en gren och drog oxarna efter sig med ett rep, som var bundet om deras horn.

”Mamma lilla” sade gubben och gjorde min av att vilja omfamna Marjanka. Men Marjanka svängde skrattande grenen framför sig och hennes vackra ögon strålade.

Olenin kände sig glad till mods.

”Nå ska’ vi gå, eller hur? sade han och kastade bössan över axeln. Han kände den unga flickans blickar vila på sig.

”Huj, huj!” klingade Marjankas stämma och strax därpå hördes vagnens knarrande. Under hela vägen genoni kosackbyn och ängsmarkerna pratadeJeroschka oavbrutet. Han kuncle inte glömma TI ja och utöste sig över honom.

”Varför förargar du dig så över honom?” frågade Olenin.

”En sådan gnidare! Jag kan inte tåla honom”, sade gubben. ”Vem sparar han åt? Han har redan två stugor och en trädgård har han roffat ifrån sin bror. Och en sådan tusan han är att sätta upp skriftligt ! Precis som han skriver, så blir det. För vem spar han? Han liar en pojke och en flicka, som skall gifta sig, och så har han ingen mera.”

”Nå, så spar han väl till hemgiften då”, sade Olenin.

”Vilken hemgift? En sådan vacker flicka tar man utan hemgift. Men den gnidaren vill blott ge henne åt en rik man. Han vill komma åt en stor brudlösen, som hos kirgiserna. Lukaschka, kosacken, min granne och släkting, en duktig pojke — han som dödade abreken — har länge friat till henne, men fadern ger inte med sig. Han förebär än ett, än ett annat; han säger, att flickan är för ung ännu. Men jag vet nog, vad han tänker. Men Lukaschka får henne nog, han är den bäste kosacken i stanitzan; han har dödat en abrek och han får korset.”

”Men, vad säger du? Jag såg i går afton, då jag promenerade på gården, att flickan kysste en kosack”, sade Olenin.

”Du -juger!” ropade gubben nrh stannade.

”Vid Gud!” sade Olenin.”Ja, kvinnorna, de ha då själva fan i kroppen”, sade Jeroschka fundersamt. ”Men vad kunde det vara för en kosack?”

”Det kunde jag inte se.”

”Nå, hade han inte fjäder i mössan? En vit?” ”Jo!”

”Och en röd jacka, som du?”

”Nej, längre.”

”Det var han!” Jeroschka gapskrattade. ”Det var han, min Marka. Det var ju Lukaschka, jag kallar honom Marka på skämt. Det var han själv; det tycker jag om, sådan var jag själv, far lille. Ibland sov min skatt hos sin mor eller tillsammans med en flicka, men jag kröp till henne ändå. Modern var ett odjur, som inte kunde tåla mig. Ibland låg flickan högt uppe i huset. Jag kom dit ibland med min vän Girtschik, ställde mig under fönstret, steg upp på hans axlar, lyfte ur fönstret, kröp in och trevade mig omkring. Hon låg på en bänk och sov. En gång, då jag väckte henne kände hon ej strax igen mig, blev rädd och skrek till: ”Vem där?” Men jag tordes inte tala. Modern rörde på sig. Då tog jag min mössa och lade över hennes ansikte, hon kände strax igen den på brämet och sprang upp. På den tiden fattades det mig ingenting, flickorna gåvo mig grädde, vindruvor och allt möjligt”, tillade Jeroschka med en praktisk återblick på saken. ”Och hon var inte den enda! Det var ett liv 1”

”Men nu då?””Nu följa vi hundarna. Vi skola driva upp en fasan, och du kan skjuta honom.”

”Har du också slagit för Marjanka?”

”Nu tittar jag på hunden”, sade gubben och pekade på sin älskling, Ljam. ”I kväll skall jag berätta mera.”

De tego. När de hade gått omkring hundra steg, stannade gubben och pekade på en gren, som låg tvärs över vägen.

”Vad tror du om den?” sade han. ”Du tror, att det gör ingenting, att den ligger där? Nej, den är till ondo.”

”Varför till ondo?”

Han skrattade. ”Du vet då ingenting ännu. Hör på vad jag säger. När en gren ligger så där, skall du aldrig kliva över den, utan du måste gå omkring den eller kasta den åt sidan och säga: ”I Faderns, Sonens och den Heliga andes namn.” Se’n kan du gå med Guds hjälp. Så har jag fått lära mig av gammalt folk.”

”Sådana dumheter!” sade Olenin. ”Tala hellre om Marjanka. Det är således Lukaschka, hon tycker om?”

”Stilla! Var tyst!” viskade gubben, på nytt avbrytande samtalet. ”Giv akt nu, vi skola gå tvärs igenom skogen.”

Och han slog in på en liten smal väg, som ledde in i vildaste, tätaste skogen. Han gick på sina läderskor med

knappt hörbara steg. Ofta såg han sigförargad om på Olenin, när denne gjorde något buller med sina stora stövlar eller fastnade med sin bössa i grenarna.

”Gör intet buller; gå tyst, soldat”, viskade gubben förargad.

Man kände i luften, att solen var uppe. Dimman skingrades, men svepte ännu omkring trädtopparna. Skogen syntes oerhört hög, för varje steg tycktes trakten förändra sig, vad som såg ut som ett träd, visade sig vara en buske, och vassrören sågo ut som träd.

XIX.

Dimman skingrade sig delvis och lät de våta vasstaken träda fram, delvis förvandlade den sig i dagg och fuktade vägen och gräset längs inhägnaderna. Från alla skorstenar steg röken upp. Folket kom från kosackbyn, somliga för att gå ut på fälten eller till floden, andra gingo till posteringen. De båda jägarna gingo bredvid varandra på den våta gräsbevuxna vägen, hundarna sprungo bredvid och viftade på svansen då de sågo på sina herrar. Tusentals flugor surrade i luften, förföljde jägarna och slogo sig ned på deras ryggar, ögon och händer. Luften var fylld av doften från det fuktiga gräset och skogen. Olenin såg sig ofta om efter vagnen, på vilken Marjanka nu satt och drev på oxarna med förargad om på Olenin, när denne gjorde något buller med sina stora stövlar eller fastnade med sin bössa i grenarna.

”Gör intet buller; gå tyst, soldat”, viskade gubben förargad.

Man kände i luften, att solen var uppe. Dimman skingrades, men svepte ännu omkring trädtopparna. Skogen syntes oerhört hög, för varje steg tycktes trakten förändra sig, vad som såg ut som ett träd, visade sig vara en buske, och vassrören sågo ut som träd.

XIX.

Dimman skingrade sig delvis och lät de våta vasstaken träda fram, delvis förvandlade den sig i dagg och fuktade vägen och gräset längs inhägnaderna. Från alla skorstenar steg röken upp. Folket kom från kosackbyn, somliga för att gå ut på fälten eller till floden, andra gingo till posteringen. De båda jägarna gingo bredvid varandra på den våta gräsbevuxna vägen, hundarna sprungo bredvid och viftade på svansen då de sågo på sina herrar. Tusentals flugor surrade i luften, förföljde jägarna och slogo sig ned på deras ryggar, ögon och händer. Luften var fylld av doften från det fuktiga gräset och skogen. Olenin såg sig ofta om efter vagnen, på vilken Marjanka nu satt och drev på oxarna medträdgrenen. Det var så stilla; det buller, som förut hörts från kosackbyn, nådde icke längre jägarnas öron, endast fåglarnas kvitter kunde ibland förnimmas.

Olenin visste, att faran lurade i skogen, att abre-kerna gärna gömde sig där. Han visste också, att en bössa är för fotgängaren i skogen ett starkt skydd. Han hyste ingen fruktan, men han förstod, att en annan i hans ställe väl skulle ha kunnat känna fruktan och han såg med spänd uppmärksamhet in i den fuktiga, dimmiga skogen, lyssnade till varje buller, hade sin bössa i beredskap och förnam en för honom ny och angenäm känsla. Jeroschka gick före och stannade vid varje vattenpuss, där djurspår voro att söka. Han såg uppmärksamt på dem och pekade ut dem för Olenin. Han sade nästan ingenting och gjorde blott sällan, och då viskande, någon anmärkning. Vägen, på vilken de gingo, hade förr kunnat befaras med fordon, nu hade gräset länge grott igen över den. På båda sidor om vägen var alm- och lönnskogen så tät och frodig, att man icke kunde se igenom den. Nästan kring alla träden slingrade sig vinrankan tätt, och nedanför växte stora törnbuskar. Varje, även den minsta uthuggning i skogen var övervuxen med björnbärssnår och vass; på somliga ställen kunde man se öppningar, runda som tunnlar för de större djuren, mindre för fasanerna, och som från vägen ledde in i småskogen. Denna kraftiga och frodiga växtlighet förvånade mycket Olenin,som aldrig hade sett något liknande. Skogen, faran, den gamle med sitt hemlighetsfulla viskande, Mar-j ankas smärta, kraftfulla gestalt och slutligen bergen, — allt tycktes Olenin som en drömbild.

”En fasan har slagit sig ned där”, viskade gubben, i det han såg åt sidan och höll mössan för ansiktet. ”Håll för ditt ansikte, där är en fasan”, sade han och vinkade ivrigt åt Olenin; han kröp framåt nästan på alla fyra. ”Han tycker inte om att se ett människoansikte.”

Olenin hade blivit litet efter, då gubben stannade och såg upp i ett träd. En fasantupp satt kurrande i detsamma, hundarna skällde. Olenin såg fågeln, men i samma ögonblick dånade ett skott, liksom ur en kanon, från Jeroschkas grova gevär. Tuppen flaxade upp, fjädrarna röko omkring, och så föll han till marken. Olenin, som följde den gamle i spåren, skrämde upp en annan fasan; han siktade och sköt. Fågeln gjorde en voit i luften och föll därpå som en sten i snåret.

”Raskt gjort!” ropade den gamle, som icke kunde skjuta i flykten. Han tog upp fasanerna och de fortsatte sin väg. Olenin kände sig upplivad av rörelsen och berömmet och började att prata livligt med gubben.

”Vänta, hitåt skola vi gå”, avbröt honom Jeroschka. ”I går såg jag hjortspår här.”

De togo av in i småskogen och när de hade gått omkring trehundra steg, blev skogen gles, och vassväxte i vattensamlingen. Olenin höll sig åter något efter, och Jeroschka böjde sig ned och nickade och vinkade.

När Olenin kom närmare, såg han, att gubben pekade på människospår.

”Ser du?”

”Ja, vad är det?” frågade Olenin och försökte att tala så lugnt som möjligt, ”är det människospår?”

Ovillkorligen kom han att tänka på Coopers berättelse om Skinnstrumpa, och så kommo abrekerna för honom. Den gamle gick där så tyst, att han varken vågade tala eller fråga. Han kunde inte avgöra, om denna tystnad var föranledd av faran.

”Nej, det är mitt spår”, svarade den gamle lugnt. Så visade han på ett i gräset knappt märkbart spår av ett djur.

Gubben gick vidare, Olenin höll sig tätt efter honom. Då de hade gått ytterligare omkring tjugo steg i småskogen, kommo de till ett vildpäronträd under vilket den svarta jorden låg öppen, och där man kunde se friska djurspår.

Stället liknade en tyst, sval, mörk lövsal, omvuxen av vilda vinrankor. ”Här var jag på morgonen”, sade gubben, ”man kan se, lägret är alldeles nytt.”

Plötsligt hördes ett väldigt brakande i skogen på tjugo stegs avstånd. Både Jeroschka och Olenin sprungo upp och grepo sina bössor, men sågo ingenting. Man hörde endast braket av brutna grenar, så hördes ett jämnt galopp, som alltmera och meraavlägset återljöd i den tysta skogen. Olenin höll blicken skarpt fästad på den gröna småskogen, slutligen såg han sig om till den gamle. Jeroschka stod orörlig med bössan tryckt mot bröstet. Mössan hade glidit ned på nacken på honom, och ögonen gnistrade med ovanlig glans.

”Fördömt!” sade han och kastade i vrede geväret på marken. ”Här stod han, den här vägen skulle han ha kommit! dumhuvud!” och gubben började slita av sig skägget, ”dumskalle! Svin!” fortfor han. Alltjämt hörde man den skrämda hjortens flykt i fjärran.

Det började att skymma, när Olenin med den gamle kom hein igen. Han var trött och hungrig, men kände sig uppfriskad. Middagen var färdig, han åt och drack med Jeroschka, så att han blev riktigt varm och glad till mods. Så gick han ut på trappan, därifrån han kunde se bergen i solnedgången. Gubben började åter med sina ändlösa berättelser om jakter, om abrekerna, om sina kärestor och om sitt sorglösa liv. Marjanka gick ut och in över gården, och hennes kraftiga, ungdomliga former avtecknade sig tydligt under linnet.

XX.

Följande dag gick Olenin ensam, utan Jeroschka, till den plats, där hjorten hade blivit uppskrämd. I stället för att taga omvägen genom porten, kröp han, avlägset återljöd i den tysta skogen. Olenin höll blicken skarpt fästad på den gröna småskogen, slutligen såg han sig om till den gamle. Jeroschka stod orörlig med bössan tryckt mot bröstet. Mössan hade glidit ned på nacken på honom, och ögonen gnistrade med ovanlig glans.

”Fördömt!” sade han och kastade i vrede geväret på marken. ”Här stod han, den här vägen skulle han ha kommit! dumhuvud!” och gubben började slita av sig skägget, ”dumskalle! Svin!” fortfor han. Alltjämt hörde man den skrämda hjortens flykt i fjärran.

Det började att skymma, när Olenin med den gamle kom hein igen. Han var trött och hungrig, men kände sig uppfriskad. Middagen var färdig, han åt och drack med Jeroschka, så att han blev riktigt varm och glad till mods. Så gick han ut på trappan, därifrån han kunde se bergen i solnedgången. Gubben började åter med sina ändlösa berättelser om jakter, om abrekerna, om sina kärestor och om sitt sorglösa liv. Marjanka gick ut och in över gården, och hennes kraftiga, ungdomliga former avtecknade sig tydligt under linnet.

XX.

Följande dag gick Olenin ensam, utan Jeroschka, till den plats, där hjorten hade blivit uppskrämd. I stället för att taga omvägen genom porten, kröp han,sorn alla andra i kosackbyn, genom häckar och över inhägnader. Han hade knappt hunnit att plocka bort törnena, som därvid fastnat i kläderna, förrän hans hund, som sprungit förut, redan drev upp ett par fasaner. Och han hade inte väl kommit in i busksnåren, förrän vid varje steg fasaner flögo upp. I tolv skott sköt han fem fasaner och han ansträngde sig så, när han kröp efter i snåren, att svetten lackade av honom. Han lockade tillbaka hunden, spände ned bösshanen, lade en kula i sin med skrot laddade bössa, viftade bort myggorna med sina vida jackärmar och begav sig tyst till samma plats, som dagen förut. Men han kunde icke hålla tillbaka hunden, som själv tog upp spår på vägen, och han sköt ytterligare två fasaner, så att han först bort emot middagen hann fram till stället.

Dagen var mycket klar, lugn och varm. Miljarder flugor betäckte hans ansikte, rygg och händer, och hundens hela rygg var även alldeles betäckt av dem. Olenin sökte förgäves att göra sig kvitt dem. Det förekom honom nästan omöjligt att uthärda en sommar i denna trakt. Han hade just beslutat att bege sig på hemväg, då han kom att tänka på, att människor, likväl faktiskt levde här, och han beslöt sig för att hålla ut och prisgiva sig åt flugstingen. Och, sällsamt nog, mot middagstiden blev denna känsla nästan angenäm. Det föreföll honom, som skulle skogen — utan denna atmosfär av flugor, utan dessa täta mv£r sr svärmar, som hans händer ströko bort fråndet svettiga ansiktet och som stucko honom över hela kroppen — förlora sin karaktär och sitt behag. Dessa mil jarder insekter hörde tillsammans med skogen, med denna otroligt bråda växtlighet, med denna oändliga mängd av djur och fåglar, som bebodde skogen, med den ångande varma luften, med dessa diken, fulla av grumligt vatten, så att till slut fann han behag i, vad som förut förefallit honom förskräckligt och outhärdligt. Då han kom till det ställe, där hjorten föregående dag hade blivit uppskrämd, ville han vila. Solen stod alldeles över skogen, då han passerade över en uthuggning, och sju tunga fasaner hängde vid hans gördel. Han sökte upp hjortens spår, kröp genom buskarna och de platser, där hjorten hade legat. Han lade sig ned i hjortens gömsle och betraktade runt omkring sig den mörka grönskan, märkena efter djurets knän, de hårda jordkokor, som dess hovar hade lösslitit och spåren från gårdagen, och han kände en behaglig svalka och ro. Han tänkte på ingenting, önskade ingenting, och på en gång återvaknade i hans hjärta en känsla av ovillkorlig lycka och kärlek till allt skapat, så att han med en varm tacksamhetskänsla, gjorde korstecknet enligt sin barndoms sed.

”Här ligger jag, Dmitri Olenin”, tänkte han, ”ett så alldeles särskilt väsen, Gud allena vet, på en plats, där en hjort, en gammal, vacker hjort bodde, som kanske aldrig hade sett en människa och på en plats, där kanske aldrig någon annan människa har variteller tänkt en tanke. Här, runt omkring mig, stå unga och gamla träd.” Han kände efter sina fasaner, såg på dem och torkade på sin jacka bort blodet från handen. ”Runt omkring mig svärma flugorna och mellan bladen, som kanske förefalla dem, som stora öar, i hundratusen-, eller miljontal, och alla surra de om någonting, och var och en är ett väsen för sig.”

Han tyckte sig förstå, vad flugorna tänkte och surrade:

”Hitåt, hitåt, små vänner! Här är en, som man kan sticka och äta på, surra ni och anfall honom” — och han hade en känsla, som om han icke mera vore en rysk adelsman, utan en fluga, en fasan eller en hjort, såsom de, han hade i sin närhet. ”Liksom de, liksom gubben Jeroschka, lever också jag för att dö. Jeroschka har sagt sant: ”endast gräs växer över oss.”

”Men vad gör väl det, att gräset växer över oss”, tänkte han vidare. ”Leva måste man och vara lycklig: Ty jag önskar blott ett: Lycka! Sedan gör det detsamma, vad jag än har varit — ett djur som alla andra och ingenting vidare, eller en varelse, som bär inom mig en del av den eviga gudomen — måste alltid leva på bästa möjliga

sätt. Men hur skall man leva för att vara lycklig? Och varför var jag icke lycklig förut?” Han tänkte på sitt förra levnadssätt och greps av vämjelse för sig själv. Han tyckte sig vara en anspråksfull egoist, i själva verket fattades det honom ingenting. Och plötsligt var det, som om en ny värld hade öppnat sig för honom. ”Däri består lyckan”, sade han till sig själv, ”att man lever för andra! Det är klart! Behovet av lycka är nedlagt hos människan, alltså är det berättigat. Men om man söker tillfredsställa detta behov på egoistiskt sätt, söker rikedom, medgång, livets bekvämligheter och kärlek, då händer det, att omständigheterna så gestalta sig, att det bliver omöjligt att finna lyckan. Följaktligen äro dessa önskningar oberättigade. Men behovet av tycka är icke oberättigat. Vilka önskningar kunna då tillfredsställas, oberoende av yttre omständigheter? Vilka? Kärleken, självförsakelsen ...!”

Denna, som han tyckte, nya upptäckt gjorde honom både glad och upprörd, så att han sprang upp, som om han utan att förlora tiden ville genast utforska, för vem han kunde nu strax uppoffra sig, vem han kunde göra gott, vem han skulle kunna älska. ”Jag behöver ju ingenting för mig själv; varför skulle jag då icke leva för andra?”

Han tog sin bössa och gick fram ur snåret i akt och mening att återvända hem och överlägga med sig själv och finna sättet att göra gott. Han såg sig omkring. Solen syntes ej mera över trädtopparna, luften var sval, och landskapet föreföll honom obekant och främmande. Allt föreföll honom förändrat, både luften och skogens karaktär. Himlen förmörkades av moln, vinden susade i träden, runt om sågman endast vass och skog. Olenin kallade på sin hund, som följt något spår, och hans egen röst föreföll honom klanglös. Plötsligt kände han sig gripen av en känsla av fruktan. Han tänkte på abreker och på den dödade, om vilken man hade berättat honom. Han väntade, att tschetschenser i samma ögonblick skulle rusa fram ur snåren och han skulle vara tvungen att försvara sitt liv eller att fegt giva sig. Han tänkte också på Gud och på det tillkommande livet, så som han icke på länge hade tänkt därpå. Runt omkring honom låg den dystra, hårda och vilda naturen.

”Vad tjänar det till att leva endast för sig själv?” tänkte han, ”då man kan dö vilket ögonblick som helst, utan att ha gjort något gott och utan att någon får veta det?”

Han gick i den riktning, där han förmodade, att kosackbyn låg. Han tänkte icke längre på jakten, han kände sig förfärligt trött och nedstämd, och nästan med förskräckelse spejade hans blick mellan buskar och träd och han väntade varje ögonblick att få göra upp sin räkning med världen.

Mörkret hade inbrutit, och vinden dånade starkare och starkare genom de gamla trädens kronor. Ett annat, dovt, entonigt ljud nådde hans öra. Han greps av förskräckelse, han bad och fruktade att behöva dö utan att hava gjort något gott. Han ville leva, leva för att utföra någon handling av självförsakelse.

xxi:

Plötsligt blev det som ett solsken i hans hjärta, han hörde’ ryska ord. Några steg framför sig såg han flodens bruna yta och den våta sanden vid stranden och på sandbankarna; sedan den vida steppen, vakttornet vid posteringen, en sadlad häst, som var bunden vid foten, och bergen. Solen bröt fram för ett ögonblick ur molnen, och dess sista strålar belyste floden, vassen och kosackerna, som här hade församlat sig i en trupp. Bland dem ådrog sig Lukaschka genom sitt hurtiga utseende ovillkorligen Olenins uppmärksamhet.

Olenin kände sig, utan någon synbar orsak, åter lycklig. Han gick till posteringen, som låg vid Terek mitt emot den fredliga tscherkessbyn på andra sidan. Han hälsade på kosackerna, men då han icke fann något tillfälle, att här göra gott, gick han in i vakt-stugan. Men icke heller här erbjöd sig något tillfälle, kosackerna mottogo honom kyligt. Han gick då in i en bredvidliggande lerkoja och tände en cigarrett. Kosackerna ägnade honom ingen uppmärksamhet, dels emedan han rökte, dels därför att de denna afton voro upptagna av en särskild angelägenhet. Fientligt sinnade tschetschenser, släktingar till den dödade abreken, hade kommit från bergen för att lösa ut liket. Man väntade på befälet från byn. Den dödades broder, en smärt, högväxt man, medstort, rödaktigt skägg, stod där lugn och stolt som en konung, trots sin trasiga dräkt. Han var mycket lik den döde. Han bevärdigade ingen med en blick, såg icke ens på liket. Han satt i skuggan med benen i kors, rökte en pipa, spottade och yttrade endast då och då med sina korta strupljud några befallande ord till sin följeslagare, vilka denne vördnadsfullt åhörde. Man såg, att det var en tapper krigare, som redan vid mera än ett tillfälle och under

helt olika förhållanden haft med ryssar att göra, så att nu intet satte honom i förvåning eller syntes honom värt att uppmärksammas.

Olenin gick fram till liket och betraktade det, men tschetschenen gav honom en föraktfull blick och sade kort och vredgat några ord. Tolken betäckte hastigt den dödes ansikte med ett klädesplagg. Olenin beundrade krigarens allvarsamma och stränga utseende och ville tala med honom, fråga honom från vilken aul han var, men tschetschenen såg knappt på honom, spottade föraktligt och vände sig bort. Olenin förundrade sig över, att abreken icke brydde sig om honom och antog, att hans likgiltighet berodde blott på dumhet eller obekantskap med språket. Han vände sig då till följeslagaren, som tillika var tolk. Denne var lika trasig, svarthårig och röd, mycket livlig och rörlig, med glänsande vita tänder och gnistrande svarta ögon. Han inlät sig gäma i samtal och bad om en papperscigarr.

”De voro fem bröder”, berättade han på brutenryska, ”detta är redan den tredje, som ryssarna hava skjutit, blott två äro nu kvar. Han är tapper, mycket tapper”, tillade han och visade på tschetschenen. ”Då Achmed-khan, så hette den döde, föll, satt han i vassen på andra sidan om floden och såg allt, hur de lade honom i båten och förde bort honom. Han satt kvar därborta ända till natten föll på, och han ville skjuta den gamle, men de andra tilläto honom icke att göra det.”

Lukaschka kom och slog sig ned hos dem. ”Från vilken aul var han?” frågade han.

”Därborta från de där bergen”, svarade tolken och visade på en dal, på andra sidan Terek, över vilken en blåaktig dimma höjde sig. ”Sujuk-Su känner du väl? Omkring tio verst längre bort är det.”

”Känner du Girei-khan i Sujuk-Su?” frågade Lukaschka, som tydligen var stolt över denna bekantskap. ”Han är min vän!”

”Han är min granne”, sade tolken.

”Det är en präktig karl.” Och Lukaschka började att mycket intresserad samtala med honom på tar-tariska.

Strax därefter kommo ryttmästaren och domaren ridande, åtföljda av två kosacker. Ryttmästaren, en av de nya kosackofficerarna, hälsade på kosackerna, men ingen svarade honom med det övliga tillropet: ”Vi önska ers höghet hälsa”, och blott en och annan bugade sig till svar. Några, däribland Lukaschka, reste sig upp och gjorde ställning. Underofficerenrapporterade, att allt var i sin ordning pä posteringen.

Alltsammans föreföll Olenin löjligt. Det var Gaw-rilov som om kosackerna endast lekte soldater. Men formaliteter lades snart åsido under enkelt liv och ryttmästaren, som var en lika slug kosack som de andra, talade flytande tartariska med tolken. Ett papper skrevs under och räcktes till tolken; sedan togo de emot pengarna och gingo fram till liket.

”Gawrilov Lukaschka! ”Vilken av er är det?” sade ryttmästaren.

Lukaschka tog av sig mössan och trädde fram.

”Jag har skickat rapport om dig till översten. Vad följden blir därav, vet jag icke. Jag har föreslagit dig till att få korset; till underofficer är du ännu för ung. Kan du läsa och skriva?”

”Nej, inte alls.”

”Men annars är du en duktig karl”, sade iyttmäs-taren alltjämt i förmanston. ”Från vilken Gawrilov härstammar du? Från den ’brede’?”

”Brorson till denne”, svarade underofficeren.

”Jag vet, jag vet.”

”Nå ta nu i ett tag, hjälp till lite”, sade han till kosackerna. Lukaschkas ansikte strålade av glädje och syntes vackrare än vanligt. Han trädde tillbaka, satte på sig mössan och slog sig ned bredvid Olenin.

Då liket hade burits ned till båten, gick tschetsche-nen till stranden. Kosackerna gjorde ovillkorligen plats för

honom. Han stötte foten med kraft motstranden och hoppade i båten. Olenin gav akt på, att han därifrån, för första gången, mönstrade alla kosackerna med en snabb blick och hur han hastigt ställde en fråga till sin följeslagare. Denne svarade och pekade på Lukaschka.

Tschetschenen såg på denne, sedan vände han sig långsamt bort och blickade över till den andra stranden. Det låg icke hat, men kallt förakt i denna blick. Sedan sade han ytterligare något.

”Vad sade han?” frågade Olenin tolken.

”Dina döda de våra, och de våra skola döda edra, det är alltid så”, sade tolken, som tydligen ljög och visade skrattande sina vita tänder, i det han sprang i båten.

Den dödes broder satt orörlig i båten och såg bort till andra stranden. Hans känsla av hat och förakt var så intensiv, att icke ens nyfikenheten fick makt med honom. Tolken stod i båtens akter och förde åran än åt den ena sidan, än åt den andra, under det att han oupphörligt pratade. Båten avlägsnade sig mera och mera, rösterna blevo knappt hörbara. Slutligen nådde de motsatta stranden, där deras hästar väntade dem. De lade liket över sadeln på en av hästarna, ehuru djuret kraftigt stretade emot, stego sedan till häst och redo i skritt utefter vägen, förbi kosackbyn, ur vilken en hop människor kommo för att se på dem.

Kosackerna på denna sidan floden voro i högsta grad nöjda och belåtna. Från alla håll hördes skrattoch skämt. Ryttmästaren och domaren gingo in i stugan för att skaffa sig litet förfriskning. Lukaschka satt bredvid Olenin; glädjen lyste ur hans ansikte och förgäves sökte han giva det ett högtidligt uttryck.

”Varför röker ni?” frågade han. ”Smakar det kanske bra?” Han sade detta avsiktligt, därför att han märkte, huru obehagligt ensam Olenin kände sig bland kosackerna.

”Åh, det är ju en vana”, svarade Olenin. ”Hur så?”

”Hm, om någon av vårt folk skulle röka, ginge det honom illa! Så nära de där bergen se ut, och dock kunna vi ej komma dit...”, pratade Lukaschka. ”Men hur skall vi kunna komma hem, det är mörkt? Om ni ville, skulle jag kunna följa er, bed underofficeren, att han låter mig gå.”

”En slug pojke”, tänkte Olenin, och såg på kosackens glada ansikte. Han tänkte på Marjanka, på kyssen vid grinden och det gjorde honom ont om Lukaschka, att han saknade uppfostran. ”Vilken galenskap och vilken begreppsförvirring”, tänkte han. ”Han har dödat en människa och han är lycklig och glad, som om han skulle ha gjort den bästa gärning. Finnes det då icke något inom honom, som säger, att han icke har någon anledning att känna sig så tillfredsställd, att lyckan icke består i att döda människor, utan i att uppoffra sig för dem?””Nu kan du akta dig!” sade en av kosackerna till Lukaschka. ”Hörde du, hur han frågade efter dig?”

Lukaschka såg upp.

”Den där, som jag döpte?” frågade Lukaschka, därmed menande tschetschenen.

”Den döde står icke mera upp, men den röde brodern är dopvittne.”

”Han kan tacka Gud, att han själv kom helskinnad undan”, sade Lukaschka skrattande.

”Men vad är du så glad över?” sade Olenin till Lukaschka. ”Om du hade dödat din broder, hade du varit glad då också?”

Kosacken såg leende på Olenin. Han tycktes fullkomligt uppfatta vad denne ville säga honom, men kände sig höjd över sådana betraktelser.

”Änse’n! Det går inte med mindre. Skjuta kanske icke de ihjäl de våra?”

XXII.

Ryttmästaren och domaren hade ridit sin väg. För att göra Lukaschka till viljes och för att slippa gå ensam genom den mörka skogen hade Olenin utverkat permission åt honom. Olenin antog, att han ville träffa Marjanka och var för sin del belåten att få till sällskap en så trevlig och språksam kosack. Lukaschka och Marjanka voro

oskiljaktligen ett i hans tankar, och han tänkte gärna på dem. ”Han ”Nu kan du akta dig!” sade en av kosackerna till Lukaschka. ”Hörde du, hur han frågade efter dig?”

Lukaschka såg upp.

”Den där, som jag döpte?” frågade Lukaschka, därmed menande tschetschenen.

”Den döde står icke mera upp, men den röde brodern är dopvittne.”

”Han kan tacka Gud, att han själv kom helskinnad undan”, sade Lukaschka skrattande.

”Men vad är du så glad över?” sade Olenin till Lukaschka. ”Om du hade dödat din broder, hade du varit glad då också?”

Kosacken såg leende på Olenin. Han tycktes fullkomligt uppfatta vad denne ville säga honom, men kände sig höjd över sådana betraktelser.

”Änse’n! Det går inte med mindre. Skjuta kanske icke de ihjäl de våra?”

XXII.

Ryttmästaren och domaren hade ridit sin väg. För att göra Lukaschka till viljes och för att slippa gå ensam genom den mörka skogen hade Olenin utverkat permission åt honom. Olenin antog, att han ville träffa Marjanka och var för sin del belåten att få till sällskap en så trevlig och språksam kosack. Lukaschka och Marjanka voro oskiljaktligen ett i hans tankar, och han tänkte gärna på dem. ”Hanälskar Marjanka och jag skulle själv kunna älska henne”, tänkte han. Och han greps av en häftig, alldeles ny känsla av rörelse, under det att de gingo hem genom den mörka skogen. Lukaschka var mycket munter till mods. Någonting liknande tillgivenhet uppstod mellan dessa båda unga, varandra så olika män. För varje gång de sågo på varandra, smålogo de.

”Genom vilkendera porten skall du gå in?”, frågade Olenin.

”Genom den mellersta. Jag följer er till träsket, sedan behöver ni ej vara rädd längre.”

Olenin skrattade. ”Vara rädd? Vänd du om, och tack skall du ha. Jag reder mig nog ensam.”

”Visst inte; jag har inte annat att göra. Det vore ej underligt, om ni vore rädd, vi äro också rädda ibland!” svarade kosacken skrattande, för att lugna den andres egenkärlek.

”Följ med mig hem, så skola vi prata litet och dricka ett glas, och i morgon bittida kan du ju gå igen.”

”Liksom om jag inte hade en vrå att ligga i om nätterna”, skrattade Lukaschka. ”Men underofficeren sade åt mig att komma tillbaka.”

”I går hörde jag dig sjunga, och jag såg dig också...”

”Alla människor...”, och Lukaschka nickade med huvudet.

”Du skall gifta dig?” frågade Olenin.”Mor vill, att jag skall gifta mig, men jag har ingen häst ännu.”

”Är du inte inskriven då?”

”Nej, endast föreslagen. Men jag har ingen häst, och kan inte skaffa mig någon, därför kan jag heller inte gifta mig.”

”Hur mycket kostar en häst?”

”Jag underhandlade om en för några dagar sedan, på andra sidan floden, men de ha ännu inte lämnat den för sexti rubel. Det var en nogajhäst.”

”Vill du komma till mig som min ordonnans? Jag kan utverka det och jag kan skänka dig en häst; jag har två, och det är onödigt.”

”Onödigt?” sade Lukaschka skrattande. ”Och varför ville ni skänka mig en häst? Jag skall väl kunna skaffa mig en själv med Guds hjälp.”

”Verkligen! Vill du inte bli min ordonnans?” sade Olenin, förtjust att han hade kommit på den tanken att skänka Lukaschka en häst. Han kände sig dock en smula förlägen, och visste inte, vad han skulle säga.

Lukaschka bröt tystnaden.

”Har ni eget hus i Ryssland?” frågade han.

Olenin kunde inte låta bli att berätta honom, att han ägde ej blott ett hus, utan flera.

”Ett vackert hus, större än vårt?” frågade Lukaschka nyfiket.

”Mycket större, tio gånger större, i tre våningar”, berättade Olenin.”Och hästar också, liksom vi?”

”Jag har hundra hästar, som kosta omkring tre, fyra hundra rubel stycket, men de äro icke sådana som era, utan kapplöpningshästar, du vet. Men de som finnas här, tycker jag bättre om.”

”Varför har ni kommit hit? Frivilligt eller mot er vilja?”, frågade Lukaschka. ”Ser ni”, tillade han, ”nu kunde ni ha råkat vilse.” Han visade på vägen. ”Åt höger måste ni gå.”

”Helt och hållet av egen vilja”, svarade Olenin. ”Jag ville se ert land och delta i ett fälttåg.”

”Jag skulle vilja gå i fält redan i denna dag”, sade Lukaschka. Han lyssnade ett ögonblick. ”Hör ni huru schakalerna tjuta?” frågade han.

”Tycker du inte, att det är förskräckligt, att du har dödat en människa?” frågade Olenin.

”Varför det? Ack, vad jag önskar, att jag kunde få vara med om ett fälttåg!”

”Kanske komma vi att göra ett tillsammans, vårt kompani skall bryta upp före helgen och er skvadroa likaså.”

”Och ni har kommit hit bara för ro skull? Ni, som har hus, hästar och tjänare? Det skulle vara jag det; vad jag skulle leva! Vad har ni för rang?”

”Jag är fänrik, men redan föreslagen till officer.”

”Om ni inte bara skryter, utan kan föra ett sådant liv — jag skulle då inte ha farit hemifrån. Nå, är det då så skönt att leva hos oss?”

”Ja, mycket skönt”, sade Olenin.Det var alldeles mörkt, när de under fortsatt samtal uppnådde kosackbyn. De hade ännu icke kommit ut ur skogens dunkel, vinden ven genom trädens kronor, de tyckte, att schakalerna tjöto, skrattade och gräto tätt inpå dem. Borta från stanitzan hörde man kvinnoröster och hundskall. Husens konturer framträdde tydligt ävenså ljusen, med röken kom en lukt av kiziak*) emot dem. Olenin kände sig som hemma, som om stanitzan vore hans verkliga hem, hans familj och hela hans lycka, och som om han ingenstädes hade levat eller kunde leva så lycklig som här.

Då de hade kommit hem, ledde Olenin till Lu-kaschkas stora förvåning själv ut ur stallet den häst, som han hade köpt i Grosnej, ett präktigt, dock ej alldeles så ungt djur, och skänkte honom den.

”Varför vill ni skänka mig den? Jag har ju icke ens gjort er någon tjänst ännu.”

”Tag den, jag försäkrar dig, mig gör det ingenting, du kan skänka mig något en annan gång. Och fälttåget göra vi tillsammans.”

Lukaschka blev alldeles förvirrad. ”Så ni talar! Som om en häst alls inte kostade något”, sade han, utan att ens se på hästen.

”Tag den, tag den. Om du inte tager emot den, så förolämpar du mig. Wanjuschka, led fram skym-meln till honom.” Lukaschka fattade tygeln. ”Nå,

”) Bränsle av torkad får- och getspillning.jag tackar er så mycket, men det kom så alldeles oväntat.”

Olenin var glad som en tolv års gosse.

”Bind hästen här, det är ett bra djur, en god springare. Giv oss vin, Wanjuschka. Låt oss gå in!”

Vinet bars in. Lukaschka satte sig och tog ett glas.

”Gud give, att jag också en gång kunde göra er en tjänst”, sade nan och tömde sitt glas. ”Vad är ditt namn?”

”Dmitri Andreitsch.”

”Nå, Mitri Andreitsch, må Gud beskydda dig. Vi skola vara vänner. Kom du också en gång till oss, vi äro inte rika, men vänner kunna vi alltid undfägna. Jag skall säga till mor, att skicka dig, om du vill ha, grädde eller vindruvor. Och kommer du till posteringen, står jag till din tjänst, på jakten, på andra sidan floden eller var du vill. För några dagar sedan sköt jag ett vackert vildsvin, jag delade det med kosackerna, men det skulle jag ha velat giva dig.”

”Gott, jag tackar dig. Men spänn inte för hästen, han är ännu inte körd.”

”Vem spänner för hästen, tror du! Men, jag vill säga dig något”, tillade Lukaschka viskande. ”Gi-rei-khan är min vän, han har uppmanat mig att vara med om ett överfall, och om du vill, kan jag taga dig med. Därborta vid vägen, som leder från ber-gen, skulle vi ligga på lur. Vi skulle följas åt, jag skulle inte lämna dig i sticket, jag skall vara din skyddsande.”

”Gott, gott, vi kunna ju bege oss dit någon av de närmaste dagarna.”

Lukaschka tycktes nu känna sig fullkomligt säker och fatta sitt förhållande till Olenin. Hans enkla och stilla sätt förvånade Olenin, men föreföll honom icke odelat behagligt. De pratade emellertid länge och det var redan sent, när Lukaschka, icke full, ty han överlastade sig aldrig, men betydligt ankommen, tryckte Olenins hand och gick.

Olenin tittade efter honom genom fönstret, för att se, vad han tog sig för. Lukaschka gick tyst med sänkt huvud, men när han hade fört ut hästen genom grinden, reste han upp huvudet, sprang upp på hästen som en katt och satte av i galopp utför gatan. Olenin trodde, att han ville göra Marjanka uppmärksam på sin glädje, men fastän Lukaschka icke gjorde detta, kände sig Olenin så lycklig till sinnes som aldrig förr. Han gladde sig som ett barn och kunde inte låta bli att tala om för Wanjuschka, att han hade givit Lukaschka hästen och varför han hade givit honom den, sålunda utvecklande sin nya teori om lyckan. Men Wanjunschka gillade icke denna teori. Han sade: ”l’argent il n’a pas”, och då var alltihop bara dumheter.

Lukaschka red i sporrsträck till sitt hem, hoppade av hästen, som han lämnade till sin mor med tillsa-tillsägelse att föra den till kosackhästarnas hjord, ty själv måste han ännu samma natt återvända till posteringen. Den stumma systern åtog sig att föra bort hästen och gav genom tecken till känna, att då hon fick se den, som givit Lukaschka hästen, så skulle hon niga djupt för honom. Den gamla modern skakade på huvudet, när sonen berättade saken för henne; hon var övertygad om, att Lukaschka hade stulit hästen och gav därför den stumma befallning att föra bort den före dagbräckningen.

Lukaschka begav sig ensam till posteringen. Han tänkte fortfarande på Olenins handlingssätt. Ehuru det icke var en särskilt vacker häst, var den dock åtminstone värd sina fyrtio rubel, och Lukaschka var mycket glad över gåvan, men han kunde aldrig begripa, varför han hade fått den, och därför kände han inte den ringaste tacksamhet. Tvärtom uppsteg i hans hjärna en obestämd misstanke, att fänriken hade några dåliga avsikter. Han kunde icke göra sig reda för, vilka dessa avsikter voro, men han trodde icke, att en obekant person så utan vidare skulle skänka honom en häst, värd fyrtio rubel, bara av gott hjärta. Om Olenin hade varit drucken, kunde han ha trott, att det hade skett av skrytsamhet, men fänriken hade varit alldeles nykter och därför var det tydligt, att han hade velat köpa honom för någon dålig orsaks skull. ”Men i så fall är du kuggad”, tänkte Lukaschka. ”Hästen behåller jag, och se’n få vi väl se. Jag är inte ett sådant dumhuvudheller; Vi få väl se, vem av oss, som överlistar den andre.” Han beslöt att vara på sin vakt emot Olenin. Därav uppstod hos honom en långt ifrån välvillig stämning. Han berättade ej för någon, huru han hade fått hästen. Åt en sade han, att han hade köpt den, åt en annan gav han undvikande svar, men i stanitzan kom man snart sanningen på spåren. Lu-kaschkas mor, Marjanka, Ilja Wassiljewitsch och kosackerna, som fingo höra talas om Olenins gåva, — en gåva given utan all

anledning — råkade i den högsta förvåning och började att hysa fruktan för fänriken. Men oaktat fruktan väcktes hos dem stor aktning för Olenins frikor,tighet och rikedom.

”Tänk, fänriken, som boi hos Ilja Wassiljewitsch, har skänkt Lukaschka en häst, värd sina femti rubel”, sade en. ”Det måtte vara en rik karl!”

”Ja, jag har hört det”, sade en annan betänksamt. ”Han har väl ändå gjort honom någon tjänst, vi få väl se, vad som kommer att ske. Men en sådan tur han har, den där urwanen!”

”Det är ett listigt pack, de där fänrikarna”, sade en tredje. ”Bäst vad det är, så blir det väl ”’d anlagd någonstädes, eller något dylikt!”

XXIII.

Olenins liv förflöt i stilla enformighet. Med förmän och kamrater kom han föga i beröring. En rik fänriks ställning i Kaukasus är på grund av detta heller; Vi få väl se, vem av oss, som överlistar den andre.” Han beslöt att vara på sin vakt emot Olenin. Därav uppstod hos honom en långt ifrån välvillig stämning. Han berättade ej för någon, huru han hade fått hästen. Åt en sade han, att han hade köpt den, åt en annan gav han undvikande svar, men i stanitzan kom man snart sanningen på spåren. Lu-kaschkas mor, Marjanka, Ilja Wassiljewitsch och kosackerna, som fingo höra talas om Olenins gåva, — en gåva given utan all anledning — råkade i den högsta förvåning och började att hysa fruktan för fänriken. Men oaktat fruktan väcktes hos dem stor aktning för Olenins frikor,tighet och rikedom.

”Tänk, fänriken, som boi hos Ilja Wassiljewitsch, har skänkt Lukaschka en häst, värd sina femti rubel”, sade en. ”Det måtte vara en rik karl!”

”Ja, jag har hört det”, sade en annan betänksamt. ”Han har väl ändå gjort honom någon tjänst, vi få väl se, vad som kommer att ske. Men en sådan tur han har, den där urwanen!”

”Det är ett listigt pack, de där fänrikarna”, sade en tredje. ”Bäst vad det är, så blir det väl ”’d anlagd någonstädes, eller något dylikt!”

XXIII.

Olenins liv förflöt i stilla enformighet. Med förmän och kamrater kom han föga i beröring. En rik fänriks ställning i Kaukasus är på grund av dettaförhållande synnerligen angenäm för honom, han tages icke i anspråk varken för arbete eller exercis. Han blev uppförd på förslag till officer för expeditionens skull, och tillsvidare lämnade man honom i fred. Officerarna sågo i honom aristokraten och uppträdde hänsynsfullt gentemot honom. Kortspel och dryckeslag, som han förr varit med om, lockade honom föga, och han vistades i byn, skild från officerarna, deras liv och sällskap.

Officerslivet på kosackstationen hade länge haft sin givna form. Liksom varje fänrik eller officer i fästningsgarnison dricker porter, spelar kort och talar om belöningar för gjorda militära expeditioner, så dricker han på kosackstationerna rödvin med kosackerna, bjuder flickorna på slisk och sötsaker, kurtiserar kosackkvinnorna, förälskar sig i dem och gifter sig understundom med dem. Olenin levde emellertid på sitt eget sätt, han hade en synnerlig motvilja för mycket trampade vägar och icke heller här ville han följa den vanliga slentrianen för en kaukasisk officers liv.

Det kom alldeles av sig själv, att han alltid vaknade i dagbräckningen. Sedan han hade druckit sitt te och ute från trappan fröjdat sig åt anblicken av bergen, av morgonens skönhet och Marjanka, tog han på sig en gammal avlagd jacka och mjuka läderskor, stack dolken i gördeln, tog jaktväskan, lite matsäck och tobak, ropade på sin hund och begav sig vid sextiden på morgonen på jakt i skogenbakom kosackbyn. Omkring klockan sju på aftonen vände han åter, trött och hungrig, med fem eller sex fasaner som byte, stundom med något annat villebråd, ofta med matsäcken och cigarretterna orörda. Om man kunnat räkna hans tankar, liksom cigarrerna i hans jaktväska, så skulle man ha funnit, att ingen ny tanke tagit form under dessa fjorton timmar. Han återvände hem andligen och kroppsligen frisk och sund och fullkomligt lycklig, utan att kunna göra reda för, vad han hade

tänkt under hela dagen. Obestämda drömbilder, hågkomster och minnen, eller hellre endast fragment av sådana, sjödo i hans hjärna. Då han sökte att klara sina tankar för sig själv, tyckte han sig vara ibland en kosack, som arbetade med kvinnorna i trädgården, ibland en abrek i bergen, och ibland åter ett vildsvin, som undflytt honom själv. Då han kom så långt i tankegången, lyssnade han, såg sig spanande omkring, väntade på en fasan, ett vildsvin eller en hjort.

Varje afton kom Jeroschka och satt hos honom. Då tog Wanjuschka fram vin, och de pratade i allsköns ro, drucko och skildes sedan nöjda och belåtna för att gå till vila. Följande dag upprepades alltsammans, jakten, den sunda tröttheten, kvällspratet vid vinet, och alltjämt kände han sig lycklig.

Söndagarna tillbragte han ofta hemma hela dagen. Då var det isynnerhet Marjanka, som tog hans uppmärksamhet i anspråk. Från sin trappa följde han först varje hennes rörelse. Han trodde sig älskaMarjanka, han såg upp till henne och beundrade henne, såsom han beundrade himlens och bergens skönhet och han tänkte icke på att knyta någon som helst förbindelse med henne. Ett sådant förhållande, som rådde emellan henne och Lukaschka, ansåg han omöjligt kunna komma ifråga mellan honom själv och henne, och ännu mindre ett sådant, som förekommer mellan en rik officer och en kosackflicka. Han var övertygad om, att om han skulle handla så som hans kamrater i detta fall, så skulle han byta bort sin nuvarande lugna lycka mot en avgrund av kval, villfarelser och ånger. Och därför blev hans förhållande till denna flicka en självförsakelsens seger, och han kände sig rikt belönad därför. Dessutom hyste han stor aktning för Marjanka och skulle aldrig kunnat förmå sig att yttra ett ord om kärlek till henne, icke ens på skämt.

En sommardag hade Olenin icke gått på jakt, utan stannat hemma. Helt oväntat fick han besök av en bekant från Moskva, en ung man, som han där träffat ute i sällskapslivet.

”Ah, mon cher, min bäste vän, vad jag blev glad, då jag fick höra, att ni var här!” började han i sin moskva-franska samtalston. ”Man sade: Olenin är där! Vad för en Olenin? Jag blev obeskrivligt glad ... Så har då ödet åter fört oss tillsammans. Nåväl! Hur mår ni, och varför är ni här?

Och furst Belezki berättade en hel historia, om huru han för en tid gått in vid detta regemente, attöversten utnämnt honom till adjutant och att han efter fälttåget skulle tillträda denna post, ehuru den icke alls behagade honom.

”När man tjänstgör i en sådan här öken, så måste man åtminstone vinna befordran ... få korset... en rang ... förflyttas till gardet. Det är helt enkelt nödvändigt ; om icke för min egen del, så för mina släktingars och bekantas skull. Fursten tog mycket väl emot mig, han är en verkligt fin man” sade Belezki. ”Jag har blivit föreslagen till S :t Anna-orden för den avslutade expeditionen och nu stannar jag här till fälttågets början. Här är alldeles utmärkt. Och vilka kvinnor! Nå, och hur lever ni? Vår kapten — Starzev, ni vet, beskedlig och dum — sade mig, att ni lever som en riktig vilde, och inte umgås med någon. Att ni inte umgås med officerarna här, kan jag så väl förstå. Jag är så glad, att vi nu ofta kunna träffas. Jag bor här hos underofficeren. Där är en flicka, Ustjenka! Jag försäkrar er, att hon är förtjusande!”

Och alltjämt kommo fraska och ryska ord, åter-ljud från den värld, som Olenin trodde sig för alltid hava lämnat. Det allmänna omdömet om Belezki var, att han var en älskvärd, godmodig, ung man. Och kanske var han också sådan. Men för Olenin var han, trots sitt godmodiga, vackra ansikte, utomordentligt osympatisk. Han förde med sig en avskyvärd, fadd smak, från vilken Olenin trodde sig för alltid vara fri, och mer än ailt annat plågades hanav, att han icke kunde förmå sig till att göra sig kvitt denna människa, som kom från denna värld, ty denna värld hade en gång varit hans och det tycktes honom, som om den ännu hade obestridliga anspråk på honom. Han var ursinnig på Belezki och på sig själv och mot sin vilja inblandade han franska ord i samtalet, frågade efter översten och bekanta i Moskva, och medan de båda sutto här i en kosackby och talade franska, så yttrade han sig hånfullt om övriga officerare, sina kamrater och kosackerna. Han var artig mot Belezki och lovade att besöka honom, samt bad honom att ofta komma till honom. Men Olenin gick icke själv till Belezki. Wanjuschka var emellertid förtjust i honom och sade, att han var en verklig ädling.

Belezki började genast föra en rik kaukasisk officers liv. När en månad hade gått, tyckte Olenin, att det var, som om Belezki alltid hade bott i kosackbyn. Han drack med de gamla kosackerna, ställde till nöjen för flickorna, skröt över sina framgångar och blev kallad ”farfar” av flickorna och kosackhustrurna. Kosackerna förstodo honom och hans smak för vin och kvinnor, och de tyckte mera om honom än om Olenin, som för dem var en levande gåta. XXIV.

Klockan var fem på morgonen. Ute på trappan ▼ar Wanjuschka sysselsatt med att blåsa upp elden under samovaren varvid han använde ett stövelskaft som blåsbälg. Olenin hade redan ridit till Terek för att bada. Han hade nyligen hittat på det nöjet att bada hästen i floden. Värdinnan var i mjölkkammaren, och från skorstenen steg en tjock, svart rök upp. Flickan var i ladan och mjölkade buffelkon.

”Vill du stå still, ditt dumma djur”, hördes där-bortifrån hennes otåliga stämma. Utifrån gatan hörde man en häst komma i raskt trav; Olenin kom fram till porten, ridande på sin vackra, mörkgrå häst, som glänste av fuktighet. Marjankas täcka huvud, omlindat med en röd halsduk, tittade ut ur ladan, men försvann strax igen. Olenin bar en skjorta av rött, turkiskt siden, en vit tscherkessjacka och en hög mössa. Han satt litet tillgjort på hästryggen, bar bössan över axeln, och böjde sig fram för att öppna porten. Hans hår var vått, och hans ansikte strålade av ungdom och hälsa. Han tyckte, att han såg bra ut och skickade sig väl och liknade en krigare. Men däri bedrog han sig. En erfaren kauka-sier kunde vid första ögonkastet se, att han var en soldat. Då han fick se Marjanka, sträckte han på sig, kastade upp grinden, grep tag i tygeln, svängde med piskan och red stolt in på gården.”Är teet färdigt, Wanjuschka?” ropade han muntert, utan att titta åt ladan. Till sitt stora nöje trodde han sig märka, att Marjankas vackra huvud fortfarande kikade ut ur ladan efter honom, men han såg sig icke om. Då han hoppade av hästen, gjorde han en oskicklig rörelse, så att bössan blev hängande i en av stolparna på trappan. Förskräckt såg han sig om åt ladan, men kunde icke upptäcka någon. Han gick in i sitt rum, men kom strax därpå ut igen med en bok och sin pipa. Han satte sig, där morgonsolens skarpa strålar icke kunde nå honom och ända till middagen rörde han sig icke ur stället. Han hade tänkt att skriva brev, något som han länge uppskjutit, men han kunde icke besluta sig för att lämna sin vrå på trappan och stänga in sig i sitt rum.

Värdinnan eldade på ugnen, den unga flickan drev boskapen ut på betet och när hon återvände, började hon att samla upp fårspillningen och lägga den i högar. Olenin läste, men förstod icke ett ord av vad som stod i den uppslagna boken framför honom. Oupphörligen svävade hans blickar bort till den unga kraftiga flickgestalten, som rörde sig framför honom. Antingen hon stod i husets fuktiga skugga eller mitt på gården, som var belyst av solens heta strålar och där hennes smärta, ljusklädda skepnad kastade en mörk skugga, var han alltid rädd att gå miste om en enda av hennes rörelser. Han var förtjust över att se, huru fritt och behagfullt hon rörde sig, huru det rosenfärgade linnet, som var hennes enda beklädnad,smög sig efter bröstet och ända ned till fötterna; huru bröstets former tydligt avtecknade sig under linnet, då hon rätade upp sig, huru hennes kraftiga, muskulösa armar otåligt arbetade med spaden och huru de djupa, mörka ögonen emellanåt sågo bort till honom. Ögonbrynen drogos visserligen något tillsammans, men hennes blickar förrådde tillfredsställelse över att vara beundrad.

”Är ni redan uppe, Olenin?” sade Belezki, som, klädd i kaukasisk officersuniform, kom in på gården.

”Se, Belezki!” svarade Olenin och räckte honom handen. ”Hur kommer det sig, att ni är uppe så tidigt?”

”Vad ska’ man göra? Jag har blivit utkörd. I dag är det bal hos mig, Marjanka; du kommer väl med till Ustjenka?” sade han till flickan.

Olenin förundrade sig över, att Belezki kunde prata så obesvärat med flickan. Men Marjanka låtsade, som om hon ej hörde, slog en knyck på nacken och gick med fasta steg mot mjölkkammaren med spaden över axeln.

”Hon är blyg, blyg för er skull”, sade Belezki och tittade efter henne. Sedan sprang han, muntert skrattande, uppför trappan.

”Vad vill det säga, att det är bal hos er? Och vem har kört ut er?”

”Hos Ustjenka, min värdinna, är det bal, och även ni är bjuden. Bal, det vill säga, kakor och ilicksäll-skap.””Och vad skola vi göra där?”

Belezki log slugt, blinkade och nickade med huvudet åt mjölkkammaren, i vilken Marjanka försvunnit. Olenin ryckte på axlarna och rodnade.

”Vid Gud, ni är då en underlig människa”, sade han. ”Nå, berätta nu, bikta er.”

Olenin såg förargad ut; Belezki lade märke därtill och smålog menande.

”Vad för slag? Bevars väl”, sade han, ”ni bor i samma hus, som en sådan präktig flicka, en fulländad skönhet...”

”En ovanlig skönhet, jag har aldrig sett maken”, sade Olenin.

”Nå, och sedan då?” frågade Belezki, som ingenting begrep.

”Det kan synas egendomligt”, återtog Olenin, ”men varför skulle jag inte säga sanningen? Sedan jag kom hit, är det, som om det kvinnliga släktet icke längre existerade för mig, och det är bra så, det kan jag försäkra er! Ty vad kan det finnas för gemensamt mellan oss och dessa kvinnor? Jeroschka,

— det är något helt annat — det är lusten för jakt, som förenar oss med varandra.”

”Finnas för gemensamt? Vad är det för gemensamt emellan mig och en Katarina Ivanovna? Det är ju alldeles ett och samma! Om ni tycker, att kvinnorna här äro smutsiga, så går jag in därpå, men

— à la guerre. comme à la guerre!”

”Jag har för min del aldrig känt eller förstått migpå dessa Katarina Ivanovnor, aldrig umgåtts med några”, svarade Olenin. ”Sådana kan man icke akta, men denna flicka hyser jag aktning för.”

”Högakta henne så mycket ni behagar, det är ingen, som hindrar er!”

Olenin svarade icke; han önskade dock tydligen att få säga ut sitt hjärtas mening. Under tydlig förvirring sade han slutligen:

”Jag vet mycket väl, att min uppfattning skiljer sig från andra i detta fall. Men mitt liv har gestaltat sig så, att jag icke känner något behov av att ändra detsamma, jag kunde överhuvud taget icke leva här och omöjligen så lyckligt, som jag gör, om jag följde ert exempel. Och dessutom söker och ser jag något helt annat hos kvinnorna än ni.”

Belezki höjde på ögonbrynen. ”Men nu kommer ni i alla fall på min tillställning i kväll. Marjanka skall också komma; jag skall göra er bekanta med varandra. Kom, jag ber er. Tycker ni, att det är tråkigt, kan ni ju alltid gå igen. Kommer ni?”

”Jag skulle komma, men sanningen att säga är jag rädd för förströelser.”

”Hå hå!” sade Belezki. ”Kom bara, jag skall veta att lugna er. Kommer ni? Ert ord?”

”Jag skulle komma, men jag förstår inte, vad vi skola göra där. Vilken roll sk’a vi spela?”

”Kom, jag ber er!”

”Gott, jag kommer kanske”, sade Olenin.

”Gud sig förbarme, förtjusande kvinnor, somingen annanstädes, och här lever ni som en munk? En sådan idé! Varför skall man fördystra livet för sig och inte njuta, vad som bjuds? Har ni hört, att vårt kompani skall gå till Vosdvischensk?”

”Till mig har man sagt, sade Olenin, ”att åttonde kompaniet skall dit.”

”Nej, jag har fått ett brev från adjutanten. Han skriver, att fursten skall själv deltaga i fälttåget. Jag skall bli glad att få träffa honom igen, jag börjar redan på att leds här.”

”Därom har jag intet hört; men däremot, att Krinowitzin fått S :t Annakorset för förra expeditionen. Han hoppades bli löjtnant”, sade Belezki skrattande, ”men missräknade sig. Han har nu gått in vid staben.’

Fram mot aftonen började Olenin tänka på bjudningen. Den plågade honom. Han ville gå, men han tänkte med en underlig, pinsam känsla på, vad som skulle kunna hända. Han visste, att varken kosacker eller några andra, äldre personer skulle komma, bara flickor. Hur skulle det bli? Hur skulle man vara? Vad skulle man säga? Vad för något gemensamt kunde det väl finnas emellan honom och dessa råa kosackflickor? Belezki hade berättat om sådana underliga, cyniska förhållanden ...

Han berördes sällsamt av den tanken, att han skulle vara i samma rum som Marjanka och kanske tala med henne. Det förekom honom märkvärdigt, då han påminde sig hennes stolta hållning ... Be-lezki hade sagt, att alit gick så enkelt och naturligt till. Det skulle vara intressant att veta, tyckte han, men det var nog bäst att mte gå dit. Alltsammans var motbjudande, simpelt samt först och främst alldeles onödigt. Så kom åter den eggande tanken: ”Men hur skulle det väl vara?” Hans ord band honom dessutom. Han gick, helt och hållet obeslutsam. Så kom han till Belezki.

Den stuga, som Belezki bebodde, var lik Olenins. Den stod på pålar, en meter över marken och bestod av två rum. I det första, i vilket Olenin inträdde, lågo fjäderbolstrar, mattor och kuddar, vilka på kosackvis voro smakfullt ordnade på långväggen. På kortväggen hängde kopparfat och vapen; under bänken lågo pumpor och meloner. I det andra rummet funnos en stor ugn, ett bord, bänkar och en helgonbild. I detta rum hade Belezki sin fältsäng, sina koffertar, och på väggen hängde en matta, på vilken hans vapen voro ordnade. Överallt voro porträtt och toalettsaker kringströdda. På en av bänkarna låg en sidenrock kastad. Belezki själv låg i skjortärmarna på sängen och läste ”De tre musketörerna”. Då Olenin inträdde, sprang han upp.

”Nu kan ni se, hur jag inrättat mig här! Fint? Nå, det var bra, att ni kom. Här arbetas förskräckligt ! Kan ni gissa, vad kakan är av? Av smördeg, fläsk och vindruvor. Men det är inte det viktigaste. Se bara, vad de ha för sig därute!”

Olenin såg ut genom fönstret och kunde då i akt-taga en ovanlig rörelse i värdfolkets stuga. Flickorna sprungo fram och tillbaka mellan ladan ocli stugan, bärande än ett, än ett annat.

”Är det färdigt snart?” ropade Belezki.

”Strax! Men är du så hungrig, farfar lilla?”

”Och ett klingande skratt hördes från stugan. Ust-jenka, en rödkindad flicka, kom springande över till Belezki med små tallrikar.

”Låt bli mig, jag kan slå sönder tallrikarna”, ropade hon skrattande till Belezki. ”Du skulle komma och hjälpa oss”, sade hon skämtsamt till Olenin. ”Du kan gå till flickorna med pepparkakor och konfekt !”

”Har Marjanka kommit?” frågade Belezki.

”Javisst, hon hade ju med sig degen!”

”Vet ni vad”, sade Belezki, ”om man klädde den där Ustjenka ordentligt och hon bleve fin och uppputsad, så skulle hon se bättre ut än alla våra egna skönheter. Har ni sett kosackflickan Borschtscheva? Hon blev gift med en överste. Förtjusande! Vilken värdighet! Varifrån få de den?”

”Jag har icke sett Borschtscheva, men i mitt tycke kan intet vara vackrare an denna nationaldräkt.”

”Ack, jag kan så bra finna mig till rätta i alla förhållanden”, sade Belezki muntert. ”Jag skall gå och se vad de ha för sig.” Han kastade på sig nattrocken och sprang dito ver. ”Sörjer ni för konfekten och pepparkakorna?”

Olenin skickade Belezkis uppassare att köpa dessagodsaker. Han tyckte, det var obehagligt att lämna pengar, det var, som om han ville köpa någon. Han kunde icke giva bestämt besked åt uppassaren och visste inte, vad han skulle svara på dennes fråga, om huru mycket av varje sort, som skulle köpas.

”Gör som du själv tycker.”

”För alltsammans?” frågade uppassaren.

”Ja, ja”, svarade Glenin. Han slog sig ned vid fönstret och förundrade sig över, att hans hjärta slog så hårt, som om något obehagligt skulle hända honom.

Från det rum, där flickorna voro, hördes skrik och skratt, när Belezki kom in. Efter några minuter kom Belezki utspringande igen, följd av skrik ocli skratt.

”De ha kört ut mig”, sade han. Strax därpå inträdde Ustjenka i rummet cch inbjöd högtidligt gästerna ; allting var nu färdigt.

Då de kommo in i stugan, var verkligen allt i ordning, och Ustjenka slätade ut kuddarna vid väggen. På bordet, som var täckt med en alldeles för liten duk, stod en flaska rödvin och en tallrik med torkad fisk. Det luktade bakverk och druvor i hela rummet. Omkring ett halvt dussin flickor i stickade jackor och utan den traditionella halsduken om huvudet trängdes viskande och fnittrande i hörnet bakom ugnen.

Bland flickorna, som alla utan undantag voro vackra, upptäckte Olenin Marjanka och han kände sig generad av att vara tillsammans med henne un-under så tvetydiga och obehagliga omständigheter. Han kände sig tafatt och beslöt att göra, som han såg Belezki göra. Denne gick fram till bordet med en viss högtidlighet, men dock obesvärat, drack ett glas vin till Ustjenkas ära och inbjöd de övriga att göra sammaledes. Ustjenka förklarade, att flickorna icke drucko vin.

”Med honung kunde man väl försöka”, sade en röst ur flickhopen.

Uppassaren, som just i detsamma återkom från boden med honung och pepparkakor, inropades. Han såg till hälften avundsjukt, till hälften föraktfullt på de, enligt hans mening, lättsinniga herrarna och överlämnade samvetsgrant honungen, som var inlindad i ett fuktigt papper, samt pepparkakorna. Han började en omständig redogörelse för priset och uppräknade de överblivna småslantarna, men Belezki körde ut honom. Belezki blandade honungen i de fyllda vinglasen och skakade ut tre skålpund pepparkakor på bordet. Sedan drog han med våld fram flickorna ur vrån, satte sig vid bordet och började att dela ut sötsakerna.

Olenin såg på Marjanka. Hon satt och höll i sina små, bruna händer två pepparkakor och tycktes inte veta, vad hon skulle göra med dem. Samtalet var något stelt och tvunget oaktat Ustjenkas och Belezkis munterhet och deras bemödanden att roa sällskapet. Olenin visste inte, vad han skulle säga. Han kände med sig, att han väckte uppmärksamhetoch kanske också löje, och att hans förlägenhet smittade de andra. Han rodnade och det förekom honom som om Marjanka kände sig mera besvärad än de andra.

”De vänta bestämt, att vi skola giva dem pengar”, tänkte han. ”Hur skall det gå till och huru skall man så fort som möjligt få slut på det här och komma härifrån?”

XXV.

”Känner du inte din hyresgäst?” sade Belezki till Marjanka.

”Hur skulle jag kunna känna honom, då han aldrig kommer till oss?” sade Marjanka och såg på Olenin.

Denne spratt till helt förskräckt och utan att riktigt veta, vad han skulle säga, mumlade han: ”Jag är rädd för din mor, hon överöste mig med otidig-heter första gången, då jag var hos er.”

Marjanka brast i skratt.

”Och du blev rädd?” frågade hon och vände sig om.

Olenin såg nu för första gången flickans hela ansikte, ty förut hade han alltid sett det dolt av halsduken ända upp till ögonen. Med rätta ansågs hon för den vackraste Hickan i stanitzan. Ustjenka var och kanske också löje, och att hans förlägenhet smittade de andra. Han rodnade och det förekom honom som om Marjanka kände sig mera besvärad än de andra.

”De vänta bestämt, att vi skola giva dem pengar”, tänkte han. ”Hur skall det gå till och huru skall man så fort som möjligt få slut på det här och komma härifrån?”

XXV.

”Känner du inte din hyresgäst?” sade Belezki till Marjanka.

”Hur skulle jag kunna känna honom, då han aldrig kommer till oss?” sade Marjanka och såg på Olenin.

Denne spratt till helt förskräckt och utan att riktigt veta, vad han skulle säga, mumlade han: ”Jag är rädd för din mor, hon överöste mig med otidig-heter första gången, då jag var hos er.”

Marjanka brast i skratt.

”Och du blev rädd?” frågade hon och vände sig om.

Olenin såg nu för första gången flickans hela ansikte, ty förut hade han alltid sett det dolt av halsduken ända upp till ögonen. Med rätta ansågs hon för den vackraste Hickan i stanitzan. Ustjenka varen vacker, liten, yppig och rödblommig flicka med glada, bruna ögon och röda läppar, hon log alltid och pratade. Marjanka var icke endast en vacker flicka, hon var en skönhet. Hennes drag hade kanske förefallit manliga och något grova, om de icke motsvarats av hennes högresta, smärta gestalt, hennes fylliga bröst och kraftiga skuldror och utan det stränga och tillika ömma uttrycket i hennes stora, mörka ögon, som under de svarta ögonbrynen om-gåvos av en mörk skugggning. Hon skrattade sällan, men hennes leende var alltid förtjusande. Hon var en bild av jungfrulig kraft och hälsa. Alla flickorna voro vackra, men alla, även Belezki och uppassaren, betraktade ofrivilligt Marjanka och vände sig till henne, när de talade med flickorna. Hon såg ut som en drottning, stolt och glad, ibland dem andra.

Belezki gjorde sig all möda att höja stämningen och skämtade oupphörligt. Han sade åt flickorna att slå i vin, gycklade med dem och yttrade oupphörligt på franska opassande anmärkningar till Olenin om Marj ankas skönhet, kallade henne ”1 a v 6 t r e” och uppmanade honom att följa sitt exempel. Olenin blev alltmera obehaglig till mods; han sökte en förevändning att slita sig lös och komma bort därifrån, då Belezki förkunnade, att Ustjenka, namnsdagsbarnet, skulle bjuda kring vin med kyssar. Hon gick in därpå, men endast under det vill-

Tolstoj V 17kor, att man lade penningar på en tallrik åt henne, såsom det går till vid bröllop.

”Jag tror, att själva den onde lockat mig till denna vidriga fest”, sade Olenin för sig själv, reste sig och tänkte gå.

”Vart gå ni?”

”Jag skall gå efter cigarretter”, sade han och ville avlägsna sig, då Belezki grep honom i armen och sade på franska: ”Jag har pengar.”

”Jag kan inte gå ännu, det är tydligt, jag måste betala först”, tänkte Olenin, och var förargad över sitt missgrepp.

”Men varför kan jag icke vara som Belezki? Jag skulle inte ha gått hit, men då jag nu en gång väl är här, får jag icke störa deras nöje. Jag måste väl för en gång dricka på kosackmaner!” Han tog en tschapura, en träskål, som rymde ungefär åtta glas, slog i vin och drack nästan ur alltsammans. Flickorna sågo med förvåning, nästan med förskräckelse på honom, under det att han drack. Det tycktes dem märkvärdigt och opassande. Ustjenka gav var och en ett glas och kysste dem.

”Nu flickor, ska’ vi vara glada”, sade hon och skramlade med de fyra rublerna, som lagts på hennes tallrik. Olenin kände sig icke längre generad och började språka med Marjanka.

”Nå, Marjanka, nu är det din tur att bjuda omkring vin och giva oss en kyss”, sade Belezki och fattade hennes hand.”Ja, en sådan kyss skall du få!” sade hon och höjde skämtsamt sin hand till slag.

”Farfar kan man kyssa utan betalning”, sade en av flickorna.

”Ser man på ett så klokt barn!” Han kysste flickan som stretade emot. Belezki vände sig ånyo till Marjanka: ”Nej, nu är det din tur att bjuda på vin! Ge din hyresgäst ett glas!” Han tog hennes hand, förde henne till bänken och satte henne bredvid Olenin.

”En sådan vacker flicka”, sade han och vände hennes ansikte i profil. Marjanka lät honom hållas, log stolt och såg med sina härliga ögon på Olenin.

”En praktflicka!” upprepade Belezki.

”Ja, är jag inte det?” tycktes Marjankas blickar säga.

Utan att vidare tänka på, vad han gjorde, omfamnade Olenin flickan och ville kyssa henne. Hon slet sig häftigt lös, stötte till Belezki och sprang bakom ugnen. Belezki viskade något till flickorna, det blev skratt och skrik, och plötsligt sprungo de allesammans ut i förstugan och stängde dörren.

”Varför kysste du Belezki och varför vill du inte kyssa mig?” frågade Olenin.

”Därför att jag inte vill, det är allt”, svarade hon, sköt ut underläppen och höjde på ögonbrynen. ”Han är farfar”, tillade hon skrattande. Därpå gick hon bort till dörren och slog på den.

”Varför har ni stängt?” utropade hon.”Nej. låt dem vara och stanna här”, sade Olenin och närmade sig henne. Hon såg ond ut och stötte honom tillbaka med handen. Och åter syntes hon honom så upprörd i sin skönhet, att han kom till besinning och blygdes. Han gick till dörren och ruskade den.

”Belezki, öppna då! Vad är det för ett dumt skämt?”

Marjanka log åter, glad och lycklig.

”Ack, du är rädd för mig”, sade hon.

”Ja, du är lika elak som din mor.”

”Och du borde sitta ändå mer tillsammans med Jeroschka, så skulle flickorna tycka om dig.” Hon log hånfullt och såg honom rakt i ögonen och mycket nära.

Han visste inte, vad han skulle säga. ”Men om jag kom till er?” sade han plötsligt.

”Det vore en helt annan sak”, svarade hon. 1 samma ögonblick stötte Belezki upp dörren och Marjanka sprang tillbaka från Olenin.

”Alltsammans, som jag tänkt förut om kärlek och självförsakelse och Lukaschka, var bara dumheter. Lyckan är det enda rätta. Den, som är lycklig har rätt.’ Dessa tankar jagade genom Olenins hjärna och med en för honom själv oväntad kraft grep han Marjanka och kysste henne på pannan och kinderna. Hon blev icke ond, skrattade endast och sprang till de andra flickorna.Därmed slutade festen. Ustjenkas gamla mor kom hem från sitt arbete, grälade på alla flickorna och körde ut dem.

XXVI

”Ja”, tänkte Olenin pä hemvägen, ”det behövdes bara, att jag gåve mitt tycke lösa tygiai, så skulle jag kunna förälska mig ursinnigt i den där kosackflickan.”

Han gick till sängs med dessa tankar, men trodde, att allt skulle gå över, och att han skulle komma in i sina gamla förhållanden igen.

Men det blev icke så. Hans förhållande till Marjanka blev ett annat. Den skiljemur, som förut stått emellan dem, var nedriven. Olenin hälsade på henne, när han mötte henne.

Värden kom för att hämta hyran för bostaden, och då ha:i hade hört talas om Olenins rikedom och frikostighet, så bjöd han honom till sig. Marjankas gamla mor tog emot honom vänligt, och efter festen hos Ustjenka gick Olenin alla aftnar in till sitt värdfolk och stannade där till helt sent.

Allt tycktes vara som förr i hans levnadssätt, men hela hans själ var som förvandlad. Sin dag tillbragte han i skogen, men fram emot aftonen, vid åttatiden, när det skymde på, gick han ensam eller Därmed slutade festen. Ustjenkas gamla mor kom hem från sitt arbete, grälade på alla flickorna och körde ut dem.

XXVI

”Ja”, tänkte Olenin pä hemvägen, ”det behövdes bara, att jag gåve mitt tycke lösa tygiai, så skulle jag kunna

förälska mig ursinnigt i den där kosackflickan.”

Han gick till sängs med dessa tankar, men trodde, att allt skulle gå över, och att han skulle komma in i sina gamla förhållanden igen.

Men det blev icke så. Hans förhållande till Marjanka blev ett annat. Den skiljemur, som förut stått emellan dem, var nedriven. Olenin hälsade på henne, när han mötte henne.

Värden kom för att hämta hyran för bostaden, och då ha:i hade hört talas om Olenins rikedom och frikostighet, så bjöd han honom till sig. Marjankas gamla mor tog emot honom vänligt, och efter festen hos Ustjenka gick Olenin alla aftnar in till sitt värdfolk och stannade där till helt sent.

Allt tycktes vara som förr i hans levnadssätt, men hela hans själ var som förvandlad. Sin dag tillbragte han i skogen, men fram emot aftonen, vid åttatiden, när det skymde på, gick han ensam ellerföljd av Jeroschka till sitt värdfolk. De hade nu så vant sig vid honom, att de undrade på, om han icke kom. Han betalade bra för sitt vin och var en tyst och stilla människa. I en vrå vid ugnen drack han sitt te, som Wanjuschka bar fram till honom. Den gamla skötte sitt arbete, utan att genera sig för honom och vid teet eller vinet talade de om kosackerna, om deras grannar, om Ryssland; de frågade, och Olenin berättade. Stundom tog han en bok och läste. Marjanka satt som en vild get med benen under sig, uppkrupen på ugnen eller i en mörk vrå. Hon deltog icke i samtalet, men Olenin såg hennes ögon och hennes ansikte, gav akt på hennes rörelser, hörde, huru hon knäckte kärnor, huru hon lyssnade med hela sitt väsen, när han talade och kände hennes närhet, när han läste tyst för sig själv. Ibland tyckte han sig känna, att hon såg på honom, och när han mötte hennes blickar, förstummades han ovillkorligen och såg på henne. Då blev han förvirrad och låtsade, som om samtalet med den gamla tog hela hans uppmärksamhet i anspråk. Han lyssnade efter varje hennes andetag och sökte hennes blick.

I främmandes närvaro var hon alltid vänlig och glad mot honom, men voro de ensamma, var hon alltid vild och kärv. Ibland hade inte Marjanka hunnit hem, när han kom. Plötsligt hördes hennes fasta steg, och genom den öppna dörren skymtade hennes blå klänning fram. Så kom hon in, stannademitt i rummet, såg på honom, och ett knappt märkbart leende lyste i hennes ögon. Olenin blev då på en gång lycklig och orolig till sinnes. Han väntade och önskade sig intet av henne, men med varje dag blev hennes närvaro mer och mer ett behov för honom.

Olenin gick så upp i detta liv i stanitzan, att det förflutna syntes honom alldeles främmande, och han bekymrade sig lika litet om framtiden, framförallt framtiden i denna krets. Då han emottog brev hemifrån, från släktingar och vänner, så förargade det honom, att man behandlade honom nästan som en förlorad varelse, ty han å sin sida ansåg var och en förlorad, som icke förde samma liv som han själv. Han var övertygad om, att han aldrig skulle ångra, att han frigjort sig från sitt förra liv och inrättat sig så ensligt och på sitt eget vis i stanitzan. För varje dag, som gick, kände han sig mera fri och mera som en människa. Kaukasus motsvarade icke hans föreställningar; det var icke sådant, som han drömt sig eller vad han läst därom. ”Här fanns det inga avgrunder eller bergspetsar, hjältar eller bovar”, tänkte han. ”Människorna leva naturenligt, de födas, de gifta sig och dö; kämpa, dricka, njuta av livet och dö. Och det finnes inga andra livsbetingelser än dessa oföränderliga, som ålagts dem av naturen, av solen, av växtligheten och av djuren. Andra lagar finnas icke för dem. När han jämförde sig själv med dessa människor, syntes de honom kraft-fullare, friare oeh bättre, och han blygdes och ömkade sig över sig själv.

Ofta kom den tanken för honom, att skilja sig helt och hållet från det gamla, att bliva kosack, köpa sig stuga och boskap och gifta sig med en kosackflicka, men inte med Marjanka, henne avstod han åt Lukaschka, leva tillsammans med Jeroschka, gå på jakt och fiske med honom, samt gå i fält med kosackerna.

”Varför gör jag inte detta? Vad väntar jag på?” frågade han sig själv. ”Är jag rädd för att göra, vad jag finner klokt och rätt? Vore det inte bättre än att t. ex. sträva efter att bli minister eller överste?” Men en inre röst sade honom, att han skulle dröja med att besluta sig. Han hölls tillbaka av ett obestämt medvetande, att han icke skulle kunna föra ett sådant liv som Jeroschka eller Lukaschka, att det för honom fanns en annan lycka, självförsakelsens lycka. Över gåvan till Lukaschka var han mycket nöjd och belåten och sökte alltid efter tillfälle att få uppoffra sig för andra. Men det yppade äig intet tillfälle. Ibland glömde han detta nyuppfunna recept på

lycka och trodde sig i stånd att leva såsom Jeroschka, men han besinnade sig snart och återgick till tanken på medveten självuppoffring och buren av denna tanke, såg han lugn och hög på människorna och på en lycka, som var honom främmande. XXVII.

Kort före vinskörden kom Lukaschka ridande tiü Olenin, han såg hurtigare ut än vanligt. Olenin, som tyckte det var roligt att träffa honom, frågade:

”Nå, skall du gifta dig snart?”

Men Lukaschka gav inte alldeles svar på tal.

”Jag har bytt bort er häst på andra sidan floden”, sade han. ”Men det är en häst det, en karbardiner från Sowa. Jag förstår mig på hästar, jag!”

Hästen leddes omkring på gården och besågs noga. Det var ett ovanligt präktigt djur, stort och kraftfullt, glänsande och silkeslent, med yvig svans och fina ben samt så välfödd och fet, att man kunde sova på hans rygg, enligt Lukaschkas påstående. Hovar, ögon, allt var utmärkt; han var vackert tecknad som ett äkta fullblod. Olenin hade icke förut i Kaukasus sett en så vacker häst.

”Och så han springer!” sade Lukaschka och strök djurets hals, ”och klok är han, han följer troget sin herre.”

”Fick du betala mycket emellan?” frågade Olenin.

”Det har jag inte räknat efter”, sade Lukaschka småleende, ”jag har fått honom av en vän.”

”Märkvärdigt, ett underbart djur! Vad vill du ia’ för den?”

”Man har bjudit mig etthundrafemtio rubel”, sa-de Lukaschka ivrigt, ”men er ger jag honom. Säg Lara ett ord, och han är er, jag sadlar av honom och lämnar er honom. Låt mig en gång också få göra er en tjänst.”

”Nej, för ingen del.”

”Nå, då har jag här en annan gåva åt er.”

Lukaschka tog en av dolkarna, som med en rem hängde vid hans gördel. ”Jag har fått den på andra sidan floden.”

”Tack!”

”Och vindruvor har min mor lovat att komma med själv.”

”Onödigt. Vi skola göra upp vårt mellanhavande. Jag får väl inte betala dig för dolken?”

”Nej, det går inte! Vänner emellan! Då jag var på andra sidan floden förde Girei-khan mig in i sin stuga och sade: ’välj ut något åt dig’, och jag tog denna dolk. Så går det till hos oss.”

De gingo in i Olenins rum och drucko ett glas vin.

”Nå, ska’ du stanna här?” frågade Olenin.

”Nej, jag kommer för att taga avsked. Man har förflyttat mig från posteringen till en skvadron på andra sidan Terek. Jag ger mig av i dag med Nazarka, min kamrat.”

”Och när skall bröllopet stå?”

”Jag kommer snart hem och då skall förlovningen firas, sedan går jag tillbaka till tjänsten igen”, sade Lukaschka litet tveksamt.”Vad för slag, vill du inte träffa din fästmö?”

”Nej, vad skulle det tjäna till? Om ni går ut i fält, så fråga vid min skvadron efter den breda Lukaschka. Och vildsvin finns det där borta! Jag har skjutit två, jag skall bli er förare.”

”Nå, farväl då! Kristus bevare dig!”

Utan att hava träffat Marjanka, steg Lukaschka till häst, och red i danstakt utför gatan, där Nazarka väntade på honom.

”Följer du verkligen inte med dit bort?” frågade Nazarka och gjorde en rörelse med huvudet åt det håll, där Jamka bodde.

”Gärna för mig”, sade Lukaschka. ”För hästarna dit och om jag dröjer, så giv dem havre. Mot morgonen skall jag vara tillbaka vid skvadronen.”

”Fick du ingen skänk av fänriken?”

”Nej. Jag gav honom dolken till tack, annars hade han kanske bett mig om hästen”, sade Lukaschka, steg av och lämnade hästen till Nazarka.

Han smög sig tätt under Olenins fönster och gick över gården fram till fönstret i värdens stuga. Det var alldeles mörkt. Marjanka, som stod i blotta linnet och kammade sitt hår, skulle just gå till säng ;.

”Det är jag, Marjanka”, viskade kosacken.

Marjankas stränga och likgiltiga ansikte b’cv plötsligt livligare, då hon hörde sitt namn nämnas. Hon öppnade fönstret och böjde sig ut mot honom, förskräckt och lycklig.

”Vad är det, vad vill du?” frågade hon.”Öppna”, sade Lukaschka, ”släpp in mig ett ögonblick, jag har längtat så förskräckligt efter dig.” Han fattade om hennes huvud och kysste henne, ”jag ber dig, släpp in mig!”

”Prata inte dumheter, jag har en gång sagt, att jag inte släpper in dig. Hur länge stannar du här?”

Han svarade icke, utan kysste henne gång på gång, och hon frågade icke vidare. ”Ser du, jag kan inte ens omfamna dig ordentligt genom fönstret”, sade Lukaschka.

”Marjanuschka!” hördes moderns stämma, ”vem talar du med?”

Lukaschka slet av sig mössan, för att man inte skulle känna igen honom på den och satte sig under fönstret.

”Gå genast därifrån”, viskade Marjanka.

”Lukaschka var där, han frågade efter far”, svarade hon modera.

”Säg åt honom, att han kommer hit.”

”Han har redan gått, han kommer igen en annan

® f) gang.

Lukaschka gick verkligen också med raska steg därifrån, han smög förbi fönstret, över gården; han skyndade till Jamka.

Olenin hade sett honom.

Sedan Lukaschka och Nazarka druckit åtskilligt tillsammans, lämnade de stanitzan. Det var en ljum natt, stilla och mörk; tigande redo de bredvid varandra; man hörde endast hästarnas hovslag. Lu-kaschka hade börjat sjunga visan om kosacken Mingal, men avbröt sig strax och vände sig till Nazar-ka:

”Hon släppte inte in mig”, sade han.

”Åh”, svarade Nazarka, ”det trodde jag just. Jamka har berättat för mig, att fänriken har börjat gå till dem. Jeroschka skryter med, att han fått en bössa av fänriken för Marj ankas skull.

”Det ljuger han, den satan”, sade Lukaschka ursinnig. ”Sådan är hon inte. Jag skulle kunna slå sönder revbenen på den gamle djävulen...” sedan sjöng han sin älsklingsvisa:

Från härskarinnans rosengård vid slottet Ismailowo den stolta falk flyr bort sin kos, i trav förföljd av jägaren, som till sig falken locka vill.

Men falken honom svarar så: ”Din hand mig icke fånga kan, din gyllne bur ej fängsla mig. Till havets blå jag flyger bort. Den vita svan, jag skådar där,

/

mig just ett värdigt byte är. XXVIII.

Lukaschka hade kommit till stanitzan, och förlovningen firades, men han besökte icke Olenin. Denne å sin sida befann sig icke på festen, trots sin värds inbjudning. Han var sorgsen, som han icke hade varit, sedan sin ankomst till stanitzan. Mot aftonen såg han, hur Lukaschka, klädd i högtidsdräkt, gick förbi med sin mor, och han undrade, varför Lukaschka visade honom en sådan köld. Han stannade på sitt rum och skrev i sin dagbok:

”Jag har fått nya åsikter på senare tiden”, skrev han, ”och blivit mycket förändrad. Jag har återkommit till a-b-c-d. För att vara lycklig, är kärleken nödvändig! Man måste älska med självförsakelse, älska allt och alla, spinna ut sin kärleks trådar till en spindelväv; de som fastna däri äro fångade. Så har jag fångat Wanjuschka, Jeroschka, Lukaschka och Marjanka.”

Just som Olenin nedskrev dessa ord, steg Jeroschka in till honom.

Jeroschka befann sig i allra bästa lynne. Några dagar förut hade Olenin en afton kommit till honom. Han fann då gubben utanför stugan, där han höll på att draga huden av ett slaktat vildsvin. Han såg stolt och belåten ut. Hundarna, däribland Ljam, favoriten, lågo runt omkring, iakttogc honom ochviftade med svansen. Pojkarna kikade över häcken och sågo med något av vördnad i blicken på gubben och hånade honom icke, som vanligt. Grannkvinnorna, som icke just voro honom gunstiga annars, hälsade på honom och hade med sig åtskilligt, såsom vin, grädde och mjöl. Morgonen därpå satt Jeroschka utanför sitt visthus, alldeles nedsölad av blod, och sålde färskt vildsvinskött åt den ene för pengar, åt den andre för vin. Man kunde läsa i hans ansikte: ”Gud har givit mig lycka, jag har skjutit ett vildsvin, nu är gamle Jeroschka bra att ha!” Naturligtvis hade detta med sig, att han började dricka. I fyra hela dagar drog han supande omkring i stanitzan, dessutom hade han druckit åtskilligt vid förlovningsfesten.

Han kom nu, mycket berusad, från värdfolkets stuga. Hans ansikte var eldrött och skägget hop-tovat, men han bar en ny, broderad jacka och i handen höll han en balalaika*), som han hade hämtat från andra sidan floden. Han hade redan för länge sedan lovat Olenin att spela på detta instrument för honom och i dag var han i stämning. Då han såg, att Olenin skrev brev blev han förtretad.

”Skriv, skriv, far lille”, sade han viskande, som om han misstänkte, att en ande funnes emellan papperet och den skrivande och som han var rädd att skrämma. Han satte sig ned på golvet utan att

*) Ett slags gitarr med tre strängar.göra något buller; han satt alltid gärna på golvet, när han var drucken.

Olenin såg upp, lät taga in vin och fortfor att skriva. Men Jeroschka tyckte inte om att dricka ensam, han ville prata.

”Jag har varit hos värdfolket på förlovningen. Men vad är det för djur! Jag vill ingenting ha med dem att göra därför kommer jag till dig.”

”Varifrån har du fått balalaikan?” frågade Olenin sakta och fortfor att skriva.

”Jag har varit på andra sidan floden och hämtat den, far lille”, sade han alltjämt viskande. ”Jag är mästare på detta instrument, jag kan spela allt vad du vill därpå: tartar- och kosackvisor, herrevisor eller soldatsånger.”

Olenin såg åter på honom och log; han fortfor att skriva.

Detta småleende gjorde den gamle djärvare.

”Låt bli det där, far lille, låt bli”, sade han plöts ligt i beslutsam ton. ”Nu ha’ de förolämpat dig, men bry dig inte om det. Nå, vad är det, du skriver så flitigt?”

Och han försökte härma Olenin, for med sina tiocka fingrar över golvet och förvred sitt uppsvällda ansikte med föraktfulla grimaser. ”Vad skriver du för dumheter? Kom och drick hellre, som en duktig pojke!”

Skrivningen var för honom detsamma som svartkonst. Olenin började skratta och likaså Jeroschka.Gubben

sprang upp och lagade sig i ordning att giva ett prov på sin förmåga att sjunga visor till balalaikan.

”Vad tjänar det till att skriva, du goda själ? Hör hellre på, när jag sjunger för dig. När du väl är död, får du inte längre höra några visor. Drick!”

Först sjöng han en dansvisa, som han själv diktat:

”Ah, —da—da—da—da—da—la! Var såg jag honom, vasa? Han nålar sålde åt flickor, han stod uti en bazar, en liten bod.”

Sedan sjöng han en visa, som hans fältväbel hade lärt honom:

”På måndag blev jag riktigt kär, på tisdag var jag tyst och tvär. På onsdag jag till flickan gick, på torsdag intet svar jag fick. På fredag kom det dock till sist och då mitt enda hopp jag mist. På lördag, vilka avgrundskval! jag längtade till dödens dal. Min själaro ej flyktat har, på söndag re’n jag botad var.”

Och så vidare: ”Ah, da—da—da—da—da.” Sedan började han under blinkningar och axelryckningar att dansa och sjunga:

Tolstoj II 18”Se jag ligger vid din fot, tag min famn och kyss emot! Röda band jag här dig giver, om du alltid trogen bliver. Nadjeschinka, du min egen...”

Han var så upplagd, att han, allt under det han spelade, gjorde krumbukter och dansade omkring i rummet.

”Herrevisorna” sjöng han emellertid blott för att roa Olenin. Men sedan han druckit ytterligare åtskilliga glas, påminde han sig den gamla tiden och sjöng äkta tartar- och kosackvisor. Mitt i en av hans älsklingssånger började hans stämma att darra och han tystnade, men knäppte ännu på balalaikans strängar.

”Ack, du min vän!” sade han.

Hans stämma ljöd så sällsam, att Olenin vände sig om och såg på honom. Den gamle grät; tårarna flödade ur hans ögon och runnö utefter kinderna.

”Ack, min tid är förgången, och kommer aldrig åter”, sade han snyftande och teg därpå. Men plötsligt skrek han med dundrande stämma utan att avtorka tårarna:

”Varför dricker du icke?”

I synnerhet var det en visa från bergen, som verkade särdeles rörande på honom. Den var icke lång, men tycktes honom förtjusande med det ve-modiga omkvädet: ”ai—dai—dalalai.” jeroschka översatte orden:

”En ung tscherkess drev hjorden till bergen. Medan han var borta, kommo ryssarna, brände ned auln, dödade alla männen och förde bort kvinnorna i fångenskap. Så kom gossen tillbaka från bergen. Där auln hade legat, var nu öde plats. Hans moder, hans bröder, hemmet — allt var borta. Endast ett träd återstod. Gossen satte sig under trädet och grät: ”Så ensam som du, har också jag blivit”; och han klagade: ”ai—dai—dalalai!”

Och denna sorgliga, hjärterörande refräng sjöng den gamle om och om igen.

När han hade slutat visan, ryckte han plötsligt ned en bössa från väggen, sprang ut på gården och sköt av två skott i luften, sedan sjöng han åter och ännu sorgsnare: ”ai—dai—dalalai—ah!”

Olenin sprang efter honom ut på trappan och betraktade stilla den mörka stjärnhimmeln, mot vilken blixtarna av skotten avtecknade sig. I värdfolkets stuga var ljus, och man hörde röster. Flickorna stodo i grupper på gården, vid trappan och under fönstren. Några kosacker kommo springande från visthuset.

”Varför stannade du ej på förlovningsfesten?” frågade Olenin.

”Gud vare med dem”, svarade den gamle, som

tydligen på något sätt blivit sårad. ”Jag vill inte,jag tycker inte om dem. Vi gä tillbaka in, de få vara för sig, och vi för oss.”

Olenin gick in till sig.

”Om Lukaschka är lycklig, varför kommer han då inte till mig?” frågade han.

”Lukaschka! Man har ljugit för honom; sagt, att jag skulle föra flickan till dig”, sade gubben viskande. ”Och vad är det med flickan? Hon är vår, så snart vi vilja. Pengar så det räcker, och hon är vår! Det skulle jag snart ställa om, lita på det!”

”Nej, därvidlag hjälpa inga pengar, hon älskar mig inte! Låt bli att tala därom.”

”Ingen älskar oss, vi äro bägge två ensamma”, sade den gamle Jeroschka och brast i tårar.

Olenin lyssnade till gubbens berättelse och drack mera än vanligt. ”Min Lukaschka är emellertid lycklig”, tänkte han, men hans eget sinne var tungt.

Gubben drack så mycket, att han till slut tumlade överända på golvet, och Wanjuschka måste hämta några soldater, som buro bort honom. Wanjuschka var så ond över den gamles oskickliga uppförande, att han alldeles glömde bort att tala franska.

XXIX.

Det var i augusti. Under flera dagar hade icke ett moln synts på himmelen. Solen brände nästan jag tycker inte om dem. Vi gä tillbaka in, de få vara för sig, och vi för oss.”

Olenin gick in till sig.

”Om Lukaschka är lycklig, varför kommer han då inte till mig?” frågade han.

”Lukaschka! Man har ljugit för honom; sagt, att jag skulle föra flickan till dig”, sade gubben viskande. ”Och vad är det med flickan? Hon är vår, så snart vi vilja. Pengar så det räcker, och hon är vår! Det skulle jag snart ställa om, lita på det!”

”Nej, därvidlag hjälpa inga pengar, hon älskar mig inte! Låt bli att tala därom.”

”Ingen älskar oss, vi äro bägge två ensamma”, sade den gamle Jeroschka och brast i tårar.

Olenin lyssnade till gubbens berättelse och drack mera än vanligt. ”Min Lukaschka är emellertid lycklig”, tänkte han, men hans eget sinne var tungt.

Gubben drack så mycket, att han till slut tumlade överända på golvet, och Wanjuschka måste hämta några soldater, som buro bort honom. Wanjuschka var så ond över den gamles oskickliga uppförande, att han alldeles glömde bort att tala franska.

XXIX.

Det var i augusti. Under flera dagar hade icke ett moln synts på himmelen. Solen brände nästanouthärdligt och allt ifrån morgonen blåste en varm vind, som rörde upp hela moln av brännhett damm från vägarna och sandbankarna, uppfyllde luften och lade sig över vassen, skogen och boningarna. Ängarna och trädens blad täcktes av damm, vägarna voro så uttorkade och hårda, att stegen genljödo mot dem. Terek hade fallit, och alla diken torkade ut. Boskapen hade trampat ner stränderna på dammen i stanitzan, och hela dagen hörde man skrik och plaskande av gossar och flickor, som lekte där. På stäppen var allt förtorkat och boskapen sprang rå-mande på ängarna. Villebrådet tog sin tillflykt till bergen på andra sidan floden. Över de sanka ställena och stanitzan drogo hela moln av flugor och myggor. Snöbergen doldes av en grå, fuktig dimma ; luften var tung och ohälsosam. Man sade, att abre-kerna hade begagnat sig av det låga vattenståndet och kommit över från flodens andra sida för att plundra. Varje afton gick solen ned blodröd.

Det var den brådaste tiden. Allt folket arbetade i trädgårdarna och med vinskörden. Trädgårdarna voro tätt övervuxna med mörk, skuggrik grönska, och överallt syntes tjocka, torra grenar sticka fram ur det genomskinliga lövverket. Längs de dammiga vägarna som förde till trädgårdarna, knarrade vagnarna, som voro tungt lastade med druvor. Små gossar och flickor, vilkas skjortor voro nedfläckade av druvsaft, sprungo efter sina mödrar.

Trasiga arbetare buro på sina starka skuldror korgar, fylldamed vindruvor. Unga flickor, med huvudet ombundet ända upp till ögonen med halsdukarna, pådrevo oxarna, som voro spända för de tunga vagnarna. Soldater, som mötte dem på vägen, bådo flickorna om druvor och utan att stanna vagnarna, klättrade de upp i dem och kastade ned hela händer fulla av druvor. I några gårdar höll man redan på att pressa druvorna; en doft av sött vin fyllde luften. Man såg där hela ämbar med blodröd druvsaft, och arbetande nogajer gingo omkring på gården i uppkavlade byxor och av druvsaften färgade fötter. Omkring visthusens platta tak, som helt och hållet voro täckta av mörka druvor, vilka torkades i solen, flögo kråkor och skator.

Frukterna av årets arbete skördades med glädje, och detta år var skörden rikare än vanligt. Från trädgårdarnas lummiga grönska, mitt ur vinstockarnas hav, hörde man glada flickröster, sång och skratt och skymtade brokiga dräkter.

Det var vid middagstiden, och Marjanka satt i sin trädgård i skuggan av ett persikoträd. Ur den frånspända vagnen tog hon fram familjens middagsmåltid. Mitt emot henne, på ett utbrett hästtäcke, satt hennes far, som kommit från skolan, och tvättade sina händer i en skål. Marjankas lille bror, som just kom springande från dammen, torkade sig med sina vida ärmar; i orolig väntan på maten, såg han på sin mor och syster. Modern hade kavlat upp ärmarna över sina solbrända, kraftiga armar ochsatte fram druvor, torr fisk, grädde och bröd på ett runt, lågt, tartariskt bord. Fänriken torkade sina händer, tog av sig mössan, gjorde korstecknet och satte sig vid bordet. Gossen fick fatt i ett vatten-krus och drack begärligt. Mor och dotter satte sig med benen i kors under sig vid bordet. Även i skuggan var det olidligt hett, luften var tung och kvävande. En stark, het vind for igenom trädens grenar, men gav ingen svalka. Den satte blott trädens nor i en enformig rörelse. Fänriken läste ännu en bön, fattade ett krus, fyllt med rödvin, drack i djupa drag och räckte det sedan till sin hustru. Han var klädd i endast en skjorta, som var öppen vid halsen och blottade hans starka, ludna bröst. Det fina och sluga ansiktet lyste av belåtenhet. Varken i sätt eller tal märktes något av hans vanliga inbun-denhet; han var naturlig och glad.

”I afton sluta vi nog arbetet”, sade han, i det att han torkade sitt våta skägg.

”Ja”, svarade hustrun, ”om vädret bara håller i sig. Demkins ha inte hunnit hälften så mycket som vi ännu. Ustjenka arbetar ensam där av alla krafter.”

”De kunna inte mäta sig med oss”, sade fänriken stolt.

”Se där, Marjanuschka, drick!” sade modern och räckte kruset till flickan. ”Gud giver, vad som behövs till bröllopskostnaderna.””Det är tids nog att tala därom längre fram”, sade fänriken vresigt.

Flickan böjde ned huvudet.

”Vad menar du?” sade hustrun, ”saken är ju av-gjord.”

”Det är inte tid nu till onödigt tal”, sade fänriken, ”nu måste vi skynda oss.”

”Har du sett Lukaschkas nya häst?” frågade den gamla. ”Den, som Mitri Andreitsch skänkte honom, liar han redan bytt bort.”

”Nej, jag har inte sett den. Men då jag i dag talade med vår hyresgästs tjänare, sade han, att hans husbonde åter fått tusen rubel.”

”En rik karl, kort sagt”, bekräftade den gamla.

Hela familjen var nöjd och belåten. Med arbetet gick det raskt undan, och druvorna voro bättre, än man hade väntat.

Sedan Marjanka hade slutat måltiden, gav hon oxarna gräs, drog sin jacka över huvudet och lade sig under vagnen på det fuktiga gräset. Idon hade en röd sidenduk om huvudet och var endast klädd i ett mörkblått, broderat linne. Likväl plågades hon mycket av värmen, hennes ansikte glödde, fötterna flyttades oroligt, ögonen föllo ihop av trötthet, munnen var halvöppen, och bröstet andades tungt.

Arbetstiden hade tagit sin början redan för två veckor sedan och det tunga, ihållande arbetet tog flickans hela tid i

anspråk. Hon steg upp med morgonrodnaden, badade sitt ansikte i kallt vatten, svep-te en halsduk om huvudet och skyndade barfota ut för att sköta om boskapen. Sedan tog hon på sig skor och en jacka, tog med ett stycke bröd, spände för oxarna och stannade ute på fältet hela dagen. Där vilade hon en liten stund, skar ned druvor, släpade på tunga korgar och återvände hem mot aftonen, glad och upplivad, ledande oxarna vid ett rep och drivande på dem med ett långt spö. Sedan hon skött om boskapen, fyllde hon sina vida ärmar med fruktkärnor och gick ut på bygatan för att skämta och prata med de andra flickorna. Men så snart mörkret inbröt, åt hon kväll med föräldrarna och brodern, satte sig vid ugnen och åhörde halvsovande hyresgästens berättelse. Knappt hade denne gått, förrän hon kastade sig på sängen och sov djupt och lugnt till morgonen. Följande dag förgick på samma sätt. Lukaschka hade hon inte sett efter förlovningen och lugnt inväntade hon bröllopsdagen. Vid hyresgästen hade hon nu vant sig och med nöje iakttog hon, huru hans förtjusta blickar följde henne.

XXX.

Marjanka försökte att sova och hade dragit halsduken över ansiktet, men hon kunde knappast stå ut med värmen och även i vagnens skugga surrade te en halsduk om huvudet och skyndade barfota ut för att sköta om boskapen. Sedan tog hon på sig skor och en jacka, tog med ett stycke bröd, spände för oxarna och stannade ute på fältet hela dagen. Där vilade hon en liten stund, skar ned druvor, släpade på tunga korgar och återvände hem mot aftonen, glad och upplivad, ledande oxarna vid ett rep och drivande på dem med ett långt spö. Sedan hon skött om boskapen, fyllde hon sina vida ärmar med fruktkärnor och gick ut på bygatan för att skämta och prata med de andra flickorna. Men så snart mörkret inbröt, åt hon kväll med föräldrarna och brodern, satte sig vid ugnen och åhörde halvsovande hyresgästens berättelse. Knappt hade denne gått, förrän hon kastade sig på sängen och sov djupt och lugnt till morgonen. Följande dag förgick på samma sätt. Lukaschka hade hon inte sett efter förlovningen och lugnt inväntade hon bröllopsdagen. Vid hyresgästen hade hon nu vant sig och med nöje iakttog hon, huru hans förtjusta blickar följde henne.

XXX.

Marjanka försökte att sova och hade dragit halsduken över ansiktet, men hon kunde knappast stå ut med värmen och även i vagnens skugga surradeflugorna, dessutom kastade sig hennes lille bror fram och tillbaka, och stötte till henne. I detsamma kom Ustjenka ditspringande, kröp under vagnen och lade sig bredvid henne.

”Sov nu, min flicka lilla, sov”, sade Ustjenka och lade sig till rätta under vagnen. ”Vänta!” sade hon och sprang åter upp, ”så är det inte bra.”

Hon tog några gröna grenar, och täckte därmed vagnens hjul på bägge sidor och hängde ett klädesplagg däröver.

”Gå din väg”, ropade hon till gossen, och kröp åter under vagnen. ”Tycker du, att det är plats för en kosack här, hos ett par flickor? Gå din väg.”

När hon hade blivit ensam med sin väninna under vagnen, omfamnade hon Marjanka, tryckte henne intill sig och kysste henne på hals och kinder.

”Ack, min älskling, min lilla bror!” sade hon med ett lekfullt skratt.

”Det där måtte du ha lärt dig av farfar, var tyst!” och bägge två skrattade så högt, att Marj ankas mor blev förargad.

”Är du kanske avundsjuk?” sade Ustjenka viskande.

”Vad är det du pratar? Låt mig sova! Varför har du kommit hit?”

Men Ustjenka upphörde icke med sitt skämt. ”Ack, jag har så mycket att säga dig!” sade hon.

Marjanka höjde sig på armbågen, för att sätta halsduken till rätta. ”Nå, vad är det då?””Jag vet något om din hyresgäst !”

”]ag vill ingenting veta”, sade Marjanka.

”Ack, du listiga flicka”, sade Ustjenka skrattande. ”Såå, du är förbehållsam! Men han går ju till er?”

”Ja, vad är det mera med det?” sade Marjanka och rodnade häftigt.

”Ser du, jag är bara en dum flicka och jag talar om mina hemligheter. Varför skulle jag förställa mig?” sade Ustjenka och hennes glada, rosiga anlete antog ett betänksamt uttryck. ”Gör jag väl något ont? Jag tycker om honom, det är allt!”

”Vem, farfar!”

”Ja visst!”

”Men det är synd!” sade Marjanka.

”Ack, Marjanka! När skall jag njuta av livet om inte under flickårens frihet? En gång skall jag väl gifta mig med en kosack, så komma barnen och bekymren. När du väl blivit gift med Lukaschka, så får du aldrig mera något roligt, då blir det bara barn och arbete.”

”Nå, än se’n? Somliga ha det bra även som gitta, det är sak samma!” sade Marjanka lugnt.

”Men berätta mig åtminstone, hur det hängde ihop med Lukaschka?”

”Ja, vad skulle det vara? Han har friat till mig. Far sköt upp saken på ett år, men nu ha vi förlovat oss, och i höst skall jag gifta mig.”

”Men vad sade han till dig?”Marjanka log.

”Vad han sade? Han sade, att han älskade mig, och bad mig alltid, att jag skulle gå ut med honom i trädgårdarna.”

”Ser du, ett sådant slughuvud! Men jag hoppas, att du inte gick med. En sådan vacker karl han har blivit! Vid skvadronen lever han flott. Vår Kirka kom nyligen och berättade, att han skaffat sig en häst och att han längtade efter dig. Vad sade han mera till dig?” frågade Ustjenka.

”Du ska’ få veta allt!” skrattade Marjanka. ”En gång kom han på natten till häst utanför fönstret. Han var drucken och ville komma in.”

”Nå, du släppte väl inte in honom?”

”Jag aldrig ens tänkte på det! Jag har en gång sagt ifrån, och därvid blir det. Jag är hård som en sten”, sade Marjanka allvarsamt.

”Men det är en präktig pojke, och om han bara ville, så kunde ingen flicka motstå honom.”

”Så må han gå till de andra!”

”Och tycker du inte synd om honom?”

”Åhjo, men några dumheter gör jag inte, det vore illa!”

Ustjenka lät plötsligt sitt huvud falla mot väninnans bröst, omfamnade henne och skrattade, så att hela hennes kropp skakade.

”Ack, vad du är dum”, sade hon och drog djupt efter andan. ”Du stöter ju lyckan ifrån dig”, och hon började att kittla Marjanka.”Sluta upp, låt bli mig!” ropade Marjanka.

”Ack, de gemena jäntorna leka i stället för att sova”, hördes på andra sidan vagnen den gamlas sömniga röst.

”Du kastar bort din lycka”, återtog Ustjenka viskande, ”och hur lycklig kunde du inte vara! Så de älska dig! Du är så stolt, och ändå älska de dig I Ack, om jag vore i ditt ställe, så skulle jag förvrida huvudet på din hyresgäst. Jag gav akt på honom, när han var hos oss; han såg ut, som om han skulle vilja sluka dig med ögonen. Min farfar har givit mig vackra skänker, men din skall vara en av de rikaste ryssarna. Hans tjänare har sagt, att han har livegna bönder.”

Marjanka smålog tankfullt.

”Om du visste, vad han sade en gång till mig!” sade hon och tuggade ett grässtrå. ”Han sade, att han ville vara Lukaschka eller min lille bror Lasut-ka. Vad kunde han mena med det?”

”Ack, han pratar i dig allt, vad som kommer för honom”, svarade Ustjenka. ”Vad pratar inte min om allt för slag, som om han vore förryckt!”

Marjanka lade huvudet på sin sammanrullade jacka, slog armen om Ustjenkas hals och slöt ögonen.

”Han skall komma till arbetet i dag i trädgårdarna. Far har bjudit honom”, sade hon efter en stund och somnade sedan. XXXT.

Solen lyste fram bakom päronträdet, i vars skugga vagnen stod, och dess skarpa strålar trängde igenom de kvistar, som Ustjenka hade hängt upp och stack de sovande flickorna i ansiktet. Marjanka vaknade och ordnade sin halsduk. Då hon såg sig om, blev hon varse Olenin, som med bössan på axeln, stod och pratade med hennes far. Hon stötte till Ustjenka och visade småleende på den unge mannen.

”Jag var på jakt i går, mén fick inte en enda”, sade Olenin och såg sig oroligt omkring, utan att upptäcka Marjanka.

”Om ni går åt det där hållet, till en förvildad trädgård, som man kallar ”ödemarken”, så skall ni träffa på harar”, sade fänriken.

”Inte illa! Gå på harjakt under arbetstiden”, sade den gamla muntert. ”Ni borde hellre hjälpa till och arbeta med flickorna. Nu, flickor upp med er!”

Marjanka och Ustjenka viskade under vagnen och kunde knappast hålla sig för skratt.

Alltsedan de hade fått veta, att Olenin hade givit Lukaschka en häst, värd femtio rubel, hade hans värdfolk blivit vänligare stämt mot honom. I synnerhet tycktes fänriken med nöje se hans närmande till dottern.”Men jag kan inte arbeta”, sade Olenin och undvek med avsikt att se genom de gröna grenarna under vagnen, där han kunde skymta Marj ankas blå linne och röda halsduk.

”Kom, så ska’ jag ge dig persikor”, sade gumman.

”Således finns det harar i den övergivna trädgården”, sade Olenin. ”Jag skall då dit.” Och med en hastig blick genom de gröna kvistarna, satte han på sig sin höga mössa och försvann bland vinstockarnas regelbundna rader.

Solen höll just på att gå ned bakom trädgårdsmuren, och dess sneda strålar lyste genom bladverket, då Olenin kom tillbaka till sitt värdfolk i trädgården. Vinden hade lagt sig, och en frisk svalka började att utbreda sig i vinplanteringarna. Redan på långt håll hade Olenin sett Marjankas blå linne lysa fram mellan vinrankorna, och under det att han plockade åt sig några druvor, närmade han sig henne. Hans flämtande hund snappade även en och annan druva av de längst ned hängande. Marjanka drog rodnande ned sina armar och höljde duken omkring ansiktet; hon skar fort ned de tunga druvorna och lade dem i en korg. Utan att taga korgen ur handen, höll hon upp ett ögonblick, log vänligt mot honom och fortfor med sitt arbete. Olenin kom när-nare, tog bössan över axeln, för att ha händerna ;ria. Han ville säga: ”Var äro de dina? Må Gud hjälpa dig!... Är du ensam?” men han kunde intera fram ett ord, utan lyfte endast på mössan. Han var förlägen, då han var ensam med Marjanka.

”Du skjuter nog bara kvinnor med bössan”, sade Marjanka.

”Nej, jag skjuter inte.”

Båda tego.

”Du kunde hjälpa mig.”

Han tog fram en kniv och började att under tystnad skära av druvor. Då han under bladen fann en klase, som säkert vägde sina tre skålpund, på vilken bären sutto tätt hoptränga av brist på plats, visade han den för Marjanka.

”Skall jag skära av den? Äro bären inte omogna?”

”Giv hit!” Deras händer berörde varandra, hon skrattade och såg på honom. Olenin grep hennes hand.

”Ska’ du snart gifta dig?” frågade han.

Hon vände sig bort, utan att svara, och såg allvarligt på honom.

”Älskar du Lukaschka?”

”Vad angår det dig?”

”Jag är avundsjuk.”

”Åh, verkligen?” _

”Jag svär det! Du är så vacker.”

Plötsligt kände han samvetsagg över, vad han hade sagt, det föreföll honom så simpelt. Han suckade, blev förvirrad och fattade hennes bägge händer.

”Ja, det må vara, hur det vill, men det är ingenting för dig, du vill bara håna mig.” Men hennesblick sade, huru väl hon visste, att han icke hånade henne.

”Jag håna? Om du bara visste, huru jag...” Hans ord tycktes honom allt simplare, och föga överensstämmande med vad han kände. Men han fortfor:

”Jag vet inte, vad jag skulle vilja göra för dig.”

”Släpp mig, hör du!” Hennes ansikte, hennes glänsande ögon, hela hennes varelse sade något helt annat.

Det föreföll Olenin, som om hon förstod, hur gement allt var, som han hade sagt till henne, men att han var höjd över allt sådant, som om hon för längesedan visste, vad han förgäves sökte att förklara för henne. Hon ville höra, på vad sätt han skulle säga henne det, tänkte han, men ville icke låtsas förstå och icke svara honom.

”Åh!” hördes plötsligt Ustjenkas röst från vinstocken bredvid. Skrattande ropade hon till Olenin :

”Kom hit, Mitri Andreitsch, mig ska’ du hjälpa; jag är ensam.”

Och hennes lilla barnsliga, runda ansikte stack fram ur det täta lövverket.

Olenin teg och rörde sig icke ur fläcken.

Marjanka fortfor att skära, men såg alltjämt på Olenin. Han försökte att tala, men kunde icke fortsätta, ryckte på axlarna, hängde bössan över skuldran och lämnade trädgården med snabba steg.

Tolstoi II 19 XXXII.

Han stannade ett par gånger och lyssnade på de bägge flickornas klingande skratt och huru de ropade något till varandra. Hela aftonen strövade han omkring i skogen, utan att skjuta något, först i skymningen återvände han hem. Då han gick över gården, såg han, att visthusdörren stod öppen och såg skymten av ett blått linne därinne. Han ropade ovanligt högt på Wanjuschka för att ge tillkänna, att han kommit hem och satte sig på sin vanliga plats på trappan. Hans värdfolk var hemma, han såg dem gå emellan stugan och visthuset, men de bjödo honom icke att komma till dem. Marjanka gick tvenne gånger genom porten. Det var halv-mörkt, men han tyckte sig märka, att hon den ena gången såg sig om efter honom. Med lystna blickar följde han alla hennes rörelser, men kunde icke besluta sig för att gå fram till henne. Då hon hade gått in i stugan, gick han ned för trappan och började att gå fram och tillbaka på gården. Men Marjanka kom icke ut vidare.

Hela natten fortfor han att gå av och an på gården och lyssna till det minsta ljud från värdfolkets stuga. Han hörde deras samtal, huru de åto sin aftonmåltid, togo fram sängkläderna och gingo till vila. Han hörde, huru Marjanka skrattade åt någonting; sedan blev allt tyst.Olenin gick in till sig. Wanjuschka ha ’c somnat i kläderna. Olenin avundades honom; han gick åter ut på gården och väntade i varje minut, att något skulle hända. Men det hände

ingenting, allt var stilla. Man hörde blott de sovandes regelbundna andetag. Han tyckte sig särskilt höra Marjanka andas; han lyssnade girigt, hans hjärta klappade hörbart. I stanitzan var allt tyst och stilla. Månen hade gått upp, och i dess sken såg man kreaturen på gårdarna, huru de lade sig ned och stego upp på nytt i sakta mak.

Med förtrytelse frågade Olenin sig själv: ”Vad vill jag då?” Han kunde icke komma ur sin tankegång. Plötsligt hörde han tydliga steg, och hur en golvtilja knarrade i värdfolkets stuga. Han skyndade till dörren, men allt var åter tyst. Han frågade sig på nytt: ”Vad skall jag göra?” och beslöt på allvar att gå till sängs. Men åter hörde han ett buller och i inbillningen såg han Marjankas gestalt, som trädde ut i månskenet och återigen skyndade han till fönstret och tyckte sig höra steg. Strax före dagbräckningen gick han åter fram till fönstret, bultade på och sprang fram till dörren. Han hörde nu verkligen Marjankas steg. Han grep efter dörrklinkan och knackade. Han hörde, huru hon kom, försiktigt, barfota närmande sig dörren. Klinkan rörde sig, dörren knarrade och i dess öppning syntes Marjankas hela gestalt. Men blott ett ögonblick såg hanhenne i månljuset. Hon mumlade något, låste dörren och gick därifrån med lätta steg.

Olenin knackade sakta, men intet ljud hördes. Han smög till fönstret och lyssnade. Plötsligt förskräcktes han av en skarp, gäll manlig stämma i sin närhet.

”Praktfullt! Jag har sett alltsammans, det är verkligen snyggt!”

Det var en kosack, ganska liten till växten, med vit mössa, som kom utifrån och gick Olenin alldeles in på livet.

Olenin kände igen Nazarka, men teg. Han visste varken, vad han skulle göra eller säga.

”Jo, det är fint. Jag ska’ gå till domaren och anmäla alltsammans, och för hennes far ska’ jag också tala om det. Ser man på bara, fänriksdottern är inte nöjd med en, hon!”

”Vad vill du mig?” frågade Olenin.

”Ingenting! Men jag ska’ tala om det för domaren.” Nazarka talade med flit ganska högt. ”Ser man på bara, en så’n slug fänrik!”

Olenin både darrade och bleknade. ”Kom hit! kom hit!” Han grep kosacken hårt i armen och drog honom med sig in i stugan. ”Det hela är ju ingenting; hon släppte ju inte in mig, och jag har ingenting ... hon är en ärbar flicka!”

”Nå det är just det, som man där ska’ ta reda på”, sade Nazarka.

”Nå, jag ska’ ge dig något... Vänta bara ...”Nazarka teg. Olenin sprang in i sitt rum och kom ut med tio rubel.

”Det har ingenting hänt, men jag har i alla fall burit mig illa åt. Se här, tag detta. Men för himlens skull, låt ingen veta något. Det var ju verkligen ingenting...”

”Farväl”, sade Nazarka skrattande och gick sin väg.

Nazarka hade kommit till byn samma kväll, för att uträtta ett ärende åt Lukaschka. Han skulle ordna om plats för en stulen häst och när han gick bygatan framåt på hemväg, råkade han att få höra Olenins steg. Då han morgonen därpå kom tillbaka till sin skvadron, skröt han och berättade för sina kamrater, huru slugt han hade förtjänat tio rubel.

Då Olenin följande morgon träffade sitt värdfolk, tycktes de ingenting veta. Med Marjanka talade han icke, och hon bara skrattade, då hon såg på honom. Nästa natt tillbragte han, fortfarande sömnlös, med att promenera fram och tillbaka på gården. Dagen därpå gick han på jakt och på aftonen till Belezki för att undfly sig själv. Han fruktade för sig själv och lovade inom sig att icke längre besöka värdfolket. Nästa natt väcktes han av fältväbeln. Hans kompani skulle genast bryta upp till en expedition. Olenin var belåten med detta tillfälle att få komma därifrån och tänkte att icke mera återvända till byn.

Expeditionen varade i fyra dagar. Chefen villese Olenin, med vilken han var besläktad, och föreslog honom att stanna vid staben. Olenin avböjde anbudet, han kunde inte leva utan sin by och bad att få återvända dit. För sitt

deltagande i expeditionen fick Olenin korset, som han förut så livligt önskat sig. Nu var han ganska likgiltig för denna utmärkelse och ännu mindre brydde han sig om sin officersutnämning, som ännu lät vänta på sig. Han for i förväg med Wanjuschka till posteringen och återkom till byn några timmar före sitt kompani. Hela kvällen satt han ute på trappan och tittade efter Marjanka; hela natten gick han omkring på gården utan mål och utan tankar.

XXXIII.

Nästa morgon vaknade Olenin sent. Värdfolket var icke längre hemma. Han brydde sig icke om att gå på jakt; än tog han en bok, än gick han ut på trappan och så åter in i sitt rum och kastade sig på sängen. Wanjuschka trodde, att han var sjuk. Fram mot aftonen steg han beslutsamt upp, började att skriva och höll på därmed ända till sena natten.

Han skrev ett brev, men avsände det icke, emedan i alla fall ingen skulle hava förstått, vad han ville säga och ingen skulle bry sig om att förstå det utom han själv. Brevet lydde: se Olenin, med vilken han var besläktad, och föreslog honom att stanna vid staben. Olenin avböjde anbudet, han kunde inte leva utan sin by och bad att få återvända dit. För sitt deltagande i expeditionen fick Olenin korset, som han förut så livligt önskat sig. Nu var han ganska likgiltig för denna utmärkelse och ännu mindre brydde han sig om sin officersutnämning, som ännu lät vänta på sig. Han for i förväg med Wanjuschka till posteringen och återkom till byn några timmar före sitt kompani. Hela kvällen satt han ute på trappan och tittade efter Marjanka; hela natten gick han omkring på gården utan mål och utan tankar.

XXXIII.

Nästa morgon vaknade Olenin sent. Värdfolket var icke längre hemma. Han brydde sig icke om att gå på jakt; än tog han en bok, än gick han ut på trappan och så åter in i sitt rum och kastade sig på sängen. Wanjuschka trodde, att han var sjuk. Fram mot aftonen steg han beslutsamt upp, började att skriva och höll på därmed ända till sena natten.

Han skrev ett brev, men avsände det icke, emedan i alla fall ingen skulle hava förstått, vad han ville säga och ingen skulle bry sig om att förstå det utom han själv. Brevet lydde:”Från Ryssland får jag brev, fulla av sympati. Man fruktar, att jag helt och hållet skall gå under i denna ödemark. Man säger: ”Han blir en bonde, han drager sig ifrån allt, blir en drinkare eller gifter sig slutligen med en kosackflicka.” Man säger det icke utan orsak. Det påstås, att general Jermolow en gång yttrat: ”Den, som tjänar tio år i Kaukasus, blir antingen en fyllbult eller också gifter han sig med en liderlig kvinna!” Hur besynnerligt! Jag borde inte gräva ner mig här, ty den stora lyckan kunde tillfalla mig, att bli grevinnan B :s man eller kammarherre eller adelsmarskalk. Huru lumpna och eländiga ni alla förefalla mig! Ni vet ej, vad lycka och kärlek är! Man måste en gång lära känna livet i dess fulla, enkla skönhet. Man måste se och förstå, vad jag varje dag ser och fattar, de eviga, oåtkomliga snöbergen, den upphöjda kvinnan i hennes ursprungliga skönhet, sådan som den första kvinnan måste hava utgått ur Skaparens hand, då först blir det klart, vem som går under: Den, som lever med uti världen eller den, som lever i kärleken, ni eller jag. Visste ni bara, huru föraktliga och ömkliga ni tyckas mig i edert hyckleri. Så snart jag blott försöker i tanken att byta ut min hydda, min skog och min kärlek mot detta salongsliv, dessa kvinnor med sina friserade huvuden, falska lockar och tillgjorda leenden, dessa förkrympta, svaga lemmar, detta pladder, som icke kan göra anspråk att gälla för ett förnuftigt samtal, så känner jag en obeskriv-lig leda. Jag ser för mina ögon dessa slöa ansikten, jag ser fästmör med ett ansiktsuttryck, som tydligt säger: ”Genera dig inte, försök bara, kom hit, om jag också är en rik flicka!” Detta trugande till närmande, detta fräcka kopplande, detta eviga skvaller och denna föreställning, dessa umgängesregler — åt vern man bör räcka handen — vem man nickar åt, med vem man talar. — Och slutligen denna evinner-liga ledsnad, som ligger i blodet, som går från generation till generation (allt i övertygelse om, att så måste det vara!) Förstå och tro på blott ett enda. Man måste se och fatta, vad sanning och skönhet är, sedan blir allt annat stoft, allt vad I än sägen och tänken, all lyckoträngtan, för mig såväl som för er. Att vara lycklig — det är att leva hos naturen, se och tala med den. Jag hör, huru man med verkligt medlidande säger om mig: ”Gud förbjude, att han skulle gifta sig med en simpel kosackflicka och gå alldeles förlorad för världen!” Och jag önskar ingenting annat, än att gå förlorad, efter edert begrepp, jag önskar att gifta mig med en

simpel kosackflicka, men jag vågar icke att göra det, blott emedan det skulle vara en lycka så stor för mig, att jag icke vore värd den.

Tre månader hava nu gått, sedan jag första gången såg Marjanka, kosackflickan. Åsikterna och fördomarna i den värld, varifrån jag kom, voro ännu så levande hos mig, att jag då ej trodde, att jag skulle kunna älska denna flicka. Jag gladde mig åthenne, liksom åt bergens och himlens skönhet och kunde icke älska henne, emedan hon var lika skön som dessa. Sedan kände jag, att anblicken av denna skönhet var nödvändig för mitt liv, och jag började att fråga mig själv: ”Älskar jag då henne?” Men jag fann icke inom mig något, som liknade det, som jag trodde vara kärlek. I min känsla fanns ingen ensamhetssmärta, ingen önskan att gifta mig, den var icke platonisk, ännu mindre sinnlig. Jag måste se och höra henne, veta henne vara i min närhet och jag var då lugn, om också icke lycklig. Efter den aftontillställning, på vilken jag sammanträffade med henne, kände jag, att mellan mig och denna flicka fanns en oupplöslig, om också icke uttalad förbindelse, på vilken jag dock ej kunde stödja mig. Jag kämpade emot ändå, jag sade till mig själv: ”Kan jag älska en kvinna, som aldrig kan komma att förstå mitt livs andliga intressen? Kan man älska en kvinna blott för hennes skönhets skull, älska henne som ett kvinnligt konstverk?” Men jag älskade redan, fast jag ännu icke förstod min känsla.

Vårt förhållande förändrades efter den afton, då jag första gången talade med henne. Förut var hon för mig en främmande, men upphöjd företeelse från den yttre naturen. Efter den aftonen blev hon för mig ett mänskligt väsen, jag sökte hennes sällskap, talade med henne, gick ofta till hennes föräldrar och satt hela aftonen hos dem; även i detta förtroliga umgänge förblev hon alltid i mina ögon lika ren,lika upphöjd och lika oantastlig. Hon svarade på alit, på sitt vanliga glada, lugna, stolta och likgiltiga sätt. Ibland var hon vänlig, men för det mesta uttryckte hennes blickar, hennes ord, varje hennes rörelse en likgiltighet, icke föraktfull, men kylig och på samma gång betagande. Varje dag försökte jag att med ett låtsat leende på läpparna förställa mig, och med hjärtat uppfyllt av kval och lidelse talade jag skämtsamt med henne. Hon förstod, att jag förställde mig, men såg på mig stilla och vänligt. Denna belägenhet blev mig outhärdlig, jag ville undfly lögnen, jag ville säga henne allt, vad jag tänkte och kände. Jag var mycket upprörd och förvirrad den gången i trädgåiden då jag talade med henne om min kärlek i sådana ordalag, att jag ej kan tänka därpå utan blygsel. Jag borde aldrig ha tillåtit mig att tala så till henne, ty hon står så oändligt högt över sådana ord och den känsla, som jag ville uttrycka. Jag förstummades, och sedan dess är min belägenhet olidlig. Jag ville icke nedlåta mig till att anslå den förra, skämtsamma tonen, jag kände, att jag ännu icke var mogen för ett enkelt och okonstlat förhållande till henne och med förtvivlan frågade jag mig, vad jag skulle göra. I mina dåraktiga drömmar ser jag henne ibland som min älskarinna, ibland åter som min hustru, men med motvilja visar jag den ena som den andra tanken ifrån mig. Att göra henne till älskarinna vore något förskräckligt, ja ett mord; att gifta mig med henne, göra hennetill Dmitri Andrewitsch Olenins gemål, såsom förr en officer gjort med en kosackflicka härifrån, det vore ännu värre. Jo, om jag kunde bli kosack, en annan Lukaschka; om jag kunde stjäla hästar, berusa mig med kosackernas rödvin, sjunga visor, skjuta ihjäl människor och drucken krypa in till henne genom fönstret, utan en tanke på, vem jag är eller varför jag är till, — då vore det något helt annat, då skulle vi förstå varandra, då skulle jag kunna vara lycklig. Jag har försökt att hängiva mig åt detta liv, och kände då ännu tydligare min svaghet, min ofullkomlighet; jag kunde icke glömma mitt invecklade, oharmoniska förflutna liv, och framtiden syntes mig hopplös.

Varje dag skådar jag framför mig de avlägsna snöbergen och denna underbara, lyckliga kvinna. Men icke för mig ensam är denna enda verkliga lycka till, icke för mig denna kvinna. Det grymmaste och på samma gång ljuvaste i mitt tillstånd är, att jag känner, att jag förstår henne, men att hon däremot aldrig kan förstå mig. Hon förstår mig icke, icke därför att hon står under mig, tvärtom — och hon skall aldrig förstå mig. Hon är lycklig, hon är som naturen, enkel, lugn, sig själv nog; men jag, svaga varelse, önskar, att hon förstod mitt kval.

Nätterna har jag tillbragt i sömnlöshet, oavlåtligt gått under hennes fönster, utan att själv förstå, vad som försiggått med mig.

Den 18 bröt vårt kompani upp för att företaga enexpedition. Tre dagar var jag borta från byn, jag var sorgsen och allt var mig likgiltigt. Visorna, kortspelet, dryckeslagen, talet om utmärkelser, allt var mig mera vidrigt än

någonsin. I dag har jag kommit hem igen, jag såg henne, såg min stuga, Jeroschka och snöbergen från min trappa och jag överfölls av en så stark, ny känsla av glädje, att jag förstod allt. Jag älskar denna kvinna med en sann kärlek — för första och enda gången i mitt liv! Nu vet jag, vad som försiggått med mig, jag är icke rädd att förnedra mig genom denna känsla, jag blygs icke över min kärlek, utan är stolt över den! Det är icke min skuld, att jag förälskade mig, det skedde mot min vilja. Jag sökte undfly min kärlek genom självförsakelse och gladde mig åt att söka befordra Lukaschkas och Marjankas kärlek, men därigenom framkallade jag blott min lidelse och svartsjuka. Det var ingen idealisk, så kallad upphöjd kärlek, som jag förr kände, det var icke denna upphöjda känsla, i vilken man gläder sig åt sin kärlek och hos sig själv upptäcker sin känslas kval. Jag kände även detta. Det var ännu mindre längtan efter njutning, det var något annat. Kanske älskar jag i henne naturen, förkroppsligandet av hela den underbara naturen, men jag har icke min fria vilja, utan genom mig älskar någon poetisk kraft henne. Guds hela värld, hela naturen ingjuter denna känsla i mitt hjärta och säger: ”Älska!” Jag älskar henne icke med förståndet, icke med fantasien, utan medhela min varelse. Och genom mm karlek känner jag mig som en oskiljbar del av Guds stora, lyckliga värld. Jag har förut skrivit om de nya åsikter, som mitt ensliga liv framkallat. Men ingen vet, huru mödosamt de utvecklades hos mig, med vilken glädje jag upptäckte dem och såg mot en nyöppnad levnadsväg. Något dyrbarare än dessa åsikter fanns då ej för mig ... Nåväl... kärleken kom, och nu äro de borta, och ingen saknad ens har jag kvar. Jag har svårt att nu förstå, huru en sådan ensidig och kall sinnesförfattning kunde tillfredsställa mig. Skönheten kom och skingrade som stoft hela detta egyptiska själsarbete. Och ingen saknad efter det. Självförsakelse, självförnekelse, — alltsammans är dårskap, högmod, fruktan för en förtjänt olycka eller strävan att undgå avundsjuka över andras lycka. Att bedja för andra, att göra gott — varför? I mitt hjärta härskar dock blott kärleken till mig själv och åstundan att älska henne och leva med och genom henne. Nu önskar jag icke längre dessa andras lycka, icke ens Lukaschkas. Jag älskar icke längre dessa andra. Förut skulle jag ha sagt mig, att detta är illa, den frågan skulle ha pinat mig: vad skall det bli av henne, av mig, av Lukaschka? Nu är det mig alldeles likgiltigt. Jag älskar icke av mig själv, det är en starkare makt inom mig, som leder mig. Jag lider, men först nu lever jag; förut var iag död. Jag går till henne redan i dag och säger henne allt.” XXXIV.

Sent på aftonen, sedan Olenin skrivit detta brev, gick han till sitt värdfolk. På en vrå i spiselvrån satt den gamla kosackhustrun och spann silke. Marjanka satt med obetäckt huvud vid ett ljus och sydde. Då hon fick se Olenin, sprang hon upp, tog sin halsduk och gick bakom ugnen.

”Men, Marjanka, sätt dig då här hos oss”, sade modern.

”Nej, jag är så dum”, sade hon och hoppade upp på ugnen. Olenin kunde blott se hennes vad och den iina foten. Han bjöd den gamla på te och hon bjöd sin ordning på grädde, som hon skickade Marjanka j.tt hämta. Sedan Marjanka hade satt fram tallrikar på bordet, hoppade hon åter upp på ugnen, och >!enin kände, att hennes blickar vilade på honom.

De talade om hushållet, och Ulitka var för tillfället mycket gästvänligt stämd. Hon bjöd på små kakor, druvor samt på det bästa vinet och försåg honom med allt på det enträgna och belåtna sätt, som är eget för personer, vilka förtjäna sitt bröd med arbete och möda. Den gamla kvinnan, som i början hade förvånat Olenin genom sin grova ohövlighet, rörde honom nu ofta genom sin okonstlade ömhet mot dottern.

”Gud vare lov, vi ha allt, vad vi behöva och nu ha vi också fått ungt vin. Vi kunna nog sälja trefat och ändå få tillräckligt över. Dröj litet här ännu. På bröllopet ska vi roa oss.”

”När ska bröllopet stå?” frågade Olenin.

Han kände, att blodet rusade honom åt huvudet och att hans hjärta slog ojämnt och smärtsamt. Det märktes någon rörelse uppe på ugnen, och man hörde, huru fruktkärnor knäcktes.

”Det skulle kunna firas i nästa vecka, vi äro färdiga”, återtog den gamla så enkelt och naturligt, som om Olenin inte fanns till. ”Jag har allting i ordning för Marjanka; vi rusta ut henne ordentligt. Men en sak är inte som den borde vara. Lukaschka har börjat att dricka och svira; han blir vild och gör dumheter. För några dagar sedan kom

en av skva-dronens kosacker och berättade, att han ridit till nogajerna.

”Bara det inte går honom illa”, sade Olenin.

”Ja, jag sade till honom: ”Hör på, Lukaschka, gör inga dumheter! Det är ju klart, att en ung människa alltid är bråkig, men det har sin tid. Han har stulit hästar, skjutit en abrek, han är en duktig karl! Men nu kunde det vara nog. I stället börjar han nu först riktigt.”

”Ja, jag såg honom några gånger under expeditionerna. Jämt väsnades och söp han. Nu har han sålt en häst igen”, sade Olenin och såg åt ugnen.

Stora, svarta ögon glänste ogillande och vreda mot honom; han ångrade vad han hade sagt.

”Nå, än se’n? Han har väl inte gjort någon nå-got illa. Han dricker för sina egna pengar”, sade Marjanka häftigt; sprang ned från ugnen, gick ut och slog hårt igen dörren efter sig. Olenin följde henne med ögonen, så länge hon var kvar i rummet. Sedan såg han väntansfullt mot dörren och hörde inte längre på, vad Ulitka sade.

Om en stund kommo gäster på besök, en gammal bror till Ulitka, samt Jeroschka, de följdes in av Marjanka och Ustjenka.

”Hur står det till? ropade Ustjenka. Därpå vände hon sig till Olenin och sade: ”Du har det bra fortfarande, du!”

”Ja”, svarade han, ”jag är alltid belåten.” Han kände sig generad och förlägen.

Han ville gå sin väg, men kunde icke. Att sitta där och tiga tycktes honom lika omöjligt. Den gamle gubben kom honom till hjälp, i det att han drack honom till. Sedan drack Olenin med Jeroschka och så än med den ene, än med den andre. Ju mera han drack, desto tyngre blev det honom om hjärtat. De båda flickorna satte sig på ugnen och viskade med varandra, under det att de sågo på det drickande sällskapet. Till slut började kosackerna att bli högljudda. Ulitka nekade dem mera vin och körde dem på dörren. Klockan var tio, när gästerna stego ut på trappan för att gå därifrån. De gamla kosackerna bjödo sig själva in till Olenin för att fortsätta drickandet; Ustjenka sprang hem. Jeroschka förde kosacken till Wanjuschka, den gamla modern gicktill visthuset för att ombesörja något där, och Marjanka blev ensam i stugan. Olenin kände sig frisk och modig, som om han nyss hade vaknat. Han gav akt på allt, lät de båda kosackerna gå förut och vände tillbaka in i stugan.

Marjanka skulle just gå och lägga sig. Han gick fram till henne och skulle säga henne något, men rösten svek honom. Hon satte sig på sängen, drog upp benen under sig, kröp så långt undan, som hon kunde komma och såg tigande på honom med förskräckta och vilda blickar. Hon var tydligen rädd för honom. Det märkte Olenin och han kände sig ledsen och skamsen, men på samma gång njöt han av att åtminstone ha kunnat framkalla denna känsla hos henne.

”Marjanka”, sade han, ”skall du aldrig ha medlidande med mig? Jag kan inte förklara, huru högt jag älskar dig!”

Hon drog sig ännu längre från honom.

”Se bara, nu är det vinet, som talar ur dig, det är icke du själv.”

”Nej, det är inte vinet! Gift dig ej med Lukaschka, jag vill gifta mig med dig!”

”Vad har jag sagt?” tänkte han i samma ögonblick, som han hade uttalat orden. ”Jag skall väl i morgon upprepa dem? Ja, säkert skall jag göra det och nu upprepar jag dem”, sade en röst inom honom. ”Vill du gifta dig med mig, Marjanka?”

Tolstoj II 20Hon såg allvarligt på honom, och hennes förskräckelse tyckes vara borta.

”Marjanka, jag blir tokig, jag är mig själv icke längre mäktig! Vad du befaller skall jag göra!” Lidelsefulla, ömma ord följde.

”Vad pratar du för vansinniga saker?” avbröt hon honom plötsligt och grep den hand, som han sträckte emot henne. Hon stötte den icke tillbaka, utan tryckte den kraftigt med sina starka fingrar. ”Gifta sig väl adelsmän med kosackflickor? Gå din väg!”

”Vill du inte bli min? Allt skall jag ...”

”Och Lukaschka? Var skola vi göra av honom då?” frågade hon skrattande.

Han slet lös sin hand och famnade våldsamt hennes ungdomliga kropp, men lätt som en hind sprang hon upp och ilade barfota ut på trappan. Olenin kom till besinning och kände avsky för sig själv. Åter blev han inför sig själv oändligt liten i jämförelse med henne. Men icke ett ögonblick ångrade han, vad han hade sagt. Han gick hem och, utan att ens se åt de båda drickande kosackerna, gick han till sängs och föll i en så djup sömn, som han icke njutit på länge.

XXXV.

Dagen därpå var det fest. På aftonen syntes hela den högtidsklädda befolkningen på bygatan. Vinskörden hade blivit rikligare än vanligt, och folket Hon såg allvarligt på honom, och hennes förskräckelse tyckes vara borta.

”Marjanka, jag blir tokig, jag är mig själv icke längre mäktig! Vad du befaller skall jag göra!” Lidelsefulla, ömma ord följde.

”Vad pratar du för vansinniga saker?” avbröt hon honom plötsligt och grep den hand, som han sträckte emot henne. Hon stötte den icke tillbaka, utan tryckte den kraftigt med sina starka fingrar. ”Gifta sig väl adelsmän med kosackflickor? Gå din väg!”

”Vill du inte bli min? Allt skall jag ...”

”Och Lukaschka? Var skola vi göra av honom då?” frågade hon skrattande.

Han slet lös sin hand och famnade våldsamt hennes ungdomliga kropp, men lätt som en hind sprang hon upp och ilade barfota ut på trappan. Olenin kom till besinning och kände avsky för sig själv. Åter blev han inför sig själv oändligt liten i jämförelse med henne. Men icke ett ögonblick ångrade han, vad han hade sagt. Han gick hem och, utan att ens se åt de båda drickande kosackerna, gick han till sängs och föll i en så djup sömn, som han icke njutit på länge.

XXXV.

Dagen därpå var det fest. På aftonen syntes hela den högtidsklädda befolkningen på bygatan. Vinskörden hade blivit rikligare än vanligt, och folketvilade ut från arbetet. Kosackerna beredde sig till en ny expedition den följande månaden, och i många familjer skulle hållas bröllop.

På platsen framför domstolsbyggnaden och framför bodarna stodo människor i täta hopar. På terrassen framför förvaltningsbyggnaden sutto och stodo de gamla, klädda i grå och svarta jackor utan broderier eller utsmyckningar. De samtalade lugnt och vänligt om skörden, om ungdomen, om gemensamma angelägenheter och om den gamla tiden och sågo egenkärt och likgiltigt ned på det nya släktet.

Hustrur och flickor, som gingo förbi, stannade och böjde på huvudet, de unga kosackerna saktade stegen, togo av mössan och höllo den ett ögonblick över huvudet. Gubbarna tystnade och sågo än strängt, än vänligt på de förbipasserande och besvarade deras hälsningar med värdighet.

Kosackflickorna hade ännu icke börjat sin ringdans, men samlade sig gruppvis; de voro alla klädda i brokiga jackor och vita kjolar, och hade huvudena betäckta till ögonen. De sutto på marken och på gräsbänkarna framför stugorna, i skydd för solens sneda strålar och skrattade och skämtade högt och livligt. Smågossar och flickor lekte ”ta fatt”, kastade bollar högt upp i luften eller sprungo över platsen under skrik och rop.

I ett annat hörn av platsen hade flickorna börjat en ringdans och med skygga, spröda röster sjöngo de en visa. De unga pojkar, som kommit hem påpermission i anledning av festen, gingo omkring hand i hand två och tre tillsammans med glada helgdagsansikten och kiädda i nya röda jackor med axel-tränsar. De skämtade och pratade med kosackflickorna till höger och vänster. Den armeniske krämaren, som klätt sig i blå tscherkeska, stod i den öppna boddörren, genom vilken man såg travar av brokiga tyger. Två rödkindade, barfota tschetschener, som kommit till festen från andra sidan Terek, sutto framför sin väns och värds hus; de rökte sina små pipor, spottade,

betraktade folket och meddelade varandra sina iakttagelser. Ibland såg man en i tjänst varande soldat, klädd i sin slitna vapenrock, skynda genom grupperna över platsen. Då och då hördes redan drickande kosacker sjunga sina visor. Alla stugor voro stängda, trapporna hade blivit skurade redan föregående afton, till och med de gamla kvinnorna voro ute. Luften var varm och stilla och den blå himmeln klar och genomskinlig. De mattvita bergkammarna, som stucko upp över taken, syntes helt nära och övergötos av den nedgående solen liksom med guldskimmer. Ibland kunde man från andra sidan floden höra det avlägsna mullret av ett kanonskott, men i byn härskade en glad och livlig feststämning.

Olenin hade hela morgonen gått omkring ute på gården i väntan på att få se Marjanka. Men hon hade gått till kapellet Senare såg han henne sitta på gräsbänken bland andra flickor knäckande kur-bitskärnor. Hon gick också ett slag med några väninnor och såg då glatt och vänligt på hyresgästen. Olenin ville inte skämta med henne i andras närvaro. Han ville avsluta gårdagens samtal och få hennes bestämda svar. Han väntade på ett sådant tillfälle, som kvällen förut, men det kom icke; och det översteg nästan hans krafter att längre förbli i denna ovisshet. Hon kem åter ut på gatan och strax därpå gick också han, utan att veta vart. Han följde efter henne på avstånd och vek om ett hörn, där hon satt, klädd i sin blå sidenjacka; han hörde bakom sig flickornas skratt och kände sig smärtsamt berörd därav.

Belezkis hus läg vid torget. När Olenin gick förbi, ropade Belezki på honom att komma in, vilket han också gjorde.

De slogo sig ned vid fönstret och strax efteråt kom också Jeroschka. Han var klädd i ny kaftan och slog sig, sin vana trogen, ned på golvet.

”Där borta ha vi aristokratien”, sade Belezki skrattande och pekade med cigarretten på en brokig grupp vid hörnet. ”Min hustru är också där, hon i röd klänning. Klänningen är alldeles ny... Men varför började inte ringdansen?” ropade han ut genom fönstret.

”När det skymmer på, då komma vi med, då bjuda vi er till Ustjenka på bal.”

”Jag kommer också med till Ustjenka”, sade Olenin beslutsamt. ”Kommer Marjanka dit?””Javisst, kom bara”, svarade Belezki utan att visa den minsta förundran. ”Men är detta icke riktigt vackert?” tillade han, visande på den brokiga mängden.

”Jo, mycket vackert”, sade Olenin och försökte visa sig likgiltig. ”På sådana här festdagar”, tillade han, ”undrar jag alltid, varför alla människor, som i dag till exempel, bara för att det är den femtonde, äro så glada och belåtna. Man kan se på alla, att det är en festdag, på blickarna, ansiktena, rösterna, kläderna, det är feststämning hos alla människor, i själva luften, i solen. Men vi ha inga festdagar.”

Belezki tyckte icke om betraktelser. Han vände sig till Jeroschka. ”Varför dricker du inte, gubbe?”

Jeroschka blinkade åt Olenin och såg åt Belezki. ”Jag tror, han är stolt, din vän!”

Belezki fattade sitt glas. ”Allah birdi!” (Gud har givit det) sade han och tömde sitt glas.

”Sau bul! (Förbliv frisk!) svarade Jeroschka och skrattande drack han ur sitt glas.

Jeroschka steg upp och såg ut genom fönstret. Han vände sig därpå till Olenin, sägande:

”Du talar om fest. Vad är det här för fest! Nej, du skulle ha sett, hur det gick till i forna dagar. Då kommo kvinnorna i sarafaner med broderier och bröstet besatt med guldmynt i dubbla rader, på huvudet buro de en hårprvdnad av guld. Det klingade och skramlade om dem, när de gingo. De sågo utsom furstinnor. Ibland kommo de i hela skaror och sjöngo och svärmade natten igenom. Kosackerna rullade ut vinfat på gården, satte sig runt omkring dem och drucko till arla morgonstunden, sedan gingo de arm i arm genom byn, och vem de mötte måste följa med. Ibland räckte festen i tre hela dagar. Jag minnes ännu, huru far min kom hem röd i ansiktet, utan mössa och med sönderrivna kläder och lade sig till sova. Mor visste nog, huru det hade gått till. Och för att få honom nykter igen gav hon honom kaviar och rödvin och gick sedan till byn och sökte rätt på hans mössa. Han

sov i två dagar. Det var karlar det! Men nu?”

”Än flickorna då? Hur var det med dem då för tiden? Gingo de ut och promenerade ensamma?”

”Ensamma, javisst! Men det föll kosackerna in ibland att till fots eller häst spränga ringdansen, och då grepo flickorna till påkar. Det hände en gång i veckan före fastan, att en ung kosack till häst red in i ringdansen, och flickorna slogo både honom och hästen. Han bröt emellertid ringen, tog sin älskade på hästen och förde bort henne. ”Mor lilla, mitt lilla hjärta!” sade han. Så gjorde han med henne vad han ville. Det var flickor det! De voro som drottningar!”

XXXVI.

Två ryttare redo i samma ögonblick in på torget från en av sidogatorna. Den ene var Nazarka, den som furstinnor. Ibland kommo de i hela skaror och sjöngo och svärmade natten igenom. Kosackerna rullade ut vinfat på gården, satte sig runt omkring dem och drucko till arla morgonstunden, sedan gingo de arm i arm genom byn, och vem de mötte måste följa med. Ibland räckte festen i tre hela dagar. Jag minnes ännu, huru far min kom hem röd i ansiktet, utan mössa och med sönderrivna kläder och lade sig till sova. Mor visste nog, huru det hade gått till. Och för att få honom nykter igen gav hon honom kaviar och rödvin och gick sedan till byn och sökte rätt på hans mössa. Han sov i två dagar. Det var karlar det! Men nu?”

”Än flickorna då? Hur var det med dem då för tiden? Gingo de ut och promenerade ensamma?”

”Ensamma, javisst! Men det föll kosackerna in ibland att till fots eller häst spränga ringdansen, och då grepo flickorna till påkar. Det hände en gång i veckan före fastan, att en ung kosack till häst red in i ringdansen, och flickorna slogo både honom och hästen. Han bröt emellertid ringen, tog sin älskade på hästen och förde bort henne. ”Mor lilla, mitt lilla hjärta!” sade han. Så gjorde han med henne vad han ville. Det var flickor det! De voro som drottningar!”

XXXVI.

Två ryttare redo i samma ögonblick in på torget från en av sidogatorna. Den ene var Nazarka, denandre Lukaschka. Lukaschka satt något vänd åt sidan på sin vackra, bruna kabardinerhäst, som kastade huvudet tillbaka och skakade på sin glänsande man. Lukaschkas utrustning vittnade om, att han icke kom från närbelägen eller vänligt sinnad ort. Geväret hängde i sitt fodral och pistolerna vid hans rygg; kappan var hoprullad och fäst vid sadeln. Man kunde se på hans stolta hållning och det sätt, varpå han med ridpiskan sakta smällde mot hästens länd, men ännu mera på hans glänsande, mörka ögon, huru medveten han var om sin ungdomliga styrka och vilken självtillit han ägde. Hans blickar tycktes säga: ”Har ni någonsin sett en så käck ryttare?” Den präktiga hästen med sin silverbeslagna mundering, vapnen och den vackra kosacken själv väckte allmän uppmärksamhet. Den lille, magre Nar-rarka var vida sämre klädd än Lukaschka. Då Lukaschka red förbi de gamlas grupp, höll han inne sin häst; lyfte på sin vita, knollriga skinnmössa och hälsade.

”Har du tagit många nogajhästar?” frågade en liten gubbe med vresig, dyster min.

”Kanske du har räknat dem, eftersom du frågar, farbror?” svarade Lukaschka och vände sig bort.

”Du tar väl den där pojken med dig för intet?” sade gubben ännu vresigare.

”Ser man på, han vet allt, den satan”, sade Lukaschka för sig själv och såg betänksam ut. Men då han fick se kosackflickorna i ett hörn på torget,red han dit. ”Hur är det med er, flickor?” ropade han och höll plötsligt in hästen framför dem. ”Ni ha blivit gamla, medan jag varit borta, era häxor”, sade han skrattande.

”God dag Lukaschka, god dag far lille!” ropade glada röster. ”Har du mycket pengar med dig hem? Köp namnam åt flickorna! Stannar du länge? Det var länge se’n vi träffades.”

”Jag stannar här endast i natt med Nazarka”, svarade Lukaschka och red rakt in i flickskocken.

”Och Marjanka har redan hunnit att glömma dig”, skrattade Ustjenka och stötte till Marjanka med armbågen.

Marjanka drog sig baklänges för hästen kastade tillbaka huvudet och såg lugnt på kosacken med sina stora, glänsande ögon. ”Du har inte varit här på länge. . . Varför flackar du omkring med hästen?” sade hon strävt och vände sig bort.

Lukaschka tycktes vara vid särdeles goit lynne, hans ansikte strålade. Mayjankas kyliga svar, stack honom tydligen, han rynkade ögonbrynen. ”Stig upp i stigbygeln, så för jag bort dig till bergen”, ropade han plötsligt, som ville han slå bort de stygga tankarna, och lät sin häst dansa bland flickorna.

Han böjde sig ned till Marjanka och sade: ”Jag skall kyssa dig, ack, så jag skall kyssa dig!”

Marjanka mötte hans blick och rodnade. Men hastigt steg hon tillbaka.

”Men se då upp, hästen trampar sönder mina föt-ter!” sade hon, böjde huvudet och såg på sina fina fötter, som buro himmelsblå strumpor och nya, röda skor med silverbroderi.

Lukaschka vände sig till Ustj enka, och Marjanka slog sig ned hos en kosackhustru, som höll ett litet barn på armen. Barnet sträckte armarna mot flickan och grep med sina små händer fatt i halssmycket på hennes blå jacka. Marjanka böjde sig ned mot barnet och såg från sidan på Lukaschka. Lukaschka tog ur fickan fram en påse med konfekt. ”Här är åt er allesammans”, sade han, lämnade påsen åt Ustjenka och såg skrattande på Marjanka.

Flickans ansikte uttryckte en viss förvirring, och de vackra ögonen skymdes som av en dimma. Hon drog ned huvudduken än djupare, böjde sig mot barnet och började plötsligen att lidelsefullt kyssa det. Barnet satte sina små armar mot Marjankas höga barm och skrek högt:

”Du kväver ju barnet”, sade modern, tog det ifrån henne och lade det till bröstet. ”Du gjorde bättre i att hälsa på honom där.”

”Jag skall bara sätta in hästarna, sedan kommer jag tillbaka med Nazarka. Vi skola roa oss hela natten”, sade Lukaschka, klatschade med piskan och red därifrån.

De redo in på en sidogata och stannade utanför två stugor, som lågo intill varandra.

”Vi ha kommit bra ifrån det, bror lilla, men skyn-ila nu på!” ropade Lukaschka till sin följeslagare,steg av hästen och förde honom varligt genom porten i inhägnaden in på gården.

”God dag, Stenka”, ropade han till den stumma flickan, som klädd i högtidsdräkt, kom in från gatan för att taga emot hästen.

Han gav henne tecken att ställa in hästen i stallet utan att sadla av honom.

Den stumma tjöt, smackade, pekade på hästen och kysste honom på nosen till tecken på, att det var en vacker häst och att hon tyckte om honom.

Lukaschka tog av sig bössan och gick uppför trappan.

”God dag, mor lilla, varför har du inte gått ut?” sade Lukaschka.

Den gamla modern öppnade dörren.

”Jag väntade dig inte”, sade hon. ”Kirka trodde, att du inte skulle komma.”

”Tag hit vin, mor lilla. Nazarka kommer strax. Vi skola börja festen.”

”Strax, Lukaschka, strax!” svarade gumman. ”Alla äro ute på festen, och jag tänkte också gå ut med den stumma.” Hon tog nyckeln och gick brådskande till visthuset. Nazarka, som ställt in sin häst och lagt bössan ifrån sig, trädde i detsamma in till Lukaschka. XXXVII.

”Lycka och hälsa!” sade Lukaschka och tog ur moderns händer en bräddfull bägare vin, som han försiktigt förde till munnen.

”Dåliga nyheter!” sade Nazarka. ”Gubben Bur-lak sade: ”Har du stulit många hästar?” Alltså har han reda på saken.”

”En trollkarl!” svarade Lukaschka kort. ”Vad har det att betyda? De äro redan på andra sidan floden, där kan nan söka dem.”

”Men illa är det i alla fall.”

”Vad är det, som är illa? I morgon bär du till honom ett krus rödvin. Så får man göra; se’n är det ingenting att frukta. Men låt oss nu vara glada. Drick, Nazarka!” skrek Lukaschka alldeles som den gamle Jeroschka brukade göra. ”Vi ska’ gå ut till flickorna. Gå och skaffa honung eller — vänta, jag ska’ skicka den stumma. Ända till morgonen ska’ vi roa oss.”

Nazarka skrattade. ”Ska’ vi stanna här länge?” frågade han. Vi ska’ dricka och vara glada. Spring efter brännvin! Här är pengar.”

Nazarka skyndade lydigt till Jamka.

Jeroschka och Jerguschow vädrade alltid likt rovfåglar ett dryckeslag. De tumlade nu druckna den ene efter den andre in i rummet.”Ge oss ett halvt krus till”, sade Lukaschka till modern som svar pa deras hälsning.

”Berätta nu, din tusan, vad du nar stulit? Du är en präktig pojke, jag håller av dig”, sade Jeroschka.

”Jo, en skön kärlek!” svarade Lukaschka skrattande. ”Du bär namnam till flickorna från fänriken, du. Ack, du din gamle. . .”

”Det är osanning, lögn! Ack, ser du Marka”, sade den gamle och skrattade överljutt, ”nog har han bett mig, den satan. ”Gå, sade han, och gör saken klar åt mig.” En bössa gav han mig. Nej, Gud vare med honom. Jag hade väl gjort det, men jag tyckte, att det var synd om dig. Men oerätta nu, var du varit!” Gubben började tala tatariska.

Jerguschow, som illa förstod tartariska, föll ibland in med några ryska ord. ”Jag sägei, att han har drivit bort hästar, jag vet det säkert”, ropade han allt emellanåt.

”Vi redo med Girei-khan”, berättade Lukaschka. ”På andra sidan floden skröt han alltid med att känna hela steppen och att han skulle föra oss på rätta vägen. Vi redo fort; men på natten tappade han i mörkret bort vägen och sökte och sökte, men hittade inte rätt. Han kunde inte finna tscherkess-byn, vi hade kommit för mycket åt höger, vi sökte ända till midnatt. Och hundarna skällde inte.”

”Sådana dumhuvuden!” sade Jeroschka. ”Vi förirrade oss också en gång i steppen, där inte självafan kan hitta’ Då red jag upp på en sandkulle och började tjuta som en varg. Ser du, så här!” Han höll händerna för munnen och tjöt, som om det hade varit en hel skock vargar där. ”Och strax började hundarna på att skälla. Nå, berätta vidare, vad ha ni fått tag på?”

”Nazarka höll på att bli infångad av nogajkvin-norna.”

”Höll på, ja!” svarade Nazarka och vände sig bort förargad.

”Vi redo vidare, och mer och mer förirrade sig Girei-khan. Vi trodde, att vi redo mot Terek, men vi avlägsnade oss därifrån i stället.”

”Ni skulle ha sett på stjärnorna”, sade Jeroschka.

”Det säger jag med”, inföll Jerguschow.

”Ja, se du på stjärnorna, när det är tjockt mulet! Nå, jag sökte och sökte. Ett enda sto ha vi fångat ; vi lade grimma på henne. Jag släppte min häst i frihet och tänkte, att han skulle föra oss tillrätta. Nå, vad tror du? Han fnyste och fnyste med nosen mot marken, se’n satte han i väg och förde oss rätt till byn. Då hade det blivit dager, och vi hunno knappast att gömma hästarna i skogen. Nagin kom över floden från andra sidan och tog dem.”

Jerguschow nickade med huvudet. ”Bra gjort”, sade han. ”Men, voro de många?”

”Alla äro här”, sade Lukaschka och slog sig på fickan.Lukaschka teg, ty den gamla modern kom nu in i stugan. ”Drick!” ropade hon.

”Så red jag också en gång med Girtschik...”, började Jeroschka.

”Ja, dina historier ta aldrig någon ände. Nu går jag”, sade Lukaschka. Han drack ur sitt vin, drog till bältet och gick ut på gatan. XXXVIII.

Det var redan mörkt, när Lukaschka trädde ut på gatan. Höstnatten var stilla och sval. Fullmånen glimmade genom de mörka popplarna, som stodo på ena sidan av torget, och genom fönstret såg man ljusskenen. I mörkret skönjde man här och var vita halsdukar och soldatmössor.

På torget mitt emot de upplysta bodarnas öppna dörrar trängdes grupper av kosacker och flickor. Man hörde skratt och sång och blandade röster. Flickorna räckte varandra händerna, för att bilda en kedja och dansade hastigt omkring på det dammiga torget. En sjuklig och ganska ful flicka började att sjunga:

Ut ur skogen, ur den mörka skogen, tralalla —

tralalla!

fram bland träden, bland de gröna träden ynglingar tvenne de gånga så raskt, ynglingar två, som ej äktenskap fångat.Men plötsligt på vägen de stannade nu och häftigt att strida begynte de tu. Så vacker en flicka till dem trädde fram: ”Den ena av eder jag tillhöra vill”; den ungersven vacker och blond hon sig tog. Han griper så fatt uti hennes hand. han svänger så kring den vänaste brud, kamraterna sina han spörjer så stolt: Är icke min flicka båd’ vacker och huld?

De gamla kvinnorna stodo i närheten och lyssnade till visorna. Gossar och flickor jagade varandra i mörkret. Kosackerna stodo runt omkring flick-grupperna, de togo ibland fatt i dem och bröto även igenom ringen. Belezki och Olenin stodo i mörkret framför dörren till den förres boning. De talade sakta med varandra, ty de märkte, att de drogo uppmärksamheten till sig. Icke långt därifrån gingo den knubbiga Ustjenka, klädd i röd klänning, och den ståtliga Marjanka i ny dräkt. Olenin överlade med Belezki, huru de skulle kunna få dem bort från dansen. Belezki trodde, att Olenin blott tog det på skämt, då Olenin i själva verket väntade på sitt ödes avgörande. Han ville till vad pris som helst träffa Marjanka ensam, för att säga henne allt och fråga henne, om hon ville och kunde bli hans hustru.

”Varför har ni inte sagt mig det här förr?” sa-Tolstoj II. 21de Belezki. ”Jag skulle ha ordnat alltsammans genom Ustjenka. Ni är då bra märkvärdig!”

”Vad skall jag göra? Längre fram, snart, skall jag säga er allt, men laga nu för Guds skull, att hon kommer till Ustjenka.”

”Nå, det är då ingen svårighet. .. Marjanka, vill du inte ha en blond gosse och inte Lukaschka?” frågade Belezki och vände sig av artighet först till Marjanka. Utan att vänta på svar gick han fram till Ustjenka och bad henne att taga Marjanka med sig. Han hade knappt talat till slut, förrän man stämde upp en ny visa och flickorna drogo åter förbi i ringen, sjungande:

En gång gick en vacker gosse vägen fram längs trädgårdshäcken, hela vägen fram och åter. Går den första gång förbi där, vinkar då så glatt med handen. När han gjort det andra slaget, svänger han sin fjäderhatt. Men vid tredje slaget stannar han och så han säger: ”Ack, till dig jag ville komma för att banna dig du ljuva, att du icke, fast jag beder, vill i lunden till mig komma. Eller säg min dyra flicka, vill du stolt emot mig vara?Senare, du ljuva skatt, säkert du dig hastigt fogar. Bönemannen jag dig sänder som för mig till dig skall fria. Till min hustru skall jag ta dig, gråta skall du genom mig.” Ack, jag hörde, vad han sade, men därpå ej svar jag hade, fruktan band så hårt min tunga. Tyst jag sedan gick till lunden för att lydigt honom vänta; där min vän jag möta fick. ”Jag min flicka hälsar dig! Här — tag duken, jag dig giver, tag den, som just var ämnad, tag den i din vita hand att med den dig älskligt pryda. Och, min ljuva, älska mig; knappt jag visste vad jag skulle ännu mera åt dig skänka, men min skatt, jag även har präktig schal, som här du skådar. Men för den jag säkert tar mig kyssar fem — du kan ej neka!”

Lukaschka och Nazarka bröto igenom ringen och gingo in bland flickorna. Lukaschka gick mitt i ringen och

svängde livligt med armarna och stämde in i sången med sin gälla falsettröst.”Kom hit en utav er!” sade han, och flickorna stötte på Marjanka. Men hon ville icke. Man hörde genom sången skratt, slag, kyssar och viskningar.

Lukaschka nickade i förbifarten vänligt åt Olenin: ”Mitri Andreitsch, har du också kommit för att se på ståten?”

”Ja”, svarade Olenin kort och kärvt.

Belezki lutade sig intill Ustjenka och viskade något i hennes öra. Hon skulle svara, men hann icke, men när hon i ringen nästa gång kom förbi honom, sade hon: ”Vi komma.”

”Och Marjanka också?”

Olenin böjde sig fram till Marjanka: ”Kommer du? Ack, jag ber dig, kom om också blott en minut, jag måste tala med dig.”

”Om de andra flickorna komma, så kommer jag också.”

”Vill du svara mig på min fråga? Du ser så glad ut i dag.”

Hon avlägsnade sig från honom, men han gick efter henne.

”Skall du ge mig svar?”

”På vad?”

”På det jag frågade dig om i går”, sade Olenin. ”Vill du gifta dig med mig?”

Marjanka tänkte ett ögonblick. ”Jag skall svara dig redan i dag.”Hennes ögon lyste glada och vänliga i mörkret mot den unge mannen.

Han gick alltjämt efter henne och hade gärna velat sluta sig ännu närmare till henne. Men Lukaschka, som alltjämt sjöng, drog henne hårt i handen ur ringen och in i mitten av kretsen. Olenin hann blott säga: ”Kom till Ustjenka.” Sedan gick han därifrån med Belezki. Sången hade tystnat. Lukaschka torkade sig om munnen, Marjanka likaså, sedan kysstes de.

”Nej, fem kyssar”, sade Lukaschka.

Skämt, skratt och spring följde nu på ringdansens avmätta rörelser och taktmässiga toner. Lukaschka, som redan tycktes vara ganska drucken, började att dela ut sötsaker bland flickorna.

”Här är åt er allihop”, sade han stolt med komisk självkänsla, ”men de, som hålla med soldaterna måste gå ur dansen”, sade han och kastade en hätsk blick på Olenin.

Flickorna ryckte sötsakerna ifrån honom och slogos om dem. Belezki och Olenin avlägsnade sig. Lukaschka, som tycktes litet generad över sin egen frikostighet, tog av sig mössan och torkade med ärmen svetten ur pannan, sedan gick han bort till Marjanka och Ustjenka.

”Eller älskling är du stursk?”

upprepade han ur den nyss sjungna visan. ”Är du stursk?” sade han ännu en gång i vresig ton.”Jag till hustru skall dig taga, gråta skall du genom mig!

tillade han och slog armarna på samma gång om Marjanka och Ustjenka.

Ustjenka slet sig lös och gav honom ett så våldsamt slag i ryggen, att det gjorde ont i hennes hand.

”Nå, ska’ ni dansa mera?” frågade han.

”Som flickorna vilja”, sade Ustjenka, ”men jag går hem och Marjanka följer med mig.”

Kosacken höll ännu Marjanka i sina armar och förde henne ur vimlet till det mörka hörnet vid byggningen. ”Gå icke med henne, Marjanka”, sade han. ”Det är sista gången, som vi muntert fira festdag, gå förut hem, jag kommer efter hem till dig.”

”Vad skall jag göra hemma? Festdagen är ju till att roa sig på. Jag går till Ustjenka”, sade Marjanka.

”Jag ska’ ju gifta mig med dig.”

”Gott”, sade Marjanka, ”då få vi se.”

”Nå kommer du?” frågade han strängt, och kramade henne intill sig och kysste henne på kinderna.

”Men så sluta då, vad går det åt dig?”

Marjanka slet sig lös och gick ifrån honom.

”Ack, flicka, det blir inte bra”, sade Lukaschka och skakade på huvudet. ”Du skall gråta genom mig.”

Han vände sig därefter till de andra flickorna och ropade: ”Men så sjung då!”Marjanka stannade. Hon tycktes både förskräckt och ond över hans ord.

”Vad är det, som inte blir bra?”

”Det, som du gör.”

”Vad för något?”

”Ja, att du håller dig till soldaten, din hyresgäst, och inte mera bryr dig om mig.”

”Jag vill inte längre älska dig, gör det heller inte mera. Du är varken min far eller min mor, vad fordrar du? Jag älskar vem jag vill.”

”Så, jaså”, sade Lukaschka. ”Tänk på saken.”

Han gick bort till boden.

”Flickor!” ropade han högt, ”varför stå ni stilla? Sjung ännu en danslek. Nazarka, spring och skaffa vin!”

”Nå komma de?” frågade Olenin.

”De komma strax”, svarade Belezki. ”Låt oss skynda på! Vi måste göra förberedelser till balen.” XXXIX.

Det var sena kvällen, då Olenin lämnade Belezki jämte Marjanka och Ustjenka. Flickornas vita halsdukar lyste på den mörka gatan. Allt var stilla, ingenstädes syntes ljusskken, man hörde blott de hemvändande flickornas steg. Olenins hjärta slog hastigt, hans heta ansikte uppfriskades i den svalkande luften. Han såg upp mot himlen och sedan tillbaka till det hus, som han nyss hade lämnat. Ljusen slocknade där efter hand; han såg därpå åter på de unga flickornas skuggor på vägen. Det pinade honom att vara ensam, han kände sig så lycklig.

”Vad går det åt dig. Man kan se oss”, sade Ustjenka.

”Det gör ingenting!”

Olenin närmade sig Marjanka. Han tog henne i sina armar; hon gjorde intet motstånd.

”Ni skulle inte kyssas”, sade Ustjenka. ”Gift dig med henne, se’n kan du kyssa henne, så mycket du vill, men låt bli nu.””God natt, Marjanka f I morgon går jag till din far och mor och säger dem allt. Säg ingenting till dess.”

”Vad skall jag väl säga?” sade Marjanka.

Båda flickorna påskyndade sina steg. Olenin gick ensam och tänkte på allt, som hänt. Hela aftonen hade han suttit i spiselvrån med Marjanka, samtalande med henne.

”Vill du gifta dig med mig?” hade han frågat.

”Du narrar mig bara”, hade hon svarat glatt och otvunget.

”Men kan du älska mig? Säg det för Guds skull!”

”Varför skulle jag inte älska dig, du är ju inte ful”, sade Marjanka leende och tryckte kraftigt hans händer.

”Så vita händer du har, vita som svanen!” sade hon.

”Jag skämtar inte! Säg, gifter du dig med mig?”

”Varför inte, om far lille ger mig åt dig.”

”Tänk på det: Jag förlorar förståndet, om du narrar mig. Jag kommer till dina föräldrar i morgon och friar till dig.”

Marjanka började plötsligt att skratta högljutt.

”Vad menar du? Det är verkligen löjligt.”

”Det är sant. Jag köper mig ett hus och en trädgård, låter skriva in mig som kosack.. .”

”Men, akta dig, älska inga andra kvinnor, då blir jag svartsjuk.”Med förtjusning påminde Olenin sig hela samtalet. Minnena gjorde honom än svårmodig, än överlycklig. Han kände det smärtsamt, att hon alltid varit så lugn, då hon talade med honom, sakernas nya vändning tycktes inte det minsta uppröra henne. Det var, som om hon icke trodde honom, icke tänkte på framtiden.

”Ja”, sade han till sig själv, ”först då hon blir helt och hållet min, skola vi fullkomligt förstå varandra. För en sådan kärlek finns det inga ord; den behöver ett helt liv. Jag kan inte leva på det här sättet längre. I morgon skall allt förklaras; i morgon talar jag om det för hennes far, för Belezki, för hela byn.”

Lukaschka, som hade vakat två föregående nätter och därtill druckit så mycket på festen, kunde inte längre stå på benen. Han somnade hos Jamka. XL.

Olenin vaknade tidigare än vanligt följande morgon, och hans första tanke var, vad som förestod honom. Glatt påminde han sig Marjankas kyssar, hennes kraftiga handtryckning och hennes ord: ”Så vita händer du har.”

Han sprang upp ur sängen och ville genast gå till värdfolket för att bedja om Marjankas hand. Solen var ännu icke uppe, och dock tyckte Olenin, att det rådde en ovanlig rörelse på gatan. Han kastade på sig sin tscherkeska och sprang ut på trappan. Fem kosacker kommo ridande, främst bland dem red Lukaschka på sin ståtlige karbardinerhäst. Kosackerna pratade och skreko, men man kunde inte tydligt uppfatta, vad de sade.

”Vi måste rida till övre vaktposten”, ropade en.

”Gör det, men skynda på”, sade en annan.

”Genom den här porten är det närmare.”

”Vad pratar du?” ropade Lukaschka. ”Genom den mellersta porten skola vi rida.””Det är närmaste vägen”, sade en av kosackerna, som var överhöljd av damm, och som red på en nedstänkt, smutsig häst. Lukaschkas ansikte var rött och uppsvällt efter gårdagens dryckeslag. Hans mössa hängde bak på nacken. Han talade i kommandoton, som om han vore anförare.

”Vad står på? Vart rida ni?” frågade Olenin, som endast med möda lyckades ådraga sig uppmärksamhet.

”Vi skola fånga abreker. Vi bryta upp med detsamma, men vi äro alldeles för få.”

Kosackerna fortforo att prata och skrika och överlade med varandra, medan de redo framåt gatan. Olenin kom att tänka på, att det vore illa, om han ej följde med. Han hoppades att snart vara tillbaka. I hast klädde han på sig, laddade geväret med kulor och steg till häst — Wanjuschka hade sadlat den i största hast — och hann upp kosackerna i byns utkant. De hade gjort halt där och tappade upp vin ur ett medfört litet fat i en träskål och drucko varandra till för ett lyckligt företag. Bland kosackerna var även en ung fänrik, som tillfälligtvis befann sig i byn och som hade tagit kommandot över de nio kosackerna. Men ehuru fänriken gav sig sken av att vara anförare, lyssnade alla utslutande till Lukaschka. Olenin brydde de sig icke alls om. Så snart alla hade stigit till häst för att fortsätta ritten, närmade sig Olenin fänriken, för att få reda på vad som försiggick. Denne, somannars vanligen var en vänlig man, tog emot Olenin helt stolt och endast med möda lyckades det Olenin att av honom få reda på, vad saken gällde. En patrull, som hade blivit utskickad för att speja efter abreker, hade påträffat några sådana omkring åtta verst från byn. Abrekerna hade slagit sig ned i en fördjupning på en av sandkullarna; de

sköto och svuro, att de icke skulle giva sig levande. Anföraren för patrullen hade stannat därborta för att hålla utkik på dem och hade sänt en kosack till postlinjen för att hämta förstärkning.

Solen gick just upp. Omkring tre verst från byn utbredde sig steppen åt alla sidor, och man såg ingenting annat än den enformiga, dystra, torra slätten, kreatursspåren i sanden, här och där litet gräs och lågväxt säv, enstaka, knappt märkbara stigar och några nogajerhyddor långt borta vid horisonten. Sorgligast verkade den dystra tonen över det hela och frånvaron av all skugga. På steppen är solen alltid röd, när den går upp eller ned. Hela berg av sand rör vinden upp med sig, och när det är vindstilla, liksom denna morgon, så är tystnaden, som icke avbrytes av det minsta ljud, synnerligen tryckande. Solen förmådde icke att skingra steppens dysterhet denna morgon. Nejden syntes fullkomligt öde, i luften var ej den minsta rörelse, man hörde blott hästarnas frustande och deras hovars slag mot marken. Men även dessa ljud voro knappt hörbara och de dogo strax bort. Kosackerna redoför det mesta tysta, och sina vapen bära kosackerna alltid så, att de ej göra buller. Klirrande av vapen är för kosacken den största skam. Tvenne kosacker från byn hunno upp skaran på vägen, och då växlades några ord till hälsning. Lukaschkas häst trasslade in sig i gräset och snavade, och detta ansågs av kosackerna som ett elakt förebud. De sågo på varandra och vände sig sedan hastigt bort, liksom för att bemöda sig om att icke fästa någon vikt vid denna tillfällighet, ehuru den just i detta ögonblick var av särskild betydelse för dem. Lukaschka drog till sig tygeln, han såg dyster ut, bet ihop tänderna och svängde piskan över huvudet. Karbardinaren tog ett språng med alla fyra fötterna, som om han ville flyga. Men Lukaschka slog honom flera gånger på den glänsande länden; hästen visade tänderna, slog med svansen, fnös och gick på bakbenen, så att han kom några steg från de övriga.

”En präktig häst”, sade anföraren.

”Som ett lejon”, instämde en gammal kosack.

Under tystnad red truppen vidare, ibland i skritt, ibland i trav, det var den enda omväxlingen i rittens enformighet.

På hela steppen, omkring åtta verst, kom intet levande i deras väg, men på litet avstånd från dem rörde sig helt långsamt en vagn, en nogajkibitka. Det var en nogajfamilj, som sökte sig en ny uppe-hållsort. Slutligen träffade man vid en brunn tvenne trasiga nogaj kvinnor, som i korgar, vilka de buro på ryggen, samlade gödsel till bränsle. Fänriken ställde några frågor till dem, men de förstodo honom illa, då han icke kunde tala deras språk, och de sågo förskrämda på varandra.

Lukaschka red då fram och hälsade dem glatt på deras vanliga sätt, varöver kvinnorna tycktes bli glada och svarade förtroendefullt på hans tilltal.

”Ai, ai, kop abrek”, sade de i jämmerlig ton. Olenin förstod att de därmed ville säga, att det var många abreker och som han aldrig hade varit med om något dylikt, och blott genom Jeroschkas berättelser hade någon kännedom därom, ville han icke bliva efter kosackerna, utan vara med och se allt. Han sökte ställa sig på vänskaplig fot med kosackerna, såg på allt, lyssnade till allt och gjorde sina iakttagelser. Han hade med sig sabel och ett laddat gevär, men beslöt dock, när han märkte, att kosackerna undveko honom, att icke taga del i anfallet, så mycket mera, som han redan enligt sin egen mening visat sin tapperhet under expeditionen, men huvudsakligast emedan han nu var lycklig.

Plötsligt hördes långt borta knallen av ett skott.

Fänriken blev orolig och började göra befallningar, hur kosackerna skulle dela sig och från vilken sida, de skulle närma sig fienden. Men det var tydligt, att kosackerna inte alls brydde sig om hans anordningar, de hörde blott på Lukaschka och sågoendast på honom. Lukaschkas hållning visade lugn och allvar. Han red först på sin kabardinerhäst, de andra följde honom i skritt.

Plötsligt höll han in hästen, skuggade med handen för ögonen och såg framåt.

”Där kommer en ryttare”, sade han, då de andra hade hunnit upp honom.

Olenin ansträngde sig förgäves att se något. Snart urskilde kosackerna tvenne ryttare och redo i skritt dem till

mötes.

”Är det abreker?” frågade Olenin.

Kosackerna svarade icke på denna fråga, som i deras ögon var alldeles utan mening. Abrekerna skulle ha varit fullkomliga dårar, om de hade givit sig över på denna sidan floden med sina hästar.

”Det är Rodjka”, sade Lukaschka och visade på de båda ryttarna, som nu syntes tydligt. ”Han rider emot oss.”

Efter några minuter visade det sig, att ryttarna voro kosackvakten, och underofficeren red fram till Lukaschka. XLI.

”Är det långt härifrån?” frågade Lukaschka. I samma ögonblick hördes på omkring trettio stegs avstånd ett dovt skott. Underofficeren skrattade.

”Vår Gurka skjuter på dem”, sade han och nickade med huvudet åt det håll, varifrån skottet kom.

Då de hade ridit ytterligare några steg, fingo de se Gurka som satt bakom en sandkulle och laddade sitt gevär. Till tidsfördriv sköt han emellanåt på abrekerna, som sutto bakom en annan sandkulle. En kula kom vinande därbortifrån. Fänriken var blek och ivrig. Lukaschka steg av hästen, kastade tygeln till en av kosackerna och gick fram till Gurka. Olenin gjorde detsamma och följde efter honom, hållande sig djupt nedböjd. De hade just hunnit fram till den skjutande kosacken, då två kulor veno om öronen på dem. Lukaschka böjde sig ned och såg sedan på Olenin.

”De komma att skjuta dig, Andreitsch”, sade han. ”Gå hellre härifrån. Du har ingenting här att göra.”

Tolstoj II. 22Men Olenin ville till vad pris som helst se abre-kerna. På ett par hundra stegs avstånd såg han bakom sandkullen mössor och gevär. Plötsligt såg man rök därborta och åter kom en kula vinande. Abrekerna sutto i ett träsk bakom sandkullen. Lukaschka gick tillbaka till sin häst, och Olenin följde honom.

”Vi måste ha en hövagn”, sade Lukaschka, ”annars skjuta de oss. Där borta bakom kullen står en, det är nogaj ernås.”

Fänriken och underofficeren instämde med honom. Hövagnen fördes dit, och kosackerna gömde sig bakom densamma.

Olenin red till en kulle, varifrån han kunde iakttaga allt. Hövagnen sköts framåt, och alltjämt höllo sig kosackerna gömda bakom den.

Abrekerna, de voro åtta stycken, lågo bredvid varandra på knä, men sköto icke. Allt var tyst. Då hördes i detsamma från abrekerna de sällsamma tonerna av en dyster sång, lik den ”Ai, dalalai”, som den gamle Jeroschka hade sjungit. De visste nu, att de icke kunde undkomma. För att motstå frestelsen att fly, hade de bundit sig samman, knän vid knän, med remmar. De laddade nu sina bössor och sjöngo sin dödssång.

Kosackerna med hövagnen kommo allt närmare. Olenin väntade varje ögonblick att få höra dem skjuta. Men tystnaden avbröts endast av sången. Med ens upphörde den, och den dova knallen av ettskott hördes. Kulan slog emot vagnen och skott följde på skott under abrekernas skrik. Kosackerna sköto icke och nu voro de endast på fem stegs avstånd från dem.

Ögonblicket därpå sprungo kosackerna skrikande fram bakifrån vagnen. Lukaschka före de andra. Olenin hörde skott, skrik och stönanden. Han tyckte sig se rök och blod.

Nästan omedvetet sprang han fram till kosackerna, lämnande sin häst kvar. Hans ögon vidgades av förfäran, han kunde icke tydligt urskilja något, men begrep, att allt var förbi. Lukaschka, blek som ett lärft, höll fast i en sårad abrek och skrek: ”Döda honom icke, jag vill ta honom levande.”

Det var den av Lukaschka dödade abrekens broder, den rödhårige tschetschenen, som hämtade liket. Lukaschka höll fast om hans händer, men plötsligt slet tschetschenen sig lös och sköt av sin pistol. Lukaschka föll till marken; blod flöt ur magen på honom. Han ville stiga upp, men föll tillbaka. Han svor på ryska och tartariska;

ymnigare och ymnigare strömmade blodet. Kosackerna gingo fram till honom och sökte lossa hans gördel. En av dem, Nazarka, kunde, då han ville komma honom till hjälp på en lång stund icke få sin blodiga sabel i skidan.

Abrekerna, som alla voro rödhåriga och buro kortklippt skägg, lågo där döda och stympade. Blott den, som sköt på Lukaschka, levde ännu. Han ha-de många sår och var överhöljd av blod. Blek och dyster såg han sig med vilda blickar omkring åt alla sidor. Blod flöt ur hans högra öga. Han var som en sårad gam. I handen höll han en dolk, beredd att försvara sig. Fänriken smög sig fram till honom från sidan och sköt honom hastigt med sin pistol genom örat. Abreken ryckte till och föll sedan ned död. Kosackerna drogo andan av lättnad, skilde de döda från varandra och tog deras vapen.

Lukaschka lades på vagnen. Han svor oupphörligt på ryska och tartariska.

”Du ljuger”, skrek han och kastade sig av och an, ”jag skall strypa dig med mina händer, du skall inte komma levande undan.” Snart tystnade han dock av svaghet.

Olenin red hem. Fram på aftonen sade man honom, att Lukaschka låg döende, men att en tartar från andra sidan floden hade lovat att hela honom med sina örter.

Olenin kunde icke på länge hämta sig från vad han hade sett, men med aftonens stillhet trädde gårdagens minnen åter fram. Han såg ut genom fönstret. Marjanka gick fram och åter mellan stugan och visthuset sysselsatt med hushållningsgöromål. Modern hade gått till vinplanteringen, och hennes far var hos myndigheterna. Olenin kunde inte vänta, tills Marjanka hade slutat sitt arbete, utan sökte upp henne. Hon stod i kammaren och vände honom ryggen till. Olenin trodde, att hon var blyg.”Marjanka”, sade han, ”Marjanka får jag komma in till dig?”

Hon vände sig hastigt om, såg på honom tigande med en högdragen blick. Hennes ansiktsuttryck förskönades genom ett drag av sorg, i hennes ögon skimrade tårar.

Olenin upprepade sina ord: ”Marjanka, jag har kommit...”

”Låt mig vara i fred”, sade hon. Hennes ansikte var orörligt, men tårarna strömmade ur hennes ögon.

”Vad fattas dig?”

”Vad”, upprepade hon, med sträv, hes stämma, ”man har dödat kosacker, det är det, du!”

”Lukaschka?” frågade Olenin.

”Gå, vad vill du här?”

”Marjanka!” sade Olenin och närmade sig henne.

”Jag vill aldrig mera veta av dig!”

”Marjanka, tala icke så!” bad Olenin.

”Gå din väg, avskyvärde”, ropade flickan, stampande med foten och gick hotande emot honom. Hon såg med sådant hat och grymhet på honom, att Olenin förstod, att han icke hade något mera att hoppas. Hans tidigare uppfattning om denna flickas otillgänglighet hade utan tvivel varit riktig. XLII.

Sedan han hade kommit hem till sig, låg han ett par timmar alldeles orörlig på sängen. Därefter gick han omedelbart till kompanichefen och bad att bli förflyttad till staben. Han tog icke avsked av någon, lät Wanjuschka göra upp med värdfolket och gjorde sig i ordning att avresa till fästningen, där regementet låg. Endast den gamle Jeroschka hade han till sällskap, och de tömde en avskedsbägare tillsammans.

Liksom vid hans avresa från Moskva, höll nu en trojka framför dörren. Men Olenins tankar voro icke desamma som då, och han sade icke längre till sig själv, att allt vad han här hade tänkt och hoppats varit det sanna, rätta. Han drömde icke längre om att börja ett nytt liv. Han älskade Marjanka högre än förut, men visste nu, att hon aldrig skulle dela hans kärlek.

”Och nu, farväl far lille”, sade Jeroschka. ”Då du drager ut i fält, så var förståndig, lyd mig, gam-le man. Då det

kommer till strid eller till ett överfall eller något sådant — jag är en gammal ulv och har varit med — så ge dig inte med i hopen, där det är en massa folk och där det skjutes. Ert folk tränger ihop sig, så snart det är lite fara på färde och tror, att det är bäst så. Men det är det allra sämsta, ty det är just på de stora hoparna, man siktar. Jag har alltid hållit mig åt sidan, ensam, och har aldrig blivit sårad. Vad allt har jag inte upplevat i mina da'r!"

"Men du har ju en kula i ryggen", sade Wanjuschka, som kom in i detsamma.

"Ja, det var bara kosackerna, som gjorde en dumhet, den gången", svarade Jeroschka.

"Vad för något, kosackerna?" frågade Olenin.

"Ja, det var så, att de söpo. Och Wanja Nitkin, en kosack, hade tagit sig för mycket till bästa och ett, tu, tre sköt han mig i ryggen med sin pistol."

"Nå, gjorde det mycket ont?" frågade Olenin. "Wanjuschka, är allting i ordning?" tillade han.

"Asch, vad har du för brådska. Låt mig tala till punkt. Kulan gick genom ett revben och sitter kvar där. Jag sade till karlen: "Du har ju närapå skjutit ihjäl mig, bror lille. Vad har du gjort? Men på det sättet slipper du inte undan, du måste ge mig ett mått brännvin."

"Gjorde det mycket ont?" frågade Olenin ånyo. Han lyssnade knappast till historien.

"Låt mig tala till slut! Han bestod brännvin, ochvi söpo. Men blodet flöt mer och mer, hela stugan var som en blodpöl. Gamle Burlack sade också: "Han dör, det är tvärsäkert! Bjud på litet mera av den ljuva nektarn, annars lämna vi dig i rättvisans händer." Och han bjöd och vi drucko... drucko..."

"Ja, men hade du mycket ont?" frågade Olenin om igen.

"Ont? Jag tycker inte om att bli avbruten, låt mig berätta till slut. Vi drucko ända till morgonen och jag låg alldeles full på ugnen och sov. På morgonen, när jag vaknade, kunde jag inte röra mig."

"Det gjorde väl ändå mycket ont?" började Olenin på nytt, i hopp att denna gång få frågan besvarad.

"Har jag sagt, att det gjorde ont? Jag hade inga plågor, men röra mig kunde jag inte och inte heller

ga-

"Och nu är du bra igen?" sade Olenin, utan att kunna skratta, så tungt var det honom om hjärtat.

"Ja, läkt är det, men kulan sitter kvar. Se här, titta bara!" Han drog av sig skjortan och blottade sin kraftiga rygg, på vilken man kunde känna kulan under skuldran.

"Ser du", sade han, "så här kan man skjuta den fram och tillbaka. Se, nu rör den sig bakåt." Han gladde sig åt den, som åt en leksak."Hur är det med Lukaschka, kan han komma att leva?" frågade Olenin.

"Gud vet! Man har nu skickat efter en läkare."

"Varifrån hämtar man honom? Från Grosnoja?"

"Nej, far lille, om jag vore tsar, hade jag för länge se'n låtit hänga alla ryska doktorer. De kunna bara skära. På kosacken Baklaschow ha de skurit av benet. Sådana dumhuvud! Vad duger han nu till? Nej, far lille, i bergen finns det riktiga doktorer. Under ett fälttåg blev min vän Girtschik sårad i bröstet, och edra doktorer gåvo honom förlorad, men Saib kom från bergen och botade honom. Han känner till örterna, han!"

"Sådant dumt prat", sade Olenin. "Jag skall hellre skicka hit en doktor från staben."

"Dumheter! Sådana dårar! Jag skall skicka hit en doktor!" härmade han Olenin. "Ja, om edra förstode sig på läkekonsten, då ginge kosacker och tschetschener till dem. Men edra officerare, ja, till och med själva översten hämta doktorer från bergen. Hos er är allting lögn, lögn!"

Olenin svarade icke. Han var fullt på det klara med, att allt i den värld, som han lämnat och till vilken han nu återvände, var falskt.

”Hur var det med Lukaschka? Har du varit hos honom?” frågade han.

”Han ligger som en död, varken äter eller dricker. Bara brännvin vill den goda själen ha. Ochdet skadar inte. Men det är synd på pojken, ty en vacker pojke var det, en äkta krigare som jag. Jag höll också på att dö en gång, och runtomkring stodo kvinnfolken och tjöto och tjöto. Mitt huvud brann. De hade släpat mig till helgonbilden, och där låg jag och det var som trumvirvlar i min hjärna, det var som om man hade slagit tapto. Jag skrek, men det blev allt värre och värre.” Den gamle skrattade. ”Så kommo de med en gammal klockare, som skulle bereda mig till döden, och kvinnfolken sade: ”Han var en gudlös en, har alltid sprungit efter fruntimmer, har fördärvat själar, spelat på balalaika och ätit fläsk i fastan. Men nu ska’ han göra bot.” Ja, så sade de. Och jag började med botgöringen. ”Jag är en syndare”, sade jag, ”vad än popen säger, jag är en syndare.” Då började klockaren att fråga efter balalaikan. ”Var har du den fördömda bala-laikan? Tag fram den och slå sönder den.” Men jag svarade, att jag inte längre hade den. Men jag hade själv gömt den i stugan, och visste nog, att de inte skulle hitta den. Då läto de mig vara i fred, och jag blev bra igen. Då jag återigen började krafsa på balalaikan... Ja, sade jag dig inte, fortfor han, att du skulle hålla dig på avstånd från folksamlingar, annars går det dig illa, du blir skjuten. Det vore skada på dig. Du är en bra dryckesbroder, och jag tycker om dig.”

”Om Gud vill, träffas vi åter”, sade Olenin, steg upp och gick mot dörren.Den gamle satt på golvet och steg icke upp.

”Tar man avsked på det sättet? Ack, sådana människor! Du, dåre”, sade han. ”Ett helt år ha vi varit vänner och nu säger du bara farväl och är borta. Jag tycker om dig, och det gör mig ont om dig, att du är en sådan bitter, människoskygg en, som jag! Många nätter har jag inte sovit, utan legat och tänkt på dig och grämt mig. Det står så i visan:

”Sorgligt är, min broder kär, att leva så allena!”

Så är det med dig också.”

”Farväl nu”, sade Olenin åter.

Den gamle reste sig upp och räckte honom handen. Och Olenin tryckte den och ville gå. Men den gamle ropade:

”Trynet! Hit med trynet!” och fattade honom om huvudet med sina bägge tjocka händer och kysste honom tre gånger, våt som han var i skägget av gråten. ”Jag älskar dig, farväl!”

Olenin steg upp i vagnen.

”Vad, reser du din väg så där? Ge mig något till minne av dig, far lille, ge mig bössan! Inte behöver du två?” sade han snyftande, i verkliga tårar.

Olenin räckte honom bössan.

Wanjuschka brummade. ”Varför ger ni bössanåt den där gubben? Han får aldrig nog, den gamle tiggaren. Usch, ett sådant tiggarfölje”, sade han, svepte om sig kappan och satte sig på kuskbocken.

”Tig, ditt svin”, ropade den gamle. ”En så’n snålvarg!”

Marjanka kom ut ur visthusboden, såg likgiltigt på trojkan och gick in i stugan.

”La fille”, sade Wanjuschka med ett dumt skratt och plirade med ögonen.

”Kör!” skrek Olenin barskt.

”Farväl, farväl, far lille, jag ska’ ha dig i minnet”, ropade Jeroschka.

Då Olenin vände sig om, såg han Jeroschka, som tydligen talade om sina egna angelägenheter med Marjanka. Ingen av dem ägnade honom så mycket som en blick.